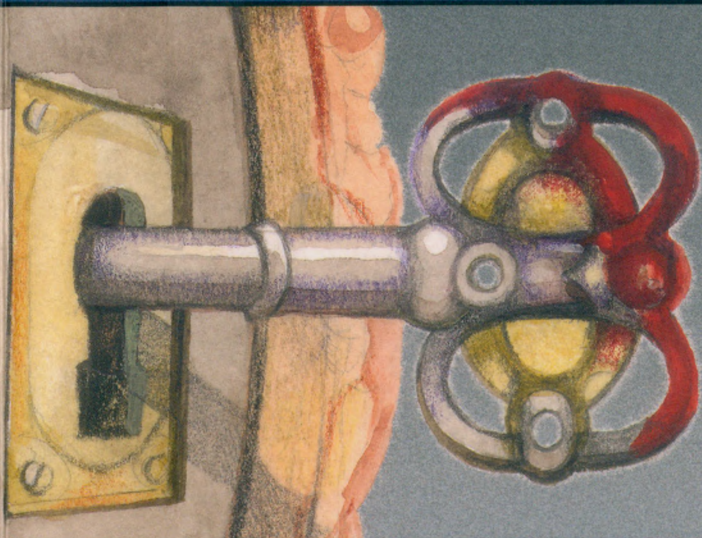
AGATOS KRISTI kolekcija

AGATHA CHRISTIE

ERKIULIO PUARO KALĖDOS

AGATA KRISTI

ERKIULIO PUARO KALĖDOS

LEIDYKLA

VILNIUS

UDK 820-3
CH 525

ISBN 9986-833-30-2

Turinys

TOS PAČIOS AUTORĖS

ABC žudikai
Bertramo viešbutyje
Blogis po saule
Didysis ketvertas
Drambliai gali prisiminti
Dilema Polensos kurorte
Drevė
Erkiulio Puaro darbai
Erkiulio Puaro Kalėdos
Helouvyno vakarėlis
Hikori Dikori Dok
Ir tada ten nieko neliko
Įdūrimas į nykštį
Jie atvyko į Bagdadą
Jie daro tai su veidrodžiais
Judantis pirštas
Kalėdų pudingas
Kaminų paslaptis
Karibų paslaptis
Katė tarp balandžių
Keleivis į Frankfurtą
4.50 iš Padingtono
Kibirkščiuojantis cianidas
Kodėl jie nepaklausė Evans
Kol dar šviesu
Kortas ant stalo
Kreivasis namas
Kvailasis liudininkas
Laikrodžiai
Lavonas bibliotekoje
Likimo vartai
Link nulio
Listerdeilo paslaptis
Lordo Edžvero mirtis
Miegantis žudikas
Mirtį nešantis šuo
Mirtis debesyse
Mirtis ant Nilo
N ar M?
Nekaltojo kankinimas
Nemezidė
Nesibaigianti naktis
Nežinomas tikslas
Numirėlio pokštas
Nusikaltimo bendrininkai
Palšas žirgas
Paskelbta žmogžudystė
Paskui ateina mirtis
Paskutinės ponios Marpl bylos
Paslaptinga afera Stailse
Paslaptingasis misteris Kvinas
Pavojus Endhauze
Penki maži paršiukai
Perskilęs veidrodis
Pilna kišenė rugių
Pirmosios Puaro bylos
Po laidotuvių
Ponios Maginti mirtis
Potvynio nunešti
Rodžerio Ekroido nužudymas
Septynių diskų paslaptis
Sitafordo paslaptis
Slaptasis priešininkas
Susitikimas su mirtimi
Tamsusis kiparisas
Tiria Parkeris Painas
Tiria Erkiulis Puaro
Trečioji mergina
Trijų veiksmų tragedija
Trylika uždavinių
Užuolaidos: paskutinė Puaro byla
Viens, du, užsek man batus
Vyras rudu kostiumu
Žydrojo traukinio paslaptis
Žmogžudysčių grandis
Žmogžudystė golfo lauke
Žmogžudystė klebonijoje
Žmogžudystė Mesopotamijoje
Žmogžudystė Miūjyje
Žmogžudystė Rytų ekspresе
Žudyti lengva

Mary Westmacott slapyvardžiu:
Dukters duktė
Nebuvęs pavasarį
Našta
Milžino duona
Rožė ir medis
Nebaigtas portretas

Agatha Christie Mallowan:
Ateik, pasakyk man, kaip tu gyveni
Betliejaus žvaigždė

Autobiografija
Agata Kristi: autobiografija

Mano mielasis Džeimsai*, Tu visada buvai vienas iš labiausiai atsidavusių ir geranoriškų mano skaitytojų, todėl visuomet jaudindavausi, gavusi iš Tavęs atsiliepimų apie savo knygas. Priekaištavai, kad jose vaizduojamos žmogžudystės yra bekraujės, pernelyg rafinuotos ir panašiai, o Tu norėtum skaityti apie „tikrą šiurpų nusikaltimą kraujo jūroje“. Apie tikrą žmogžudystę visa šio žodžio prasme.

Šią apysaką aš parašiau specialiai Tau.

Tikiuosi, šį kartą liksi patenkintas.

Tave mylinti svainė Agata.

„Ir kas būtų galėjęs pamanyti,
kad tiek to kraujo seniško?“

W. Shakespeare'o „Makbetas“. V veiksmas, I paveikslas.

---

* James Wats (Džeimsas Votsas) – A. Kristi sesers vyras

PIRMA DALIS

Gruodžio 22-oji

1

Stivenas pakėlė palto apykaklę ir skubiu žingsniu patraukė platforma. Virš perono kabojo tirštas rūkas. Didžiuliai lokomotyvai į šaltą drėgną orą triukšmingai leido garo debesis. Viską aplinkui dengė suodžiai. „Kokia atgrasi šalis, koks purvinas miestas!“ – piktai pats sau tarė Stivenas.

Pirmieji puikūs įspūdžiai apie Londoną – parduotuves, restoranus, gražiai apsirengusias patrauklias moteris – nublanko. Londonas – tarsi dirbtinis deimantas pigiame aptaise.

Netikėtai Stiveną apėmė namų ilgesys. Gal grįžti namo, į Pietų Afriką? Ten karšta saulė, tyras dangus ir gėlės – akimis neaprėpiami mėlynų gėlių laukai, pliumbago* gyvatvorės, puošiančios net pačias skurdžiausias lūšneles.

---

* Daugiametis krūmas su smulkiais, blyškiais mėlynais žiedeliais

O čia – suskretusių, nešvarių, suodinų, skubančių ir besigrūdančių žmonių minios. Ne žmonės – susirūpinusios skruzdėlės, šmižinėjančios po savąjį skruzdėlyną.

Stivenui dingtelėjo – be reikalo atvažiavau! Bet tuoj prisiminė, ko atvykęs, ir kietai sučiaupė lūpas. Ne, velniai rautų, jis nepuls atgal! Tiek metų rengėsi įgyvendinti savo sumanymą, ir dabar nesitrauks, kad ir kas būtų!

Neryžtingumas, abejonės: „Kam? Ar verta?.. Kodėl gyventi praeitimi? Ar ne geriau viską išbraukti iš atminties?“ – tik akimirkos silpnybė. Ne, jis ne piemuo ir nesitrauks iš numatyto kelio. Jis – subrendęs keturiasdešimtmetis vyras, turįs tikslą ir pasitikintis savimi. Jis padarys viską, vardan ko atvažiavo į Angliją.

Stumtelėjęs į šalį palydovą, besitaikantį paimti jo lagaminą, Stivenas įlipo į vagoną ir ieškodamas laisvos vietos patraukė koridoriumi. Traukinys buvo perpildytas. Iki Kalėdų – viso labo trys dienos.

Stivenas Faras paniekinamai žiūrėjo į žmonių sausakimšus vagonus. Liaudis! Nesuskaičiuojama žmonių minia! Ir visi tie žmonės tokie... kaip čia pasakius – tokie pilki, neišvaizdūs, vienodi. Bjauriai panašūs vienas į kitą. Kaip avys. O tie, kurie kažkuo skyrėsi nuo avių, juk tikri triušiai! Vieni keleiviai plepėjo ir triukšmingai taisėsi savo vietose, kiti net kriuksėjo iš uolumo – kaip kokios kiaulės. Net jaunos merginos mažais apskritais veideliais ir ryškiai raudonomis lūpomis buvo nemaloniai vienodos. Ir vėl Stiveną persmelkė aštrus ilgesio jausmas. Tarytum sapną vidury dienos jis išvydo dykumą – bekraštę, dyką, saulės nutviekstą.

Stivenas pažvelgė į kitą kupė, ir jam užgniaužė kvapą. Tokios merginos gyvenime nebuvo matęs. Juodi plaukai, įdegęs kremo spalvos veidas, juodų akių bedugnė – liūdnos, išdidžios pietietės akys. Atrodė be galo keista,

kad tokia mergina atsidūrė traukinyje, kimšte prisikimšusiame iš karto atstumiančių, pilkų žmonių, traukinyje, lekiančiame į gūdžias vidurio Anglijos grafystes. Jai tik stovėti balkone: su rože lūpose, nėriniuota juoda mantilija* ant išdidžios galvutės, šviečiant kaitriai saulei, aplinkui šurmuliuojant miniai, sklindant kraujo kvapui – koridos kvapui... O štai jinai gūžiasi perpildytoje trečios klasės vagono kupė.

Stivenas buvo akylas žmogus ir negalėjo nepastebėti padėvėto juodo žaketo, senutėlaičio sijono, pigių pirštinaičių, vasarinių batelių ir akį rėžiančio raudonos spalvos rankinuko. Tačiau nepaisant šito, visa merginos išvaizda bylojo apie taurumą. Kilni – taip Stivenas būtų ją apibūdinęs vienu žodžiu. Ji buvo nuostabi, puiki, egzotiška.

Ką, po velnių, ji veikia šitoje darganoje, ištisai sloguojančių žmonių šalyje, be galo stropių, be perstojo bruzdančių skruzdėlių šalyje?

Stivenas nerimo: „Įdomu, kas ji ir kodėl čia? Aš turiu tai sužinoti“.

2

Pilara sėdėjo kupė, prisispaudusi prie lango, negalėdama atsikratyti vienos minties – kodėl taip keistai kvepia tie anglai? Neįprastas kvapas – kol kas tai buvo pats stipriausias Anglijoje patirtas įspūdis. Ji nejuto nei česnako, nei dulkių kvapo. Beveik nedvelkė kvepalais. Šaltame dusinančiame ore jautėsi sunkus drėgmės ir muilo dvokas, sumišęs su dar kažkokiu, taip pat nemaloniu kvapu, sklindančiu iš šalia sėdinčios apkūnios damos kailinės

---

* Ispanių skraistė

apykaklės. Naftalino smarvė taip mušė į nosį, kad mergina stengėsi kuo rečiau kvėpuoti.

Nuskardėjo švilpukas, vagonas trūktelėjo, ir traukinys ėmė važiuoti. „Štai ir viskas, aš važiuoju tenai“, – pagalvojo Pilara.

Jos širdis ėmė smarkiau plakti. Ar sugebės ji padaryti tai, kam ryžosi? Bet juk apgalvojo kiekvieną smulkmeną ir yra pasirengusi bet kokiai staigmenai. Viskas bus gerai, viskas bus gerai!

Pilaros lūpos persikreipė, ir jos veidas įgavo plėšrūnišką išraišką – pasidarė piktas ir aikštingas kaip išpaikinto vaiko ar kačiuko, težinančio tik savo kaprizus ir neišmanančio, kas tai yra gailestis.

Pilara apsižvalgė smalsiai kaip vaikas. Visi šitie žmonės – septyni kupė keleiviai – atrodė baisiai. Pažiūrėti jie buvo tokie sotūs ir turtingi – prabangūs rūbai, tvirta avalynė. Taip, Anglija – turtinga šalis, ji ir anksčiau buvo apie tai girdėjusi. Bet kodėl žmonės tokie paniurę? Tik antai koridoriuje stovi vienas simpatiškas vyras. Pilara pagalvojo – jis ne tik simpatiškas, bet ir gražus, net labai gražus. Įdegęs bronzinės spalvos veidas, nosis su kuprele, platūs pečiai. Pilara tuoj pat pastebėjo irgi patinkanti tam vyriškiui. Tik pajutusi to žmogaus žvilgsnį, puikiai suprato, kad jis akimirksniu ja susižavėjo.

Jo elgesys Pilarai nepasirodė nekuklus. Juk ji atvažiavo iš šalies, kur vyrai visada žiūri į gražias moteris, o moterys yra įpratusios prie tiriančių žvilgsnių. Pilara padarė išvadą – vyras, kuris stovi koridoriuje, – ne anglas. „Pernelyg guvus, pernelyg šiuolaikiškas – tai nebūdinga anglams. Bet ir ne pietietis, – šviesiaplaukis.“ Pilarai dingtelėjo: jis panašus į amerikiečių filmų apie „laukinius“ vakarus herojų.

Koridoriumi praėjo palydovas:

– Pusryčiai! Prašom eiti pusryčių!

Pilaros bendrakeleiviai visi kaip vienas pakilo ir išėjo į koridorių. Kupė kaipmat pasidarė erdvu ir tylu.

Mergina greit uždarė langą, kurį buvo atidariusi priešais sėdėjusi karingos išvaizdos dama. Tada patogiau įsitaisiusi savo vietoje, atsilošė į sėdynės atkaltę ir ėmė žvalgytis pro langą. Pro šalį bėgo šiaurinio Londono priemiesčio vaizdai. Ji nepasuko galvos prasivėrus durims, nors puikiai žinojo – tai tas pats vyras, ir jis įėjo tik dėl jos.

Pilara apsimetė esanti sužavėta peizažo.

– Gal galėčiau jums padėti atidaryti langą? – išgirdo jo balsą.

Pilara, stengdamasi atrodyti drovi, atsakė:

– Ačiū, ką tik uždariau.

Angliškai ji kalbėjo taisyklingai, nors su šiokiu tokiu akcentu.

Įsivyravo tyla. Stivenas pamanė: „Koks puikus jos balsas – kaip... kaip šilta pietų naktis“.

„Gražus jo balsas, stiprus. Iš karto apžavi. Tikras vyro balsas“, – nutarė Pilara.

Stivenas pirmas sutrikdė tylą:

– Labai daug žmonių.

– O, taip. Traukinys perpildytas. Tikriausiai visi išvažiuoja iš Londono todėl, kad ten nešvaru ir niūru.

Pilara buvo taip išauklėta, kad nemanė esant nepadoru šnekėtis su nepažįstamu keleiviu. O jeigu Stivenas būtų augęs Anglijoje, tai tikriausiai nė už ką nebūtų drįsęs taip laisvai užkalbinti nepažįstamos moters. Bet jis buvo atviro būdo, todėl, draugiškai nusišypsojęs, tarė:

– Londonas – bjaurus miestas. O gal jūs esate kitokios nuomonės?

– O, ne. Londonas ir man nepatinka. Jūs ne anglas? – pasidomėjo Pilara.

– Aš – Pietų Afrikos britas.

– Taip ir pamaniau – ne tikras anglas.

– O jūs taip pat neseniai atvykote iš užsienio?

Pilara linktelėjo.

– Ką tik. Iš Ispanijos.

Stivenas pagyvėjo.

– Iš Ispanijos? Vadinasi, jūs ispanė?

– Pusiau. Mano motina buvo anglė, todėl aš taip gerai kalbu angliškai.

– Pas jus dabar vyksta karas*. Papasakokite, kas ten iš tikrųjų dedasi? – paprašė Stivenas.

– Tai baisu. Kur bepažvelgsi, visur griuvėsiai.

– O jūs kieno pusėje?

Pilara turėjo gana miglotą supratimą apie Ispanijos politinę padėtį. Merginos manymu, jos kaime mažai kas domėjosi karu.

– Suprantate, mūšiai vyksta kažkur toli nuo mūsų. Alkaldas**, žinoma, už vyriausybę, juk jis valstybės tarnautojas, o kaimo kunigas – prieš vyriausybę, jis už generolą Franką. Bet daugumai valstiečių terūpi tik savo vynuogynai, ir jie paprasčiausiai neturi kada politikuoti.

– Vadinasi, mūšių nė nematėte?

– Ne, – atsakė Pilara, – bet važiuodama čionai, mašina perlėkiau visą šalį ir visur regėjau karo pėdsakus. Daugybė griuvėsių. Aš net mačiau, kaip krinta bombos. Viena pataikė į mūsų mašiną, o kita sugriovė namą. Buvo taip nuostabu.

Stivenas Faras šyptelėjo.

– Jūs sakote – nuostabu?

– Ne tik. Dar ir keblu, – paaiškino Pilara. – Juk aš turėjau važiuoti toliau, o mūsų vairuotoją užmušė.

---

* Knyga parašyta 1939 m.

** Bendruomenės seniūnas

Stivenas atidžiai pažiūrėjo į ją.

– Ir visai nepabūgote?

Tamsios Pilaros akys išsiplėtė.

– Bet juk kiekvienas turėsime mirti, tiesa? Ir jeigu mirtis atėjo iš dangaus – pokšt, ir viskas! – tai kuo ji blogesnė už kokią kitą mirtį? Visi mes mirtingi – taip jau sutvarkytas pasaulis.

Stivenas nusijuokė.

– O, jūs, regis, ne pacifistė.

– Aš ne... kas?

Stivenas puikiausiai suprato: šis žodis – ne iš Pilaros leksikono.

– Jūs atleidžiate priešams, senjorita?

Pilara gūžtelėjo pečiais.

– Aš neturiu priešų. Bet jeigu jų būtų...

– Kas tada – jeigu jų būtų?

Pilatos veidą iškreipė plėšrūniška išraiška, ir ji niūriai tarė:

– Jeigu aš turėčiau priešų, jeigu kas nors imtų neapkęsti manęs ir aš pajusčiau neapykantą jam, tada... aš perrėžčiau jam gerklę. Štai taip!

Ir ji labai vaizdžiai parodė, kaip tai padarytų. Stivenas nejučia atšlijo.

– Pasirodo, jūs kraugerė!

– O kaip jūs pasielgtumėte su savo priešu?

Stivenas krūptelėjo, atidžiai pažvelgė į merginą ir garsiai nusikvatojo.

– Iš tikrųjų įdomu! – tarė jis. – Aš ir pats norėčiau tai žinoti.

Pilara dėbtelėjo į jį nepatikliu žvilgsniu.

– O jūs gi žinote...

Stivenas liovėsi juokęsis ir tyliai tarė:

– Taip, žinau...

Po valandėlės, jau visai kitu tonu, pasidomėjo:

– Ko atvažiavote į Angliją?

Akimirką šneka nutrūko, bet netrukus Pilara kukliai atsakė:

– Važiuoju pasisvečiuoti pas savo giminaičius anglus.

– Suprantama.

Stivenas atsirėmė į sėdynės atkaltę. „Kas tie giminaičiai anglai, kuriuos ji ketina aplankyti? – pagalvojo jis. – Kas gali sieti juos ir šią ispanę?“ Jis pabandė ją įsivaizduoti mandagių, rimtų anglų šeimoje, švenčiančioje Kalėdas.

Pilara nutraukė tylą:

– Turbūt gera gyventi toje Pietų Afrikoje?

Jis ėmė pasakoti apie Afriką, o Pilara pakerėta klausėsi lygiai taip, kaip klausytųsi stebuklingos pasakos. Kartais ko nors paklausdavo, ir Stivenas stebėdavosi, kad tie iš pirmo žvilgsnio paprastučiai ir naivūs klausimai iš tikrųjų pasirodė esą pakankamai apgalvoti. Jis visa siela mėgavosi tuo maloniu pašnekesiu. Iš vagono restorano grįžę Pilaros bendrakeleiviai sutrikdė jų pokalbį. Stivenas atsistojo, ir, rengdamasis išeiti iš kupė, maloniai nusišypsojo merginai.

Jis kiek pasitraukė į šoną, įleisdamas pro duris pagyvenusią damą, ir jo žvilgsnis užkliuvo už lentelės, pritvirtintos ant šiaudinio krepšio, išsiskiriančio ne anglišku stiliumi. Stivenas susidomėjęs perskaitė: „Panelė Pilara Estravados“. Ir, išvydęs adresą, primerkė akis: „Gorston Holas. Longdeilas. Edlsfildas“.

Stivenas sutriko. Paslapčia žvilgtelėjo į merginą. Dabar jo žvilgsnis bylojo apie nepasitikėjimą ir įtarumą. Jis išėjo į koridorių, prisidegė cigaretę ir, suraukęs kaktą, susimąstė...

3

Erdvioje, žydromis ir gelsvai auksinėmis spalvomis spinduliuojančioje Gorston Holo svetainėje sėdėjo Alfredas Li ir jo žmona Lidija. Juodu kalbėjosi apie artėjančias Kalėdų šventes. Alfredas, kresnas, vidutinio amžiaus, romios veido išraiškos ir gerų rudų akių vyras, kalbėjo tyliu monotonišku balsu, aiškiai ištardamas kiekvieną žodį. Dėl trumpo kaklo jis atrodė negrabus. Lidija, atvirkščiai, buvo graži ir trapi, energingų judesių ir veržlios gracijos. Jos pablyškęs, kosmetikos nepaliestas veidas neišsiskyrė grožiu, bet nepasakytum, kad būtų buvęs nepatrauklus. Kalbėjo labai maloniu melodingu balsu, neatitraukdama akių nuo vyro.

– Taip nori tėvas! Ir čia jau nepašokinėsi, – tarė Alfredas.

Lidija nekantriai mostelėjo ranka.

– Nejaugi visuomet privalai jam nusileisti?

– Jis labai senas, mieloji.

– Puikiai žinau.

– Jis laikysis savo.

Lidija griežtai tarė:

– Žinoma, jis visada laikosi savo! Bet vieną kartą, Alfredai, juk ir tu galėtum pasielgti taip, kaip pats nori!

– Apie ką kalbi, Lidija?

Jis atrodė toks sutrikęs ir užguitas, kad žmona prikando lūpą ir padvejojo – tęsti pokalbį ar ne.

Alfredas dar kartą paklausė:

– Ką turi omenyje, Lidija?

Ji gracingai gūžtelėjo siaurais petukais ir ėmė aiškinti, atsargiai rinkdama žodžius:

– Viskas per tavo tėvo bjaurų būdą, per jo valdingumą.

– Jis senas...

– Jis bus dar senesnis. Ir kartu – dar despotiškesnis. Kada pagaliau visa tai baigsis? Jis nuolat diktuoja, kaip mes turime gyventi. Jei patys ką sumanome daryti, jis visada priešgyniauja.

Alfredas paprieštaravo:

– Jis – tėvas, o tėvo žodis lemiamas. Be to, jis mums labai geras.

– O, žinoma, jis geras...

– Jis – labai geras.

Alfredo balsas suskambo griežčiau.

Lidija ramiai paklausė:

– Ar kalbi apie pinigus?

– Taip. Jo poreikiai be galo kuklūs. Bet mums pinigų niekada nešykšti. Gali leisti kiek panorėjusi ir savo apdarams, ir ūkiui. Tėvas neniurzgėdamas apmoka visas sąskaitas. O praėjusią savaitę mums padovanojo dar ir naują mašiną.

– Nesiginčiju – tavo tėvas be galo dosnus, jei kalbėsime apie pinigus, – tarė Lidija. – Bet už tai jis reikalauja vergiško paklusnumo.

– Vergiško?

– Taip, vergiško. Tu esi jo vergas, Alfredai. Juk mes norėjome išvykti per šitas Kalėdas, bet tavo tėvas užsispyrė, kad liktume namuose, o tu net nepaprieštaravai. Jeigu jam šautų galvon kur nors mus ištremti, mes irgi nepriekaištaudami paklustume. Mes neturime asmeninio gyvenimo, nepriklausomybės.

– Kodėl taip kalbi, Lidija, – pyktelėjo vyras. – Mano tėvas viską daro mūsų labui...

Ji vos susitvardė neleptelėjusi piktesnio žodžio, bet ir vėl tik gūžtelėjo pečiais.

Alfredas tęsė:

– Juk žinai, Lidija, kaip labai tėvas tave myli.

– O aš jo nemyliu, – lediniu balsu atsakė žmona.

– Lidija, man nemalonu klausytis! Tu nedėkinga.

– Galbūt. Bet kartais norisi pasakyti ir tiesą.

– Gerai, kad jis nežino.

– Tavo tėvas puikiausiai žino, kad aš jo nemyliu! Matyt, tai jam teikia tik pramogą.

– Apsirinki, Lidija. Jis visada man sako, kad tu žavi.

– Iš tikrųjų aš visada būnu mandagi, tokia ir liksiu. Paprasčiausiai noriu, kad žinotum tikrąją mano nuomonę apie savo tėvą. Aš nemyliu jo, Alfredai. Jis piktas senas tironas. Jis įbaugino tave. Jis piktnaudžiauja tavo nuolankumu. Jau seniai turėjai parodyti ir savo būdą.

Alfredas griežtai nutraukė žmonos šneką.

– Gana, Lidija. Prašau, daugiau nė žodžio.

Ji atsiduso.

– Atleisk. Gal aš ir neteisi. Geriau pakalbėkime apie šventes. Ar tikrai manai, kad atvyks tavo brolis Deividas?

– O kodėl jam neatvažiavus?

– Deividas, jis... toks keistas. Seniausiai čia nebuvęs. Jis labai gerbia jūsų motinos atminimą. Turbūt todėl ir nemėgsta šitų namų.

– Deividas nuolat gadino tėvui nervus, – tarė Alfredas. – Savo muzika ir savo nepraktiškumu. Galbūt kartais tėvas su juo būdavo pernelyg griežtas. Tačiau nepaisant visko, aš manau, Deividas ir Hilda atvažiuos. Juk Kalėdos!

– Kur gi ne – susitaikymo ir visuotinio atlaidumo metas! – plonos Lidijos lūpos ironiškai išvipo. – Atvažiuoja ir Džordžas su Magdalena. Jau skambino, tikriausiai atvyks rytoj. Turbūt Magdalena vis dar tokia pat baisi nuobodybė.

Alfredas stebėdamasis tarė:

– Niekaip nesuprantu, kaip apskritai Džordžas susigundė vesti merginą, dvidešimčia metų už save jaunesnę. Bet ką čia kalbėti – visą laiką jo galvoj vėjai ūžauja.

– Džordžas padarė puikią politiko karjerą, – paprieštaravo Lidija. – Rinkėjai jį myli, ir aš esu įsitikinusi, kad nemažai nulėmė ir Magdalena.

Alfredas neskubėdamas tarė:

– Man ji nelabai patinka. Nieko neprikiši – graži, bet tas grožis – kaip vaškinės kriaušės: išoriškai patrauklesnė už tikrą, bet ...

– ... bet netinkama valgyti? – Lidija baigė jo mintį. – Tu šitai norėjai pasakyti? Stebiuosi, girdėdama tave taip šnekantį, Alfredai.

– O ko čia stebėtis?

– Paprastai esi toks geras. Anksčiau taip apie kitą žmogų nekalbėdavai. Žinai, kartais mane net erzina, kad tu... kaip čia pasakius... pernelyg patiklus. Negalima būti tokiam idealistui.

Alfredas nusišypsojo.

– Aš visada maniau, kad kiekvienas mūsų šeimos narys yra savotiškas idealistas.

Lidija karštai paprieštaravo.

– O, nereikia nė manyti, tai – tiesa! Aš esu tuo įsitikinusi. Nors tu, matyt, kitos nuomonės. Šiuose namuose aš matau viešpataujantį blogį. Ir visuomet jį jausdavau, – ji prikando lūpą.

– Lidija...

Žmona kilstelėjo ranką, tarsi prašydama patylėti, ir įsmeigė žvilgsnį kažkur virš jo galvos. Alfredas pažiūrėjo į tą pusę.

Ten pagarbia poza stovėjo rusvo gymio žmogus. Jo veido išraišką buvo sunku nusakyti. Lidija sunerimusi paklausė:

– Ko jums, Horburi?

Horburis atsakė tyliai, ramiai, beveik pašnibždomis:

– Madam, ponas Li prašė pasakyti, kad švęsti Kalėdų atvažiuos dar du svečiai ir gal jūs būtumėte maloni paruošti jiems kambarius.

Lidija nustebusi perklausė:

– Dar du svečiai?

Horburis patvirtino:

– Du, madam. Džentelmenas ir jauna ledi.

Dabar jau nustebo ir Alfredas:

– Jauna ledi?

– Taip sakė ponas Li, sere.

Lidija ryžtingai tarė:

– Einu su juo pasikalbėti.

Horburis žengė žingsnį pirmyn, tiksliau sakant, jis ketino žengti, bet ir to pakako, kad Lidija sustotų.

– Atleiskite, madam, ponas Li dar miega. Prašė netrukdyti.

– Žinoma, – tuoj įsikišo Alfredas. – Žinoma, mes jo netrukdysime.

– Ačiū, sere.

Horburis išėjo.

Lidija jausmingai sušuko:

– Kaip aš nekenčiu šito žmogaus! Slankioja po namus kaip katė. Negirdėsi, kada įeina, kada išeina.

– Aš jo nekenčiu ne mažiau už tave. Bet savo darbą jis išmano. Ne taip jau lengva rasti gerą kamerdinerį. Svarbiausia, Horburis patinka tėvui.

– Taip, tai svarbiausia. O kas ta jaunoji ledi? Kas ji?

Alfredas gūžtelėjo pečiais.

– Nežinau. Net neįsivaizduoju.

Jiedu susižvalgė, ir Lidijos lūpos vėl paniekinamai išvipo.

– Žinai, ką pagalvojau, Alfredai?

– Ką?

– Gal tavo tėtušiui pasidarė be galo liūdna gyventi, ir jis nutarė surengti sau nedidelę Kalėdų pramogą?

– Pakviesdamas du pašalinius asmenis į šeimos šventę?

– O, aš nežinau detalių, bet galiu kirsti lažybų – tavo tėvas ruošiasi papramogauti kaip dera.

– Tikiuosi, tai suteiks jam malonumą, – liūdnai tarė Alfredas. – Vargšelis, kaip jam sunku po visų jaunystės nuotykių būti prikaustytam prie invalido vežimėlio!

Lidija mįslingai pakartojo:

– Taip, kaip tik po tų visų... nuotykių.

Pauzė, kurią padarė, prieš ištardama paskutinį žodį, jos pastabai suteikė dviprasmybės atspalvį. Regis, Alfredas tai suvokė – jis paraudo ir aiškiai sutriko.

Staiga Lidija sušuko:

– Dieve, ir kaip jam galėjo gimti toks sūnus! Juk tu visai kitoks. Jis užbūrė tave! Paprasčiausiai keliaklupsčiauji prieš jį kaip prieš stabą.

Alfredo balsas suvirpo:

– Nekalbėk nesąmonių, Lidija. Nesuprantu, kas čia bloga, jei sūnus myli tėvą? Visiškai natūralus, normalus jausmas.

Lidija atšovė:

– Jei taip, dauguma jūsų šeimos narių – nenormalūs. Ir nesiginčykime! Jeigu įžeidžiau tave, atleisk. Patikėk, aš nenorėjau, Alfredai. Aš net žaviuosi tavo atsidavimu tėvui. Ištikimybė mūsų laikais – reta dorybė. Manyk, kad aš tau pavydžiu, gerai? Juk žmonos pavydi savo vyro anytai, tai kodėl aš negalėčiau pavydėti uošviui?

Jis švelniai apkabino ją per pečius.

– Tavo liežuvis – tavo priešas, Lidija. Tu neturi ko pavydėti.

Lidija taikiai pabučiavo jam į ausį.

– Žinau, Alfredai. Bet vis tiek man atrodo, kad aš nė trupučio nepavydėčiau tavo motinai. Kaip gaila – neteko jos pažinti.

Jis atsiduso.

– Mano mama buvo nelaimingas žmogus.

Lidija atidžiai pažvelgė į vyrą.

– Tik tokią ją ir atsimeni? Keista.

Alfredas susimąstęs tarė:

– Beveik visą laiką serganti, visada verkianti, – jis palingavo galvą. – Neprisimenu linksmos.

Vis dar smalsiai žiūrėdama į vyrą, Lidija pakartojo:

– Kaip keista! – ir vos tik jis įsmeigė į Lidiją klausiamą žvilgsnį, ji papurtė galvą ir ėmė kalbėti visai apie ką kitą: – Kadangi mes neturime teisės žinoti, kas tie paslaptingieji svečiai, eisiu baigti peizažo.

– Lauke labai šalta, mieloji. Vėsa košia kiaurai.

– Šilčiau apsirengsiu.

Ji išėjo iš kambario. Alfredas Li kurį laiką stovėjo nejudėdamas, susiraukęs. Paskui priėjo prie didelio lango. Iš lauko pusės palei visą sieną buvo įrengta atvira terasa. Lidija išėjo į ją apsivilkusi storą vilnonį paltą, nešina nedidele pintinėle rankoje. Sustojusi prie žemos kubo formos akmens vazos, pastatė ją šalia ir ėmėsi darbo.

Alfredas keletą minučių žiūrėjo į žmoną. Tada užsivilko striukę, užsimovė pirštines ir išėjo terason pro šonines duris. Stabtelėjo prie vazų, kuriose sumanios Lidijos rankos jau buvo sukūrusios miniatiūrinius pasakiškus peizažus.

Vienas vaizduoja geltono smėlio dykumą su žalių palmių guotais – palmės iškirptos iš spalvotos skardos. Dykuma pro molio pirkeles, nulipdytas iš plastilino, traukia kupranugarių karavanas, lydimas mažyčių beduinų.

Kitoje vazoje pavaizduotas itališkas sodas su terasomis, trečioje – anglų parkas: simetriškose klombose marguliuoja spalvotos gėlytės. Dar kitoje vazoje – Antarktidos peizažas: ledkalnių gurvoliai iš žalio stiklo ir pingvinų šeimynos. Toliau – japonų sodas su žemaūgiais medžiais, tvenkiniais iš veidrodinio stiklo ir plastikiniais tilteliais.

Jis priėjo prie žmonos, atsistojo už nugaros ir stebėjo, kaip ji dirba. Ant vazos dugno Lidija patiesė mėlyną popierių ir prispaudė stiklu. Apkraštavo akmenų kauburėliais, vaizduojančiais uolas. Iš maišelio išpylusi smulkų žvyrą ir jį išlyginusi, suformavo krantą. Pakrantėje tarp uolų jau styrojo keli maži kaktusai.

Ji sušnibždėjo:

– Štai taip, gerai...Kaip tik tai, ko reikia.

Alfredas pasidomėjo:

– Ką vaizduoja šis paskutinis tavo kūrinys?

Lidija krūptelėjo.

– Šitas? O, tai Negyvoji jūra, Alfredai. Ar patinka?

– Ar tau neatrodo, kad čia viskas per daug niūru? Gal nepakenktų žaluma?

– Juk tai Negyvoji jūra, Alfredai. Mirties jūra, supranti?

– Kiti tavo peizažai patrauklesni.

– Kodėl šneki apie patrauklumą? Aš stengiausi išreikšti negyvos jūros idėją.

Pasigirdo žingsniai. Prie jų ėjo pagyvenęs, žilas, truputį į kuprą susimetęs liokajus.

– Skambina ponia Magdalena Li, madam. Klausia, ar nieko prieš, jei jie atvažiuotų 17.20 traukiniu?

– Gerai. Pasakykite poniai Li, kad mums tinka.

– Ačiū, madam.

Liokajus skubiai nuėjo. Lidija meiliai palydėjo jį akimis.

– Mielasis senukas Tresilianas! Patikima mūsų atrama! Neįsivaizduoju, ką darytume be jo!

Alfredas tarė:

– Senoji mokykla. Jau beveik keturiasdešimt metų dirba šiuose namuose. Jis be galo mums atsidavęs.

Lidija linktelėjo:

– Jis panašus į ištikimą ginklanešį, apie kuriuos pasakoja senovinės legendos, – pasirengęs atiduoti gyvybę už bet kurį mūsų šeimos narį.

Alfredas pritarė:

– Ko gero, taip ir yra...

Lidija išlygino vazoje skaldą.

– Viskas, – tarė. – Aš pasirengusi.

– Pasirengusi? – Alfredas sunerimo. – Kam?

– Kalėdoms, kvailiuk. Aš pasirengusi sutikti Kalėdas su jūsų sentimentaliąja šeimynėle.

4

Deividas perskaitė laišką, suglamžė ir numetė, bet paskui pakėlė ir išlyginęs pradėjo skaityti iš naujo.

Hilda tylėdama žiūrėjo į vyrą. Ji stebėjo, kaip jo smilkiniuose pulsuoja gysla, virpa ilgi pirštai, kaip nervinis drebulys pamažu apima visą kūną. Kai Deividas atmetė nuo kaktos šviesių plaukų sruogą ir maldaujamai pažvelgė į žmoną, ji jau žinojo, ką pasakyti.

– Hilda, ką mudu darysime?

Ji girdėjo sutrikusio vyro balsą – juk jis visada ir visur pasikliaudavo ja, ir jų šeimoje kaip tik jai tenka priimti galutinį sprendimą. Todėl kalbėti abstrakčiai ji nenorėjo.

Hilda prabilo švelniu, raminančiu balsu – taip vaikų darželyje kalba patyrusios auklės.

– Turi nuspręsti tu, Deividai.

Hilda, apkūni, nepatrauklios išvaizdos moteris, kalbėjo šiltu minkštu balsu. Ji priminė senųjų olandų tapytojų pamėgtas madonas. Vos pažvelgęs į ją, jausdavai vidinę jėgą, gyvenimo patirtį, o šitos savybės visada traukia silpną būtybę. Nedidukė nebejauna moteris, neišsiskirianti nei išoriniu žavesiu, nei ypatingu talentu, turėjo kažką tokio, kam negali likti abejingas. Joje slypėjo didelė jėga. Taip, Hilda Li buvo stipri moteris.

Deividas atsistojo ir ėmė nervingai žingsniuoti po kambarį. Panašus į riterį iš Bernso Džonso* paveikslo, švelnių veido bruožų, dar žilės nepaliestais plaukais, jis atrodė labai jaunai.

– Juk puikiai žinai, ką aš apie visa tai manau, – liūdnai tarė jis. – Bent jau turėtum žinoti.

– Taip, bet...

– Juk sakiau – šimtą kartų sakiau, kaip viso to nekenčiu – tų namų, vietos, kur namai pastatyti, – visko, visko, kas juose ir aplink juos! Tie namai visiems teatneša nelaimę, kaip ten kentėjo mano motina...

Hilda užjausdama linktelėjo, o Deividas tęsė:

– Ji buvo tokia švelni, tokia kantri. Kasdien kentė begalinius skausmus, bet tylėjo, neaimanavo, nesiskundė. O kai prisimenu tėvą... – Deivido veidas apniuko. – Tai per jį motina buvo tokia nelaiminga. Jis žemino ją girdamasis savo meilės nuotykiais. Jis nuolat ją apgaudinėdavo su kitomis moterimis ir šito net neslėpdavo.

– Ji turėjo palikti tėvą ir išeiti, – tarė Hilda.

Deividas priekaištaudamas atsakė:

– Ji buvo per daug gera ir manė, kad jos pareiga – tylėti. O ir kur ji būtų ėjusi iš savo namų?

---

* Burnes Jones (1833-1898) – anglų tapytojas

– Galėjo iš naujo kurti savo asmeninį gyvenimą.

Deivido balsas sudrebėjo:

– Tik ne tais laikais! Suprask, tada moterys viską turėdavo ištverti. Be to, ji buvo motina ir galvojo apie vaikus. Jeigu ji būtų išsiskyrusi su mano tėvu ir vėl ištekėjusi, tai labiausiai būtume nukentėję mes. Štai apie ką ji tikriausiai galvojo.

Hilda tylėjo, o Deividas kalbėjo toliau:

– Ji buvo šventoji! Ji iki dugno išgėrė savo kantrybės taurę. Neprieštaraudama...

– Turbūt šiek tiek priešinosi, kitaip apie tai nežinotum, Deividai, – suabejojo Hilda.

Jo veidas nukaito.

– Taip... ji man skundėsi. Ji žinojo, kaip ją myliu. Kai mirė...

Jis nutilo ir rankomis suspaudė galvą.

– Hilda! Tai buvo... baisu. Ji mirė dar jauna, ir ją pražudė tėvas! Jis – žmogžudys. Suėdė jos širdį. Tada supratau, kad negaliu ilgiau su juo gyventi po vienu stogu, ir išvažiavau. Aš pabėgau iš ten.

– Ir gerai padarei, – tarė Hilda. – Tai buvo protingas tavo žingsnis.

– Tėvas norėjo, kad imčiausi verslo. Taigi turėjau likti namie. Nebūčiau iškentęs. Niekaip nesuprantu, kaip Alfredas su juo gyvena, kaip pakenčia jį jau tiek metų.

– Ir jis niekada nesukilo? – susidomėjusi paklausė Hilda. – Prisimenu, kažkada sakei, kad jis paaukojo savo karjerą.

Deividas linktelėjo.

– Alfredas rengėsi tarnauti kariuomenėje. Jis – vyriausiasis sūnus ir privalėjo stoti į kavalerijos pulką. O Haris ir aš turėjome tęsti tėvo darbą. Džordžas pasirinko politiko karjerą.

– Kas gi sutrukdė?

Deividas kilstelėjo galvą.

– Haris – jo beprotiški poelgiai. Įlindo į skolas ir taip toliau... O vieną gražią dieną pabėgo iš namų su svetimais pinigais – pasičiupo porą šimtų svarų ir paliko raštelį – valdininko kontorėlė jam esanti per ankšta, tad jis iškeliaująs pasižvalgyti po pasaulį.

– Ir apie jį nieko daugiau nebegirdėjote?

– Kur negirdėsi! Žinoma, girdėjome, – Deividas nusijuokė. – Ir gana dažnai. Jis siųsdavo telegramas iš visų pasaulio kraštų ir vis reikalaudavo pinigų. Ir, turiu pasakyti, gaudavo!

– O Alfredas?

– Tėvas pasiekė savo – jį paleido į atsargą. Grįžęs iš kariuomenės, perėmė visus tėvo darbus.

– Neprieštaraudamas?

– Ir dar kaip prieštaravo, ypač iš pradžių. Jis neapkentė verslo. Bet tėvas, kaip paprastai, apvyniodavo Alfredą apie pirštą. Aš manau, jis iki šiol po tėvo padu.

– O tu... tu pabėgai! – priminė Hilda.

– Taip. Aš išvažiavau į Londoną mokytis tapybos. Tėvas tiesiai šviesiai pareiškė – jeigu nemesiu šito kvailo užsiėmimo, tai, kol jis gyvas, tegausiu tik elgetos grašius, o jis mirdamas man paliksiąs špygą. Aš atsakiau – man vienas ir tas pats. Jis išvadino mane idiotu, ir mes išsiskyrėme. Daugiau aš jo nebemačiau.

Hilda atsargiai paklausė:

– Ar vėliau niekada nesigraužei šitaip pasielgęs?

– Ne, sakau šventą tiesą – ne, nors labai greitai supratau, kad meno srity nedaug ką pasieksiu. Kad niekada netapsiu garsiu menininku. Bet juk mudu esame laimingi ir taip, ar ne? Mes turime, kas būtina, o jeigu aš numirčiau, tai tu iš pradžių būtum aprūpinta iš draudimo, –

Deividas truputį patylėjo ir sušuko: – Ir štai laiškas! – jis pliaukštelėjo delnu per popierių.

– Laiškas labai tave sudirgino. Aš net apgailestauju, kad tėvas parašė, – tarė Hilda.

Deividas, tarsi neišgirdęs, tęsė:

– Prašo, kad atsivežčiau švęsti Kalėdų žmoną, turi vilties, kad mes visi – draugiška šeima – susirinksime po vienu stogu! Ką tai reiškia?

Hilda švelniai tarė:

– Tai reiškia tik tai, kas parašyta.

Jis nepatikliai pažvelgė į žmoną.

– Man atrodo, – šypsodamasi paaiškino ji, – kad tavo tėvas sensta ir darosi sentimentalus, jei jau postringauja apie šeimyninius ryšius. Taip jau būna, pats žinai.

– Gal ir tavo teisybė, – nesiginčijo Deividas.

– Jis jau senas, be to, vienišas.

Deividas žvilgtelėjo į žmoną.

– Hilda, tu nori, kad važiuočiau ar ne?

Ji ramiai atsakė:

– Tai žiauru – atsakyti prašančiajam. Gal palaikysi mane senamadiška, bet man atrodo, kad Kalėdos – tai atleidimo ir susitaikymo metas.

– Ir šitaip kalbi po viso to, ką aš tau papasakojau?

– Taip, mielasis. Visa tai jau praeitis. Buvo ir pražuvo.

– Aš niekada nepamiršiu...

– Tu nenori pamiršti – štai kur šuo pakastas, Deividai.

Jis sučiaupė lūpas.

– Mes, Li, visi tokie. Mes viską atsimename, mes niekada nieko nepamirštame.

Hilda, stengdamasi nuslėpti virpulį, tarė:

– Nemanau, kad šituo reikėtų didžiuotis, – ji smerkiamai pažvelgė į Deividą.

– Tai tu nevertini prisirišimo, nuostatos neužmiršti nuoskaudų?

Hilda paprieštaravo:
– Aš vertinu dabartį, o ne praeitį! Praeitį reikia pamiršti. Jeigu mes nuolat dairysimės atgal, praeitis taps ne tokia, kokia buvo iš tikrųjų, o tokia, kokią mes ją norime matyti. Niekam tikusi perspektyva.
– Bet aš atsimenu kiekvieną žodį, kiekvieną tų dienų smulkmeną, – aistringai sušuko Deividas.
– Taip, mielasis, taip, bet kam? Tai nenormalu. Anuos laikus vertini anuometinio berniuko požiūriu, o ne patyrusio vyro, koks dabar esi, akimis.
– Koks skirtumas? – sušuko Deividas.
Hilda suprato, kad tęsti pokalbį rizikinga, bet vis dėlto pasakė, ką galvoja:
– Man atrodo, – pradėjo ji, – tu laikai savo tėvą blogio įsikūnijimu. Tau rodosi, kad jame sutelktos visos žmonių blogybės. Bet pamatęs jį dabar suprasi – jis paprasčiausias žmogus, kuris kartais nesusitvardo, žmogus, kurio gyvenimas buvo toli gražu ne nepriekaištingas, bet vis dėlto paprasčiausias žmogus, o ne velnio išpera.
– Nieko nesupranti! Jo elgesys su mano motina...
Hilda nebuvo linkusi klausytis:
– Būna ir toks nuolankumas, kuris provokuoja kitą žmogų bjauriai elgtis.
– Vadinasi, viskuo kalta mano motina?
Hilda ramiai paaiškino:
– Žinoma, ne. Aš neabejoju, kad tavo tėvas su ja elgėsi labai blogai. Bet apie santuoką sunku spręsti pašaliniam žmogui, net sūnui. Be to, tavo neapykanta tėvui jau nieko nebepagelbės. Viskas praėjo. Liko tik senas ligonis, kuris prašo savo sūnaus atvažiuoti Kalėdų.
– Nori, kad važiuočiau?
Akimirką ji dvejojo ir ryžtingai tarė:
– Taip, noriu. Aš noriu, kad kartą ir visiems laikams atsikratytum to, kas tave slegia.

5

Džordžas Li, parlamento deputatas nuo Vesteringamo, keturiasdešimt vienerių metų įmitęs džentelmenas keistai išsprogusiomis blyškiai mėlynomis akutėmis ir dideliu smakru, nuosekliai samprotavo solidžiu balsu:

– Kartoju, Magdalena: nuvažiuoti – sūnaus pareiga.

Jo žmona nekantriai gūžtelėjo petimi.

Grakšti „platininė" blondinė išpešiotais antakiais, lyg porcelianas žvilgančiu apvaliu veideliu. Kartais šiame veide, kad ir kaip norėtum, neaptiktum jokios išraiškos. Kaip tik toks tuščias jis buvo tada.

– Mielasis, aš garantuoju – ten bus baisiai liūdna, tiesiog kankynė.

– Be to, – Džordžas Li nusišypsojo nuo staiga galvon šovusios minties. – Be to, mes sutaupysime – paleisime tarnus kalėdinių atostogų ir nereikės jiems mokėti! Kaskart beprotiškai daug išleidžiame dovanoms.

– Gerai, – sutiko Magdalena. – Ar ne tas pats, kur kankinsiuosi?

– Aš manau, – Džordžas toliau samprotavo jam malonia tema, – galime tikėtis ir gerų kalėdinių pietų. Sultingas veršienos gabalas nepalyginamai geriau už kalakutieną, tiesa?

– Ką? Ką sakai apie tarnus? – žmona, regis, negirdėjo, ką jis tarškė. – Džordžai, tu be paliovos galvoji apie pinigus.

– Vienas iš mūsų juk turi apie juos galvoti, – burbtelėjo jis.

– Žinoma, turi, bet kvaila taupyti iš smulkmenų. Geriau jau paprašyti tėvo, kad daugiau skirtų tavo reikalams, ir viskas.

– Jis ir taip gana daug duoda.

– Kaip niekinga priklausyti nuo tėvo! Jis paprasčiausiai privalo tam tikrą pinigų sumą skirti tavo išlaikymui.

– Tai ne pagal jo taisykles...

Rudos Magdalenos akys sužibo, veidas įgavo šiokią tokią išraišką.

– Jis beprotiškai turtingas, ar ne, Džordžai? Turbūt turi kokį milijoną?

– Du, o gal tris.

Magdalena pavydėdama tik atsiduso.

– Iš kur tiek sukaupė? Nejaugi Pietų Afrikoje?

– Taip, jaunystėje jam pasisekė. Viską lėmė deimantai.

– Nuostabu! – sušuko Magdalena.

– Vėliau grįžo į Angliją ir ėmėsi biznio. Kapitalą jam pavyko padvigubinti, o gal ir patrigubinti.

– O kam atiteks pinigai po jo mirties?

– Apie tai tėvas niekada neužsiminė, ir vargu ar kas išdrįstų tiesiai paklausti. Tikriausiai liūto dalis klius mums su Alfredu. Brolis, be abejo, gaus daugiau už mane.

– Juk dar turite ir trečią brolį, ar ne?

– Deividą. Bet nemanau, kad jis daug peštų. Deividas pabėgo iš namų, ėmėsi tapybos ar panašių niekų. Tėvas pagrasino išbrauksiąs jį iš testamento, o Deividas atšovė, esą jam nusispjauti.

– Kaip kvaila, – paniekinamai šyptelėjo Magdalena.

– Dar buvo sesuo Dženifera. Ji irgi pabėgo – su užsieniečiu. Kažkokiu teplioriumi, Deivido draugužiu. Prieš metus ji mirė. Tiesa, dar yra Dženiferos dukra. Tikriausiai tėvas ja pasirūpins, bet, žinoma, protingai, per daug neišsišokdamas. Beje, dar ir Haris...

– Haris? – nustebo Magdalena. – O kas jis per vienas?

– E-e... mano tikras brolis.

– Niekada apie jį neprasitarei.

– Nieko stebėtino. Mat jo egzistavimas mūsų šeimai nedaro didelės garbės. Mes pasistengėme jį pamiršti. Be to, apie jį jau nieko negirdėjome keletą metų. Turbūt mirė.

Magdalena netikėtai nusijuokė.

– Kas čia tau dabar? Ko juokiesi, Magdalena?

Ji atsakė:

– Aš pamaniau, jog be galo juokinga, kad tu, Džordžas Li, turi tokios reputacijos brolį! Juk esi toks teigiamas.

– Taip, tikiuosi, aš esu teigiamas, – šaltai atsakė Džordžas.

Magdalena prisimerkė.

– Tavo tėtušis taip pat nepasižymi padorumu.

– Magdalena!

– Kartais jis taip žiopteli, kad nepatogu net klausytis.

Džordžas pakartojo:

– Iš tikrųjų, Magdalena, tu mane stebini. Lidija niekad man nėra net užsiminusi...

– Lidijai jis nieko panašaus ir nesako, – piktai tarė Magdalena.

Džordžas pažvelgė į ją ir tuoj nusuko akis.

– Matai, tėvą galima ir pateisinti, – abejingai tarė jis. – Turint galvoje jo amžių ir prastą savijautą...

Jis nutilo. Magdalena tuoj paklausė:

– Ar jis iš tikrųjų... labai serga?

– Nepasakyčiau. Jo organizmas nepaprastai stiprus. Bet vis tiek, jeigu jau nori pamatyti visą šeimą prie Kalėdų stalo, mes turime paklusti. Gal tai paskutinės Kalėdos jo gyvenime.

Magdalena užsiplieskė:

– Tai tu taip manai, o iš tikrųjų jis gali dar nežinia kiek traukti.

Truputį sutrikęs dėl tokio jos atkaklumo, Džordžas užsikirsdamas išstenėjo:

– Taip, taip, suprantama...

Magdalena nusigręžė.

– Na, gana apie tai, – tarė ji. – Aš irgi manau, – reikia važiuoti.

– Žinoma, net neabejoju.

– O kaip nenoriu! Alfredas toks nuobodus, o Lidija vis stengsis mane pažeminti.

– Nesąmonė.

– Taip, pažeminti. Be to, aš nekenčiu to akiplėšos tarno.

– Senojo Tresiliano?

– Ne, Horburio. Tyko kaip katinas ir vaiposi prieš akis.

– Nesuprantu, ko tau kliūva tas Horburis?!

– Jis paprasčiausiai mane nervina. Bet gana apie jį kalbėti. Menkas ponas! Taigi kaip supratau, mes jau apsisprendėme – važiuosime. Neįžeisime senio.

– Žinoma, negalime įžeisti, tai svarbiausia. O dėl tarnų, kalėdinių pietų ir...

– Liaukis, Džordžai, gana! Aš paskambinsiu Lidijai ir pasakysiu, kad išvažiuojame rytoj 17.20 traukiniu.

Magdalena išėjo. Paskambinusi nusėlino į savo kambarį, atsisėdo prie rašomojo stalo, ištraukė stalčių ir ėmė jame raustis. Radusi sąskaitų knygą, buvo beįnykstanti nagrinėti, bet neilgam užteko ūpo – nekantriai atsidususi subraukė viską į krūvą ir sušlavė atgal į stalčių. Perbraukusi ranka glotniai sušukuotą baltaplaukę galvą, sušnibždėjo:

– Ką gi man daryti?

6

Antrame Gorston Holo aukšte ilgas koridorius vedė į didelį kambarį, kurio langai žvelgė į pagrindinę parko alėją.

Kambarys buvo senoviškai mebliuotas: sunkūs baroko apmušalai, odiniai krėslai, didelės vazos su drakonais, bronzos statulėlės. Vėlyvojo gotikos stiliaus prabangus interjeras liudijo apie šeimininko turtingumą.

Pats šeimininkas – liesas, sudžiūvęs žmogus, apsirengęs senu mėlynu šlafroku*, apsiavęs minkštomis šlepetėmis – sėdėjo milžiniškame odiniame krėsle aukšta atkalte. Ilgos, į žnyples panašios rankos bejėgiškai karojo ant atramų. Šalia buvo paremta lazda su auksiniu bumbulu. Senio plaukai buvo visiškai balti, veidas – pageltonavęs.

Iš pirmo žvilgsnio – paliegęs, silpnas žmogus, bet tik iš pirmo žvilgsnio, o geriau įsižiūrėjus išvysdavai išdidų erelio profilį, juodas gyvybės sklidinas akis. Jo išvaizda bylojo apie jėgą, neišeikvotą energiją, nenurimusias aistras.

Simeonas Li, išleidęs kažkokį garsą, primenantį kikenimą (beje, tai rodė nepaprastai gerą jo nuotaiką), paklausė:

– Ar pasakėte poniai Li, ką liepiau?

Klausimas buvo skirtas Horburiui, stovinčiam už krėslo atkaltės. Tarnas atsakė tyliai ir pagarbiai:

– Taip, sere.

– Ar kaip tik tais žodžiais, kaip prašiau? Ar lygiai tais pačiais, prisiminkite?

– Taip, sere, aš nepadariau nė mažiausios klaidos, sere.

---

* Naminis chalatas

– Tikiuosi, kad nepadarėte. Nes gerai žinote – jums geriau neapsirikti, kad paskui netektų gailėtis! Ką ji atsakė, Horburi? Ką atsakė ponas Alfredas?

Horburis ramiai atpasakojo pokalbį.

Senis vėl sukikeno ir patrynė delnus.

– Nuostabu... aukščiausia klasė... jie kamuosis spėliodami visą dieną! Nuostabu! Dabar aš noriu juos pamatyti. Pakvieskite!

– Klausau, sere.

Horburis tyliai perėjo kambarį ir dingo.

– Ir dar, Horburi...

Senis atsigręžė – Horburio nebebuvo nė kvapo. Jis tyliai nusikeikė: jam nepatiko, kad vaikinas vaikšto kaip katinas. Niekad nežinosi, kur jis...

Simeonas Li vėl tarsi apmirė krėsle. Virpančiais pirštų galiukais glostė pabarzdę. Pasigirdo tylus beldimas į duris. Įėjo Alfredas su Lidija.

– Aha, šit ir jūs. Lidija, sėsk čia, arčiau, mano brangioji. Šiandien puikiai atrodai.

– Buvau lauke. Nuo šalčio skruostai taip įraudo, kad net dega.

– Kaip jaučiatės, tėve? – paklausė Alfredas. – Ar rytą gerai pailsėjote?

– Puikiai, tiesiog nuostabiai. Prisiminiau senas dieneles, dar tuos laikus, kai nebuvau čia įsikūręs ir netapęs visuomenės ramsčiu.

Marti nepratarė nė žodžio, sėdėjo ir mandagiai šypsojosi.

Alfredas pasidomėjo:

– Tėve, kas tie du nauji svečiai, kuriuos pasikvietėt Kalėdų?

– Ak, tie! Taip, aš turiu jums pasakyti, kad šiais metais mūsų laukia nepaprastos Kalėdos, taip, nepaprastos! Atvažiuoja Džordžas ir Magdalena...

Lidija įsiterpė:

– Jie išvažiuoja rytoj 17.20 valandos traukiniu.

Senis atsiduso.

– Vargšelis bukagalvis Džordžas! Tarškalas, ir tiek. Bet jis mano sūnus...

Alfredas užstojo brolį:

– Rinkėjai jį myli.

Simeonas Li linksmai sukikeno:

– Jie turbūt galvoja, kad jis yra doras. Nepaperkamas! Iki šiol dar nebuvo nė vieno doro Li!

– Čia jūs jau per smarkiai pasakėt, tėve.

– Išskyrus tave, mano berniuk, išskyrus tave.

– O Deividas?

– Deividas? Norėčiau pažvelgti į jį dabar, po tiek nesimatymo metų. Jis buvo gana sentimentalus jaunikis. Įdomu, kas per viena jo žmona? Šiaip ar taip, juk jis nevedė dvidešimčia metų už save jaunesnės merguželės, kaip tas kvailys Džordžas!

– Hilda atsiuntė labai malonų laišką, – įsiterpė Lidija. – O tik ką gavau ir telegramą. Jie atvažiuoja rytoj.

Uošvis atidžiai pasižiūrėjo į ją ir nusijuokė.

– Lidija, tu nepataisoma, – tarė. – Aš tau tai sakiau, Lidija. Tu pernelyg gerai išauklėta. Tas geras auklėjimas taip ir liejasi per kraštus!

Jo akys degė.

– O dabar atspėkite, kas gi dar atvažiuoja pas mus Kalėdų? Aš užminsiu jums tris mįsles ir statau penkis svarus – neatspėsite!

Jis pažvelgė į vieną, paskui į kitą. Alfredas niūriai tarė:

– Horburis sakė – lauki jaunos ledi.

– Aš žinojau, kad tai tave sudomins. Kiekvieną akimirką gali pasirodyti Pilara. Aš liepiau pasiųsti į stotį automobilį.

Alfredas skubiai paklausė:

– Pilara?

Simeonas Li linktelėjo.

– Taip, Pilara Estravados, Dženiferos mergaitė, mano anūkė. Įdomu, į ką ji panaši?

Alfredas sušuko:

– Dieve šventasis, tėve, jūs niekada nesakėt, kad...

Senis susiraukė.

– Taip, nesakiau. Aš tai laikiau paslaptyje. Pasirūpinau, kad Čarltonas viską kaip reikiant apiformintų.

Sūnus pakartojo gailiai priekaištaudamas:

– Jūs niekad nieko man apie ją nepasakojot.

Tėvas pagiežingai šypsojosi.

– Tada nebūtų buvę staigmenos. Aš jau pamiršau, kada po mano namo stogu skambėjo jaunas balsas. Aš niekada nemačiau Estravados. Noriu žinoti, į ką panaši mergina – į motiną ar į tėvą?

– Ar iš tikrųjų manote tinkamai pasielgęs, tėve? – priekaištaujamu balsu paklausė Alfredas. – Jeigu viską pasvertume...

Senis nutraukė jo postringavimus:

– Atsargumas, atsargumas ir dar kartą atsargumas! Tu visada vengi rizikos! Visai ne kaip aš! Reikia daryti tai, kas patinka, ir jeigu jau pradėjai, laikykis iki galo! Klausyk, ką pasakysiu. Mergina – mano anūkė. Vienintelė anūkė mano šeimoje! Man nusispjaut, kas buvo jos tėvas ir ką jis iškrėtė. Ji mano kraujas ir kūnas. Ir ji gyvens mano namuose!

Lidija sukluso:

– Tai ji rengiasi čia gyventi?

Uošvis žvilgtelėjo į ją.

– Gal prieštarauji?

Ji papurtė galvą ir atsakė mandagiai šypsodamasi:

– Kaip aš galiu jums prieštarauti jūsų paties namuose? Ne, aš pagalvojau apie... ją...

– Apie ją? Ką nori pasakyti?

– Ar ji bus čia laiminga?

Senis iškėlė galvą.

– Ji neturi nė penso. Ji bus dėkinga.

Lidija tik gūžtelėjo pečiais. Simeonas atsigręžė į sūnų.

– Štai, matai? Tai bus nepaprastos Kalėdos! Visi vaikai šalia manęs! Visi mano vaikai! O dabar atspėk, kas per vienas tas paslaptingasis mūsų svečias?

Alfredas sutrikęs pažvelgė į tėvą.

– Visi mano vaikai! Galvok, berniuk! Teisingai. Žinoma, Haris! Tavo brolis Haris!

Alfredas išblyško. Užsikirsdamas tarė:

– Haris – ne... Haris...

– Haris gyvas ir sveikas!

– Bet juk mes manėme, kad jis mirė...

– Gal kas nors ir manė, tik ne aš!

– Ir jūs... jūs paprašėt, kad jis sugrįžtų? Po viso to?

– Sūnus paklydėlis, manai? Tavo tiesa! Kur atšertas veršis? Mes turime paskersti atšertą veršį, Alfredai! Mes suruošime didžiulį iškilmingą priėmimą!

Alfredas sumurmėjo:

– Bet jis jums suteikė... mums visiems... jis nedėkingas. Jis...

– Kam minėti visas jo nuodėmes? Per ilgas sąrašas! Bet juk Kalėdos, žinai, atleidimo metas. Ir mes savo namuose sutiksim sūnų palaidūną.

Alfredas atsistojo ir sunkiai išspaudė:

– Tai nepakeliama. Aš net neįsivaizdavau, kad Haris kada nors peržengs mūsų namų slenkstį.

Simeonas Li palinko į priekį.

– Tu juk niekada nemylėjai Hario, ar ne? – paklausė ramiai.

– Po to, kai jis šitaip pasielgė su jumis...

Simeonas Li kikendamas pasakė:

– Kas pyktį užanty nešioja, tas nieko nevertas. Juk Kalėdos, ar ne Lidija?

Pablyškusi Lidija šaltai atsakė:

– Na ką gi, matyt, jūs šiemet daug galvojote apie Kalėdas.

– Aš noriu, kad visa mano šeima susirinktų mano namuose. Kad juose įsiviešpatautų ramybė ir santarvė. Aš juk jau senas. Ar tu išeini, mieloji?

Alfredas jau buvo už durų, Lidija, žengusi kelis žingsnius, stabtelėjo.

Simeonas Li, galvos linktelėjimu parodęs duris, paaiškino:

Alfredas sutriko. Mat jiedu su Hariu niekada nesutardavo. Haris nuolat iš jo tyčiodavosi, visaip jį erzindavo.

Lidijos lūpos suvirpėjo. Ji ėmė skubiai berti žodžius, bet, tėvo akyse pastebėjusi slepiamą smalsumą, kaipmat nutilo. Senį, rodos, sutrikdė marčios savitvarda. Lidija pajuto, kad pasiekė nedidelę pergalę ir nudžiugusi klustelėjo:

– Jie – nelyginant kiškis ir vėžlys, ar ne? Bet atsimenat – vėžlys pirmas pasiekė finišą.

– Ne visada taip būna, – paprieštaravo Simeonas, – ne visada, mano mieloji Lidija.

Moteris nusišypsojo ir pasakė:

– Atleiskite, turiu eiti pas Alfredą. Dabar jis tikriausiai nusiminęs.

– Taip, Alfredas nemėgsta permainų. Jam geriau tinka nusistovėjusio gyvenimo ritmas.

– Alfredas atsidavęs jums, – priminė Lidija.

– Stebiesi, kad taip yra?

– Kartais.

Lidija išėjo iš kambario. Simeonas palydėjo ją akimis. Sukikeno ir patenkintas patrynė rankas.

– Labai smagu, – sušnabždėjo. – Kol kas be galo įdomu! Bus tikrai labai linksmos Kalėdos!

Paskui senis sunkiai atsistojo ir, iš lėto keldamas kojas, pasiramsčiuodamas lazda, nuklibikščiavo prie didelio seifo, stovinčio kambario kampe. Surinko šifrą ir truktelėjo rankenėlę. Durys atsivėrė. Senis drebančia ranka išsitraukė nedidelį zomšos maišelį. Atrišęs išpylė į delną žiupsnelį nešlifuotų deimantų.

– Ak, mano gražuoliai... Vis tokie pat – mano senieji ištikimieji draugai. Geri buvo laikai. Pinigėliai birėte birėjo! Nė už ką aš jūsų neatiduosiu juvelyrui, mano brangieji! Jūs niekada nekarosite ant moters kaklo, nepuošite jų ausų ar pirštų. Jūs – mano! Mano ištikimieji draugai! Tik mes žinome savo paslaptis – jūs ir aš! Tegu mano, kad aš senas ir silpnas, bet aš dar nepasmerktas. Senasis skalikas dar jiems visiems parodys, ką gali! Aš dar pasilinksminsiu!

ANTRA DALIS

Gruodžio 23-ioji

1

Tresilianas nuskubėjo prie durų – skambino nepaprastai atkakliai. Vieną, antrą kartą. Jis įraudo – šitaip skambinti prie namo, kuriame gyvena ponas Li! Jeigu tai kokie dykaduoniai, einą pas visus iš eilės, giedodami kalėdines giesmes, – jis jiems parodys! Per apšerkšnijusį viršutinį durų stiklą tarnas išvydo stambaus vyriškio, užsimaukšlinusio skrybėlę nuleistais kraštais, siluetą ir atidarė duris. Še tau! Kažkoks nepažįstamasis bjauriais pigiais drabužiais, o dar dedasi madingu vyruku! Akiplėša valkata!

– Tegu velniai mane rauna, jeigu čia ne Tresilianas! – staiga išgirdo. – Kaip laikaisi, Tresilianai?

Tresilianas žvilgtelėjo į nepažįstamąjį, nusigręžė, giliai atsiduso ir vėl nustebęs įsispitrėjo į jį. Toks pat tvirtas apatinis žandikaulis, atsikišęs apskritas smakras, erelio nosis, padykusios akys.

Kažkada jis jau matė šį žmogų šituose namuose. Tik tada jo bruožai buvo švelnesni, o jis pats buvo jaunesnis...

Tarnui užgniaužė kvapą.

– Ponas Haris! – aiktelėjo.

Haris Li nusijuokė.

– Regis, aš tave šiek tiek išgąsdinau? Nesuprantu kodėl? Juk manęs laukia, ar ne?

– Taip, žinoma, sere. Be abejonių – laukia, sere.

– Tai ko taip nustebai?

Haris pasitraukė porą žingsnių atgal ir žvilgsniu apmetė namą – milžinišką raudonų plytų statinį, gana įspūdingą, bet griozdišką namą.

– Tebestovi šlykščioji pilis, – patenkintas tarė jis. – Stovi toje pat vietoje kaip stovėjusi, ir tai, ko gero, svarbiausia. Kaip kruta mano tėvas, Tresilianai?

– Jis beveik invalidas, sere. Neišeina iš savo kambario, o ir po jį vos bepavaikšto. Šiaip jaučiasi pusėtinai.

– Senas ištvirkėlis!

Haris Li įėjo į vidų, leidosi nuvelkamas kailinius ir atkišo skrybėlę.

– O kaip gyvena mano mielasis brolelis Alfredas, Tresilianai?

– Labai gerai, sere.

Haris šyptelėjo.

– Labai manęs pasiilgo, a?

– Tikiuosi, sere.

– O aš nesitikiu. Atvirkščiai. Kertu lažybų, mano sugrįžimas – peilio dūris į jo širdį! Mudu niekada nesutarėme. O ar tu vis dar skaitai savo Bibliją, Tresilianai?

– Taip, sere. Retkarčiais, sere.

– Taigi prisimink istoriją apie sūnų paklydėlį. Atsimeni, kaip sutriko vyresnysis brolis, sužinojęs apie jaunylio sugrįžimą? Galiu lažintis, senasis gerasis namisėda Alfredas neteks žado.

Tresilianas, nuleidęs akis, tylėjo. Kupron susimetusi nugara bylojo, kad su tokia išvada jis nesutinka. Haris uždėjo delną jam ant peties.

– Vesk mane, seni, – tarė jis. – Įmitęs veršis laukia manęs. Vesk tiesiai pas jį.

Tresilianas burbtelėjo:

– Užeikite į svetainę, sere, pažiūrėsiu, kur jūsų broliukas... Mes gerai nežinojome, kada atvyksite, sere, todėl nieko nesiuntėme pasitikti.

Haris tik krestelėjo galvą ir žengė paskui Tresilianą prieškambariu, smalsiai žvalgydamasis aplinkui.

– Matau, kad viskas po senovei savo vietose, – tarė jis. – Per tuos dvidešimt metų čia niekas nepasikeitė.

Jiedu įėjo į svetainę.

– Einu paieškoti pono Alfredo ir ponios, – sumurmėjo senis ir skubiai nužingsniavo.

Haris paėjo porą žingsnių ir stabtelėjo lyg stabo ištiktas: ant palangės sėdėjo moteris. Nustebęs negalėjo atplėšti akių nuo jos plaukų ir egzotiško tamsaus veido blyškumo.

– Tai bent! – sušuko Haris. – Jūs turbūt septintoji ir pati gražiausia mano tėtušio žmona?

Pilara nusliuogė nuo palangės ir priėjo prie jo.

– Aš – Pilara Estravados, – tarė. – O jūs tikriausiai mano dėdė Haris, mano mamos brolis?

Haris sutriko.

– Tai štai kas tu! Dženės duktė.

Pilara paklausė:

– Kodėl pasakėte – septintoji žmona? Ar senelis iš tikrųjų jau turėjo šešias žmonas?

Haris nusijuokė.

– Aišku, ne. Kiek žinau, jis turėjo tik vieną teisėtą žmoną. Tavo vardas – Pil...

– Pilara.

– Visko tikėjausi pamatyti šiame laidojimo rūsyje, tik ne tokią žavią merginą!

– Šitame laidojimo rūsyje?..

– Rūsyje, prikimštame kvailių iškamšų! Jų visada buvo apstu šituose namuose – aš seniai čia buvau, ir dabar man atrodo, kad jie tapo dar bjauresni, nei tada, kai čia gyvenau!

Pilara susijaudinusi prieštaravo:

– Ką jūs šnekat, juk čia taip gražu! Va kokie baldai, kokie kilimai – visur, kur bepažvelgsi, patiesti storiausi kilimai! Viskas čia puošnu ir turtinga!

– Šiuo atžvilgiu tu teisi, – susijuokė Haris. Jis žiūrėjo į ją akivaizdžiai gėrėdamasis. – Aš nesugebu nuslėpti džiaugsmo matydamas tave čia, tarp...

Jis išvydo ateinančią Lidiją ir nutilo. Brolienė greitu žingsniu perėjo svetainę ir sustojo priešais jį.

– Sveiki, Hari! Aš – Lidija, Alfredo žmona.

– Labas, Lidija, – Haris paspaudė jai ranką ir žvitriai akimis perbėgo jos veidu. Jis jau pastebėjo gražią Lidijos eigastį – labai nedaug moterų moka taip gražiai vaikščioti.

Lidija irgi smalsiai žiūrėjo į jį. „Žiaurus žmogus, nors ir malonios išvaizdos, bet pasitikėti juo negalima.“ Nusišypsojusi tarė:

– Kaip patinka gimtieji namai po daugelio metų? Ar kas nors pasikeitė, ar viskas atrodo po senovei?

– Ko gero, po senovei, – jis apsižvalgė. – Tiesa, šitame kambaryje šis bei tas perstatyta, ar ne?

– O, daug kartų.

– Kambarys tapo kažkoks jaukesnis.

– Galbūt.

Hario lūpas staiga iškreipė pikta pašaipi šypsenėlė, ir Lidija virptelėjo – jo veidas be galo panašus į viršuje esančio senio veidą.

– Ką gi, vis dėlto kambario apstatymas rodo gerą skonį! Prisimenu, kažkas pasakojo, kad senis Alfredas vedė merginą, kurios proseneliai atplaukę į Angliją su Vilhelmu Užkariautoju.

Lidija kaip ir anksčiau mandagiai šypsojosi.

– Galimas dalykas, – atsakė ji. – Bet nuo tų laikų praėjo daugybė metų, ir mano genealogijos jau nebeatseksime.

– Kaip gyvuoja senis Alfredas? – paklausė Haris. – Vis toks pat apykvaišis?

– Nežinau, galbūt dabar jis pasirodys jums kitoks.

– O kiti? Išsilakstė po Angliją?

– Taip, bet visi suvažiuos švęsti Kalėdų – juk žinote.

– Miela šeimynėlė, laikydamasi papročio, susirenka prie kalėdinio židinio? Kas atsitiko seniui? Paprastai jis velniškai bodėdavosi visokiais tokiais sentimentais. Kažkaip neatsimenu, kad tėvas būtų rūpinęsis šeima. Tikriausiai jis labai pasikeitė.

– Galbūt, – šaltai atsakė Lidija.

Didelės Pilaros akys dar labiau išsiplėtė. Ji susidomėjusi žiūrėjo į savo giminaičius.

– O kaip laikosi senis Džordžas? – paklausė Haris. – Vis toks pat šykštuolis? Vaikas būdamas jis visa gerkle bliaudavo net tada, kai tekdavo skirtis su šlapiais vystyklais. Iš gailesčio...

– Džordžas dabar parlamentaras. Jis deputatas nuo Vesteringamo.

– Ką jūs sakote! Mūsų išsprogtakis parlamente? Stebuklingi tavo darbai, Viešpatie!

Haris atvertė galvą ir nusikvatojo. Skardus juokas nuskambėjo šiurkščiai ir bauginamai. Pilara nustebusi aiktelėjo. Lidija nevalingai suvirpėjo.

Tačiau Haris, instinktyviai kažką pajutęs už nugaros, liovėsi kvatojęsis ir staiga atsigręžė. Tarpdury stovėjo

Alfredas. Jis žiūrėjo į Harį. Alfredo veido išraiška buvo be galo keista.

Haris akimirką stovėjo kaip įbestas. Pamažu jo lūpas iškreipė šypsena. Jis žengė žingsnį pirmyn.

– Bet juk čia Alfredas! – sušuko.

Alfredas linktelėjo.

– Sveikas, Hari.

Jie stovėjo tylėdami, tarsi tyrinėdami vienas kitą. Lidijai užėmė kvapą. „Tiesiog keista! – pagalvojo ji. – Kaip du šunys..."

Pilara stypsojo nustebusi. „Kaip keistai jie elgiasi! Kodėl neapsikabina? Ak, tiesa, anglai šitaip nedaro. Bet juk galėtų ką nors vienas kitam pasakyti. Kodėl žiūri ir tyli?"

Pagaliau Haris išspaudė:

– Tai va! Aš ir vėl čia. Keistas jausmas.

– Puikiai suprantu. Kiek jau metų praėjo! Taip seniai išvažiavai!

Haris linktelėjo. Pirštais perbraukė pasmakrę. Vaikystėje toks ženklas reiškė, kad jis pasirengęs peštynėms.

– Taip, – tarė jis. – Aš džiaugiuosi, kad grįžau... – nutilo, rinkdamas reikalingą žodį, – namo.

2

– Man atrodo, kad visą savo gyvenimą aš dariau nuodėmes, – tyliai tarė Simeonas Li.

Jis sėdėjo patogiai atsidrėbęs savo krėsle ir užsisvajojęs pirštais glostė atsikišusią pabarzdę. Židinyje šokčiojo liepsnos. Šalia, prisidengusi vėduokle nuo karščio veidą ir kartkartėmis gracingai ja pamojuodama, sėdėjo Pilara. Simeonas patenkintas žvilgčiojo į ją.

Jis kalbėjo labiau sau nei merginai, bet jos buvimas senį žvalino.

– Taip, – pakartojo jis, – aš visada dariau nuodėmes. Ką tu į tai pasakysi, Pilara?

Mergina gūžtelėjo pečiais.

– Visi vyrai nuodėmingi. Taip kalba vienuolės. Ir dar jos sako – už vyrus reikia melstis.

– Bet aš daug blogesnis už kitus, – Simeonas nusijuokė. – Tačiau žinok – dėl nieko nesigailiu. Visą gyvenimą tesirūpinau tik savo malonumais. Sako, senatvėje žmogus atgailauja už savo jaunystės nuodėmes. Tuščios kalbos! Aš dėl nieko neatgailauju. Sakau tau, aš padariau visas mirtinas nuodėmes... Visą komplektą senų gerų nuodėmių! Ir sukčiavau, ir vogiau, ir melavau... Dieve! O moterys! Visą laiką aš smaginausi su moterimis. Kažkas neseniai man papasakojo apie arabų šeichą, kuris turėjo asmeninę savo keturiasdešimties sūnų apsaugą – visi maždaug vieno amžiaus. Girdi, keturiasdešimt! Tiesą sakant, abejoju dėl skaičiaus, bet pasirengęs kirsti lažybų – aš irgi galėčiau turėti neblogą apsaugą, į krūvą surinkęs visus savo šuniukus. Ei, Pilara, ką tu apie tai manai? Nustebai?

Pilara sutriko.

– Ne, kodėl turėčiau stebėtis? Vyrai visada geidžia moterų. Mano tėvas irgi toks buvo. Štai kodėl daugelis žmonų būna nelaimingos – todėl jos ir eina į bažnyčią melstis.

Senis Simeonas susiraukė.

– Per mane Adelaida buvo nelaiminga, – jis kalbėjo beveik pašnibždom, veikiau sau. – Dieve, kokia tai buvo moteris! Kaip sakoma, iš pieno plaukusi gražuolė! O paskui? Amžini priekaištai ir ašaros. Nuolat verkianti žmona ne tik išveda vyrą iš kantrybės. Adelaida neturėjo valios stiprybės, štai kas. Jeigu tik ji būtų priešinusis! Bet ji visada būdavo nuolanki. Visada! Aš maniau, kad, ją vedęs, surimtėsiu – turėsiu šeimą, pamiršiu senąjį gyvenimą...

Senio balsas nuslopo. Jis užsimiršęs sužiuro į židinio liepsną.

– Turėsiu šeimą... Dieve, tai bent šeima! – jis netikėtai susijuokė – trumpai, piktai. – Pažiūrėk į juos, tu tik pažiūrėk į juos! Nepagimdė šiam pasauliui nė vieno vaiko! Kas jiems pasidarė? Nejaugi juose nėra nė lašelio manojo kraujo? Nesusilaukti nė vieno sūnaus – nei teisėto, nei iš viso! Štai kad ir Alfredas. Kaip jis man įgriso, šitas Alfredas! Žiūri į mane ištikimo šuns akimis. Pasirengęs padaryti viską, ko tik panorėsiu. Dieve, koks kvailys! Jo žmona – Lidija – man patinka. Ji turi charakterį. Bet ji manęs nemyli. Taip, nemyli, nors ir priversta gyventi čia dėl to vėplos Alfredo, – Simeonas Li vėl, trumpam nusukęs akis nuo merginos, pažiūrėjo į ugnį. – Pilara, atsimink, niekas taip neįkyri, kaip nuolankumas.

Mergina nusišypsojo jaunystės žavesio ir moteriškumo pakerėtam seniui. Jis pasidarė švelnesnis.

– O Džordžas? Kas toks Džordžas? Kvailys! Džiovinta menkė! Pasipūtęs tauškalius, neturintis smegenų ir charakterio, ir dar pakvaišęs dėl pinigų! Deividas? Deividas visada buvo avinas. Kvailys ir fantazuotojas. Mamos sūnelis – štai kas jis, šitas Deividas. Vienintelis protingas darbas, kurį jis padarė, – vedė tvirtą ir geraširdę moterį, – senis stuktelėjo ranka į krėslo atramą. – Haris – geriausias iš jų! Vargšas Haris, užkietėjęs niekšas! Bet šiaip ar taip, jis vienintelis iš jų gyvas.

Pilara pritarė:

– Taip, jis šaunus. Vis juokiasi, taip garsiai juokiasi atvertęs galvą. O taip, jis man labai patinka.

– Jis tau patinka, Pilara? Haris visada mokėjo prisimeilinti merginoms. Šią savybę iš manęs paveldėjo, – senis tyliai susijuokė. – Aš nugyvenau gerą gyvenimą, labai gerą gyvenimą. Visko buvo.

– Pas mus, Ispanijoje, populiari tokia patarlė – ji skamba maždaug taip: „Imk viską, ką tik nori, bet užmokėk – šitaip pasakė Dievas“.

Simeonas pritariamai paplekšnojo delnu ranktūrį.

– Tai gerai. Teisingai. „Imk, ką tik nori...“ Aš taip ir dariau visą gyvenimą – ėmiau, ką norėjau.

Pilara staiga paklausė aukštu aiškiu balsu:

– O ar mokėjote?

Simeonas liovėsi juokęsis. Jis išsitiesė ir įsmeigė į merginą klausiamą žvilgsnį.

– Ką sakei?

– Aš klausiau: ar už tai mokėjote, seneli?

Simeonas lėtai ištarė:

– Aš... nežinau.

Ir, stuktelėjęs kumščiu į krėslą, piktai sušuko:

– Kodėl šito paklausei, mergaite? Kodėl tu šito paklausei?

– Man įdomu.

Vėduoklė sustingo Pilaros rankoje. Akys pasidarė juodos ir paslaptingos. Ji sėdėjo išdidžiai atmetusi galvą, aiškiai suvokdama savo žavesio jėgą.

Simeonas burbtelėjo:

– Ak tu, velnio išpera.

Ji švelniai paprieštaravo:

– Bet aš jums patinku, seneli. Jums patinka, kad aš sėdžiu čia, šalia jūsų.

Simeonas neprieštaravo:

– Taip, patinka. Štai jau daug metų taip arti savęs aš nemačiau jauno gražaus žmogaus. Man malonu – tai šildo mano senus kaulus. Tu – mano kūnas ir kraujas. Šaunuolė Dženifera, ji pasirodė esanti geriausia iš viso mano prieauglio! Bet saugokis! Tu manęs neapmulkinsi, – tęsė Simeonas. – Aš žinau, kodėl čia taip kantriai sėdi ir

klausaisi mano bambėjimo. Pinigai, dėl pinigų... o gal pasakysi, kad be jokių išlygų myli savo senelį?

Pilara susimąsčiusi atsakė:

– Ne, tai ne meilė. Bet jūs man patinkate, labai patinkate. Patikėkite, sakau šventą tiesą. Galbūt anksčiau jūs ir darėte nuodėmes, bet ir man patinka nusidėti. Skirtingai negu kiti čionykščiai žmonės, jūs tikras, ne koks apsimetėlis. Jūs turite ką papasakoti. Jūs daug keliavote, nugyvenote nuotykių kupiną gyvenimą. Jeigu būčiau vyras, ir aš taip gyvenčiau.

Simeonas linktelėjo.

– Taip, tu būtum tokia pat... Sako, mumyse teka čigoniškas kraujas. Bet šito nepasakysi, pažvelgęs į mano vaikus – išskyrus Harį. O tavyje, man regis, jo yra. Bet aš, kai reikia, galiu būti ir kantrus. Kartą laukiau net penkiolika metų, kad atsiteisčiau su mane įžeidusiu žmogumi. Tai kitas Li bruožas. Mes niekada nepamirštame nuoskaudos. Mes atkeršijame už nuoskaudą, net jeigu tenka laukti daugybę metų. Tas žmogus mane apgavo. Aš laukiau penkiolika metų, kol išmušė mano valanda, ir tada smogiau! Aš sunaikinau jį. Nubraukiau nuo žemės paviršiaus!

Pilara pasidomėjo:

– Tai buvo Pietų Afrikoje?

– Taip. Įspūdinga šalis.

– Ar vėliau ten buvote?

– Paskutinį kartą lankiausi, praėjus penkeriems metams. Po vestuvių.

– O prieš tai? Ar ilgai ten gyvenote?

– Ilgai.

– Papasakokite.

Jis ėmė pasakoti. Pilara klausėsi, nuo karščio prisidengusi vėduokle. Senio balsas darėsi vis tylesnis ir galiausiai visai nuslopo.

– Palauk, aš tau kai ką parodysiu, – tarė jis.

Simeonas Li atsargiai atsistojo. Pasiremdamas lazda nušlubčiojo prie didelio seifo. Atidaręs dureles, pakvietė Pilarą.

– Štai, pažiūrėk. Ak, kaip malonu juos jausti, laikyti saujoje, – jis susijuokė. – Žinai, kas čia? Deimantai, vaikeli, deimantai.

Pilaros akys išsiplėtė. Ji pasilenkė norėdama geriau įsižiūrėti.

– Bet juk tai kažkokie maži akmenukai!

Simeonas paniuro.

– Nešlifuoti deimantai – tokius juos randa, kaip tik tokius.

Pilaros balsas vis dar skambėjo nepatikliai:

– O jeigu juos nušlifuotumėt, tai jie taptų tikrais briliantais?

– Žinoma.

– Jie žėrėtų ir žaistų spalvomis?

– Ir žėrėtų, ir žaistų spalvomis.

Pilara sušuko lyg vaikas:

– O-o-o! Negali būti!

Senį šis žaidimas linksmino.

– Tai šventa tiesa.

– Ar jie brangūs?

– Gana brangūs. Sunku įvertinti nenušlifuotus, bet šitas žiupsnelis kainuoja keletą tūkstančių svarų.

Po kiekvieno žodžio patylėdama, Pilara pakartojo:

– Keletą tūkstančių svarų?..

– Sakysim, devynis ar dešimt tūkstančių... matai, keli akmenėliai gana dideli.

– Kodėl neparduodate? – paklausė Pilara, iš nuostabos išplėtusi akis.

---

* Plynaukštė Pietų Afrikoje

– Todėl, kad man malonu juos turėti.

– Bet tokie pinigai!

– Pinigų man netrūksta.

– A, suprantu, – Pilara, regis, sutriko. – Tai kodėl neduodate juvelyrui, kad juos padarytų gražius?

– Jie man patinka kaip tik tokie, – senio veidas apniuko. Jis nusisuko ir sumurmėjo pats sau: „Jie suteikia man stiprybės. Tereikia prie jų prisiliesti – ir viskas atgyja: ir saulė, ir veldo* kvapas, ir gyvulių bandos, ir senis Ebas, ir smagūs vakarai...“

Tada kažkas tyliai pabeldė į duris.

– Padėk juos atgal į seifą ir užrakink dureles, – Simeonas paliepė Pilarai ir garsiai tarė: – Prašom!

Tyliai įslinko Horburis ir paskelbė:

– Apačioje patiekta arbata.

3

Štai kur tu, Deividai, – sušuko Hilda ir nužvelgė vyrą. – Visus pašalius iššniukštinėjau tavęs ieškodama. Eime iš čia, labai jau šaltas šitas kambarys.

Deividas tylom stovėjo ir žiūrėjo į krėslą nutrintu atlaso apdangalu. Po valandėlės trūkčiojančiu balsu tarė:

– Tai mamos krėslas. Ji visada ant jo sėdėdavo. Toks pat, koks buvo. Tik, aišku, pasenęs.

Plačioje Hildos kaktoje įsirėžė nedidelė raukšlė.

– Matau, – pasakė ir pakartojo: – Eime, Deividai. Čia baisiai šalta.

Deividas, regis, ir šį kartą neišgirdo, ką sako žmona. Žvalgydamasis aplinkui, pasakojo:

– Dažniausiai ji sėdėdavo čia. Kaip gyvą regiu ją šitame krėsle – ji man garsiai skaito „Džeką skerdiką“. Man tada buvo šešeri metai.

Hilda stipriai suspaudė jam ranką.

– Eime į svetainę, mielasis, šis kambarys nešildomas.

Ji pajuto, kaip Deividas sudrebėjo.

– Vis toks pat, – šnibždėjo jis. – Vis toks pat. Tarsi laikas būtų sustojęs.

Hilda tartum pajuto gresiantį pavojų, bet žvaliu ir ryžtingu balsu paklausė:

Įdomu, kur kiti? Tikriausiai netrukus pakvies arbatos.

Deividas ištraukė ranką ir atidarė kitas duris.

– Čia stovėjo pianinas... a, šit, tebėra! Įdomu, ar suderintas?

Jis atsisėdo prie instrumento ir atsargiai palietė klavišus.

– Taip, suderintas, skamba kaip ir kadaise.

Pasigirdo melodija. Deividas skambino gerai.

– Ką čia groji? – paklausė Hilda. – Melodija pažįstama, bet niekaip negaliu atsiminti.

– Seniai negrojau šio kūrinio. Mama jį labai mėgo. Tai Mendelsono „Daina be žodžių“.

Sentimentali, senstelėjusi muzika pripildė kambarį. Hilda paprašė:

– Paskambink Mocartą.

Deividas papurtė galvą ir ėmė skambinti kitą Mendelsono pjesę. Staiga netikėtai smarkiai sudavė į klavišus ir atsistojo. Jis visas virpėjo. Hilda priėjo arčiau.

– Deividai, Deividai!

– Nieko. Viskas gerai, – sumurmėjo jis.

4

Pasigirdo durų skambutis. Tresilianas, sėdėjęs kambaryje, pakilo ir lėtai nužingsniavo prie durų.

Skambutis sučirškė antrą kartą – kažkas labai nekantrauja. Pro apšerkšnijusį langą Tresilianas išvydo vyro, dėvinčio skrybėlę nuleistais kraštais, siluetą.

Tresilianas sunerimęs perbraukė ranka veidą. Tarsi pasikartojo tai, kas jau neseniai buvo: juk šitą žmogų jis jau kartą įleido!

Senukas pakėlė svirtelę ir atidarė duris. Haliucinacijos baigėsi. Už slenksčio stovėjo nepažįstamas vyras.

– Ar čia gyvena ponas Simeonas Li? – paklausė svečias.

– Taip, sere.

– Jei galima, aš norėčiau su juo pasimatyti.

Ir vėl migloti atsiminimai šmėstelėjo Tresiliano galvoje. Juk lygiai tokia intonacija kalbėjo ponas Li, kažkada pirmą kartą atvykęs į Angliją. Tarnas abejodamas papurtė galvą.

– Ponas Li labai serga, sere. Jis beveik nieko nepriima. Jeigu jūs...

Nepažįstamasis ištraukė voką ir padavė liokajui.

– Prašyčiau nunešti ponui Li.

– Gerai, sere.

5

Simeonas Li paėmė voką ir ištraukė iš jo popieriaus lapelį. Senio antakiai iš nuostabos pašoko į viršų, bet veide po senovei žaidė šypsena.

– Juk tai tiesiog nuostabu! – sušuko jis ir tarė liokajui. – Tresilianai, atveskite pas mane poną Farą.

– Gerai, sere.

Simeonas kreipėsi į Pilarą:

– Aš ką tik užsiminiau apie senį Ebą Farą, mano kompanioną Kimberlyje. Ir štai – atvažiavo jo sūnus.

Vėl įėjo Tresilianas ir paskelbė:

– Ponas Faras!

Stivenas Faras aiškiai jaudinosi, nors stengėsi tai nuslėpti. Tarsi nebūtų nė kiek sutrikęs, jis paklausė: – Ar jūs – ponas Li? – jo balse aiškiai galėjai jausti Pietų Afrikos akcentą.

– Džiaugiuosi tave matydamas. Tikriausiai tu – Ebo sūnus?

Stivenas Faras sumišęs šyptelėjo:

– Aš pirmą kartą protėvių gimtinėje. Tėvas nuo mažens man kalė į galvą, kad būtinai turiu jus aplankyti, kai tik būsiu Anglijoje.

– Ir gerai darė, – senis apsižvalgė. – Čia mano anūkė – Pilara Estravados.

– Sveiki, – kukliai pasisveikino Stivenas.

Jis pagalvojo: „Keistas ji žmogus. Aiškiai mačiau, kaip nustebo, mane išvydusi, bet tuoj pat nutaisė miną, tarsi mes būtume nepažįstami“. O garsiai gana abejingai tarė:

– Labai džiaugiuosi galėdamas su jumis susipažinti, panele Estravads.

– Ačiū, aš taip pat, – pasakė Pilara.

– Sėsk ir pasakok, – tarė Simeonas Li. – Ar ilgam atvykai į Angliją?

– O, jeigu jau kartą čia patekau, atgal neskubėsiu, – atvertęs galvą Stivenas nusikvatojo.

Simeonas Li pritardamas tarė:

– Tai gerai. Privalai pas mus šiek tiek pasisvečiuoti.

– Sere, man labai nesmagu, kad įsiveržiau į jūsų namus, likus dviem dienoms iki Kalėdų.

– Jeigu neturi kitų ketinimų, tai Kalėdas sutiksi drauge su mumis.

– Aš nieko konkretaus nesu sumanęs, bet nemėgstu...

Simeonas jį pertraukė:

– Vadinasi, nutarta, – jis atsigręžė į Pilarą: – Pilara!

– Klausau, seneli.

– Nueik ir pasakyk Lidijai, kad pas mus atvyko dar vienas svečias. Paprašyk, kad ji užeitų pas mane.

Pilara išėjo. Simeonas palydėjo ją žvilgsniu.

– Ar tiesiai iš stoties? – paklausė.

– Taip.

Jie ėmė kalbėti apie Afriką. Po kelių minučių įėjo Lidija, ir Simeonas pristatė svečią:

– Tai Stivenas Faras, mano seno bičiulio ir kompaniono Ebo Faro sūnus. Jis pasiliks pas mus per Kalėdas, jeigu tu, žinoma, rasi jam kambarį.

Lidija nusišypsojo.

– Rasiu, – ji žvilgtelėjo į svečią. Į akis krito bronzinis įdegis, mėlynos akys, išdidi galvos laikysena, atkištas smakras.

– Mano marti, – tarė Simeonas.

– Aš jaučiuosi gana nejaukiai, – vėl prabilo Stivenas, – lyg piršččiausi į svetimą šeimą.

– Manyk, kad tu... mūsų šeimos narys, – nutraukė Simeonas. – Jauskis kaip namie.

– Jūs pernelyg geras, sere.

Sugrįžo Pilara. Ji tyliai atsisėdo į savo vietą prie židinio ir, paėmusi vėduoklę, vėl ėmė mojuoti. Ji palenkė galvą ir droviai primerkė akis.

TREČIA DALIS

Gruodžio 24-oji

1

– Ar iš tikrųjų norite, kad aš čia likčiau? – paklausė Haris ir atkišo smakrą. – Juk žinote, galiu sujaukti šitą širšių lizdą.

– Ką turi omenyje? – sudirgęs paklausė Simeonas.

– Brolį Alfredą, – atsakė Haris. – Savo mylimiausiąjį brolelį Alfredą! Jis tikriausiai užsiustų.

– Nė velnio, nepasius, – pareiškė senis. – Aš šių namų šeimininkas!

– Vis tiek, sere, man atrodo, kad dabar jūs labai priklausote nuo Alfredo. Ir nenoriu gadinti...

– Tu pasielgsi taip, kaip aš įsakysiu, – griežtai pareiškė tėvas.

Haris šyptelėjo.

– Nežinau, ar galėsiu pakelti šeimyninį gyvenimą. Žmogui, įpratusiam klajoti po pasaulį, labai liūdna sėsliai gyventi.

– Tau būtų geriausia vesti ir surimtėti, – tarė Simeonas.

Haris prieštaravo:

– Ką aš vesiu? Gaila, kad negalima tuoktis su dukterėčia. Šita jaunoji Pilara velnioniškai daili.

– Ir tu tai pastebėjai?

– O kaip gi!

– Jeigu kalbėsime apie vedybas, tai mūsų storulis Džordžas jums visiems nušluostė nosį.

– Kas ta jo žmona?

Simeonas gūžtelėjo pečiais.

– Ar aš žinau?! Džordžas ją nutvėrė kažkokiame manekenių konkurse. Ji sakosi, kad jos tėvas esąs atsargos jūrų karininkas.

– Turbūt kažkoks kabotažinio laiviūkščio antrasis padėjėjas, – tarė Haris. – Džordžui įtaisys ragus, jeigu nežiūrės akis išplėtęs.

– Džordžas – kvailys, – trumpai drūtai pareiškė Simeonas.

– Įdomu, kodėl toji merguželė už jo tekėjo? Dėl pinigų?

Simeonas ir vėl gūžtelėjo pečiais.

– Vadinasi, manai priversiąs Alfredą nusileisti? – pasidomėjo Haris.

– Netrukus paaiškės, – niūriai atsakė tėvas.

Jis paspaudė skambučio mygtuką. Bematant atskubėjo Horburis.

– Paprašykite užeiti poną Alfredą, – įsakė Simeonas.

Horburis išėjo, o Haris pasipiktino:

– Šis vyrukas klausėsi už durų!

– Galbūt, – Simeonas tik trūktelėjo petį.

Alfredas kaipmat pasirodė. Išvydęs Harį, susiraukė. Pabrėžtinai nekreipė į jį dėmesio. Paklausė:

– Ar mane kvietėte, tėve?

– Taip, sėskis. Matai, aš padariau išvadą, kad privalai šiek tiek keisti nusistovėjusią tvarką, kadangi pas mus gyvens dar du žmonės.

– Du?

– Aiškus dalykas, nes mūsų namai – ir Pilaros namai. Be jos, čia ketina pasilikti ir Haris.

Alfredas šūktelėjo:

– Haris ketina čia apsigyventi?

– O kodėl gi ne, drauguži? – tuojau pat savo trigrašį įkišo Haris.

Alfredas staiga atsigręžė į jį.

– Ar tik tau galvoj nepasimaišė?! Po viso to, ką iškrėtei? Po tos gėdos? Viešo skandalo?

Haris mostelėjo ranka ir jį nutildė:

– Tai buvo senų seniausiai, seni.

– Kaip išdrįsai taip pasielgti su tėvu, kuris tiek gero tau padarė?

– Klausyk, Alfredai, man atrodo, kad tai tėvo reikalas, todėl nekišk savo nosies. Jeigu jis linkęs viską atleisti ir pamiršti...

– Taip, aš linkęs, – pareiškė Simeonas. – Haris – vis dėlto mano sūnus, ar tu nors tai supranti, Alfredai?

– Taip, bet... aš tiesiog negaliu suvokti...

– Haris pasiliks čia! – kirste nukirto Simeonas. – Aš taip noriu, – jis švelniai uždėjo ranką Hariui ant peties. – Aš jį myliu.

Alfredas išblyško. Pašokęs išbėgo iš kambario. Jam iš paskos išdūmė ir Haris.

Simeonas Li mėgaudamasis sukikeno. Pakėlęs galvą apsižvalgė.

– Kas čia, po velniais? A, tai tu, Horburi. Juk sakiau – nesėlink iš pasalų.

– Prašau atleisti, sere.

– Tiek to. Klausyk, aš tau duosiu vieną užduotį. Po pusryčių visus pakviesk čionai.

– Klausau, sere.

– Ir dar. Kai jie jau eis pas mane, ir tu neatsilik. O koridoriuje ką nors garsiai riktelėk – kad aš girdėčiau. Sušuk, ką tik nori, bet taip, kad girdėčiau. Supratai?

– Taip, supratau, sere.

Horburis nulipo žemyn ir pasakė Tresilianui:

– Žada būti linksmos Kalėdos!

Tresilianas, nieko nesuprasdamas, burbtelėjo:

– Apie ką jūs čia?

– Pagyvensim – pamatysim, pone Tresilianai. Šiandien Kalėdų išvakarės, ir ore sklando linksma švenčių dvasia!

2

Namiškiai, įėję į pono Li kambarį, sustojo prie durų. Senis kalbėjo telefonu. Jis kviečiamai mostelėjo ranka.

– Sėskite, visi sėskite. Aš tuoj, – ir tęsė pokalbį telefonu: – „Čarltonas, Hodžkinsas ir Brusas“? Tai jūs, Čarltonai? Kalba Simeonas Li. Taip, o kodėl ne? Taip. Ne, aš norėjau, kad jūs apiformintumėte naują testamentą. Taip, praėjo daug laiko. Aplinkybės pasikeitė. O ne, ne, neskubėkite. Aš nenoriu trukdyti jūsų per Kalėdas. Sakykim, poryt arba po kokių trijų dienų. Atvažiuokite, aš pasakysiu, ką daryti... Ne, viskas gerai. Aš dar nesirengiu mirti.

Jis padėjo ragelį, nužvelgė visus aštuonis giminaičius ir sukikenęs paklausė:

– Kodėl tokie rūškani? Ar kas atsitiko?

Alfredas žengė į priekį.

– Jūs mus kvietėte...

Simeonas piktai nutraukė:

– Ak, taip, atleiskite, kad sutrukdžiau. Nieko tokio. Pamanėte, kad kviečiu šeimos susirinkimą? Nieko panašaus! Aš pavargau, štai ką norėjau pasakyti. Todėl po pietų nė vienas pas mane nosies nekiškite. Aš miegosiu. Noriu būti žvalus per Kalėdas.

Senis išsišiepė. Džordžas, labai rimtai nusiteikęs, burbtelėjo:

– Žinoma, žinoma.

– Sena gera šventė – Kalėdos, – toliau kalbėjo Simeonas, – padeda stiprinti šeimyninius ryšius. Ką tu apie tai manai, mano mieloji Magdalena?

Magdalena Li virptelėjo.

– O-o, taip!

– A, tiesa, tu juk gyvenai su atsargos karininku... – Simeonas valandėlę patylėjo. – Norėjau pasakyti, su savo tėvu. Todėl vargu ar supranti Kalėdų reikšmę – reikia užaugti didelėje šeimoje, kad šitą suprastum.

– Taip, turbūt.

Simeonas įsmeigė akis į Džordžą.

– Nenorėčiau kalbėti apie nemalonius dalykus šventės išvakarėse, bet žinai, Džordžai, aš, ko gero, būsiu priverstas šiek tiek nurėžti nuo tavo išlaikymui skirtos sumos. Matai, dabar turėsiu daugiau išleisti ūkiui.

Džordžas smarkiai išraudo.

– Bet, tėve, jūs negalite šitaip pasielgti!

Simeonas pajuokdamas paklausė:

– Šit kaip, negaliu?

– Mano išlaidos gerokai padidėjo. Sakyčiau, labai padidėjo. Vargiai besuduriu galą su galu. Aš ir taip taupau kiek begalėdamas.

– Paprašyk žmonos, kad tau truputį padėtų, – tarė Simeonas. – Moterys moka. Jos sugeba taupyti iš tokių

dalykų, kurie vyrams nė į galvą neateina. Sumani moteris pati gali pasisiūti sau drabužių. Antai mano žmona mokėjo rankose laikyti adatą. Tiesa, daugiau ji nieko nemokėjo. Gera buvo moteris, bet mirtinai nuobodi.

Deividas pašoko.

– Sėsk, sūnau, – tarė Simeonas, – nes dar ką nors nuversi.

– Mano motina... – karštai ėmė kalbėti Deividas, bet Simeonas tuoj pat jį nutraukė:

– Tavo motina turėjo vištos smegenis! Kaip matau, šią savybę paveldėjo ir jos vaikai, – senis pašoko, jo veidas pasidarė purpurinis, balsas – šaižiai spiegiantis: – Jūs visi nesate verti nė skatiko, nė vienas iš jūsų! Kai pasižiūriu į jus, mane verčia vemti. Jūs ne vyrai! Visi jūs liurbiai, sentimentalių priekvailių pulkelis! Pilara viena vertesnė už bet kuriuos du iš jūsų, kartu paimtus! Prisiekiu Dievu, kur nors žemėje aš turiu sūnų, kuris geresnis už jus, nors jūs ir esate mano teisėti vaikai!

– Tėve, atsipeikėkit! – sušuko Haris. Visuomet geras jo veidas tapo niūrus ir rūstus.

– Visa tai, ką pasakiau, tinka ir tau! – atrėžė Simeonas. – Ką tu naudinga nuveikei per savo gyvenimą? Iš visų žemės pašalių, kur buvodavai, atsklisdavo tik viena žinia – trūksta pinigų, atsiųsk. Sakau jums, mane verčia vemti į jus pažiūrėjus! Nešdinkitės!

Jis sudribo krėsle ir sunkiai alsavo.

Lėtai, vienas po kito, visi išėjo iš kambario; išraudęs ir pasipiktinęs Džordžas, išsigandusi Magdalena, išblyškęs ir visu kūnu drebantis Deividas. Alfredas žengė lyg sapne, jam iš paskos sekė Lidija, aukštai iškėlusi galvą, lyg patrankos sviedinys išlėkė Haris. Tiktai Hilda, stabtelėjusi prie durų, apsigalvojo ir po akimirkos grįžo atgal.

Senis krūptelėjo, kai, atmerkęs akis, išvydo ją prie savęs. Ji atrodė kažkokia grėsminga.

– Ko jums reikia? – sudirgęs paklausė Simeonas.

– Kai mes perskaitėme jūsų laišką, aš patikėjau, kad nuoširdžiai trokštate per Kalėdas matyti visą šeimą. Aš įkalbėjau Deividą važiuoti.

– Na, ir kas toliau? – paklausė Simeonas.

– Jūs iš tikrųjų norėjote regėti savo vaikus, bet turėjote visai kitą tikslą! Jūs norėjote juos surinkti į krūvą ir sukiršinti, ar ne? Neduok Dieve tokių juokelių!

Simeonas šyptelėjo.

– Aš turiu ypatingą humoro jausmą: man tas pats, kaip kiti įvertins mano juokelius – gana to, kad jie man patinka.

Hilda tylėjo.

Neaiški nelaimės nuojauta apėmė Simeoną Li. Sudirgęs paklausė:

– Apie ką taip susimąstėte?

– Aš bijau.

– Manęs bijote?

– Aš jūsų nebijau, aš baiminuosi dėl jūsų!

Kaip teisėjas, paskelbęs nuosprendį, ji pasisuko ir išėjo iš kambario.

Simeonas sėdėjo ir tylėdamas spoksojo į duris. Po valandėlės sunkiai atsistojo, priėjo prie seifo ir sušnibždėjo:

– Žvilgtelėsiu į savo gražuolius...

3

Be ketvirčio aštuntą suskambo durų skambutis. Tresilianas nuėjo atidaryti. Grįžęs į bufeto kambarį rado Horburį. Kamerdineris, paėmęs nuo padėklo kavos puodelį, tyrė jo firminį ženklą.

– Kas ten buvo? – pasidomėjo Horburis.

– Vyresnysis policijos inspektorius ponas Sagdenas. Dieve, ką jūs padarėte?

Puodelis išslydo iš Horburio rankų ir sudužo.

– Tai tau! – suvaitojo Tresilianas. – Vienuolika metų aš ploviau šiuos puodelius, ir visi buvo sveikučiai. O dabar prikišote savo nagus, ir štai!

– Atleiskite, pone Tresilianai, aš apgailestauju, aš labai gailiuosi, – burbėjo Horburis. Jo veidą išpylė prakaitas. – Net nežinau, kaip čia atsitiko. Jūs sakėte, kad atėjo vyresnysis policijos inspektorius?

– Taip, ponas Sagdenas.

Kamerdineris aplaižė išbalusias lūpas.

– Ko... ko jam reikia?

– Renka aukas policijos prieglaudai.

– A-a! – Horburis atsigavęs ištiesė pečius. Jau ramiu balsu paklausė: – Ar gavo kiek nors?

– Senasis ponas Li paliepė pakviesti inspektorių pas jį ir atnešti chereso.

– Nepaisant trūkumų, senasis velnias dosnus, nieko neprikiši.

Tresilianas išdidžiai pridūrė:

– Ponas Li niekada nebuvo šykštus.

Kamerdineris linktelėjo.

– Tik tuo jis ir gali pasigirti! Na, man metas.

– Einate į kiną?

– Tikriausiai. Sudie, pone Tresilianai.

Horburis nuėjo į tarnų kambarį. Tresilianas pažiūrėjo į sieninį laikrodį. Įėjęs į valgomąjį, nužvelgė stalą ir, įsitikinęs, kad viskas paruošta, sumušė į gongą.

Nespėjo nutilti žvangesys, ir Tresilianas išvydo laiptais žemyn belipantį inspektorių. Sagdenas, išvaizdus stambus vyras, vilkėjo mėlyną kostiumą. Žengė neskubėdamas, jausdamas savo vertę.

– Regis, šią naktį pašals, – linksmai tarė inspektorius. – Tai gerai, jau iškamavo tas visai nežiemiškas oras.

Tresilianas linktelėjo:

– Nuo drėgmės mane ir vėl pradėjo kankinti reumatas.

Inspektorius pareiškė užuojautą. Tresilianas palydėjo jį iki pagrindinių durų. Išleidęs policininką ir užrakinęs duris, liokajus lėtai grįžo į prieškambarį, perbraukė delnu akis ir lengviau atsiduso. Bet tuoj, išvydęs Lidiją, einančią į svetainę, pagarbiai įsitempė. Laiptais žemyn lipo Džordžas.

Tresilianas praleido paskutinį svečią – tai buvo Magdalena – ir paskui ją peržengė svetainės slenkstį. Dusloku balsu paskelbė:

– Pietūs patiekti!

Tresilianas nusimanė apie damų aprangą, tad, patarnaudamas prie stalo, visuomet kritiškai įvertindavo jų drabužius. Dabar jis pastebėjo, kad akį rėžianti Alfredo Li žmonos suknelė iš juosvos taftos išsiskiria labai drąsiu fasonu – ne kiekviena ledi išdrįs tokią apsivilkti. Džordžo žmona ponia Magdalena vilki drabužius, kurie, be jokių abejonių, ką tik įsigyti per madų demonstravimą. Senis pamanė – jie kainuoja beprotiškus pinigus! O, būtų įdomu žinoti, ką jautė ponas Džordžas, už juos mokėdamas! Juk ponas Džordžas nemėgsta leisti pinigų, švaistyti – ne jo būdui. O šit ponia Hilda, Deivido žmonelė, žinoma, maloni moteris, bet ji, regis, neturi nė menkiausios nuovokos, kaip turi rengtis tikra ledi. Jos figūrai geriausiai tiktų glotnus juodas aksomas. Avietinės spalvos velvetas jai visai netinka. Panelė Pilara vilkėjo pigios medžiagos trumpą baltą suknelę – būdama dailios figūros ir nepaprastai patraukli, ji puikiai atrodytų bet ką apsivilkusi. Apskritai sprendžiant iš to, kaip šią panelę sutiko ponas

Li, netrukus ji rengsis kaip reikiant! Senasis džentelmenas neatsispirs prieš tokį dailų jauną veidelį!

– Reinvynio ar bordo? – liokajus pagarbiai sušnibždėjo į ponios Magdalenos ausį. Tuo metu akies krašteliu jis išvydo Volterį, liokajų, vėl vėluojantį patiekti daržovių padažą. Kaip išauklėti šį stuobrį?!

Tresilianas patiekė suflė. Baigęs tyrinėti damų tualetus, ėmė stebėti Volterį. Staiga senukas pajuto, kad prie stalo beveik visi tyli. Šnekėjo, rodos, tik vienas ponas Haris. Nors ne, tai – ne ponas Haris, o tas džentelmenas iš Pietų Afrikos. Kiti šnekučiavosi tik protarpiais, ir tokia tyla tarnui pasirodė keista.

Ponas Alfredas atrodė kaip ligonis, tik ką pakilęs iš patalo. Jis sėdėjo įsmeigęs akis į vieną tašką ir beveik nieko nevalgė, tik knaisiojosi po lėkštę. Tresilianas pastebėjo, kad ir žmona sunerimusi dėl vyro būklės, nors ji tik paslapčia, nepastebimai į jį pažvelgdavo. Ponas Džordžas, raudonas kaip vėžys, godžiai kimšo burnon viską nesirinkdamas. Jeigu jis nesprogs nuo persirijimo, tai kada nors neišlaikys širdis. Ponia Magdalena valgio nepalietė. Tikriausiai prižiūri figūrą. Panelė Pilara valgė pasigardžiuodama ir linksmai šnekučiavosi su tuo džentelmenu iš Pietų Afrikos, akivaizdžiai ja susižavėjusiu. Jiedu, regis, nepastebi nieko, kas dedasi aplinkui.

O ponas Deividas? Tresilianas jautė: jį kažkas kamuoja. Jis labai panašus į motiną. Nepaisant amžiaus, atrodo labai jaunai. Jaučiasi kaip ne savo kailyje. Nervinasi – net taurę apvertė.

Tresilianas mikliai nušluostė nuo stalo balutę ir pakeitė taurę. Ponas Deividas vargu ar tai pastebėjo. Jis sėdėjo išbalęs, žiūrėjo bereikšmiu žvilgsniu priešais save.

Deivido blyškumas Tresilianui priminė Horburį – kaip kvailai jis atrodė bufeto kambaryje, išgirdęs apie policininką.

Bet staiga Tresiliano mintys nukrypo kitur. Jis pamatė, kaip Volteris numetė nuo padėklo kriaušę. Šiuolaikiniai liokajai niekam tikę – jiems tik mėšlą mėžti!

Tresilianas patiekė portveiną. Ponas Haris, be abejo, truputį nesavas. Jis visą laiką žiūri į poną Alfredą. Jie niekada, nuo pat vaikystės, nemėgo vienas kito. Ponaitis Haris buvo tėvo numylėtinis, ir tai žeidė ponaitį Alfredą. Ponas Simeonas labai abejingas Alfredui. O be reikalo – juk ponas Alfredas atsidavęs tėvui.

Ponia Lidija atsistojo ir, gracingai apėjusi stalą, išėjo į svetainę. Suknelė jai labai tinka. Elegantiška ledi.

Tresilianas pasuko į bufeto kambarį. Uždarė valgomojo duris – išgerti portveino ten pasiliko vyrai. Tada senasis tarnas ant padėklo atnešė damoms į svetainę kavos. Jos ėmė tylėdamos gurkšnoti. Tresilianas pagalvojo – kartu jos jaučiasi gana nejaukiai. Grįždamas jis išgirdo daromas valgomojo duris ir išvydo prieškambariu žingsniuojantį Deividą Li. Jis ėjo į svetainę.

Bufeto kambaryje liokajus davė pipirų Volteriui. Šis klausėsi, nutaisęs gana akiplėšišką povyzą. Likęs vienas, Tresilianas prisėdo atsikvėpti. Jo neapleido slogus jausmas. Kalėdų išvakarės, o namuose jaučiasi kažkokia įtampa. Tai jam labai nepatiko.

Sunkiai atsistojęs, senukas vėl nuėjo į svetainę ir surinko tuščius kavos puodelius. Svetainėje nieko nebuvo, išskyrus Lidiją. Ji stovėjo prie tolimojo lango, prisidengusi pusiau nuleista naktine užuolaida.

Iš kito kambario sklido pianino garsai. Ponas Deividas skambino laidotuvių maršą. Tresilianas nustebo: kodėl jis groja kaip tik šitą melodiją? Taip, regis, čia kažkas negerai.

Kai Tresilianas prieškambariu žingsniavo į savo kambarį, staiga virš galvos išgirdo baisų triukšmą: dužo

porcelianas, bildėdami griuvo baldai, kažkas braškėjo, tekštelėjo ant grindų, žnegtelėjo. „Dieve mano, – pamanė Tresilianas. – Ką ten veikia šeimininkas? Kas ten dedasi?“ Tuo metu jis išgirdo garsią ir skaudžią dejonę, tiksliau, baisų skausmingą riksmą, kuris staiga virto kriokimu ir gurguliavimu. Pagaliau viskas nutilo.

Tresilianas lyg stabo ištiktas negalėjo net pajudėti. Atsigavęs puolė į prieškambarį ir plačiais laiptais nudūmė į antrąjį aukštą. Klyksmas jau skardėjo po visą namą.

Iš visų pusių laiptais į viršų bėgo žmonės. Pasukę į šoną, pralėkę pro sienos nišoje boluojančias statulas, atsidūrė prie Simeono Li kambario durų. Čia jau buvo Stivenas Faras ir Hilda. Ji stovėjo nugara prigludusi prie sienos, o Stivenas tampė durų rankeną.

– Durys užrakintos! – sušuko Stivenas. – Durys užrakintos!

Paskutinis atbėgo Haris. Pastūmęs į šalį Stiveną, ėmė tuskinti durų rankeną.

– Tėve! – šaukė Haris. – Tėve, įleiskit mus!

Suskambo pagrindinių durų skambutis, bet niekas į tai nekreipė dėmesio.

– Stivenas Faras paragino:

– Reikia laužti duris. Tai vienintelė išeitis.

– Lengva pasakyti, – burbtelėjo Haris, – durys tvirtos. Bet kitos išeities nėra. Pamėginkime, Alfredai.

Jie pečiais trankė duris, bet tos nė nemanė pasiduoti. Tada atsinešė ąžuolinį suolą ir ėmė daužyti lyg taranu. Galiausiai durys nebeišlaikė, sąvaros išlėkė.

– Kokią minutę jie, susispietę į krūvą, stovėjo koridoriuje ir žiūrėjo vidun. Visi suprato, kad tai, ką išvydo, nepamirš iki paskutinės savo gyvenimo dienos...

Kambaryje būta žiaurių grumtynių. Sunkūs baldai išvartyti. Ant grindų baltavo kiniškos vazų šukės. Prie

židinio ant kilimo didelėje kraujo baloje gulėjo Simeonas Li. Viskas aplinkui aptaškyta krauju kaip skerdykloje.

Pasigirdo trūkčiojantis atodūsis. Pirmieji atsigavo Deividas Li ir Lidija. Atrodė keista, kad ir vienas, ir kitas prabilo citatomis.

Deividas Li tarė:

– „Viešpaties Dievo malūnas mala lėtai, bet sumala viską iki paskutinio grūdo“*.

Lidija sušnibždėjo:

– „Ir kas būtų galėjęs pamanyti, kad tiek to kraujo seniško?“

4

Vyresnysis policijos inspektorius Sagdenas jau trečią kartą nuspaudė durų skambutį. Sudirgęs ėmė daužyti sunkiu mediniu plaktuku.

Durys atsivėrė. Už jų stovėjo išsigandęs Volteris.

– E... – sumykė, ir jam palengvėjo ant širdies. – Aš ką tik skambinau į policiją.

– Kodėl? – griežtai paklausė inspektorius. – Kas atsitiko?

– Senasis ponas Li... nužudytas.

Policininkas pastūmė liokajų ir puolė į viršų. Jis stabtelėjo prie slenksčio, bet niekas neatkreipė į jį dėmesio. Staiga išvydo, kaip Pilara pasilenkusi kažką pakėlė nuo grindų. Deividas stovėjo delnais užsidengęs veidą. Kiti stypsojo susispietę į būrelį. Alfredas žengė artėliau prie tėvo lavono ir įsispitrėjo į jį nieko nematančiomis akimis.

Džordžas reikšmingai tarė:

---

* Eilutė iš XVII a. vokiečių rašytojo Friedricho von Logano eilėraščio aforizmo „Atpildas“

– Kol atvyks policija, nieko nelieskime. Dabar tai svarbiausia.

– Prašau atleisti, – tarė Sagdenas. Jis prasiyrė į priekį ir mandagiai tolėliau stumtelėjo damas. Alfredas jį pažino.

– A, tai jūs, inspektoriau. Atvykote nepaprastai greitai.

– Taip, pone Li, – Sagdenas negaišo laiko pasiaiškinimams. – Ką visa tai reiškia?

– Tėvas negyvas, – tarė Alfredas. – Nužudytas... – daugiau jis nebegalėjo ištarti nė žodžio. Netikėtai isteriškai ėmė raudoti Magdalena.

Inspektorius Sagdenas oficialiu gestu parodė į duris ir tarė:

– Malonėkite išeiti iš kambario. Visi, išskyrus Alfredą Li ir... poną Džordžą Li.

Žmonės pakluso ir pasuko prie durų. Policininkas sustabdė Pilarą.

– Prašau atleisti, panele, – mandagiai tarė jis. – Čia nieko negalima liesti.

Mergina nustebusi pažvelgė į jį. Stivenas Faras sudirgęs tarė:

– Žinoma, negalima. Ji žino.

Policininkas ir vėl mandagiai tarė:

– Tik ką jūs pakėlėte nuo grindų kažkokį daiktą.

Pilaros akys išsiplėtė.

Sutrikusi nepatikliai paklausė:

– Aš?

Inspektorius išliko pabrėžtinai mandagus. Tik jo balsas pasidarė truputį griežtesnis.

– Taip, aš mačiau...

– O!

– Atiduokite man tai, ką paėmėte. Tai, ką gniaužiate delne.

Pilara neskubėdama atlenkė pirštus. Delne gulėjo gumos gabalėlis ir mažas medinis pagaliukas. Inspektorius paėmė tai, įkišo į voką ir paslėpė kišenėje.

– Dėkoju, – tarė jis.

Tada Sagdenas leido Pilarai eiti. Stiveno Faro akyse šmėkštelėjo nuostaba ir pagarba. Drauge su Pilara jis išėjo iš kambario. Ji išgirdo, kaip policininkas pasakė:

– Dabar, jums leidus.

5

– Nežinau nieko malonesnio už liepsnojantį židinį, – tarė pulkininkas Džonsonas. Jis įmetė dar vieną pliauską ir pasitraukė krėslą arčiau ugnies. – Prašom nesikuklinti ir įsipilti, – pridūrė jis, rodydamas svečiui vyną ir sifoną su selteriu.

Svečias atsisakė delikačiu gestu ir taip pat patraukė savo krėslą arčiau židinio, nors širdies gilumoje buvo įsitikinęs, kad padų pakaitinimas (regis, šitaip kankindavo viduramžiais?) vargu ar apsaugos nuo slogos. Pulkininkas Džonsonas, Midširo policijos viršininkas, laikėsi nuomonės, kad nėra nieko malonesnio už degančios pliauskos karštį, bet Erkiulis Puaro labiau vertino centrinį šildymą.

– Įdomi buvo toji Kartraito byla, – susimąstęs tarė šeimininkas. – Nuostabus žmogus! Koks žavus! Atsimenate, kai jis čia su jumis atvažiavo, mes visi tiesiog šokome pagal jo dūdelę, – Džonsonas palingavo galvą. – Vargu ar mes kada nors dar turėsime tokią bylą! Laimei, nikotinu retai nunuodijama.

– Buvo metas, kai manėme, jog nunuodijamas netipiškas reiškinys Anglijoje, – paprieštaravo Erkiulis Puaro. – Tarsi šitaip nužudyti geba tik užsieniečiai! Anglai niekada taip nepasielgs, buvo manoma, juk tai nesportiška!

– Kažkodėl neatsimenu, kad būtų paplitusi tokia nuomonė, – atsakė policijos viršininkas. – Pas mus dažnai nunuodijama aršeniku – kur kas dažniau, negu galima manyti.

– Iš tikrųjų dažniau.

– Nunuodijimus paprastai nelengva tirti, – prisipažino Džonsonas. – Ekspertai pateikia priešingas išvadas, o medikai visada būna pernelyg atsargūs. Tokias bylas be galo sunku atiduoti prisiekusiųjų teismui. Jau geriau žudikas, sumanęs ką nors pribaigti (nors tai ir draudžia Visagalis), žudytų pagal visas taisykles, kad man nekiltų nė mažiausia abejonė dėl mirties priežasties.

Puaro palingavo galva.

– Kulkos žaizda, perrėžta gerklė, praskeltas kiaušas – tai jums arčiau širdies?

– O, nekalbėkite šitaip, mano drauge. Nemanykite, kad aš žaviuosi žmogžudystėmis! Vienintelis mano noras – kuo rečiau su jomis susidurti. Na, kad ir kaip ten būtų, kol pas mane viešėsite, manau, žudynių nebus.

– Nejaugi mano reputacija... – sutrikęs prabilo Puaro, bet Džonsonas paaiškino:

– Kalėdos, – tarė jis. – Santarvė, gera valia ir taip toliau. Pasaulyje viešpatauja visuotinis geranoriškumas.

Puaro atsirėmė į krėslo atkaltę. Suglaudęs pirštų galiukus, jis susimąstė. Tada žvilgtelėjo į namų šeimininką ir tyliai paklausė:

– Vadinasi, jūs manote, kad Kalėdos – nusikaltimams netinkamas metas?

– Kaip tik tai aš ir turėjau galvoje.

– Kodėl?

– Kodėl? – Džonsono veidas rodė, kad jis nustebo. – Juk aš tik ką sakiau: per Kalėdas visi džiaugiasi ir linksminasi.

– Kokie sentimentalūs tie britai, – tyliai tarė Puaro.

Džonsonas tarsi užsigavo.

– O kas čia bloga, jeigu laikomasi senų papročių ir gerų tradicijų?

– Visa tai labai miela, bet imkim ir trumpai panagrinėkime realų gyvenimą. Jūs sakote, kad Kalėdos – džiaugsmo ir linksmybių metas. Vadinasi, visuotinai bus geriama ir be saiko valgoma, ar ne? Kitaip tariant, visi pamirš saikingumą. Persirijimas savo ruožtu apsunkina skrandžio virškinimą. O žmogus, kuriam nevirškina, tiesiog sudirgsta!

– Nusikaltimai vykdomi ne dėl dirglumo, – reikšmingai tarė pulkininkas Džonsonas.

– Aš irgi taip manau. Bet panagrinėkime šią problemą kitu požiūriu. Štai kad ir Kalėdų šventės. Viešpatauja geros valios dvasia, kaip jūs teikėtės pasakyti. Seni nesutarimai pamirštami, priešai pasirengę nors laikinai susitaikyti.

Džonsonas linktelėjo.

– Visiškai teisingai – užkasamas karo kirvis.

Puaro toliau narpliojo savo mintį:

– O šeimos, kurių nariai visus metus gyveno kas kur, susirenka į vieną vietą? Mano drauge, sutikite, tokiais atvejais kyla įtampa. Žmonės, kurie šiaip jau nejaučia palankumo vienas kitam, yra priversti būti pakantūs. Kaip tik per Kalėdas jie apsimeta, tampa veidmainiais, tiesa, veidmainiaujama pour le bon matif, c'est entendu*, bet vis dėlto veidmainiaujama!

– Man atrodo, viskas ne taip paprasta, kaip jūs kalbate, – dvejodamas tarė pulkininkas.

Puaro plačiai nusišypsojo.

– Aš stengiuosi jums įrodyti, kad tokiomis sąlygomis, kai žmonės apimti vidinės įtampos, fizinio negalavi-

---

* Iš geriausių paskatų, taip sakant (pranc.)

mo, didelė tikimybė, kad mažiausias priešiškumas arba paprasčiausias ginčas taps be galo pavojingi. Jeigu kas nors prisiverčia būti didesniu kilniadvasiu, negu yra iš tikrųjų, jeigu vaidina kantresnį, doresnį, tai anksčiau ar vėliau pajuntamas atvirkštinis efektas: žmogus tampa niekingesnis, žiauresnis ir apskritai mažiau patrauklus negu įprastame gyvenime. Jeigu tikruosius jausmus bandysite sulaikyti pastatydamas apsimetimo užtvanką, anksčiau ar vėliau ta užtvanka sugrius, ir ištiks stichinė nelaimė.

Pulkininkas Džonsonas dvejojo.

– Niekada nesuprasi, ar jūs juokaujate, ar rimtai kalbate, – burbtelėjo jis.

Puaro nusišypsojo.

– Aš pajuokavau. Žinoma, pajuokavau! Bet apie vieną dalyką kalbėjau rimtai – dirbtinės užtvaros sukelia natūralią reakciją.

Į kambarį įėjo pulkininko tarnas.

– Skambina vyresnysis inspektorius Sagdenas, sere.

– Einu.

Policijos viršininkas atsiprašęs išėjo.

Jis grįžo po kokių trijų minučių niūrus ir susirūpinęs.

– Prakeikimas! – piktai tarė. – Žmogžudystė! Štai jums ir Kalėdos!

Puaro kilstelėjo antakius.

– Ar iš tikrųjų žmogžudystė? Ar teisingai supratau jūsų žodžius?

– Jokių abejonių! Visiškai akivaizdi žmogžudystė, ir dar žvėriška.

– Kas auka?

– Senis Simeonas Li. Vienas turtingiausių grafystės žmonių. Turtą užgyveno Pietų Afrikoje. Per auksą... ne, regis, deimantus... paskui visus tuos pinigus investavo į kažkokių šachtų įrenginių gamybą, rodos, pats tuos

įrenginius ir išrado. Tai jam davė milžinišką pelną. Tapo milijonieriumi.

– Tikriausiai jį čia gerbė? – pasidomėjo Puaro.

– Nemanau. Senis keistas ir jau keleri metai invalidas. Menkai jį pažįstu. Bet nėra jokių abejonių – tai labai įžymus asmuo mūsų grafystėje.

– Vadinasi, ši žmogžudystė plačiai nuskambės?

– Ir dar kaip! Aš turiu tuoj pat važiuoti į Longdeilą.

Pulkininkas sutrikęs pažvelgė į svečią. Puaro suprato jo tylų prašymą.

– Norite, kad aš lydėčiau?

Džonsonas sutrikęs tarė:

– Man nemalonu prašyti. Bet juk žinote, kaip būna! Vyresnysis inspektorius Sagdenas – doras žmogus, geresnio nė nenorėk, kruopštus, pareigingas, geras darbuotojas, bet jis neturi vaizduotės. Būčiau dėkingas, jeigu mums padėtumėt savo patarimais.

– Galite visiškai pasikliauti mano pagalba. Padarysiu viską, ką galėsiu. Bet neužgaukite savo geraširdžio inspektoriaus savimeilės. Tai – jo darbas ir jokiu būdu ne mano. Aš tik – neoficialus konsultantas.

– Širdingai dėkoju, Puaro, – jausmingai tarė pulkininkas Džonsonas.

6

Konsteblis atidarė duris ir atidavė pagarbą. Už jo nugaros stovėjo inspektorius Sagdenas. Jis pakvietė pulkininką Džonsoną ir Puaro į vidų.

– Gerai, kad atvažiavote, sere. Prašom čia, į kairę. Tai pono Li kabinetas. Aš norėčiau truputį papasakoti, kas čia įvyko. Gana keistas atsitikimas.

Sagdenas nuvedė juos į mažytį kambarį, kurio durys atsivėrė į prieškambarį. Ant didelio popieriais apversto rašomojo stalo stovėjo telefonas. Palei sienas buvo sustatytos knygų spintos.

Policijos viršininkas supažindino vyrus:

– Sagdenai, čia mesjė Erkiulis Puaro. Be abejo, apie jį esate girdėjęs. Atsitiktinai pas mane svečiuojasi. O čia – vyresnysis policijos inspektorius Sagdenas.

Puaro linktelėjo ir pažvelgė į inspektorių. Aukštas, plačiapetis, kariškos laikysenos vyras – erelio nosis, tvirtas smakras ir sodrūs kaštoniniai ūsai. Inspektorius atidžiai pažvelgė į Puaro. O šis savo ruožtu tyrė Sagdeną. Regis, jį nustebino inspektoriaus išorė.

Sagdenas prabilo:

– Žinoma, aš girdėjau apie jus, pone Puaro. Jeigu neklystu, lankėtės pas mus prieš porą metų. Bartolomėjaus Streindžo mirtis... Nikotinas. Ne mano rajonas, bet aš viską apie tai žinau.

Pulkininkas Džonsonas nekantraudamas pertraukė jo postringavimus:

– Paskui, Sagdenai. Dabar klokite mums faktus. Sakėte – viskas aišku?

– Taip, sere, tai, kad čia įvykdyta žmogžudystė, negali būti jokių abejonių. Pono Li gerklė perpjauta. Kaip supratau iš gydytojo išvados, pažeista jungo vena. Bet aplinkybės gana mįslingos.

– Jūs manote...

– Aš paprašyčiau pirmiau pasiklausyti, sere. Aplinkybės tokios. Šiandien po penkių man į Edlisfildo policijos skyrių paskambino ponas Li. Tai, ką išgirdau, atrodė šiek tiek keista. Jis paprašė užeiti šį vakarą aštuntą valandą. Ponas Li specialiai pabrėžė – aštuntą. Negana to, jis paprašė manęs pasakyti liokajui, kad aš atėjęs rinkti aukų.

Pulkininkas atidžiai klausėsi.

– Norėjo, kad jūs ateitumėte pas jį nekalta dingstimi?

– Iš tikrųjų, sere. Na, natūralu, ponas Li – svarbi persona, ir aš sutikau. Atėjau truputį prieš aštuonias ir pasakiau liokajui, kad atėjau rinkti aukų policijos prieglaudai. Liokajus nuvedė mane į pono Li kambarį, kuris yra antrame aukšte, tiesiai virš valgomojo.

Inspektorius nutilo, atsikvėpė ir tęsė šiek tiek oficialiau, tarsi skaitytų protokolą:

Ponas Li sėdėjo kėdėje priešais židinį. Jis vilkėjo kambarinį chalatą. Kai liokajus išėjo ir uždarė duris, ponas Li pakvietė atsisėsti šalia savęs. Paskui jis gana neryžtingai pasakė norįs man pranešti apie vagystę. Aš paklausiau – ką pavogė? Jis atsakė, kad, matyt, iš jo seifo pavogti deimantai (rodos, jis pasakė „nešlifuoti deimantai“), kurių vertė – keli tūkstančiai svarų.

– Deimantai? – paklausė policijos viršininkas.

– Taip, sere. Kaip visada tokiais atvejais, aš jį apklausiau, bet jis atsakinėjo kažkaip neapibrėžtai, sakyčiau, miglotai. Galiausiai tarė: „Jūs turite suprasti, inspektoriau, aš galiu ir apsirikti“. Paklausiau: „Aš ne visai jus suprantu, sere. Jūsų deimantai dingo ar jie tebėra? Yra ar ne?“ Jis atsakė: „Deimantai tai dingo, bet jų dingimas, inspektoriau, gali būti tik kieno nors kvailas pokštas, žaidimas“. Mane nustebino tokie jo žodžiai, bet aš nieko nesakiau. Jis tęsė: „Man sunku paaiškinti, bet reikalas štai koks: kiek numanau, tiktai du žmonės galėjo paimti akmenukus. Vienas jų galbūt tik pajuokavo. Jeigu juos paėmė kitas, tai jie pavogti“. Aš vėl paklausiau: „Ko konkrečiai jūs norite iš manęs, sere?“ Jis tuoj atsakė: „Aš noriu, inspektoriau, kad jūs vėl pas mane užeitumėt maždaug po valandos, ne, truputį vėliau, sakykim, devy-

nios penkiolika. Tada aš galėsiu jums tiksliai pasakyti, apvogė mane ar ne". Aš kiek nustebau, bet sutikau ir išėjau.

– Keista, labai keista, – tarstelėjo pulkininkas Džonsonas. – Ką jūs pasakysite, Puaro?

– Ar aš galiu paklausti, inspektoriau, kokias išvadas padarėte jūs? – pasidomėjo Erkiulis Puaro.

Pasiglostęs pabarzdę inspektorius, atsargiai rinkdamas žodžius, atsakė:

– Žinoma, man atėjo į galvą įvairiausių minčių, bet apskritai aš visą šį reikalą taip įsivaizduoju. Negali būti nė kalbos apie kažkokį žaidimą. Deimantai pavogti. Senasis džentelmenas nežinojo, kas tai padarė. Man atrodo, jis teisingai spėjo, kad vagis galėjo būti vienas iš dviejų žmonių, o tie du – arba tarnas, arba šeimos narys.

Puaro pritariamai linktelėjo.

– Trés bien*. Tai bylojo jo elgesys.

– Todėl jis ir prašė, kad užeičiau vėliau: jis norėjo pasikalbėti su tais dviem. Tikriausiai ponas Li jiems pasakė, kad policijai jau pranešta, bet jeigu jam akmenys bus tučtuojau sugrąžinti, jis užgniaušiąs bylą.

Pulkininkas Džonsonas paklausė:

– O jeigu įtariamieji neprisipažintų?

– Tokiu atveju jis ketino tyrimą atiduoti mums.

Pulkininkas susiraukė ir pasukiojo ūsus.

– Kodėl jis šito nepaprašė telefonu, o pakvietė jus užeiti?

– Argi nesuprantate, sere? – inspektorius palingavo galvą. – Juk vagis galėjo pamanyti, kad senis blefuoja. Jei ne mano vizitas, viskas būtų atrodę ne taip įtikinama. Gal vagis tikėjosi, kad senis nė už ką nekvies policijos, kad ir ką įtartų, o Simeonas Li jam pareiškė: „Aš jau pranešiau

* Puiku (pranc.)

policijai, inspektorius ką tik išėjo". Tada nusikaltėlis, sakykim, liokajus, paklausia, ar tikrai, ir senis patvirtina: „Taip, vyresnysis policijos inspektorius Sagdenas čia buvo prieš penkias". Vagis, įsitikinęs, kad senis sako tiesą, turės grąžinti akmenis.

– Hm, taip, suprantu, – tarė pulkininkas Džonsonas. – Sagdenai, o kaip manote, kas galėtų būti tas „šeimos narys"?

– Nežinau, sere.

– Nieko neįtariate?

– Ne.

Džonsonas palingavo galvą.

– Ką gi, pasakokite toliau.

– Aš vėl atėjau lygiai devynios penkiolika. Tuo metu, kai rengiausi paskambinti prie durų, viduje išgirdau dejonę, o netrukus ir pakrikus šūksnius. Skambinau keletą kartų, o paskui ėmiau belsti durų plaktuku. Praėjo trys ar keturios minutės, ir tik tada liokajus atidarė duris. Aš iš karto supratau – atsitiko kažkas nepaprasto. Liokajus virpėjo kaip lapas, atrodė, kad tuoj jį ištiks nuomaris. Pagaliau jis šiaip ne taip išspaudė, kad ponas Li nužudytas. Aš kuo greičiausiai nudūmiau į viršų. Kambaryje viskas buvo apversta aukštyn kojomis, o pats ponas Li gulėjo prie židinio perpjauta gerkle.

Policijos viršininkas sudirgęs paklausė:

– O gal jis nusižudė?

Sagdenas papurtė galvą.

– Tai neįmanoma, sere. Pirma, buvo apversti visi krėslai ir stalai, sudaužyti indai ir dekoratyviniai daiktai, antra, kambaryje aš neradau skustuvo ar peilio, kuriuo būtų nusižudyta.

– Gana įtikinama, – susimąstęs tarė policijos viršininkas. – Kas buvo kambaryje?

– Visa šeima.

– Kokias darote išvadas, Sagdenai?

– Šlykštus reikalas, sere. Vienas iš jų – žmogžudys. Sunku įsivaizduoti, kad nužudyti būtų galėjęs pašalinis ir nepastebėtas dingti.

– O langai?

– Yra du, sere. Vienas nuleistas ir užkabintas iš vidaus. Kitas pakeltas porą colių ir tvirtai užfiksuotas toje padėtyje. Aš pabandžiau atsukti geležinį strypą, bet jis lyg prikepęs – matyt, jau nepaliestas daugybę metų. Be to, siena iš lauko gana lygi, be išsikišimų. Ant jos nesiveja nei gebenės, nei kiti augalai.

– Kiek kambaryje durų?

– Tik vienerios. Kambarys koridoriaus gale. Durys buvo užrakintos iš vidaus. Šeimynykščiai, išgirdę grumtynių triukšmą, o paskui priešmirtinį senio klyksmą, subėgo prie durų ir jas išlaužė.

Džonsonas skubiai paklausė:

– Kas buvo viduj?

Inspektorius Sagdenas niūriai atsakė:

– Nieko ten nerado, tik senį, kuris jau buvo negyvas. Nužudytas vos prieš kelias minutes.

7

Pulkininkas Džonsonas nustebęs keletą sekundžių žiūrėjo į Sagdeną, paskui pratrūko. Jis šaukė taškydamasis seilėmis:

– Ką jūs norite pasakyti, inspektoriau? Jums atrodo, čia viena tų prakeiktų bylų, apie kurias rašo detektyvinėse knygpalaikėse? Žmogus nužudytas užrakintame kambaryje, o žudikė – pikta dvasia?

Inspektorius vos vos šyptelėjo į ūsą ir ramiu balsu atsakė:

– Nemanau, kad čia viskas jau taip beviltiška, sere.

Pulkininkas Džonsonas nesiliovė dūkęs:

– Tai savižudybė! Tai niekas kitas, tik savižudybė!

– Sakysim, jūs teisus, bet kur tada įrankis? Ne, sere, savižudybės versiją tenka atmesti.

– Tada kur žudikas? Kur jis pasislėpė? Gal iššoko pro langą?

Sagdenas papurtė galvą.

– Galiu prisiekti, kad pro langą jis negalėjo iššokti.

– Bet juk sakėte, kad durys buvo užrakintos iš vidaus.

Inspektorius linktelėjo. Ištraukė iš kišenės raktą ir padėjo ant stalo.

– Pirštų atspaudų nėra, – paaiškino. – Bet atidžiau pažiūrėkite, sere. Pažiūrėkite pro lupą. Štai čia.

Puaro palinko prie stalo. Abudu su pulkininku atidžiai tyrinėjo seną masyvų raktą. Pagaliau policijos viršininkas sušuko:

– Aš viską supratau: štai vos pastebimi įbrėžimai šerdies gale. Matyt, sugnybta paprasčiausiomis plokščiareplėmis.

Inspektorius linktelėjo.

– Tai padaryti buvo visiškai nesunku.

– Bet jeigu žudikas, iš vidaus įkišęs raktą, užrakino duris iš koridoriaus pusės, jo galiuką sugnybęs žnyplėmis, o kambaryje nieko nebuvo, vadinasi, jis norėjo inscenizuoti savižudybę, ar ne? – paklausė Puaro.

– Man atrodo, taip.

Puaro nepatikliai papurtė galvą.

– Bet kam tada kelti kambaryje tokią netvarką? Juk pats sakote atmetąs savižudybės versiją. Tikriausiai žmogžudys pirmiausia būtų panaikinęs savo pėdsakus ir viską sutvarkęs.

Inspektorius Sagdenas paprieštaravo:

– Jis neturėjo laiko, pone Puaro! Čia šuo ir pakastas. Sakykim, žudikas ketino užpulti senąjį džentelmeną šiam neįtariant, bet susimovė. Užvirė grumtynės, triukšmą išgirdo net pirmame aukšte. Be to, senis ėmė šauktis pagalbos, ir visi pradėjo skuosti į viršų. Žudikas turėjo išsprukti iš kambario ir plokščiareplėmis pasukti raktą, kurį jau iš anksto buvo įkišęs spynon iš vidaus.

– Gana įtikinama versija, – sutiko Puaro. – Manau, kad jūsų pavaizduotajam žudikui paprasčiausiai pasisekė. Bet kodėl nepaliko žudymo įnagio? Juk aišku: nėra įnagio – atkrinta ir savižudybės versija. Čia jis apsiriko.

Inspektorius Sagdenas nenusileido:

– Mes juk puikiai žinome, kad nusikaltėliai dažnai apsirinka.

Puaro burbtelėjo:

– Vis dėlto šis, nieko nepaisydamas, pabėgo.

– Nemanau, kad jis pabėgo.

– Jūs manote, kad žudikas ir dabar šiuose namuose?

– Neįsivaizduoju, kur kitur jis galėtų būti! Tai kuris nors šeimynykštis.

– Ho tout de mæme*, – švelniai tarė Puaro, – kažkuria prasme jis pabėgo. Juk jūs nežinote, kas jis.

Inspektorius tyliai, bet griežtai tarė:

– Aš linkęs manyti, kad netrukus tai išsiaiškinsime. Juk dar neapklausiau nė vieno šeimos nario.

Įsiterpė pulkininkas Džonsonas:

– Štai kas man neduoda ramybės, Sagdenai. Tas, kuris iš koridoriaus pasuko durų raktą, matyt, turi tam tikrą panašaus darbelio patirtį. Taip sakant, nusikaltėlio patirtį. Naujokas vargu ar sugalvotų.

– Jūs manote, sere, kad čia – profesionalo braižas?

---

* Bet vis dėlto (pranc.)

– Būtent.

– Ką gi, panašu, – sutiko inspektorius. – Vadinasi, reikia ieškoti tarp jų prityrusio vagies.

– Jums kažkodėl ši versija nepatinka?

– Iš pradžių aš ir pats taip pagalvojau, sere. Bet pasvarstykime. Namuose devyni tarnai, iš jų šešios moterys, penkios čia tarnauja po ketverius ir daugiau metų. Liokajus šiuose namuose jau apie keturiasdešimt metų – tam tikra prasme, sakyčiau, rekordininkas. Be to, jis – sodininko sūnus, užaugęs šiuose namuose, ir man sunku jį įsivaizduoti kaip profesionalų įsilaužėlį. Tik vienas tarnas naujokas – kamerdineris. Jis čia pradėjo dirbti ne taip seniai, bet kaip tik jo nebuvo namie žmogžudystės momentu ir, beje, nėra iki šiol. Jis išėjo gerokai prieš aštuonias.

Pulkininkas Džonsonas paklausė:

– Ar turite sąrašą žmonių, kurie tuo metu buvo namuose?

– Taip, sere. Aš jį sudariau pasikliaudamas liokajaus žodžiais, – inspektorius ištraukė bloknotą. – Ar perskaityti?

– Būkite malonus, Sagdenai.

– Ponas Alfredas ir ponia Lidija Li. Ponas Džordžas Li, parlamento narys, ir jo žmona Magdalena. Ponas Henris Li. Ponas Deividas ir ponia Hilda Li. Panelė... – inspektorius sutriko prieš tiksliai ištardamas, – panelė Pilara Estravados. Ponas Stivenas Faras. Dabar tarnai: Edvardas Tresilianas, vyresnysis liokajus. Volteris Čampionas, liokajus. Emilė Rivs, virėja, Kvinė Džons, indų plovėja. Gladisė Spent, vyresnioji kambarinė. Greisė Best, antroji kambarinė. Beatrisė Moskomb, trečioji kambarinė. Džoana Kenč, tarnaitė. Sidnėjus Horburis, kamerdineris.

– Tai ir visi?

– Taip, visi.

– Ar žinote, kur jie buvo žmogžudystės akimirką?

– Tik apytikriai. Aš jau sakiau, sere, kad kol kas dar nė vieno netardžiau. Tresilianas teigia, kad vyrai buvę valgomajame, o moterys, jau perėjusios į svetainę, gėrė kavą. Remiantis senuko parodymais, vos tik jis grįžo į bufeto kambarį, ir pasigirdęs triukšmas antrame aukšte. Paskui pasigirdo klyksmas. Jis išbėgęs į prieškambarį ir kitiems iš paskos laiptais nudūmęs viršun.

– Kas iš šeimynykščių nuolat čia gyvena? – pasidomėjo pulkininkas Džonsonas.

– Čia gyvena ponai Alfredas ir Lidija Li. Kiti atvyko į svečius.

Džonsonas linktelėjo.

– Kur jie dabar?

– Aš paprašiau palaukti svetainėje, kol būsiu pasirengęs juos apklausti.

– Gerai. Dabar eikime apžiūrėti nusikaltimo vietos.

Inspektorius nuvedė juos plačiais laiptais į antrą aukštą. Kai Džonsonas įėjo į velionio kambarį, garsiai atsiduso.

– Gana šiurpu, – teištarė.

Jie kokią minutę pastovėjo žiūrėdami į išvartytus krėslus, sudaužytą porcelianą. Viskas buvo aptaškyta kraujo purslais.

Prie lavono ant kelių klūpėjo pagyvenęs vyras. Jis atsistojo ir linktelėjo.

– Labas vakaras, Džonsonai, – pasveikino pulkininką. – Tai bent jovalas, ar ne?

– Matyt. Ar ką nors galite mums pasakyti, daktare?

Daktaras gūžtelėjo pečiais ir nusišypsojo.

– Atsitikimas gana aiškus. Gerklė perpjauta nelyginant paršui. Kraujas ištekėjo akimirksniu. Prie kūno jokio įrankio nepalikta.

Puaro apžiūrėjo langus. Kaip inspektorius ir sakė, vienas langas buvo nuleistas ir pritvirtintas iš vidaus kaiščiais, kitas pakeltas per kokius keturis colius, kaip tik taip užfiksuotas storo varžto.

Sagdenas paaiškino:

– Pasak liokajaus, šis langas būna atidarytas visada, nepaisant koks oras. Matote, po juo ant grindų paklotas linoleumas – net lietus nebaisus.

Puaro linktelėjo. Jis priėjo prie lavono ir ėmė atidžiai jį tirti.

Senio lūpos buvo pravertos, matėsi bekraujės dantenos.

– Regis, velionis buvo nelabai stiprus, – tarstelėjo Puaro.

– Jis gana sėkmingai pakėlė keletą ligų iš karto, nors bet kuri iš jų būtų paguldžiusi į karstą ir stipresnį vyrą, – tarė daktaras.

– Aš ne tai turėjau omenyje, – paaiškino Puaro. – Aš sakau, kad ponas Li fiziškai buvo nestiprus.

– Taip, jis buvo gana glebus.

Puaro nusigręžė nuo lavono ir pasilenkęs apžiūrėjo apverstą raudonmedžio krėslą. Šalia jo gulėjo apvalus stalas, irgi raudonmedžio, ir sudaužyta porcelianinė lempa. Čia pat voliojosi du mažesni krėslai, grafino ir dviejų stiklinių šukės; sunkus stiklinis prespapjė išliko sveikas. Aplinkui mėtėsi kelios knygos, japoniškos vazos drūzgai. Visame jovale išsiskyrė sudaužyta nuogos mergaitės statulėlė.

Paniuręs Puaro pasilenkė ir nieko neliesdamas apžiūrinėjo visus daiktinius tragedijos įrodymus. Atrodė, jis buvo be galo sutrikęs.

– Ar kas nors ne taip, Puaro? – paklausė policijos viršininkas.

Erkiulis atsiduso. Paskui burbtelėjo:

– Toks silpnas džiūsna senelis ir toks nusiaubimas!

Džonsonas irgi buvo sutrikęs. Jis kreipėsi į kambaryje triūsiantį seržantą:

– Ar radote pirštų atspaudų?

– Daugybę, sere, ant visų daiktų.

– O ant seifo?

– Ant seifo tiktai senojo džentelmeno.

Džonsonas kreipėsi į daktarą:

– Žudiką neišvengiamai turėjo aptėkšti aukos kraujas, – pasakė jis.

– Nieko panašaus, – paprieštaravo daktaras. – Iš arterijos kraujas trykšta kaip fontanas, o čia perrėžta jungo vena.

– Žinau. Bet vis dėlto – tiek kraujo aplinkui.

– Taip, labai daug, – tarė Puaro. – Net keista.

– Ar tai ką nors jums primena, Puaro? – pagarbiai paklausė inspektorius Sagdenas.

Puaro pažvelgė į jį, susirūpinęs palingavo galvą ir atsakė:

– Čia jaučiu... kažkokį dūkulį, – kiek patylėjęs pridūrė: – Taip, kaip tik tinkamas žodis – dūkulys. Arba siautėjimas. Ir kraujas! Kraujo čia pernelyg daug. Kraujas ant kėdžių, ant stalų, ant kilimo... Kažkoks kraujo ritualas, aukojimas? Toks mažas senučiukas, toks liesas, toks surukęs, toks sudžiuvęs, bet jūs tik pažiūrėkite – jame buvę tiek daug kraujo...

Seklys nutilo. Inspektorius Sagdenas, niekaip nepajėgdamas nugręžti nuo Puaro akių, virpančiu balsu tarė:

– Keista, bet ledi ištarė tuos pačius žodžius...

Puaro gyvai paklausė:

– Kuri ledi? Kokius žodžius ji pasakė?

– Ponia Li, tiksliau sakant, ponia Lidija. Ji stovėjo štai čia, tarpdury, ir pašnibždom ištarė lygiai tokius pat žodžius. Aš nesigilinau.

– Ką ji pasakė?

– Kažką tokio... Ir kas būtų galėjęs pamanyti, kad senajame džentelmene buvę tiek kraujo...

Puaro susimąstęs padeklamavo:

– „Ir kas galėjo pamanyti, kad tiek to kraujo seniško?“ Tai ledi Makbet žodžiai. Štai ką ponia Lidija pasakė! Tai labai įdomu.

8

Alfredas Li ir jo žmona įėjo į mažąjį kabinetą pirmame aukšte. Puaro, Sagdenas ir policijos viršininkas Džonsonas atsistojo. Pulkininkas žengtelėjo į priekį.

– Sveiki, pone Li. Mes dar niekada nebuvome susitikę, bet jūs, galimas daiktas, žinote, kad aš esu Džonsonas, grafystės policijos viršininkas. Tiesiog trūksta žodžių, kuriais galėčiau išreikšti savo užuojautą.

Rudos Alfredo akys buvo kaip prilupto šuns. Jis dusliai tarė:

– Ačiū. Tai baisu, tiesiog košmaras. Aš... čia mano žmona.

– Tai baisus smūgis mano vyrui, mums visiems, bet ypač jam, – ramiai tarė Lidija.

Jos ranka gulėjo vyrui ant peties.

– Malonėkite atsisėsti, ponia Li, – paprašė pulkininkas. – Leiskite jums pristatyti mesjė Erkiulį Puaro.

Puaro nusilenkė ir atidžiai apžvelgė sienų apmušalus.

Lidijos ranka švelniai spūstelėjo Alfredo petį.

– Sėsk, Alfredai.

Alfredas atsisėdo. Sušnibždėjo:

– Erkiulis Puaro, – jis ranka palietė kaktą, tarsi stengdamasis kažką prisiminti, – kuris... kuris...

– Alfredai, tu turi atsakyti į pulkininko Džonsono klausimus, – tarė Lidija.

Policijos viršininkas padėkojo jai žvilgsniu. Jis nudžiugo, patyręs, kad ponia Li – blaiviai mąstanti ir gebanti susitvardyti moteris.

Alfredas burbtelėjo:

– Žinoma... žinoma.

Džonsonui dingtelėjo: „Atrodo, šokas visai jį išmušė iš vėžių. Bet vis dėlto gal sugebės susikaupti“. Garsiai pasakė:

– Aš turiu šį vakarą šiuose namuose buvusių žmonių sąrašą. Noriu paklausti, ar viskas teisingai surašyta, pone Li.

Džonsonas žvilgtelėjo į Sagdeną, ir šis, ištraukęs bloknotą, ėmė dar kartą skaityti vardus ir pavardes.

Pulkininko paragintas, Alfredas susikaupė. Jo akys, iki tol tuščios ir nejudrios, pagyvėjo. Kai Sagdenas baigė, Alfredas linktelėjo.

– Visai teisingai, – patvirtino jis.

– Gal šį tą papasakotumėt apie savo svečius? Ponas Džordžas Li su žmona, ponas Deividas Li su žmona – spėju – jūsų giminaičiai?

– Du mano jaunesnieji broliai su žmonomis.

– Jie čia tiktai svečiuojasi?

– Taip, jie atvažiavo pas mus švęsti Kalėdų.

– Ponas Haris Li – irgi jūsų brolis?

– Taip.

– O dar du svečiai? Panelė Estravados ir ponas Faras?

– Panelė Estravados – mano dukterėčia. Ponas Faras – tėvo kompaniono Pietų Afrikoje sūnus.

– A, senas tėvo draugas.

– Ne, – įsiterpė Lidija, – iki vakar vakaro jie nebuvo pažįstami.

– Suprantu. Jūs pakvietėte jį paviešėti per Kalėdas?

Alfredas dvejojo, ką atsakyti. Pažvelgė į žmoną, ir ši paprastai paaiškino:

– Ponas Faras vakar atvyko visai netikėtai. Jis atsitiktinai užklydo į mūsų grafystę ir užsuko aplankyti mano uošvio. Uošvis, sužinojęs, kad jaunuolis – jo seno bičiulio ir kompaniono sūnus, spirte spyrė, kad jis pasiliktų pas mus per šventes.

– Dabar žinau, kas yra kas. Sakykite, ponia Li, ar tarnais galima pasikliauti?

Lidija, truputį padvejojusi, atsakė:

– Taip, esu įsitikinusi, kad visais jais galima pasikliauti. Jie tarnauja pas mus jau daug metų, o vyresnysis liokajus Tresilianas – dar nuo tų laikų, kai mano vyras buvo dar vaikas. Neseniai dirba tiktai tarnaitė Džoana ir kamerdineris, patarnaudavęs mano uošviui.

– Ką apie juos galite pasakyti?

– Džoana – gana kvaila mergiotė, ir tiek. – Horburį pažįstu labai menkai. Jis čia tarnauja tik nuo pernykščio rudens. Apskritai jis gerai išmano savo darbą, ir mano uošvis, matyt, buvo juo patenkintas.

Puaro tarė:

– Bet jūs, madam, nebuvote juo patenkinta?

Lidija nežymiai gūžtelėjo pečiais.

– Tai ne mano reikalas.

– Bet šių namų šeimininkė esate jūs, madam. Tarnai turėtų jums rūpėti.

– Taip, bet Horburis tiesiogiai patarnavo uošviui, tad man jis nerūpėjo.

– Suprantama.

Pulkininkas Džonsonas klausinėjo toliau:

– Dabar pakalbėkime apie šį vakarą. Aš žinau, kad kalbėti apie tai jums bus sunku, pone Alfredai, bet norėčiau, kad papasakotumėt, kaip viskas klostėsi.

– Suprantu, – tyliai tarė Alfredas.

Stengdamasis jam padėti pulkininkas Džonsonas paklausė:

– Kada paskutinį kartą tėvą matėte gyvą?

Skausmingas virpulys perbėgo Alfredo veidu. Jis tyliai atsakė:

– Po arbatos. Pas jį užgaišau neilgai. Palinkėjau labos nakties ir išėjau maždaug be ketvirčio šeštą.

Puaro nustebo:

– Labos nakties? Ar jau nebesitikėjote šį vakarą jo pamatyti?

– Taip. Vakarienę – lengvą užkandį – mano tėvui paprastai nunešdavo lygiai septintą. Kartais jis eidavo miegoti ankstėliau, o kartais sėdėdavo savo krėsle iki išnaktų. Bet po vakarienės pas jį niekas nebeužeidavo – žinoma, jeigu jis specialiai nepasikviesdavo.

– Ar dažnai pasikviesdavo?

– Retai. Tik tada, jei ko prireikdavo.

– Vadinasi, tai buvo įprasta.

– Taip.

– Prašom tęsti, pone Li.

– Mes vakarieniavome aštuntą valandą. Kai baigėme, mano žmona ir kitos damos perėjo į svetainę, – jo balsas drebėjo, akys vėl apniuko. – Mes sėdėjome prie stalo... Ir staiga – netikėtas triukšmas virš galvos. Virstančių kėdžių bildesys, lūžtančių baldų traškesys, dūžtančio stiklo žvangesys, o paskui... O Dieve, – jis krūptelėjo, – kaip dabar girdžiu tą baisų pratisą riksmą, žmogaus mirties agonijos klyksmą...

Alfredas virpančiom rankomis užsidengė veidą. Lidija timptelėjo jam už rankovės. Pulkininkas Džonsonas švelniai paklausė:

– O paskui?

Alfredas pasakojo drebančiu balsu:

– Turbūt kokią minutę mes paprasčiausiai sustingę sėdėjome, nes buvome be galo apstulbę. O tada pašokę puolėme iš kambario, lėkėme laiptais į viršų, pas tėvą. Durys buvo užrakintos, ir mes negalėjome įeiti. Teko jas išlaužti. Paskui, kai įėjome, aš išvydau... – daugiau jis nebegalėjo ištarti nė žodžio.

Džonsonas tarė:

– Nebepasakokite toliau, pone Li. Grįžkime atgalios. Jūs sėdėjote svetainėje... Kas buvo šalia jūsų tuo metu, kai pasigirdo klyksmas?

– Kas buvo su manimi? Kaip tai suprasti? Visi buvo. Ne, palaukite. Mano brolis Haris tikrai buvo.

– Kas dar?

– Daugiau? Daugiau nieko...

– Tai kur pasidėjo kiti vyrai?

Alfredas atsiduso ir, stengdamasis prisiminti, trynė kaktą.

– Leiskite pagalvoti. Atrodo, tai buvo taip seniai, lyg prieš daugelį metų. Taip, žinoma, Džordžas nuėjo paskambinti telefonu. Paskui mes su Hariu ėmėme kalbėti apie šeimyninius reikalus, ir Stivenas Faras taktiškai pasitraukė tolėliau.

– O jūsų brolis Deividas?

– Deividas! Ar Deividas buvo su mumis? – Alfredas sutrikęs paklausė pats savęs. – Ne, tikrai ne, jo nebuvo. Aš net neatsimenu, kada jis išėjo iš kambario.

– Vadinasi, jūs aptarėte šeimyninius reikalus? – pasidomėjo Puaro.

– Taip.

– Vadinasi, buvo tokių reikalų, kuriuos galėjote aptarti tik su vienu giminaičiu?

– Ką jūs norite pasakyti, mesjė Puaro? – įsiterpė Lidija.

Jis guviai atsigręžė į ją.

– Madam, jūsų vyras sako, kad ponas Stivenas Faras išėjo todėl, kad buvo kalbama apie šeimyninius reikalus. Bet tai nebuvo conseil de famille*, nes nebuvo mesjė Deivido ir mesjė Džordžo. Vadinasi, tarpusavyje kalbėjo tik du jūsų šeimos nariai.

– Mano dieveris Haris gyveno užsienyje daugelį metų, – paaiškino Lidija. – Natūralu, kad jis turėjo apie ką pasikalbėti su mano vyru.

– Ak, štai kas.

Ji žvitriai pažvelgė į Puaro ir nusuko akis.

– Tiek to, viskas aišku, – tarė Džonsonas. – O ką dar matėte, kai bėgote laiptais į tėvo kambarį?

– Aš... gerai nepamenu. Mes visi bėgome iš įvairių vietų. Nekreipiau dėmesio... Buvau labai susijaudinęs. Tas kraupus klyksmas...

Pulkininkas Džonsonas skubiai pakeitė temą.

– Ačiū, pone Li. Dabar pakalbėkime apie kitką. Kaip supratau, jūsų tėvas turėjo kažkokių deimantų?

Alfredas nustebęs atsakė:

– Taip.

– Kur juos saugojo?

– Seife, savo kambaryje.

– Ar galite smulkiau juos apibūdinti?

– Tai buvo nešlifuoti deimantai. Taip. Nešlifuoti akmenys.

---

* Šeimos taryba (pranc.)

– Kodėl jis juos laikė?

– Tai jo kaprizas. Akmenis parsivežė iš Pietų Afrikos ir nė už ką nesutiko duoti juvelyrui apdoroti. – Tėvas paprasčiausiai geidė juos turėti prie savęs. Sakyčiau, tai buvo jo užgaida.

– Aišku, – tarė policijos viršininkas. Patylėjęs paklausė:

– Ar tie deimantai brangūs?

– Tėvas juos vertino maždaug dešimčia tūkstančių svarų.

– Ar jie iš tikrųjų tiek verti?

– Taip.

– Gana keista – tokius vertingus akmenis laikyti savo miegamajame.

– Mano uošvis, – tarė Lidija, – buvo šiek tiek keistokas. Ne toks, kaip visi. Jis jautė malonumą turėdamas tuos akmenis po ranka.

– Galimas daiktas, jie primindavo jam praeitį, – spėjo Puaro.

Lidija atidžiai pažvelgė į jį.

– Taip, – tarė, – man irgi taip atrodo.

– Ar jie buvo apdrausti? – paklausė policijos viršininkas.

– Manau, ne.

Džonsonas truputį palinko į priekį ir taip pat ramiai paklausė:

– Pone Li, ar žinojote, kad akmenys pavogti?

– Ką? – Alfredas pakėlė galvą ir nemirksėdamas žiūrėjo į pulkininką.

– Ar tėvas neprasitarė apie jų dingimą?

– Nė žodžio nesakė.

– Vadinasi, nežinojote, kad jis liepė pakviesti inspektorių Sagdeną ir jam pranešė apie dingusius deimantus?

– Nė nenujaučiau.

Policijos viršininkas atidžiai sužiuro į jo žmoną.
– O jūs, ponia Li?
Lidija papurtė galvą.
– Aš nieko apie tai nežinojau.
– Vadinasi, iki šiol jūs manėte, kad akmenys yra seife?
– Taip.
Lidija padvejojusi paklausė:
– Ar jį nužudė dėl jų? Dėl deimantų?
– Kaip tik tai mes ir norime išsiaiškinti, – reikšmingai tarė pulkininkas Džonsonas. – O kas, ponia Li, jūsų manymu, galėjo juos pavogti?
Ji papurtė galvą.
– Nežinau, tikrai sakau – nežinau. Tarnų dorumu aš tikiu. Be to, vargu ar jie būtų galėję įsigauti į seifą. Mano uošvis dieną naktį būdavo kambaryje. Jis niekada nenulipdavo į apačią.
– Kam leisdavo laisvai įeiti į savo kambarį?
– Horburiui. Jis paklodavo lovą ir viską sutvarkydavo. Antroji tarnaitė rytais išvalydavo židinį ir užkurdavo ugnį. O šiaip viskuo rūpinosi Horburis.
– Vadinasi, vienintelis žmogus, galėjęs pavogti deimantus, – Horburis? – paklausė Puaro.
– Taip.
– Tai gal jis ir pavogė?
– Galbūt. Tokią galimybę Horburis turėjo. O tiesą sakant, aš net nežinau, ką manyti.
– Jūsų vyras, – tęsė pulkininkas Džonsonas, – mums papasakojo, kaip jis praleido šį vakarą. Prašyčiau ir jūsų to paties. Kada paskutinį kartą matėte savo uošvį?
– Mes visi buvome pas jį šiandien prieš arbatą. Tada aš jį ir mačiau paskutinį kartą.
– Ar vėliau pas jį neužėjote palinkėti labos nakties?
– Ne, – griežtai atsakė Lidija.

– Kur buvote nusikaltimo metu? – paklausė policijos viršininkas.

– Svetainėje.

– Ar girdėjote triukšmą viršuje?

– Man pasirodė, kad nukrito koks nors sunkus daiktas. Juk žinote – jo kambarys yra virš valgomojo, o ne virš svetainės, todėl menkiau girdėjau triukšmą.

– Bet klyksmą girdėjote?

Lidija sudrebėjo.

– Taip, girdėjau... Tai buvo baisus riksmas... kaip... taip tikriausiai rėkia nuodėmingieji pragare. Aš iš karto supratau – įvyko kažkas baisaus. Puoliau iš kambario ir nubėgau laiptais į antrą aukštą paskui vyrą ir Harį.

– Kas dar buvo su jumis svetainėje?

Lidija suraukė kaktą.

– Net negaliu atsiminti. Deividas tikriausiai buvo gretimame kambaryje. Jis skambino Mendelsoną. Rodos, Hilda nuėjo pas jį.

– O kitos dvi damos?

Lidija dvejodama tarė:

– Magdalena nuėjo paskambinti telefonu. Niekaip neprisimenu, sugrįžo ji iki to laiko ar ne. O kur buvo Pilara, aš nežinau.

– Vadinasi, svetainėje jūs buvote viena? – įsiterpė Puaro.

– Taip... taip, iš tikrųjų, vadinasi, buvau viena.

– Grįžkime prie deimantų, – tarė pulkininkas Džonsonas. – Pone Li, ar žinote tėvo seifo šifrą? Pastebėjau, kad seifas gana senamadiškos konstrukcijos.

– Šifrą jis buvo užsirašęs mažoje užrašų knygelėje, kurią nešiodavosi chalato kišenėje.

– Gerai, į ją mes žvilgtelėsime truputį vėliau. O dabar turbūt reikėtų apklausti visus kitus, kad damos galėtų eiti miegoti.

Lidija atsistojo.

– Eime, Alfredai, – ji atsisuko į policininkus. – Ar visus pakviesti?

– Po vieną, jeigu neprieštaraujate, ponia Li.

– Žinoma, ne.

Ji pasuko prie durų. Alfredas nusekė iš paskos. Netikėtai jis atsigręžė.

– Taip ir yra, – sušuko Alfredas ir skubiu žingsniu priėjo prie Puaro. – Jūs – Erkiulis Puaro! Iš karto neatpažinau...

Jis kalbėjo skubėdamas, neaiškiai, tyliai, susijaudinęs:

– Tai likimo dovana! Jūs turite surasti teisybę, pone Puaro. Išlaidų nepaisykite! Aš apmokėsiu bet kokią sąskaitą. Bet raskite! Mano vargšas tėvas... Jį nužudė... nužudė nepaprastai žiauriai! Jūs privalote rasti žudiką, mesjė Puaro. Už mano tėvą turi būti atkeršyta.

– Galiu jums prižadėti, pone Li, – tarė Puaro, – kad aš nepagailėsiu jėgų talkindamas pulkininkui Džonsonui ir vyresniajam inspektoriui Sagdenui.

– Jūs turite man padėti! – sušuko Alfredas Li. – Tėvo žudikas turi sulaukti atpildo!

Jis visas ėmė kretėti. Lidija priėjo prie vyro ir paėmė už rankos.

– Einam, Alfredai, – tarė. – Pakvieskime kitus.

Jos akys susidūrė su Puaro akimis. Jis nustebo – jos buvo ramios ir drąsios. Tokia moteris moka saugoti paslaptį.

– „Ir kas būtų galėjęs pamanyti, kad tiek to kraujo...“ – pacitavo Puaro.

Lidija neleido jam baigti:

– Nereikia! Netarkite daugiau nė žodžio!

– Jūs šitaip pasakėte, madam, – tyliai paprieštaravo Puaro.

– Jūs, ne aš.

Ji atsiduso.

– Atsimenu. Tai buvo taip... taip baisu.

Ji skubiai išėjo iš kambario. Vyras neatsiliko.

9

Džordžas Li buvo nekalbus ir pabrėžtinai korektiškas.

– Baisus įvykis, – tarė linguodamas galvą. – Baisus, baisus atsitikimas. Šitaip gali padaryti tik beprotis.

– Taip manote? – mandagiai paklausė pulkininkas Džonsonas.

– Juk akivaizdu – žudikas maniakas. Turbūt pabėgo iš beprotnamio.

Į pokalbį įsiterpė inspektorius Sagdenas.

– O kaip, jūsų manymu, tas e... e beprotis pakliuvo į šiuos namus ir kokiu būdu iš jų paspruko?

Džordžas gūžtelėjo pečiais.

– Tai policijos reikalas, – tarė jis. – Policijos rūpestis išsiaiškinti, kaip jis čia įėjo ir kur dingo.

– Mes ką tik apžiūrėjome namą, – tarė Sagdenas. – Visi langai uždaryti iš vidaus. Durys į kiemą užrakintos, pagrindinės – taip pat. Joks gyvas padaras negalėjo įeiti per virtuvę, nepastebėtas tarnų.

– Bet tai absurdas! – sušuko Džordžas Li. – Tuoj jūs pasakysite, kad mano tėvas nenužudytas, kad jis gyvas!

– Ne, jį nužudė, dėl šito netenka abejoti, – tarė inspektorius.

Policijos viršininkas atsikrenkštė ir pats ėmė tardyti.

– Prisiminkite, pone Li, kur jūs buvote žmogžudystės metu.

– Valgomajame. Tai įvyko tuoj po pietų. Nors ne. Rodos, aš buvau šitame kambaryje. Tik ką baigiau kalbėti telefonu ir...

– Jūs skambinote telefonu?

– Taip. Aš skambinau konservatorių partijos atstovui Vesteringame. Tai mano rinkimų apygarda. Neatidėliotini reikalai...

– Ir, vos baigęs pokalbį, išgirdote riksmą?

Džordžą nukrėtė šiurpas.

– Taip, labai nemalonus riksmas. Nuo jo man hm... gyslose užšalo kraujas. Paskui pasigirdo kriokimas ir garguliavimas. – Džordžo kakta apsipylė stambiais prakaito lašais, ir jis, išsitraukęs nosinę, ją nusišluostė. – Baisus dalykas, – burbtelėjo.

– Paskui bėgote į viršų?

– Taip.

– Ar ant laiptų sutikote savo brolius – poną Alfredą ir poną Harį Li?

– Ne, jie turbūt užlipo į viršų pirmiau manęs.

– Pone Li, kada paskutinį kartą matėte savo tėvą?

– Šiandien dieną. Mes visi pas jį buvome.

– Vėliau nebeužėjote?

– Ne.

Policijos viršininkas patylėjo, o tada paklausė:

– Ar žinojote, kur jūsų tėvas savo kambaryje, seife, laiko brangius deimantus?

Džordžas Li linktelėjo.

– Kvaila užgaida, – reikšmingai tarė jis. – Aš dažnai jam apie tai užsimindavau. Jį galėjo nužudyti vien dėl tų, kaip man atrodo, dėl tų, kaip čia pasakius...

Pulkininkas Džonsonas jį nutraukė:

– Ar žinojote, kad deimantai dingo?

Džordžas net išsižiojo. Didelės akys dar labiau išsprogo ant kaktos.

– Vadinasi, jį nužudė dėl jų?

– Apie dingusius deimantus kelios valandos prieš mirtį jūsų tėvas pranešė policijai, – pridūrė Džonsonas.

Džordžas susijaudino:

– Bet jeigu taip, tai aš nesuprantu...

– Mes irgi nesuprantame, – tyliai tarė Erkiulis Puaro.

10

Į kambarį nesivaržydamas įėjo Haris Li. Puaro pasirodė, kad jis jau kažkada buvo matęs šį žmogų. Susiraukęs stengėsi atsiminti, kur krito į akį nosis su kuprele, nepriklausoma, išdidi galvos laikysena, atkištas smakras. Nors Haris Li – stambus vyras, o jo tėvas buvo vidutiniško ūgio, iš veido jie panašūs kaip du vandens lašai.

Dar Puaro pastebėjo, kad, nepaisant laisvų manierų, Haris Li labai sunerimęs ir nervinasi, nors stengiasi tai nuslėpti apsimestiniu išdidumu.

– Na, džentelmenai, ką turėčiau pasakyti? – paklausė jis.

– Mes būtume dėkingi, – tarė pulkininkas Džonsonas, – jeigu bent šiek tiek paaiškintumėt šio vakaro įvykius.

Haris Li papurtė galvą.

– Aš nieko nežinau. Visai nieko. Viskas gana keista ir labai netikėta.

– Rodos, jūs neseniai grįžote iš užsienio, pone Li? – paklausė Puaro.

Haris Li žvitriai atsigręžė į jį.

– Tikrai taip. Atvykau į Angliją praėjusią savaitę.

– Jau labai seniai nebuvote užsukęs į namus, ar ne?

Haris Li pakėlė į viršų smakrą ir nusijuokė.

– Jeigu jums dar nespėjo apie mane papasakoti, tai netrukus papasakos! Aš – sūnus palaidūnas, džentelmenai. Šį lizdą palikau beveik prieš 20 metų.

– Bet dabar sugrįžote. Papasakokite mums, kodėl? – paprašė Puaro.

Tam tikra atsainaus atlapaširdžio maniera Haris atsakė:

– Aš pasielgiau lygiai taip, kaip tas vyrukas, apie kurį pasakojama Biblijoje, – ir jam, ir man pabodo klajoti. Be to, gavau tėvo laišką – jis kvietė grįžti namo. Pasirodo, tai buvo kvietimas į teismą, ir aš atvykau, kad su manimi susidorotų. Štai ir viskas.

– Jūs grįžote ilgam ar ruošiatės netrukus vėl išvykti? – paklausė Puaro.

– Aš grįžau namo – visiems laikams!

– Taip pageidavo tėvas?

– Senis buvo patenkintas, – Haris nusijuokė. Jo akys prisimerkė. – Jam iki gyvo kaulo pabodo čia gyventi su Alfredu. Alfredas – baisus niurzglys, be galo tvarkingas ir taip toliau, bet jis – netinkamas tėtušio draugas, – juk tėvas kažkada mėgo linksmai pagyventi. Jis norėjo, kad aš sudaryčiau jam kompaniją.

– O kaip į tai reagavo jūsų brolis ir jo žmona? – Puaro truputį pašiaušė antakius.

– Alfredas? Alfredas net pamėlynavo iš pykčio. O Lidija – nežinau. Galbūt ji sutriko dėl pasikeitusios Alfredo padėties. Bet neabejoju, kad galų gale ji mane pamėgtų. Lidija man patiko iš pirmo žvilgsnio. Žavi moteris. Aš su ja sutarčiau. Bet Alfredas – tai jau kas kita, – Haris ir vėl nusijuokė. – Alfredas visada velnioniš-

kai man pavydėjo. Jis namisėda, paklusnus šunelis, o ką iš tokio gyvenimo laimėjo? Tai, ką paprastai laimi geras berniukas – spyrį į užpakalį. Patikėkite, džentelmenai, dorybingieji niekada nesulaukia pagyrimo.

Jis žvilgsniu permetė vyrus.

– Tikiuosi, mano atvirumas jūsų nešokiruoja? Mat tai – kaip sykis toji tiesa, kurią jūs trokštate žinoti. Puikiai suprantu – viskas baigsis tuo, kad jūs išversite į dienos šviesą nešvarius mūsų šeimynėlės baltinius. Savo aš galiu parodyti tiesiog dabar. Nepasakyčiau, kad tėvo mirtis sužeidė mano širdį – juk aš nuodėmingojo senio nemačiau nuo vaikystės. Bet kad ir kaip ten būtų, jis – mano tėvas, ir jį nužudė. Aš pasirengęs susidoroti su žmogžudžiu savo rankomis, – Haris atkišo smakrą ir stebėjo, kokį įspūdį jo žodžiai padarė policininkams. – Mūsų šeimoje visi labai kerštingi. Li niekada nieko nepamiršta. Ir aš turiu būti tikras, kad žmogžudys bus sugautas ir pakartas.

– Manau, galite mumis pasikliauti. Padarysime viską, ką galėsime, pone Li, – įsiterpė Sagdenas.

– Jeigu jūs drebinsite kinkas, tai aš pats imsiuosi darbo, – pažadėjo Haris Li.

Policijos viršininkas sudirgęs paklausė:

– Ar jūs turite kokią versiją – kas galėjo būti tas žudikas, pone Li?

Haris papurtė galvą.

– Ne, – neskubėdamas atsakė jis. – Iš pradžių aš sutrikau nuo vienos galvon šovusios minties. Bet kuo daugiau apie tai mąstau, tuo aiškiau suprantu, kad žudikas negalėjo ateiti iš gatvės.

– Teisingai, – patvirtino Sagdenas ir linktelėjo.

– O jeigu tai tiesa, – tęsė Haris Li, – vadinasi, žudikas yra šiuose namuose. Bet kas, velniai rautų, sugalvojo tai padaryti? Tarnų negaliu įtarti. Tresilianas čia nuo pasaulio sukūrimo. Kvailelis liokajus Volteris? Nė už ką! Tas

akiplėša Horburis? Bet Tresilianas sako, kad jis išėjęs į kiną. Taigi, kokią galime padaryti išvadą? Jeigu atmesime Stiveną Farą (iš tikrųjų, ko jam, po velnių, čia trenktis iš Pietų Afrikos ir papjauti visai nepažįstamą žmogų!), – jeigu atmesime jį, tai lieka tik mūsų šeima. Bet prisiekiu gyvybe – aš neįsivaizduoju, kas iš mūsų tai galėjo padaryti! Alfredas?! Jis dievino tėvą. Džordžas? Jam nepakaktų dvasios. Deividas? Deividas visada buvo neurastenikas, alpdavo nusibrozdinęs pirštą. Jų žmonos? Bet nuslinkti ir šaltakraujiškai perrėžti vyriškiui gerklę – ne moters darbas. Tai kas tai padarė? Velniai rautų, štai ką noriu žinoti!

Pulkininkas Džonsonas atsikrenkštė – tai paprastai reikšdavo, kad jis imasi savo tarnybinių pareigų.

– Kada jūs paskutinį kartą matėte savo tėvą?

– Po arbatos. Jis ką tik buvo susikibęs su Alfredu. O jų ginčo priežastis buvo jūsų nuolankusis tarnas. Senis spardėsi kaip neišjodinėtas eržilas. Jis visada mėgdavo pjudyti žmones. Kaip tik todėl tyčia niekam nesakė ir apie mano atvykimą. Norėjo pažiūrėti, kokia kils maišatis, kai aš netikėtai įgriūsiu! Ir dėl tos pačios priežasties jis paskelbė norįs perrašyti testamentą.

Puaro pagyvėjęs paklausė:

– Vadinasi, jūsų tėvas užsiminė apie testamentą?

– Taip. Visiems girdint. Jis žiūrėjo lyg katinas, kaip mes reaguosime. Jis lyg ir dėl to pakvietė po Kalėdų užsukti savo bičiulį advokatą.

Puaro pasidomėjo:

– Kokias pataisas rengėsi padaryti testamente?

Haris Li nusijuokė.

– Apie tai jis neužsiminė nė puse žodžio. Senas lapinas! Bet aš manau, tiksliau sakant, esu linkęs manyti, kad jos būtų buvusios mano naudai. Tikriausiai pirmuosiuose testamentuose manęs neminėjo. O dabar jis panoro ir

man šį tą palikti. Ir Pilarai – jis norėjo pasirūpinti ja. Neabejoju, ji būtų gavusi gerą kąsnelį. Ar dar jos nematėte? Nuostabi būtybė, šitoji Pilara, joje įsikūnijęs ir pietietiškas temperamentas, ir pietietiškas žiaurumas. Gaila, kad aš esu jos dėdė.

– Norite pasakyti, kad jūsų tėvas jai buvo neabejingas?

Haris linktelėjo.

– Ji suvokė, kaip apsukti senį apie savo pirščiuką. Visą laiką tik ir sėdėjo viršuje pas jį. Kertu lažybų, mažylė išmanė, ką daro! Bet dabar jis miręs. Ir nebus jokių testamentų nei Pilaros, nei mano naudai. Nepasisekė!

Jis susiraukė, truputį patylėjo ir kalbėjo jau kitu tonu:

– Tačiau aš nukrypau į lankas. Jūs klausėte, kada paskutinį kartą mačiau tėvą? Jau sakiau – po arbatos, turbūt šiek tiek po šešių. Senis buvo geros nuotaikos, gal šiek tiek pavargęs. Aš išėjau, palikęs jį su Horburiu. Daugiau mes nesimatėme.

– Kur buvote jo mirties momentu?

– Valgomajame, su broliu Alfredu. Vyko ne visai taiki popietinė konferencija. Mūsų gana sunkios derybos buvo bemaž įpusėjusios, kai viršuje pasigirdo triukšmas. Rodėsi, ten grumiasi du žmonės. O paskui nelaimingasis tėtušis sušuko. Riksmas buvo toks, tarsi skerstų kiaulę. Alfredas suakmenėjo, išsižiojo. Aš mikliai jam padėjau atgauti žadą, ir mudu nubėgome į viršų. Durys buvo užrakintos. Teko išlaužti, nors tai buvo ne taip jau paprasta. Kaip jas užrakino, neįsivaizduoju. Juk kambaryje nebuvo nieko, tik tėvas, ir tegu aš čia skradžiai prasmengu, jeigu žudikas galėjo iš ten ištrūkti pro langą!

– Ar durys užrakintos iš lauko pusės? – paklausė inspektorius Sagdenas.

– Ką? – Haris nesuvokdamas klausimo žiūrėjo į jį. – Ne, galiu prisiekti, raktas buvo įkištas iš vidaus.

Puaro tyliai pasmalsavo:

– Neapsirinkate?

– Aš stengiausi viską įsidėmėti, – griežtai atsakė Haris. – Turiu tokį įprotį, – jis iššaukiamai nužvelgė visus tris vyrus iš eilės. – Ką dar norėtumėte sužinoti, džentelmenai?

Džonsonas papurtė galvą.

– Ačiū, pone Li, visa kita – vėliau. Gal būsite toks malonus ir pakviesite kitą žmogų?

– Žinoma.

Haris išėjo neatsigręždamas.

Trys vyrai susižvalgė.

– Ką pasakysi, Sagdenai? – paklausė pulkininkas.

– Jis kažko bijo. Įdomu – ko?

11

Magdalena Li efektingai stabtelėjo tarpduryje, grakščiai pasitaisė platinos spalvos plaukus ir tik tada įėjo į kambarį. Aptempta aksominė šviesiai žalios spalvos suknelė pabrėžė jos dailią figūrą. Magdalena atrodė gana jaunai. Buvo matyti, kad ji šiek tiek išsigandusi.

Vyrai valandėlę ja pasigėrėjo. Džonsono akyse atsispindėjo nuostaba ir susižavėjimas. Inspektorius Sagdenas stengėsi neparodyti savo jausmų ir tiesiog nėrėsi iš kailio vaizduodamas nekantrų, savo darbu užsiėmusį žmogų. Erkiulio Puaro akyse irgi kažkas švystelėjo (tai tikrai buvo galima pastebėti), nors jis žavėjosi ne tiek Magdalenos grožiu, kiek jos mokėjimu tuo grožiu naudotis. „*Jolie manneguin, la petite,* – pagalvojo Puaro. – *Elle se pose tout naturellement. Elle a les yeux dures.*“*.

---

* Graži manekenė šita mažylė. Laikosi visai natūraliai. Bet akys žiaurios (pranc.)

„Velnioniškai simpatiška moteris, – nutarė pats sau vienas pulkininkas. – Jeigu Džordžas Li neprilaikys jos už pasaitėlio, patirs daug nemalonumų.“ O inspektorius Sagdenas pamanė: „Tuščiagalvė ir savimyla. Ją mes beregint perkąsim“.

Pulkininkas Džonsonas atsistojo.

– Prašom sėstis, ponia Li. Juk jūs...

– Pono Džordžo Li žmona.

Ji maloniai šypsodamasi atsisėdo. Žvilgsnis bylojo: „Pirmiausia jūs *vyrai*, o jau tada – policininkai, ir ne tokie jau baisūs“. Ji žiūrėjo į Puaro. Tie svetimtaučiai tokie jautrūs, kai turi reikalų su moterimis. Į inspektorių Sagdeną paprasčiausiai ji nekreipė dėmesio. Sunėrusi rankas ir nutaisiusi jaudinančią sutrikusio žmogaus pozą, Magdalena suulbėjo:

– Tai baisu. Aš taip bijau!

– Kur gi ne, ponia Li, suprantu, koks tai smūgis, – užjautė pulkininkas Džonsonas, – bet viskas, kas blogiausia, jau praeityje. Mes paprasčiausiai norime išgirsti, kaip viskas vyko.

Ji sušuko:

– Bet aš nieko nežinau, iš tikrųjų – nieko.

Akimirką policijos viršininko akys susiaurėjo. Jis tarė:

– Suprantama, nežinote.

– Mes atvažiavome tik vakar. Džordžas privertė mane važiuoti čionai švęsti Kalėdų. Jau geriau būčiau nė kojos iš namų neiškėlusi. Tokios baisybės dar nebuvau mačiusi!

– Taip, jūs patyrėte stiprų sukrėtimą.

– Suprantate, aš beveik nepažįstu Džordžo giminaičių. Poną Li mačiau viso labo du kartus – per mūsų vestuves ir dar vieną kartą. Su Alfredu ir Lidija, žinoma, susitikdavome dažniau, bet ir jie man beveik nepažįstami žmonės.

Į vyrus žvelgė persigandusi moteris. Ir vėl Erkiulio Puaro akyse šmėstelėjo smalsumo kibirkštėlė. Jis pagalvojo: „*Elle jous trčs bien la comédie, cette petite*...“*

– Suprantu, suprantu, – tarė pulkininkas Džonsonas. – Dabar prisiminkite, kada paskutinį kartą savo uošvį matėte gyvą.

– Šiandien. Tai buvo taip nemalonu.

– Nemalonu? Kodėl? – tuoj paklausė Džonsonas.

– Jie buvo tokie pikti!

– Kas?

– Ogi jie visi. Išskyrus Džordžą, suprantama. Tėvas jam nieko nesakė. Bet visi kiti...

– Papasakokite smulkiau, kas įvyko.

– Gerai. Kai mes ten suėjome – Simeonas Li paprašė visų užeiti, – jis kalbėjo telefonu su savo advokatu apie testamentą. Paskui tėškė Alfredui, esą jo mina labai niūri. Aš manau, Alfredas buvo susinervinęs todėl, kad Haris rengiasi pasilikti čia gyventi. Tikriausiai tai Alfredą labai sukrėtė. Suprantate, prieš daugelį metų Haris iškrėtė kažkokią šunybę. O paskui ponas Li kažką pasakė apie savo velionę žmoną – regis, kad ji turėjusi vištos smegenis. Tada pasišiaušė Deividas, tiesiog pasidarė baisus. Rodos, galėjo užmušti tėvą. O! – staiga ji nutilo, akys išsiplėtė iš siaubo. – Aš ne tai turėjau galvoje. Aš visai ne tai turėjau galvoje!

Pulkininkas Džonsonas paskubėjo Magdaleną nuraminti:

– Taip, taip, žinoma. Tiesiog vaizdingas pasakymas, ir tiek.

– Hilda, žmona, jį nuramino. Štai turbūt ir viskas. Ponas Li pasakė, kad daugiau nė vieno nepageidaująs šiandien matyti, ir mes išėjome.

---

* Mažytė apsimetinėja labai meistriškai... (pranc.)

– O paskui jau jo neberegėjote?

– Ne, iki to laiko, kai...

Ji krūptelėjo.

Pulkininkas Džonsonas apibendrino:

– Viskas aišku. Dabar sakykite – kur buvote žmogžudystės momentu?

– O, leiskite pagalvoti. Regis, svetainėje.

– Ar tikrai?

Magdalenos akys sužvilgo. Ji nuleido galvą. Po valandėlės tarė:

– Žinoma! Kaip kvaila... Aš nuėjau paskambinti. Viskas taip susivėlė...

– Vadinasi, jūs kalbėjote telefonu. Kuriame kambaryje?

– Juk tik čia yra telefonas, jeigu neminėsime aparato uošvio kambaryje.

– Ar tuo metu su jumis dar kas nors buvo? – paklausė inspektorius Sagdenas.

Magdalena pažvelgė į jį plačiai išplėtusi akis.

– O ne, aš buvau viena.

– Kiek laiko čia buvote?

– Truputį užgaišau. Vakare ne taip lengva prisiskambinti.

– Tikriausiai skambinote į užmiestį?

– Taip, aš skambinau į Vesteringamą.

– Taip. O po to?

– Paskui pasigirdo tas baisus riksmas, ir visi bėgome į viršų. Durys pasirodė esančios užrakintos, jas išlaužė. Košmaras! Niekada šito nepamiršiu.

– Žinoma, žinoma! – pulkininko Džonsono balsas kažin kokios užuojautos nerodė. – Ar žinojote, kad uošvis seife saugojo gana vertingus deimantus?

– Ne. Nejaugi deimantus? – ji iš tiesų nustebo. – Kokius deimantus?

– Deimantus, kurių vertė – dešimt tūkstančių svarų, – paaiškino Erkiulis Puaro.

– Ak! – šitas trumpas šūksnis išreiškė nepaprastą moters godumą.

– Na, ką gi, – tarė pulkininkas Džonsonas, – manau, šiandien gana. Tik jau nebesijaudinkite, ponia Li.

– O, ačiū.

Ji atsistojo ir visus paeiliui – Džonsoną, Sagdeną ir Puaro – apdovanojo dėkingos mažos mergaitės šypsena. Tada, aukštai iškėlusi galvą, truputį į šonus atkišusi delnus, ji nužingsniavo prie durų.

Pulkininkas Džonsonas šūktelėjo.

– Paprašykite, kad užeitų jūsų dieveris – ponas Deividas Li.

Uždaręs duris, pulkininkas grįžo prie stalo.

– Na, – paklausė, – ką manote? Šis tas aiškėja. Ar pastebėjote vieną detalę? Džordžas Li girdi riksmą kalbėdamas telefonu! Įdomus sutapimas, ar ne? Ką apie tai manote, Sagdenai?

Truputį pagalvojęs, vyresnysis inspektorius atsakė:

– Nenoriu įžeisti šitos ledi, bet man atrodo, jog ji, kad ir kaip mikliai sugebėtų išvilioti iš džentelmeno pinigus, perrėžti gerklės negalėtų. Tai ne jos stilius.

– Kas gali žinoti! – burbtelėjo Puaro.

Policijos viršininkas atsigręžė į seklį.

– O jūs, Puaro, ką jūs manote?

Erkiulis Puaro pasilenkė, nupūtė dulkelę nuo žvakidės ir atsakė:

– Aš manau, kad ypač svarbią reikšmę turi Simeno Li charakteris. Kaip tik, man regis, bylos mįslės atsakymas yra velionio charakteris.

Inspektorius Sagdenas sutrikęs sužiuro į jį.

– Nelabai suprantu, pone Puaro, ką turite galvoje, – tarė jis. – Ką bendra turi velionio charakteris su žmogžudyste?

Puaro mįslingai atsakė:

– Aukos charakteris betarpiškai susijęs su žmogžudyste. Dezdemonos tyrumas ir naivumas buvo svarbiausia jos mirties priežastis – ne tokia patikli moteris būtų pastebėjusi Jago intrigas ir jas atskleidusi. Visiškai logiška, kad Marato mirtį vonioje lėmė jo apsileidimas. Markucijus nuo špagos dūrio mirė per savo karštakošiškumą.

Pulkininkas Džonsonas pasukiojo ūsą.

– Puaro, sakykite, kokią padarėte išvadą?

– Kad Simeonas Li buvo gana savotiškas žmogus. Jo savotiškumas ir paskatino veikti tam tikras jėgas, kurios lėmė jo mirtį.

– Nemanote, kad svarbiausia priežastis – deimantai?

Puaro, išvydęs sutrikusį dorą Džonsono veidą, nusišypsojo.

– Mais oui*, – tarė jis, – juk Simeonas Li laikė nešlifuotus deimantus, kurių vertė dešimt tūkstančių svarų, tik dėl savo keisto charakterio. Normalus žmogus šitaip nė už ką nebūtų elgęsis.

– Šiuo atžvilgiu jūs teisus, pone Puaro, – linktelėjo inspektorius, pagaliau supratęs, kur lenkia Puaro. – Jis buvo keistas tipas, šitas ponas Li. Turėjo akmenis po ranka tik tam, kad retkarčiais juos paimtų, palaikytų ir prisimintų seniai prabėgusią jaunystę. Štai kodėl nedavė juvelyrui jų apdoroti.

Puaro energingai ėmė linksėti galva.

– Visiškai teisingai. Aš matau, inspektoriau, jūs gana įžvalgus.

---

* Žinoma (pranc.)

Inspektorius, regis, kiek suabejojo komplimento nuoširdumu, bet jo dvejones nutraukė pulkininkas Džonsonas:

– Čia yra dar šis tas, Puaro. Aš nežinau, ar pastebėjote...

– O taip, – nuramino jį Puaro. – Aš nujaučiu, ką turite omenyje. Ponia Magdalena Li pritauškė mums daugiau, negu žino. Ji gana vaizdžiai nupiešė paskutinį šeimos pokalbį. Ji pabrėžė – ir taip naiviai, – kad Alfredas pykęs ant tėvo, o Deividas galėjęs net jį užmušti. Ir viena, ir kita, aš manau, tiesa. Bet mes tuo remdamiesi padarysime savas išvadas. Kodėl Simeonas Li susikvietė šeimą? Kodėl visi įėjo kaip tik tuo momentu, kai jis kalbėjosi su advokatu? Tai ne paprastas atsitiktinumas. Ponas Li norėjo, kad jie išgirstų! Vargšas senis – jis prirakintas prie kėdės ir negali linksmintis kaip jaunystėje. Ir šit susigalvoja sau naują pramogą – žaidimą niekšiškiausiais jausmais ir aistromis! O su tuo susiję kas kita – troškimas sužadinti savo vaikų godumą ir gobšumą. Žaidimas neaplenkė nė vieno. Poną Džordžą Li tai liečia lygiai kaip ir kitus. Tačiau jo žmona delikačiai apie tai nutylėjo. Žinoma, jos adresu senis neišdrįso paleisti nuodingos strėlės. Man atrodo, iš kitų mes išgirsime, ką jis pasakė Džordžui ir jo žmonai...

Puaro nutilo – durys atsivėrė, ir įėjo Deividas Li.

12

Deividas Li laikėsi ramiai, pernelyg ramiai. Jis pasitraukė kėdę, atsisėdo ir gana niūriai, bet kartu ir smalsiai žvelgė į pulkininką Džonsoną.

Elektros šviesoje švytėjo baltų plaukų, krintančių ant kaktos, sruoga, aiškiai matėsi išsišovę žandikauliai. Deividas atrodė keistai jaunas, ir sunku buvo patikėti, kad jis – to raukšlėto senio, kurio kūnas stingsta viršuje, sūnus.

– Taigi, džentelmenai, – Deividas pirmas sutrikdė tylą. – Kuo galiu būti naudingas?

– Kaip supratau, pone Li, – tarė pulkininkas Džonsonas, – šiandien jūsų tėvo kambaryje buvo susirinkusi visa šeima.

– Taip. Bet tai buvo neoficialus susibūrimas. Aš noriu pasakyti – tai nebuvo šeimos taryba.

– Kas gi ten vyko?

Deividas Li ramiai paaiškino:

– Mano tėvas buvo prastos nuotaikos. Nėra ko stebėtis – senas žmogus, ir dar ligonis. Suprantama, jam galima už tai atleisti. Regis, jis mus pasikvietė tam... na, kad ant mūsų galvų išlietų visą susikaupusį pyktį.

– Ar atsimenate, ką jis sakė?

– Tai skambėjo gana kvailai. Jis pareiškė, kad iš mūsų nesą jokios naudos. Kad jo šeimoje nėra nė vieno vyro. Jis sakė, kad Pilara – mano dukterėčia iš Ispanijos – atstoja bet kuriuos du iš mūsų. Jis sakė... – Deividas nutilo.

– Pone Li, jeigu galite, prašome tiksliai pakartoti jo žodžius, – paprašė Puaro.

– Jis kalbėjo gana šiurkščiai. Sakė, kad kažkur pasaulyje tikriausiai turįs geresnių sūnų, nors jie ir neteisėti.

Kai Deividas sakė tuos žodžius, nervingame jo veide atsispindėjo pasišlykštėjimas.

Inspektorius staiga sunerimo. Palinkęs į priekį, paklausė:

– Ar ponas Li ką nors sakė jūsų broliui, ponui Džordžui Li?

– Džordžui? Neatsimenu. A, tiesa, rodos, jis sakė, kad artimiausiu metu sumažinsiąs jam išlaikyti skiriamą pinigų sumą. Džordžas labai sunerimo, išraudo kaip pomidoras. Jis net užspringo iš netikėtumo, o paskui ėmė aimanuoti, kad nesugebėsiąs gyventi gaudamas menkesnę paramą. Tėvas gana abejingai atrėžė – išgyvensi. Ir patarė prispirti žmoną, esą ji galėtų ekonomiškiau tvarkytų ūkį. Gana piktas juokas – juk Džordžas ir taip šykštus, laiko užspaudęs ir taupo kiekvieną pensą. Magdalena, girdėjau, atvirkščiai, mėgsta švaistyti pinigus, juk jos skonis – ekstravagantiškas.

– Vadinasi, ji irgi sunerimo? – paklausė Puaro.

– Taip. Be to, tėvas jai pasakė kažką šiurkštaus. Rodos, leptelėjo, kad ji gyvenusi su jūros karininku. Jis neva minėjo Magdalenos tėvą, bet šie žodžiai nuskambėjo gana dviprasmiškai. Magdalena tirštai išraudo. Man jos net pagailo.

Puaro pasidomėjo:

– Ar jūsų tėvas užsiminė apie savo velionę žmoną, jūsų motiną?

Kraujas mušė Deividui į veidą. Ant stalo sunertos rankos ėmė virpėti ir jis nevalingai sugniaužė pirštus. Tyliu, slogiu balsu tarė:

– Taip, užsiminė. Jis įžeidė ją.

– Ką pasakė? – paklausė pulkininkas Džonsonas.

– Neatsimenu. Kažką nepagarbaus, – atsakė Deividas.

– Ar jūsų motina neseniai mirė? – užjausdamas paklausė Puaro.

Deividas piktai susijuokė.

– Kas galėtų būti laimingas gyvendamas su tokiu žmogumi, kaip mano tėvas? Motina buvo šventoji. Jis ją nukamavo.

Puaro vėl paklausė:

– Turbūt jai mirus tėvas atgailavo?

– Nežinau. Aš išėjau iš namų, – šaltai atsakė Deividas. Patylėjęs pridūrė: – Tikriausiai jūs dar nežinote, kad tėvo aš nebuvau matęs apie dvidešimt metų ir tik dabar atvažiavęs vėl jį išvydau. Taigi turbūt suprantate – nieko negaliu papasakoti nei apie jo įpročius, nei apie jo priešus, nei apie tai, kas dėjosi čia, kai manęs nebuvo.

– Ar žinojote, kad seife, jūsų tėvo miegamajame, saugomi deimantai, kurių vertė gana didelė? – paklausė pulkininkas Džonsonas.

– Iš tiesų? Ką gi, tada tėvas labai kvailai elgėsi, – abejingai atsakė Deividas.

– Trumpai papasakokite, kur buvote prieš pat žmogžudystę, – paprašė pulkininkas.

– Ką aš veikiau? Iš valgomojo išėjau tuoj po pietų. Nepakenčiu tų pasisėdėjimų su portveino taure. Be to, jaučiau, kad Alfredas kaipmat susipyks su Hariu, o aš nemėgstu skandalų. Tyliai išslinkęs, nuėjau į muzikos saloną ir ėmiau skambinti.

Puaro patikslino:

– Muzikos salonas, rodos, yra šalia svetainės, ar ne?

– Taip. Aš skambinau tol... kol viskas įvyko.

– Ką girdėjote? Tik pasistenkite gerai prisiminti.

– Iš pradžių kažkur viršuje duslų griūvančių baldų bildesį. O paskui ausis užspaudė mirtinas riksmas, – Deividas vėl sugniaužė rankas. – Jis buvo panašus į sielos, tempiamos į pragarą, klyksmą. Dieve, koks baisus buvo tas klyksmas!

– Ar vienas buvote muzikos salone? – paklausė Džonsonas.

– Ką? Ne, su žmona Hilda. Ji atėjo iš svetainės. Mes... nukūrėme į viršų ir sustingome, – jis pridūrė sku-

bėdamas, nervingai: – Juk nesiruošiate klausinėti, ką aš ten išvydau?

Pulkininkas Džonsonas nuramino:

– Ne, nėra reikalo. Ačiū, pone Li, kol kas viskas. Vargu ar galite ką nors įtarti, kas nužudė jūsų tėvą?

Deividas Li karingai sušuko:

– Man atrodo, nemažai buvo norinčių tai padaryti! Bet kas žudikas, aš nežinau.

Jis skubėdamas išėjo ir užtrenkė duris.

13

Vos tik pulkininkas Džonsonas spėjo atsikrenkšti, kaip buvo įpratęs, durys atsidarė ir įėjo Hilda Li.

Erkiulis Puaro smalsiai į ją pažiūrėjo. Jis jau pastebėjo, kad brolių Li žmonos – įdomūs tyrinėjimo objektai. Greitos reakcijos ir veržlios elegancijos Lidija, gundanti ir žavi Magdalena, o dabar jis išvydo trečiąją moterį – ramią, savimi pasitikinčią, nepaprastos savitvardos ledi. Puaro įsidėmėjo, kad Hilda gana jauna – tik ją sendina senamadiška šukuosena ir drabužiai. Jos pilkšvai rausvuose plaukuose nesimatė žilų gijų, o gana putlus veidas su ramiomis rudomis akimis spinduliavo nuoširdumu. Puaro pamanė: ji – šauni moteris.

Tuo tarpu pulkininkas Džonsonas tarė be galo meiliu balsu:

– Tai žiaurus jūsų visų išbandymas. Puikiai suprantu, kas dedasi jūsų vyro širdyje, ponia Li. Jūs pirmą kartą Gorston Hole?

Ji tylėdama linktelėjo.

– Iki šiol nebuvote pažįstama su savo uošviu – ponu Li?

Hilda atsakė melodingu balsu:

– Ne. Kai mes susituokėme, Deividas jau buvo išėjęs iš šių namų. Su savo šeima jis nenorėjo palaikyti jokių ryšių. Iki šiol mes nebuvome susitikę nė su vienu iš jų.

– Kodėl atvažiavote dabar?

– Uošvis atsiuntė Deividui laišką. Skundėsi, kad jau senas, ir pageidavo pamatyti per Kalėdas visus savo vaikus.

– Ir jūsų vyras nutarė atsiliepti į kvietimą?

– Ko gero, atvykimo iniciatorė buvau aš. Mat neteisingai įvertinau situaciją.

Puaro pasinaudojo pauze ir paklausė:

– Gal būtumėte tokia maloni, madam, ir šiek tiek smulkiau paaiškintumėt, ką turite omenyje. Viskas, ką papasakosite, mums labai pravers.

Hilda greitai pasisuko į jį ir tarė:

– Aš niekada nebuvau mačiusi uošvio ir nieko nežinojau apie jo tikruosius kėslus. Maniau, kad jis senas, vienišas ir iš tikrųjų nori sutaikyti visus savo vaikus.

– O kokie, jūsų manymu, buvo tikrieji kėslai?

Hilda akimirką pamąstė ir atsakė:

– Aš neabejoju... Taip, man nekyla nė menkiausių abejonių, kad jis norėjo ne sutaikyti, o dar labiau juos sukiršinti.

– Kaip?

Liūdnu balsu Hilda paaiškino:

– Jis mėgdavo sudirginti pačius žemiausius žmonių instinktus. Jame buvo – kaip čia pasakius? – šėtoniškas siautulys. Jis norėjo kaktomuša sumušti savo vaikus – kiekvieną su kitu atskirai ir su visais.

Džonsonas atidžiai pažiūrėjo į ją ir paklausė:

– Ar jam pavyko tai padaryti?

– O, taip! – sušuko Hilda Li. – Jis spėjo.

Puaro tęsė:

– Madam, mums jau papasakojo, kad šįryt jis visus buvo pas save susikvietęs. Tai buvo gana audringas pokalbis, ar ne tiesa?

Ji linktelėjo.

– Prašom papasakoti kuo smulkiau.

Hilda Li valandėlę pagalvojo ir ėmė kalbėti:

– Kai mes įėjome, uošvis kalbėjosi telefonu.

– Su savo advokatu?

– Taip, jis paprašė poną... regis, Čarltoną – aš gerai neįsidėmėjau pavardės – užsukti, kadangi jis, mano uošvis, norįs surašyti naują testamentą. Dabartinis testamentas jo jau nebetenkinąs.

– Prašom pasakyti savo nuomonę, madam, – paragino Puaro, – ar, jūsų manymu, jis *norėjo*, kad jūs visi žinotumėt apie tą pokalbį, ar atsitiktinai išgirdote jį kalbantį?

– Aš beveik esu įsitikinusi – jis patvarkė taip, kad mes girdėtume, – atsakė Hilda.

– Vadinasi, jo tikslas buvo įžiebti šeimos narių tarpusavio nepasitikėjimą?

– Taip.

– Taigi iš tikrųjų gal jis nė neketino keisti testamento?

Hilda kiek padvejojusi atsakė:

– Ne, manau, šį kartą jis nemelavo. Tikiu, kad jis iš tikrųjų pasišovė surašyti naują testamentą. Bet jis mėgaute mėgavosi garsiai pareikšdamas apie savo ketinimą.

– Madam, – tarė Puaro, – aš esu neoficialus asmuo, ir mano klausimai – jūs neturėtumėt dėl to stebėtis – gali skirtis nuo tų, kuriuos jums užduotų britų policija. Bet vis dėlto man labai svarbu žinoti, kokius, jūsų nuomone, pakeitimus jis norėjo padaryti savo testamente? Supraskite, aš klausiu, ne ką jūs žinote, o paprasčiausiai teiraujuosi jūsų nuomonės šiuo klausimu. Juk moterims būdinga turėti savo asmeninę nuomonę visais klausimais.

Hilda Li vos pastebimai nusišypsojo.

– Ką gi, neslėpsiu nuo jūsų, ką pamaniau. Mano vyro sesuo, Dženifera, ištekėjo už ispano, Chuano Estravadoso. Jo duktė Pilara neseniai čia atvažiavo pirmą kartą. Graži mergina. Ji tiesiog jį apžavėjo. Man atrodo, naujajame testamente Li būtų jai paskyręs solidžią sumą. Galimas daiktas, ankstesniame testamente jai buvo užrašyta pernelyg mažai, o galbūt Pilara jame apskritai nebuvo paminėta.

– Jūs nepažinojote savo vyro sesers?

– Niekada nemačiau. Jos vyras žuvo tragiškomis aplinkybėmis netrukus po vestuvių. Dženifera mirė prieš metus, ir Pilara liko našlaitė. Turbūt todėl ponas Li pakvietė ją atvažiuoti ir pasilikti gyventi pas jį, Anglijoje.

– O kaip į jos atvykimą reagavo kiti šeimos nariai?

– Manau, ji visiems patiko. Juk šiuose namuose vėl atsirado jauna, gyvenimo džiaugsmo kupina mergina.

– O ar ji pati atrodė laiminga, čia pakliuvusi?

– Nežinau. Galimas daiktas, Anglijoje pernelyg šalta ir nejauku merginai, išaugusiai pietuose, Ispanijoje.

– Šiuo metu gyventi Ispanijoje ne taip jau malonu, – tarė Džonsonas. – Dabar, ponia Li, mes norėtume grįžti prie pokalbio, įvykusio šiandien.

– Prašau atleisti, – burbtelėjo Puaro. – Regis, aš nukrypau nuo temos.

Hilda Li tęsė pasakojimą:

– Baigęs kalbėti telefonu, uošvis pažvelgė į mus ir nusijuokė. Jis papriekaištavo, kad visų mūsų išvaizda esanti labai niūri. Paskui pareiškė esąs pavargęs, anksti eisiąs miegoti, ir tegu niekas nedrįstąs trukdyti. Jis sakė norįs būti geros formos per Kalėdas. Paskui, – tai prisiminusi, Hilda suraukė antakius, – uošvis, regis, pasakė, kad tik užaugęs didelėje šeimoje žmogus gali tinkamai įver-

tinti šią šventę. Ir tuoj pat ėmė kalbėti apie pinigus, apie tai, kad dabar jų reikėsią daugiau namams išlaikyti, ir todėl Džordžui ir Magdalenai teksią išsiversti mažesne suma. Patarė jai pačiai siūtis sau drabužius. Tiesą sakant, pasenęs požiūris. Todėl nėra ko stebėtis, kad Magdalena sutriko. Uošvis dar pridūrė, kad jo žmona mokėjusi naudotis adata.

Puaro įtaigiai paklausė:

– Ir tai viskas, ką Li pasakė apie savo žmoną?

Hilda įraudo.

– Ne, dar užsiminė, kad ji buvusi tikra višta. Mano vyras be galo mylėjo savo motiną, ir tie žodžiai jį suerzino. O paskui ponas Li netikėtai ėmė ant mūsų rėkti. Jis pats save įdirgino. Žinoma, suprantu, kodėl...

Puaro ją pertraukė:

– Kodėl?

Hilda gūžtelėjo pečiais:

– Be abejonių, jis buvo sudirgęs ir įskaudintas dėl to, kad neturi vaikaičių – berniukų, Li giminės tęsėjų. Tai turbūt jį slėgė. Jis šaukė, kad jie, jo sūnūs, esą niekam tikę ar kažką panašaus. Man pasidarė jo gaila, nes supratau, kaip įžeistas jo tėviškas išdidumas.

– O paskui?

– O paskui, – pakartojo Hilda, – paskui mes išėjome.

– Tada ir matėte poną Li paskutinį kartą?

Ji linktelėjo.

– Kur jūs buvote žmogžudystės metu?

– Muzikos salone, su vyru. Jis man skambino pianinu.

– Kas buvo po to?

– Mes išgirdome viršuje vartant stalus ir kėdes, daužant indus, ten vyko kažkokios grumtynės. Ir tada, kai jam perrėžė gerklę, nuaidėjo tas košmariškas riksmas.

Puaro tarė:

– Nejaugi klyksmas buvo toks baisus? – jis truputį patylėjo. – Ar jis buvo panašus į klyksmą sielos, kurią nelabasis neša į pragarą?

Hilda Li sušuko:

– Jis buvo dar baisesnis!

– Ką turite omenyje, madam?

– Taip galėjo rėkti tiktai tas, kas apskritai neturi sielos! Tai buvo ne žmogaus, o žvėries stūgesys.

– Taip manote, madam? – paklausė Puaro.

Hilda nieko nebeatsakė. Visa savo išvaizda rodydama neviltį, paskendusi mintyse, ji žiūrėjo po kojomis.

14

Pilara įėjo į kambarį tarsi žvėriukas, pajutęs spąstus. Jos akys bėgiojo nuo vieno vyro prie kito. Mergina nebuvo labai išsigandusi, veikiau sunerimusi.

Pulkininkas Džonsonas atsistojo ir, pasiūlęs jai kėdę, pasiteiravo:

– Ar suprantate angliškai, panele Estravados?

– Žinoma. Mano motina buvo anglė. Ir aš pati tikra anglė. Iš balso visi pajuto – klausimas ją labai nustebino.

Pulkininkas Džonsonas nusišypsojo ir žvilgtelėjo į jos nuostabius melsvai juodus plaukus, rudas akis, ryškiai raudonas lūpas. „Tikra anglė!" Vargu ar sugalvotum labiau netinkamą Pilaros Estravados apibūdinimą.

– Ponas Li buvo jūsų senelis, – pradėjo pulkininkas. – Jis pakvietė jus atvažiuoti iš Ispanijos. Atvykote prieš kelias dienas. Ar teisingai kalbu?

Pilara linktelėjo.

– Taip, viskas teisinga. Keliaudama iš Ispanijos – o! – kiek patyriau nuotykių! Iš dangaus nukrito bomba, ir vai-

ruotoją užmušė; galvos vietoje teliko kruvinas mėsgalys. Aš nemoku vairuoti mašinos, tad man teko ilgai eiti pėsčiai, o aš nemėgstu pėsčia vaikščioti. Dar niekada nebuvau tiek nuėjusi. Kojas atmušiau.

Pulkininkas Džonsonas nusišypsojo.

– Tačiau įveikėte visas negandas ir atvykote. Ar motina dažnai pasakodavo apie senelį?

Pilara linksmai linktelėjo.

– O, žinoma, ji sakė, kad jis – senas velnias.

Erkiulis Puaro nusišypsojo ir paklausė:

– O ką jūs pati pamanėte apie jį, čia atvažiavusi?

– Jis, žinoma, buvo labai labai senas. Visą laiką sėdėjo krėsle. Bet vis tiek senelis man patiko. Tikriausiai jaunystėje jis buvo išvaizdus, labai išvaizdus, štai kaip jūs. – Pilara parodė į Sagdeną. Naiviu žvilgsniu ji maloniai žvilgtelėjo į gražųjį inspektorių. Šis ėmė rausti.

Pulkininkas Džonsonas susijuokė: flegmatiškasis inspektorius sutrikdavo labai retai.

– Nors, žinoma, jis buvo žemesnis, – tęsė Pilara.

Erkiulis Puaro atsiduso.

– Vadinasi, jums patinka aukšti vyrai, madmuazele? – pasidomėjo jis.

Pilara guviai atsakė:

– O, taip! Man patinka, kai vyras labai aukštas, plačių pečių ir labai labai stiprus.

Pulkininkas Džonsonas nebeiškentė:

– Ar čia atvažiavusi dažnai matydavotės su savo seneliu?

Pilara atsakė:

– O, taip. Aš ilgai sėdėdavau pas jį. Jis pasakodavo įvairiausias istorijas iš gyvenimo Pietų Afrikoje, sakė, kad buvo nuodėmingas.

– Ar kada užsiminė apie seife laikomus deimantus?

– Taip, jis net man parodė. Bet jie nebuvo panašūs į deimantus. Paprasčiausi akmenukai, ir dar negražūs. Tikrai, visai negražūs!

Vyresnysis inspektorius Sagdenas griežtai paklausė:

– Taigi jis parodė jums deimantus, ar teisingai supratau?

– Taip.

– Ar jis ketino deimantus jums padovanoti?

– Ne. Bet aš pamaniau, kad kada nors jis padovanos man keletą, jeigu tik būsiu meili ir dažnai pas jį sėdėsiu. Juk seniems džentelmenams labai patinka jaunos merginos.

– Ar žinote, kad tuos deimantus pavogė? – paklausė pulkininkas.

Pilara išplėtė akis.

– Pavogė?

– Taip, juos pavogė. Kas, jūsų manymu, prikišo nagus?

– O, aš žinau! – sušuko Pilara. – Tai Horburis.

– Horburis? Jūs kalbate apie kamerdinerį?

– Taip.

– Kodėl įtariate jį?

– Todėl, kad jo toks veidas. Akys taip laksto į visas puses, jis pats vaikšto tyliai ir klausosi prie durų. Jis panašus į katiną. O visi katinai – vagys.

– Hm, – kostelėjo pulkininkas Džonsonas. – Kol kas pakalbėkime apie kitką. Aš žinau, kad visa šeima susirinko šiandien į viršų, į jūsų senelio kambarį, ir ten nuskambėjo keli... hm... keli nesantūrūs žodžiai.

Pilara linktelėjo ir nusišypsojo.

– Taip, – patvirtino ji, – tai buvo juoko. Senelis taip... o, jis taip juos supykdė!

– Ak, vadinasi, jus tai pralinksmino?

– Aha. Aš mėgstu žiūrėti, kaip žmonės dūksta. Labai mėgstu. Bet čia, Anglijoje, pykstama visai kitaip negu Is-

panijoje. Ispanijoje tuoj pat griebiamasi peilių, garsiai keikiamasi ir rėkiama. O anglai nedaro nieko, paprasčiausiai raudonuoja tvirtai sučiaupę lūpas.

– Ar atsimenate, ką pasakė senelis?

Pilara sudvejojo.

– Tiksliai neatsimenu. Senelis pasakė, kad jie blogi – jie neturi vaikų. Jis sakė, kad aš vertesnė už bet kurį iš jų. Aš jam patikau, labai patikau.

– Ar jis sakė ką nors apie pinigus arba apie testamentą?

– Apie testamentą – ne. Neatsimenu, kad būtų kalbėjęs apie testamentą.

– Kas buvo vėliau?

– Jie visi išėjo, išskyrus Hildą, tą storąją Deivido žmoną. Ji pasiliko.

– Jūs pasakėte, kad ji pasiliko? Ar aš teisingai nugirdau?

– Taip. Deividas atrodė labai juokingai: išblyško ir visas drebėjo. Rodėsi, tuoj pat apalps.

– O paskui?

– O paskui aš išėjau ir pamačiau Stiveną. Mes šokome grojant gramofonui.

– Su Stivenu Faru?

– Taip. Jis iš Pietų Afrikos. Jis labai simpatiškas. Įdegęs ir toks didelis, jo akys gražios.

– Kur jūs buvote nusikaltimo momentu? – paklausė Džonsonas.

– Iš pradžių aš nuėjau su Lidija į svetainę. Paskui palipau į savo kambarį pasidažyti. Mudu su Stivenu norėjome dar pašokti. O tada kažkur toli toli pasigirdo šauksmas, ir visi nubėgo ten, kur šaukė, aš taip pat nubėgau. Jie ėmė laužti senelio kambario duris. Haris su Stivenu. Jie abudu aukšti ir stiprūs vyrai.

– Toliau.

– Paskui – triokšt! – durys neatlaikė, ir mes pažvelgėme vidun. Ak, tai bent buvo vaizdelis! Viskas sulaužyta ir apversta, o senelis gulėjo kraujo klane. Ir jo gerklė buvo perrėžta. Štai taip! – ji teatrališkai brūkštelėjo sau per gerklę. – Nuo ausies iki ausies!

Pilara, aiškiai patenkinta savo vaizdžiu pasakojimu, nutilo.

Džonsonas paklausė:

– Neišsigandote kraujo?

Pilara nustebusi pažvelgė į jį.

– Žinoma, ne. Ko turėčiau išsigąsti? Kai nužudo žmogų, visada bėga kraujas. O, kiek daug kraujo ten buvo! Visur kraujas!

– Ką kalbėjo žmonės? – pasidomėjo Puaro.

– Deividas pasakė labai juokingai. Kaip ten? Ak, taip: „Viešpaties Dievo malūnas mala...“ – ir ji pakartojo pabrėždama kiekvieną žodį: – „Viešpaties... Dievo... malūnas... mala...“ Ką tai reiškia? Juk malūnai mala miltus, ar ne?

– Manau, šiandien pakaks, panele Estravados, – tarė pulkininkas Džonsonas.

Pilara paklusniai atsistojo ir visus iš eilės apdovanojo žavia šypsena.

– Tai aš einu?

Kai durys užsidarė, pulkininkas Džonsonas sumurmėjo:

– „Viešpaties Dievo malūnas mala lėtai, bet sumala viską iki paskutinio grūdo“. Štai ką pasakė Deividas Li! – pridūrė jis.

15

Išgirdęs atveriamas duris, pulkininkas Džonsonas pakėlė galvą. Pirmą akimirką jis pamanė, kad grįžo Haris Li, bet netrukus suprato apsirikęs – į kambarį įėjo Stivenas Faras.

– Sėskite, pone Farai, – paprašė.

Stivenas atsisėdo. Šaltomis, protingomis akimis iš eilės visus nužvelgė ir tarė:

– Ko gero, iš manęs turėsite mažai naudos. Bet jeigu manote, kad galiu kuo nors padėti, klauskite. Nors gal geriau visų pirma papasakosiu, kas aš per vienas. Prieš daugelį metų mano tėvas, Ebenezeras Faras, buvo Simeono Li kompanionas Pietų Afrikoje. Nuo tų laikų praėjo daugybė metų, – jis truputėlį patylėjo. – Tėvas dažnai man pasakodavo apie Simeoną Li, sakydavo, kad jis – asmenybė. Jam su tėvu nusišypsojo laimė prisilupti daug pinigų. Simeonas Li su savo dalimi grįžo namo, o tėvas, ten likęs, irgi neprakišo. Jis nuolat man kartodavo, kad aš, atsidūręs Anglijoje, privalėčiau aplankyti poną Li. Kartą suabejojau – vargu ar ponas Li norėsiąs su manimi bendrauti, juk praėjo tiek metų, bet tėvas tik nusijuokė. Jis pasakė: „Du bičiuliai, patyrę tai, ką patyrėme mudu su Simeonu, to niekada nepamirš“. Tėvas mirė prieš dvejus metus. O šiemet aš pirmą kartą atvykau į Angliją ir, vykdydamas jo priesaką, nutariau aplankyti poną Li, – Faras šyptelėjo ir tęsė: – Prisipažinsiu, pakeliui į šiuos namus truputį jaudinausi, bet, pasirodo, be reikalo. Ponas Li mane priėmė labai nuoširdžiai ir prašė, kad Kalėdas sutikčiau su jo šeima. Aš išreiškiau abejonę, ar nebūsiu svetimas, bet jis apie tai nenorėjo nė girdėti, – galiausiai Stivenas Faras pridūrė: – Jie visi man buvo labai geri, ypač ponas Alfredas ir ponia Lidija. Nuoširdžiai jų gailiuosi. Tokia nelaimė!

– Ar seniai gyvenate šiuose namuose?

– Nuo vakar dienos.

– Ar šiandien matėtės su ponu Li?

– Taip. Šįryt mudu truputį paplepėjome. Jis buvo gerai nusiteikęs ir klausinėjo apie savo pažįstamus mūsų kraštuose.

– Tada jį ir matėte paskutinį kartą?

– Taip.

– Ar kalbėdamasis su jumis, jis užsiminė apie deimantus, kuriuos laikė seife?

– Ne, – ir Stivenas, nesulaikęs iš pareigūnų jokio klausimo, pats paklausė: – Vadinasi, jūs manote, kad jį nužudė, norėdami apiplėšti?

– Kol kas nieko nežinome, – atsakė Džonsonas. – Bet grįžkime prie šio vakaro įvykių. Gal papasakotumėte, ką veikėte?

– Gerai. Kai damos išėjo iš valgomojo, aš pasilikau išgerti portveino taurės. Bet netrukus suvokiau, kad broliai Li nori aptarti šeimyninius reikalus, o aš juos varžau. Todėl atsiprašęs palikau Li vienus.

– Ką tada veikėte?

Stivenas Faras atsišliejo į kėdės atkaltę. Smiliumi glostydamas pasmakrę, ėmė abejingai pasakoti:

– Aš... e-e nuėjau į didįjį kambarį su parketo grindimis, rodos, tai šokių salė. Ten buvo gramofonas. Uždėjau plokštelę.

– Turbūt vylėtės, kad kas nors pas jus ateis? – paklausė Puaro.

Stivenas Faras nusišypsojęs tarė:

– Galbūt. Žmogui būdinga viltis, – ir jis plačiai išsišiepė.

– Senjorita Estravados labai graži, – tarė Puaro.

– Daug ką mačiau Anglijoje, bet ji man paliko didžiausią įspūdį.

– Taigi ar atėjo pas jus panelė Estravados? – paklausė pulkininkas Džonsonas.

Stivenas papurtė galvą.

– Ne, kilus tai sumaiščiai, aš buvau vienas. Išbėgau į prieškambarį, kiek kojos neša puoliau į viršų ir padėjau Hariui Li išmušti duris.

– Ar tai viskas, ką galite mums papasakoti?

– Ko gero, viskas.

Palinkęs į priekį, Erkiulis Puaro tarė:

– O man atrodo, mesjė Farai, kad galėtumėt papasakoti kur kas daugiau.

– Apie ką šnekate? – sudirgęs paklausė Faras.

– Jūs galite mums suteikti labai svarbios informacijos, o būtent – papasakoti apie pono Li charakterį. Sakote, kad jūsų tėvas dažnai apie jį kalbėdavęs. Kokį jį įsivaizdavote iš tėvo pasakojimų?

Stivenas Faras neskubėdamas atsakė:

– Regis, supratau, kur sukate. Jus domina, koks Simeonas Li buvo jaunystėje, ar ne? Gerai. Tikiuosi, nepasmerksite manęs už atvirumą?

– Būkite malonus, papasakokite.

– Pradėsiu štai nuo ko. Man atrodo, jo negalima buvo priskirti prie nepriekaištingos moralės žmonių kategorijos. Nesakau, kad jis buvo sukčius, bet visada balansuodavo ant kraštutinumų ribos. Taigi dorybingumu Simeonas Li negalėjo pasigirti. Jis buvo žavus, net labai patrauklus, jis turėjo dosnią širdį. Bet koks į nelaimę patekęs žmogus galėjo tikėtis jo pagalbos. Išgerdavo, bet su saiku. Labai patiko moterims ir turėjo humoro jausmą. Tačiau šis žmogus buvo be galo kerštingas. Sako, dramblys niekada nepamiršta skriaudos. Tą patį galima pasakyti ir apie Simeoną Li. Tėvas pasakojo keletą atsitikimų, kaip Li atsiskaitydavo su tais, kurie jį būdavo įžeidę.

– Jam atsilygindavo lygiai tuo pačiu, – tarė inspektorius Sagdenas. – Gal žinote, kas turėjo priežastį keršyti ponui Li? Turiu galvoje ne giminaičius, o ką nors iš pašalinių. Negalime atmesti versijos, kad šio nusikaltimo paslaptis slypi Simeono Li praeityje.

Stivenas Faras abejodamas papurtė galvą.

– Toks žmogus, kaip Li, be abejo, turėjo priešų. Bet man sunku ką nors įvardyti. Be to, – Faro akys prisimerkė, – kaip man pasakė Tresilianas, šį vakarą nei namuose, nei šalia namų pašalinių nebuvo.

Stojo tyla. Ją sutrikdė Erkiulis Puaro:

– Išskyrus jus, mesjė Farai!

Stivenas Faras pasisuko į jo pusę.

– Oho, šit kaip! Įtartinas piktadarys! Suprantu. Paslaptinga praeities istorija – Simeonas Li apmovė Ebenezerą Farą! O dabar Ebo sūnelis atvyksta atkeršyti už savo tėtušį! Tačiau čia jūs tuščiai ieškote siūlo galo. Ne, – jis papurtė galvą. – Simeonas ir Ebenezeras Faras sutarė, niekad nejautė vienas kitam pykčio. Kaip jau sakiau, atvažiavau čionai vien iš smalsumo. Be to, man atrodo, kad mano alibi – gramofonas – gana įtikinamas. Aš visą laiką keičiau plokšteles, muzika nenutilo nė minutei. Būtinai atsiras liudininkų, patvirtinsiančių šį faktą. Kol sukasi plokštelė, niekam nepavyktų nubėgti į viršų – jūs jau žinote, kad čia koridoriai kone mylios ilgumo, – perrėžti seniui gerklę, nusiplauti kraują ir nulipti žemyn, nesusidūrus su bėgančiaisiais į viršų. Tai tiesiog juokinga!

– Mes jūsų niekuo nekaltiname, pone Farai, – tarė pulkininkas.

Stivenas atrėžė:

– Man nepatinka pono Erkiulio Puaro tonas.

– Ak, kaip gaila! – Puaro plačiai nusišypsojo.

Faras atsakė piktu žvilgsniu.

Pulkininkas Džonsonas paskubom įsiterpė:

– Dėkojame jums, pone Farai. Šiandien viskas. Manau, nėra reikalo priminti, kad kol kas turite likti čia.

Stivenas Faras linktelėjo. Jis atsistojo ir išdidžiai išėjo iš kambario.

Kai už jo nugaros užsidarė durys, Džonsonas tarė:

– Taigi čionai atvažiuoja kažkoks „iksas". Mes nežinome, kas jis yra iš tikrųjų, nors jo pasakojimas atrodo gana įtikinamas. Gal jis, pasinaudojęs svetima biografija, pakliuvo į šiuos namus ir sužinojo, kur rasti deimantus? Taigi visiškai įmanoma, kad vagystė gali būti jo rankų darbas. Jums, Sagdenai, vis dėlto reikėjo paimti Stiveno Faro pirštų atspaudus ir patikrinti, ar jis neegzistuoja kartotekoje.

– Jau padaryta, – nė kiek nesutrikęs nusišypsojo inspektorius.

– Šaunuolis. Jūs nieko nepamiršote. Manau, jūs apmetėte ir tolesnių veiksmų planą?

Inspektorius Sagdenas ėmė lenkti pirštus:

– Patikrinti telefonų skambučius, tikslų skambinimo laiką ir taip toliau. Išsiaiškinti su Horburiu susijusias aplinkybes: kada išėjo, kas jį matė mieste. Apžiūrėti visus įėjimus ir išėjimus. Patikrinti tarnų alibi. Išsiaiškinti visų šeimos narių finansinę būklę. Nuvykti pas advokatą ir perskaityti testamentą. Padaryti kratą namuose ieškant nužudymo įrankio ir kraujo pėdsakų. Galimas dalykas, kur nors čia paslėpti ir deimantai.

– Man atrodo, kol kas šito gana, – tarė pulkininkas Džonsonas. – Ką dar galėtume nuveikti, mesjė Puaro?

– Regis, vyresnysis inspektorius viską numatė, – tarė Puaro.

Sagdenas niūriai tarė:

– Ne juokų darbas surasti deimantus šitokiame name. Niekada gyvenime dar nemačiau tiek papuošalų ir visokių niekučių.

– Taip, vietos slėptuvei čia daugiau negu reikia, – sutiko Puaro.

– Ar jūs iš tikrųjų nieko daugiau negalite pasiūlyti, Puaro? – policijos viršininkas truputį sutriko. Jis buvo panašus į medžiotoją, kurio šuo nepanoro eiti pėdsakais.

– Jums leidus, – atsakė Puaro, – aš išmėginsiu savo metodą.

– Žinoma, žinoma, – sutiko Džonsonas, o Sagdenas aštriai paklausė:

– Kokį metodą?

Erkiulis Puaro paaiškino:

– Tiesiog norėčiau dar kelis kartus pasišnekučiuoti su visais šeimos nariais.

– Norite papildomai apklausti? – abejodamas paklausė pulkininkas.

– Ne, ne, ne apklausti, paprasčiausiai pasikalbėti. Per pokalbius paprastai paaiškėja detalės. Daug šnekantis žmogus ir norėdamas nenuslėps tiesos!

Sagdenas burbtelėjo:

– Jūs manote, kad kuris nors iš jų meluoja?

Puaro atsiduso.

– Mano drauge, visi žmonės pasako netiesos. Mūsų uždavinys – atskirti nesąmoningą melą nuo piktybinio.

Pulkininkas Džonsonas sudirgęs ėmė samprotauti:

– Visa tai man atrodo tiesiog neįtikėtina. Įvykdyta itin žiauri, galima sakyti, žvėriška, žmogžudystė, o ką mes galime įtarti? Alfredą Li ar jo žmoną? Ir jis, ir ji – žavūs, gerai išauklėti, santūrūs žmonės. Džordžą Li? Bet juk jis – parlamento narys, garbingas žmogus. Jo žmoną, tą besmegenę gražuolę iš madų žurnalo viršelio? Deividas Li man atrodo labai jautrus, silpno charakterio žmogus, be to, jo brolis Haris mums pasakojo, kad jis negalįs net pažiūrėti į kraują. Deivido žmona labai maloni ir protaujanti mote-

ris, nors šiaip niekuo neišsiskirianti. Lieka panelė iš Ispanijos ir tas ponas iš Pietų Afrikos. Ispanijos gražuolė karšto būdo, bet niekaip negaliu įsivaizduoti, kaip šis nuostabus padarėlis šaltakraujiškai perrėžia seniui gerklę. O juk žinome ir tai, kad kaip tik jai buvo naudinga, kad Simeonas Li gyventų – bent jau iki to momento, kol jis pasirašys naują testamentą. Stivenas Faras – vienintelis, taip sakant, kandidatas į žudikus. Negalime atmesti ir versijos, kad jis – įsilaužėlis profesionalas, specialiai atvykęs deimantų. Senis pamatė – nebėra deimantų, ir Faras, norėdamas jį nutildyti, perrėžė gerklę. Kaip tik taip viskas ir galėjo būti, o jo gramofoninis alibi man kelia įtarimą.

Puaro papurtė galvą.

– Mano mielas drauge, – abejodamas paprieštaravo jis, – palyginkite jaunojo Stiveno Faro ir karšinčiaus Simeono Li fizinę jėgą. Jeigu Faras būtų norėjęs pribaigti senį, tai būtų padaręs akimirksniu. Simeonas Li nebūtų spėjęs net pasikelti iš savo krėslo, o ką jau kalbėti apie pasipriešinimą. Kas patikėtų, kad paliegęs senis ir šitas atletas būtų grūmęsi keletą minučių, vartydami krėslus ir daužydami indus? Juokinga net šitaip manyti!

Pulkininkas Džonsonas primerkė akis.

– Jūs manote, – tarė jis, – kad Simeono Li žudikas buvo fiziškai silpnas?

– Arba silpna, – pridūrė vyresnysis inspektorius.

16

Pulkininkas Džonsonas pažvelgė į laikrodį.

– Aš čia nebereikalingas. Jūs gerai tiriate bylą, Sagdenai. Ak taip, vos nepamiršau. Mes turime dar pasikalbėti su vyresniuoju liokajumi. Tiesa, jūs jau jį apklausėte,

bet dabar mes žinome šį tą daugiau. Svarbu, kad jis bent patvirtintų įvykių laiką ir nurodytų, kur kas buvo žmogžudystės metu.

Tresilianas įėjo į kambarį lėtu senioko žingsniu. Policijos viršininkas pasiūlė jam atsisėsti.

– Ačiū, sere, atsisėsiu, jeigu neprieštaraujate. Iš tiesų prastai jaučiuosi, sere. Kažkas negerai kojoms ir galvai.

– Jūs visi esate labai sukrėsti, – tarė Puaro.

Liokajus krūptelėjo.

– Koks baisus atsitikimas! Ir dar šiuose namuose, kur visuomet būdavo taip tylu.

Įsiterpė Puaro:

– Tikrai puikūs namai. Bet, regis, nelabai laimingi, tiesa?

– Nenorėčiau apie tai kalbėti, sere.

– Anksčiau, kai visa šeima gyveno tarp šių sienų, jie buvo laimingesni?

Tresilianas atsakė trūkčiojančiu balsu:

– Tikriausiai tai nebuvo santarvė, sere.

– Girdėjome, kas velionė ponia Li dažnai sirgdavusi?

– Taip, sere, ji buvo silpnos sveikatos.

– Ar vaikai ją mylėjo?

– Taip, ponas Deividas buvo be galo jai atsidavęs. Paprastai tokia meile motinas myli dukros. Po jos mirties Deividas paliko šiuos namus. Ilgiau nebeištvėrė.

– O ponas Haris? Papasakokite apie jį, – paprašė Erkiulis Puaro.

– Šis džentelmenas, būdamas jaunas, mėgo pasiausti, sere, bet jis yra geros širdies. Ak, Dieve, viskas manyje tarsi apsivertė, kai išgirdau durų skambutį, o paskui paskambino dar porą kartų. Taip nekantriai... Aš atidariau duris, o už jų – nepažįstamas žmogus... ir staiga jis prabyla pono Hario balsu: „Sveikas, Tresilianai, tu vis dar čia? Nė kiek nepasikeitei".

Puaro užjausdamas tarė:

– O, aš kuo puikiausiai suprantu jūsų nuotaiką. Apėmė keistas jausmas, ar ne?

Senio skruostus nuspalvino vos pastebimas raudonis. Jis tęsė:

– Žinote, sere, kartais kyla toks jausmas, tarsi praeitis – visai ne praeitis! Regis, Londone rodė tokią pjesę... Staiga jums pasivaidena, tarsi visa tai kažkada jau patyrėte. Štai ir tada... Skamba skambutis, aš einu atidaryti durų, o ten už slenksčio – ponas Haris. Tegu ir ne jis, o ponas Faras ar dar kas nors. Aš tiesiog jaučiu – tai jau kažkada išgyvenau...

– Labai įdomu, labai įdomu, – burbtelėjo Puaro.

Tresilianas dėkingai žvilgtelėjo į jį.

Džonsonas nekantriai kostelėjo ir nutarė pats paklausinėti.

– Mes paprasčiausiai norėjome patikslinti įvykių laiką, – tarė jis. – Kaip supratau, kai viršuje pasigirdo grumtynių triukšmas, valgomajame tebuvo likę tik ponai Alfredas ir Haris Li. Ar jūs tai patvirtinate?

– Tiesą sakant, sere, negaliu garantuoti. Kai atnešiau damoms kavą, džentelmenai lyg ir buvo valgomajame.

– Ponas Džordžas Li skambino telefonu. Ar galite tai paliudyti?

– Atrodo, kažkas skambino, sere. Kai nukelia ragelį ir renka numerį, mano kambaryje girdėti negarsūs spragtelėjimai. Aš girdėjau, kaip kažkas rinko numerį, bet nekreipiau į tai dėmesio.

– Sakykite, kada tai buvo?

– Tiksliai negaliu pasakyti, sere, bet skambino tuoj po to, kai aš patiekiau džentelmenams kavą. Tai viskas, ką galiu pasakyti.

– Ar žinote, kur tuo metu buvo damos?

– Kai aš atėjau paimti padėklo, ponia Lidija buvo svetainėje. Iki to klyksmo tebuvo likusios kelios minutės.

– Ką ji veikė? – paklausė Puaro.

– Ji stovėjo prie tolimojo lango. Truputį atitraukusi užuolaidą žiūrėjo į gatvę.

– Ar kambaryje ji buvo viena?

– Taip, sere.

– Gal prisimenate, kur buvo kitos damos?

– Ne.

– O kur buvo vyrai?

– Ponas Deividas, regis, grojo muzikos salone.

– Ar girdėjote jį skambinant?

– Taip, sere, – senis vėl suvirpėjo. – Iš pradžių nesupratau, tik paskui susivokiau – tai buvo pranašiškas ženklas: jis skambino laidotuvių maršą. Net dabar, kai prisimenu, virpulys perbėga kūnu.

– Įdomu, – sumurmėjo Puaro.

– Dabar papasakokite apie tą vaikiną, kamerdinerį Horburį, – paprašė policijos viršininkas. – Ar galite prisiekti, kad po aštuntos valandos namuose jo nebuvo?

– Žinoma, sere. Jis išėjo beveik tuoj pat, kai atėjo ponas Sagdenas. Tai gerai prisimenu, nes kaip tik tada jis sudaužė kavos puodelį.

Puaro pagyvėjo:

– Kas sudaužė puodelį, ar Horburis?

– Taip, sere, iš senovinio Vorsesterio servizo. Vienuolika metų aš juos ploviau, ir iki šio vakaro jie buvo sveikutėliai.

– Ką veikė Horburis su tais puodukais? – pasidomėjo Puaro.

– Jis neturėjo teisės nė pirštu jų liesti, sere. O paėmė, sukiojo, tarsi gėrėdamasis. Kai aš pasakiau, kad atėjo ponas Sagdenas, puodukas ir iškrito iš nagų.

Puaro pasitikslino:

– Ar jūs pasakėte „Ponas Sagdenas“, ar paminėjote ir žodį „policija“?

Tresilianas kiek sutriko.

– Aš pasakiau – atėjo vyresnysis policijos inspektorius.

– Ir tada Horburis išmetė kavos puoduką? – paklausė Puaro.

– Dėl šito fakto verta pamąstyti, – pareiškė policijos viršininkas. – Ar Horburis klausinėjo apie inspektorių?

– Taip, sere, paklausė, ko jis atėjęs. Aš atsakiau, kad rinkti aukų policijos prieglaudai, ir dar pridūriau, kad palydėjau jį į viršų, pas poną Li.

– Ir kai tai pasakėte, jums pasirodė, kad Horburis lengviau atsiduso, ar ne?

– Žinote, sere, o juk iš tikrųjų taip! Jis kaipmat pasikeitė. Ėmė pliurpti, kad ponas Li esąs geras senis, ne šykštuolis. Sakyčiau, nelabai pagarbiai šnekėjo. O paskui išėjo.

– Kur?

– Į tarnų kambarį.

Įsiterpė Sagdenas:

– Taip, tai tiesa, sere. Per virtuvę – jį matė virėja ir indų plovėja – jis išėjo į gatvę pro užpakalines duris.

– Dabar atidžiai klausykitės, Tresilianai, ir gerai pagalvokite prieš atsakydamas. Ar Horburis galėjo grįžti į namus niekieno nepastebėtas?

Senis papurtė galvą.

– Neįsivaizduoju, kaip tai galėtų padaryti. Visos durys uždaromos iš vidaus.

– Sakykim, jis turėjo raktą.

– Durys ne tik užrakinamos, bet dar ir užšaunamos skląsčiais.

– Kaip jis įeina sugrįžęs?

– Horburis turi raktą nuo užpakalinių durų, sere. Visi tarnai pro ten vaikšto.

– Ar jis galėjo nepastebėtas pro jas įeiti?

– Tik per virtuvę, sere. O virtuvėje visą laiką kas nors būna, bent jau iki pusės dešimtos ar iki be penkiolikos dešimt.

– Tai įtikinama, – tarė pulkininkas Džonsonas. – Ačiū, Tresilianai.

Senis atsistojo ir nusilenkęs išėjo, tačiau netrukus grįžo.

– Tik ką parėjo Horburis, sere. Ar norėtumėt su juo pasikalbėti?

– Taip, tegu tuoj ateina.

17

Sidnėjus Horburis, nelabai išvaizdus jaunuolis, įėjo į kambarį šluostydamasis rankas ir sustojo. Užguito žvėrelio žvilgsniu jis greitai perbėgo vyrų veidais. Atrodė, kad kamerdineris – įsikūnijęs nuolankumas.

Džonsonas pradėjo klausinėti:

– Jūs – Sidnėjus Horburis?

– Taip, sere.

– Velionio pono Li kamerdineris?

– Taip, sere. Tai baisu, sere. Kai Gladisė man pasakė, vos išsilaikiau ant kojų. Vargšas senasis džentelmenas.

Džonsonas nekantriai pertraukė:

– Būkite malonus ir tik atsakykite į mano klausimus.

– Klausau, sere, supratau, sere.

– Kelintą valandą šį vakarą išėjote iš namų ir kur buvote?

– Išėjau prieš pat aštuonias, sere. Į kiną, iki jo iš čia – penkios minutės kelio. Rodė „Meilę senojoje Sevilijoje", sere.

– Ar kino teatre jus kas nors matė?

– Taip. Jaunoji ledi iš kasos, sere. Ji mane pažįsta. Ir durininkas. Jis irgi mane pažįsta. Be to, atvirai kalbant, e-e... buvau ten su mergina, sere. Mes buvome susitarę susitikti kine.

– Ak, štai kaip! Kuo ji vardu?

– Dorisė Bakl, sere. Dirba Markhem Roude 23, pieno produktų parduotuvėje.

– Gerai, mes patikrinsime. Ar po kino tuoj pat ėjote namo?

– Iš pradžių, sere, aš palydėjau ledi. O tada jau ėjau tiesiai čia. Jūs viską lengvai galite patikrinti. Aš neturiu nieko bendra su tuo, kas čia įvyko. Aš buvau...

Pulkininkas Džonsonas greitai įsiterpė:

– Jūsų niekas nekaltina, ir mes nesakome, kad turėjote ryšį su šiuo įvykiu.

– Ačiū, sere. Bet nelabai jau malonu, kai namuose, kur gyveni, nužudomas žmogus.

– Dabar sakykite, kiek laiko tarnaujate ponui Li?

– Truputį ilgiau nei metus, sere.

– Ar patiko ši vieta?

– Taip, sere. Aš patenkintas. Man gerai moka. Tiesa, kartais su ponu Li būdavo sunku, bet įpratau.

– Ar anksčiau buvote dirbęs pas invalidus?

– O taip, sere. Aš dirbau pas majorą Vestą, pas didžiai gerbiamą Džasperį Finčą...

– Paskui viską smulkiai papasakosite ponui Sagdenui. Man rūpi kas kita, o būtent – kada paskutinį kartą matėte poną Li?

– Tai buvo pusę aštuonių, sere. Kaip paprastai, septintą valandą atnešiau vakarienę. Paskui padėjau jam

pasiruošti miegui. Po to jis paprastai mėgdavo pasėdėti prie židinio vilkėdamas chalatu, kol suimdavo miegas.

– Kokiu laiku jis guldavo?

– Įvairiai, sere. Kartais anksti – aštuntą valandą, jeigu jausdavosi pavargęs. Kartais sėdėdavo iki vienuolikos ir dar ilgiau.

– Ar jis duodavo kokį ženklą, kai norėdavo eiti gulti?

– Paprastai paskambindavo ir pakviesdavo mane, sere.

– Ir jūs padėdavote jam atsigulti?

– Taip, sere.

– Bet šiandien turėjote laisvą vakarą. Ar kiekvieną penktadienį turite laisvą vakarą?

– Taip, sere, penktadieniais aš laisvas.

– Kas penktadieniais paguldydavo poną Li?

– Pas jį ateidavo Tresilianas arba Volteris.

– Ar jis buvo toks silpnas, kad nebegalėdavo pats pajudėti?

– Judėdavo, sere, bet labai sunkiai. Jis sirgo reumatiniu artritu, sere. Kartais jausdavosi labai prastai.

– Ar dieną niekada neišeidavo iš savo kambario?

– Ne, sere. Visą laiką jame lindėdavo. Pono Li poreikiai buvo labai kuklūs.

– Minėjote, kad ponas Li pavakarieniavo septintą valandą?

– Tai, sere. Paėmęs padėklą, pastačiau ant stalo chereso butelį ir dvi taures.

– Kodėl?

– Liepė ponas Li.

– Ar visada taip darydavo?

– Ne, ne visada. Namuose buvo laikomasi taisyklės: nė vienas šeimos narys neturėjo teisės eiti vakarais pas poną Li, nebent jis pats ką nors pasikviesdavo. Kai kada ponas Li

vakarais norėdavo pasėdėti vienas, o kartais po pietų pasikviesdavo poną Alfredą ar ponią Lidiją arba juos abudu.

– Tačiau šį kartą jis nieko nepasikvietė. O gal prašė pakviesti kurį šeimynykštį?

– Manęs neprašė, sere.

– Vadinasi, jis nelaukė nė vieno giminaičio?

– Gal jis buvo ką nors anksčiau pasikvietęs, sere.

– Galimas ir toks variantas, – sutiko pulkininkas.

Horburis pridūrė:

– Aš patikrinau, ar viskas sutvarkyta, palinkėjau ponui Li labos nakties ir išėjau.

– Ar prieš išeidamas užkūrėte židinį? – pasidomėjo Puaro.

Kamerdineris, kiek padelsęs, atsakė:

– Židinys jau degė.

– Ar ponas Li galėjo užkurti židinį pats?

– O ne, sere. Aš manau, kad užkūrė ponas Haris.

– Ar prieš vakarienę pas jį buvo ponas Haris?

– Taip, sere. Kai įėjau, jis jau rengėsi išeiti.

– Kaip manote, apie ką jiedu kalbėjo?

– Ponas Haris buvo labai gerai nusiteikęs. Jis juokėsi atlošęs galvą.

– O senasis ponas Li?

– Jis buvo tylus, lyg ir susimąstęs.

– Suprantama. Ir dar, Horburi. Ką galite pasakyti apie tuos deimantus, kuriuos ponas Li laikė seife?

– Deimantus? Aš nemačiau jokių deimantų.

– Ponas Li laikė savo kambaryje gana daug nešlifuotų deimantų. Negalėjote jų nematyti.

– Ar jūs kalbate apie tuos neišvaizdžius akmenukus, sere? Taip, aš juos mačiau porą kartų. Bet nežinojau, kad tai deimantai. Jis rodė juos užsienietei, jaunajai ledi. Vakar ar užvakar.

Pulkininkas Džonsonas staiga rėžė:

– Juos pavogė!

– Tikiuosi, nemanote, kad aš čia kuo dėtas! – sušuko Horburis.

– Aš niekuo jūsų nekaltinu, – tarė Džonsonas. – Ar galite dar ką nors pasakyti, kas būtų susiję su byla?

– Su kuria byla, sere, – žmogžudystės ar deimantų?

– Ir su viena, ir su kita.

Horburis susimąstė. Liežuvio galu perbraukęs išblyškusias lūpas, pakėlė akis, kuriose galėjai įžiūrėti vos pastebimą pašaipą.

– Nieko daugiau, sere, aš pasakyti negaliu.

Puaro pasidomėjo:

– Gal atsitiktinai, vykdydamas savo tarnybines pareigas, nugirdote, sakykim, ką nors tokio, kas mums praverstų?

Kamerdinerio antakiai vos vos sukrutėjo.

– Ne, sere, aš nieko nežinau, sere. Tiesa, jautėsi šioks tokia įtampa tarp pono Li ir... kai kurių jo giminaičių.

– Tarp kurių giminaičių?

– Man pasirodė, kad kilo šiokių tokių nesmagumų dėl pono Hario sugrįžimo. Ponas Alfredas Li nustebo ir įsižeidė. Kaip supratau, dėl šios priežasties jiedu su tėvu pasižodžiavo. Bet tai ir viskas. Ponas Li net neužsiminė, kad kas nors būtų paėmęs deimantus. Be to, esu įsitikinęs, kad ponas Alfredas nė už ką taip nepadarytų.

Puaro greitai paklausė:

– Su ponu Alfredu jis kalbėjosi po to, kai pastebėjo, kad akmenukai dingę, ar ne?

– Žinoma, sere.

Puaro palinko į priekį.

– O juk aš maniau, Horburi, – švelniai prabilo seklys, – kad jūs nieko nežinojote apie deimantų vagystę, kol mes nepasakėme. Taigi aš nesuprantu, iš ko jūs sprendžiate,

kad ponas Li jau žinojo apie vagystę, dar prieš kalbėdamasis su sūnumi?

Horburis išraudo.

– Meluoti beprasmiška, sakykite teisybę, – griežtai įspėjo Sagdenas. – Kada sužinojote apie vagystę?

Sutrikęs Horburis prisipažino:

– Aš girdėjau apie tai, kai jis kalbėjo telefonu.

– Ar jūs buvote kambaryje?

– Ne, už durų. Prastai girdėjau. Supratau tik keletą žodžių.

– Ką nugirdote? – spyrė Puaro.

– Aš girdėjau žodžius „apiplėšimas" ir „deimantai", ir dar jis pasakė nežinąs, ką įtarti, ir kažką apie aštuntą valandą vakaro.

Vyresnysis inspektorius Sagdenas pritardamas linktelėjo:

– Ponas Li kalbėjosi su manimi. Maždaug dešimt minučių šeštos, ar ne?

– Taip, sere.

– O kai po to įėjote, ar jis atrodė susisielojęs?

– Gal truputį, sere. Jis buvo sutrikęs ir susirūpinęs.

– Toks susirūpinęs, kad jūs iš baimės dėjote į kojas?

– Klausykite, pone Sagdenai, man nepatinka, kad taip su manimi kalbate. Aš neėmiau jokių deimantų, neėmiau jų, ir jūs šito neįrodysite. Aš – ne vagis.

Inspektorius Sagdenas susivaldęs pasakė:

– Čia dar klausimas, – jis žvilgtelėjo į policijos viršininką ir, šiam linktelėjus, tęsė: – Kol kas viskas, mielasis. Šį vakarą mums nebebūsite reikalingas.

Horburis, lengviau atsidusęs, skubiai išėjo.

Sagdenas jausmingai tarė:

– Gerai jį prignybote, pone Puaro. Meistriškai pagavote meluojantį. Man dar neteko regėti, kad taip mikliai

žmogus būtų įviliotas į spąstus. Gal jis vagis, gal ne, bet kad melagis, tai jau tikrai.

– Nemielas žmogus, – sutiko Puaro.

– Šlykštus tipas, – pritarė Džonsonas. – Bet ne tai svarbiausia. Kokias išvadas galime padaryti iš jo parodymų?

Sagdenas skrupulingai išdėstė savo samprotavimus:

– Man atrodo, dėmesio vertos trys versijos. Pirma, Horburis – vagis ir žudikas. Antra, Horburis vagis, bet ne žudikas. Trečioji – Horburis nekaltas. Turime duomenų, patvirtinančių pirmąją versiją. Jis nusiklausė telefono pokalbį ir suprato – vagystė aptikta. Iš senio elgesio pajutęs, kad yra įtariamas, Horburis tyčia pasistengė pademonstruoti išeinąs aštuntą valandą, kad pasirūpintų alibi. O paskui nepastebėtam išslinkti iš kino teatro ir grįžti – visai nesunku. Tačiau jis turėjo būti garantuotas, kad draugužė neišduos. Pažiūrėsim, ką ji mums rytoj užgiedos.

– Bet kaip jis paslapčia įėjo į namą? – pasidomėjo Puaro.

– Tai sunkiausia, – sutiko Sagdenas. – Tikriausiai yra koks nors būdas. Sakykim, tarnaitė įleido pro šonines duris.

Puaro šyptelėjęs kilstelėjo antakius.

– Vadinasi, jis savo gyvybę patikėjo dviem moterims? Pasikliaudamas viena moterimi – ir tai jau labai rizikuoji, bet dviem – rizika pernelyg didelė!

– Kai kurie nusikaltėliai pasiryžę rizikuoti kuo tik norit, – ginčijosi Sagdenas. – Dabar panagrinėkime antrąją versiją. Horburis nukniaukė deimantus. Išnešė juos iš namų ir gal padavė bendrininkei. Tai padaryti nesunku, ir labai tikėtina, kad jis taip ir padarė. Sakykim, kad kitas žmogus sumanė šį vakarą nužudyti poną Li. Tas „kitas" nė neįtarė deimantų vagystės. Iš tikrųjų taip galėjo būti, bet pripažinkime – tai būtų gana keistas sutapimas.

Trečioji versija. Horburis nekaltas. Kažkas kitas paėmė deimantus ir nužudė senąjį džentelmeną. Štai tokie, regis, reikaliukai. Mūsų uždavinys pasirinkti vieną iš tų versijų.

Pulkininkas Džonsonas nusižiovavo, žvilgtelėjo į laikrodį ir atsistojo.

– Jeigu neklystu, – tarė jis, – šis paros laikas vadinamas naktimi. Vis dėlto dar žvilgtelėkime į seifą. Bus labai gražu, jeigu tie prakeikti deimantai ten tebeguli.

Bet seife deimantų nebuvo. Šifrą vyrai rado ten, kur Alfredas Li ir buvo nurodęs, – mažoje užrašų knygelėje velionio švarko kišenėje. Seife jie aptiko tuščią aksomo maišelį, o iš daugybės dokumentų sudomino tik vienas.

Tai buvo testamentas, parašytas prieš penkiolika metų. Po visokiausių su šiuo dokumentu susijusių įsipareigojimų rikiavosi gana paprasti potvarkiai. Pusę savo turto Simeonas Li palieka Alfredui Li. Antroji pusė dalijama po lygiai kitiems vaikams – Hariui, Džordžui, Deividui ir Dženiferai.

KETVIRTA DALIS

Gruodžio 25-oji

1

Kai Puaro išėjo pasivaikščioti į Gorston Holo parką, spigino Kalėdų vidudienio saulė. Virš parko medžių kyšojo gremėzdiško namo dalis. Iš pietų pusės prie jo glaudėsi atvira terasa, apjuosta karpyto kukmedžio tvorele. Žemaūgiai medžiai augo tarp betono plytų, ant kurių lygiais tarpais atskirtos viena nuo kitos stovėjo kubo formos akmeninės vazos su mažutėliais peizažais.

Puaro susidomėjęs žvelgė į juos. Patenkintas burbtelėjo:

– *C'est bien imaginé, ēa*!*

Tolėliau jis pastebėjo dvi figūras, vyro ir moters, einančias prie dekoratyvinio tvenkinio, kuris buvo įrengtas už kokių trijų šimtų jardų nuo namo. Erkiulis lengvai atpažino moterį – tai Pilara. Vyrą iš pradžių jis palaikė Stivenu Faru, bet netrukus suprato apsirikęs. Tai buvo Haris,

* Neblogai sugalvota (pranc.)

visa savo povyza rodantis išskirtinį dėmesį žavingajai giminaitei. Jis vis atlošdavo galvą ir nusikvatodavo, o tada dar labiau palinkdavo prie merginos ir klausydavosi, ką ši sako.

„Štai kieno nekamuoja širdgėla“ – pagalvojo sau Puaro.

Kažkas sučežėjo už nugaros, ir Erkiulis atsigręžė. Jį pasivijo Magdalena Li. Moteris irgi akimis sekė nueinančią porelę. Žavingai nusišypsojusi, ji prabilo:

– Kokia nuostabi rudens diena! Sunku patikėti praėjusios nakties tragedija, ar ne, mesjė Puaro ?

– Taip, madam, nelengva.

Magdalena atsiduso.

– Aš dar niekad nemačiau tokios baisybės. Regis, iki šiol buvau tik vaikas, o dabar staiga subrendau. Aš net neįsivaizdavau, kad taip gali būti.

Ji vėl atsiduso. Paskui tarė:

– Pilara puikiai tvardosi. Manau, kad reikšmės turi ispaniškas kraujas. Kaip keista...

– Kas keista, madam?

– Jos atsiradimas – kaip sniegas ant galvos.

– Man pavyko išsiaiškinti, – tarė Puaro, – kad senasis ponas Li ilgai jos ieškojęs. Susirašinėjo su konsulatu Madride vicekonsulu Alikvaroje, kur mirė jos motina.

– Jis tai darė slapta, – tarė Magdalena. – Alfredas nieko nieko nežinojo. Lidija irgi.

– O! – Puaro dėjosi nustebęs.

Magdalena priėjo arčiau, ir seklys pajuto moters kvepalų aromatą.

– Žinote, mesjė Puaro, Dženiferos vyrą Estravadosą slepia kažkokia migla. Juk jis mirė beveik tuoj po jų vestuvių ir, be to, labai neaiškiomis aplinkybėmis. Alfredas

ir Lidija geriau žino. Man atrodo, kad jis įsivėlęs į kažkokią bjaurią istoriją.

– Galime tik apgailestauti, – tarė Puaro.

Magdalena tęsė:

– Maniškis mano, ir aš visiškai su vyru sutinku, kad mūsų šeima turėtų daugiau žinoti apie merginos praeitį. Pagaliau jeigu jos tėvas buvo nusikaltėlis...

– Ji nutilo, bet Puaro neištarė nė žodžio. Jis, regis, ramiai gėrėjosi gražiu Gorston Holo žiemos peizažu.

Magdalena, ilgai neiškentusi, vėl prašneko:

– Aš niekaip negaliu atsikratyti jausmo, kad ir mano uošvio nužudymo būdas kažkoks keistas ir paslaptingas. Tai... tai ne angliškas stilius.

Erkiulis Puaro neskubėdamas atsigręžė. Puaro pilkos akys susidūrė su naiviu, bet smalsiu žvilgsniu.

– Aha, jūsų manymu, tai ispaniška maniera? – paklausė Puaro.

– Bet juk jie tokie žiaurūs, ar ne? – Magdalenos balsas skambėjo vaikiškai naiviai. – Tos koridos ir visa kita!

Erkiulis nusišypsojo.

– Vadinasi, jūs manote, kad madmuazelė Estravados „parėžė“ savo senelį?

– O ne! Ne, mesjė Puaro! – karštai sušuko Magdalena. – Aš nieko panašaus nesakiau!

– Nusiraminkite, – tarė Puaro, – gal ir nesakėte.

– Aš tik pagalvojau, kad ji... na, įtartina, ar kaip čia pasakius. Antai vakar vakare tame kambaryje ji slapta kažką pačiupo nuo grindų.

Puaro griežtai paklausė pasikeitusiu balsu:

– Ji kažką pakėlė nuo grindų?

Magdalena nusišypsojusi pagiežingai linktelėjo.

– Taip, kai tik mes visi įėjome į kambarį! Ji slapčiomis apsižvalgė, ar kas nemato, ir vikriai kažką pakėlė. Bet policijos inspektorius pastebėjo ir privertė tai atiduoti.

– Madam, ar pamatėte, ką Pilara paėmė nuo grindų?

– Ne. Gerai nemačiau, nes ji buvo tolokai nuo manęs. Kažkokį mažą daikčiuką... – Magdelenos balse skambėjo nuoskauda.

Puaro susiraukė.

– Įdomu, labai įdomu, – burbtelėjo jis.

Magdalena skubiai pridūrė:

– Aš pamaniau, jūs turėtumėte apie tai žinoti. Juk mes nieko negirdėjome nei apie jos auklėjimą, nei apie ankstesnį gyvenimą. Alfredas be galo patiklus, o mieloji Lidija tokia išsiblaškiusi, – ir dar pridūrė: – Eisiu, gal galėsiu jai kuo nors padėti.

Magdalena išdidžiai šypsodamasi nužingsniavo.

Susimąstęs Puaro liko terasoje.

2

Tokį jį rado inspektorius Sagdenas. Paniuręs burbtelėjo:

– Labas rytas, pone Puaro, manau, susiklosčius tokioms aplinkybėms, nederėtų, kaip įprasta, linkėti linksmų Kalėdų.

– *Mon cher collègue**, žvilgtelėjęs į jūsų veidą, nepasakyčiau, kad esate linksmas. Net jei man ir palinkėtumėt linksmų Kalėdų, aš, tiesą sakant, negalėčiau atsilyginti tuo pačiu. Kaip sekasi?

– Spėjau daug ką patikrinti. Horburio alibi tikras. Kino teatro durininkas matė jį įeinantį su mergina ir išeinantį su ja po seanso. Regis, jis iš tikrųjų visą laiką sėdėjo salėje. Kad tai teisybė, jo mergina pasiryžusi prisiekti.

---

* Mano mielas kolega (pranc.)

Puaro antakiai pakilo į viršų.

– Et, bet kas galėtų tikėti moterimis! – ciniškai tęsė Sagdenas. – Dėl vyrų jos pameluotų bet ką.

– Ką gi, tai daro joms garbę, – tarė Puaro.

– Tai svetimtaučio nuomonė, – nepatenkintas burbtelėjo Sagdenas. – Toks požiūris trukdo teisėsaugai.

– Teisėsauga – gana keistas dalykėlis, – tarė Puaro. – Ar niekada nebuvote apie tai susimąstęs?

Sagdenas, nesuprasdamas, kur link suka pašnekovas, dėbtelėjo į jį ir tarė:

– Jūs kalbate apie visiškai man nesuprantamus dalykus, pone Puaro.

– Nieko panašaus. Paprasčiausiai esu pripratęs mąstyti logiškai. Bet nesileiskime į diskusiją šia tema. – Jūs manote, kad toji gražuolė iš pieno parduotuvės meluoja?

Sagdenas papurtė galvą.

– Ne. Jei atvirai, manau, kad jis sako teisybę. Tai paprasta mergina, ir jei ji būtų sumelavusi, bemat būčiau pastebėjęs.

– Tikriausiai turit didelę patirtį, – tarė Puaro.

– Taip, pone Puaro. Bet kuris iš mūsų, tiek laiko skyręs tardymams, gana nesunkiai atskiria, kada žmonės meluoja, o kada ne. Man atrodo, merginos parodymais galime tikėti. Išvada būtų tokia – Horburis nenužudė senojo pono Li. Taigi mes turėtume sutelkti dėmesį į šeimos narius, – policininkas giliai atsiduso. – Tai padarė vienas iš jų, pone Puaro. Vienas iš jų – žmogžudys!

– Ar turite kokių nors duomenų?

– Taip, man pasisekė išsiaiškinti dėl telefono skambučių: pavyko nustatyti, kad Džordžą Li telefonu sujungė su Vesteringamu be dviejų minučių devintą. Jis kalbėjo ne ilgiau kaip šešias minutes.

– Aha!

– Būtent – aha! Pasakysiu dar daugiau – antrojo skambučio apskritai nebuvo.

– Labai įdomu, – patenkintas tarė Puaro. – Mesjė Džordžas Li sakė, kad, vos tik jis spėjo padėti ragelį, viršuje pasigirdęs bildesys. O iš tikrųjų kalbėti telefonu jis baigė maždaug 10 minučių iki triukšmo. Kur jis buvo tą laiką? Ponia Magdalena teigia taip pat skambinusi telefonu, o iš tiesų net nebuvo užsisakiusi pokalbio. Kur ji buvo?

– Aš mačiau – jūs tik ką kalbėjotės su ja, pone Puaro, – tarė Sagdenas, bet Puaro atsakė:

– Jūs apsirinkate!

– Kaip tai ?

– Aš nesikalbėjau su ja – tai ji kalbėjosi su manimi!

– A, – nekantriai ištarė Sagdenas, bet kai pagaliau Puaro ištarti žodžiai pasiekė inspektoriaus sąmonę, jis sušuko: – Vadinasi, tai ji panoro pasikalbėti su jumis?!

– Nė kiek neabejoju – ponia Magdalena Li kaip tik dėl to čia ir buvo atėjusi.

– Ką ji norėjo pasakyti?

– Stengėsi pabrėžti kai kurias detales: neanglišką nužudymo būdą, paslaptingą madmuazelės Estravados tėvo istoriją, taip pat tą faktą, kad panelė Pilara kažką pakėlusi nuo grindų velionio kambaryje.

– Ir tai – viskas, ką ji pasakė? – susidomėjęs paklausė Sagdenas.

– Taip. Ar nepasakysite, ką gi mergina rado?

Sagdenas atsiduso.

– Į šį klausimą galėčiau pateikti tris šimtus įvairiausių atsakymų! Bet verčiau jums parodysiu. Tai tokia smulkmena, kuri detektyviniuose romanuose padeda surasti tiesą. Jeigu sugebėsite iš jos ką nors išgauti, aš išeisiu iš policijos.

– Parodykite.

Sagdenas ištraukė iš kišenės voką ir jo turinį iškratė į delną. Inspektoriaus veide pasirodė vos pastebima šypsena.

– Štai, prašom, ką apie tai pasakysite?

Plačiame inspektoriaus delne gulėjo trikampis rožinės gumos gabalėlis ir nedidukas medinis kaištelis.

Puaro paėmė tai ir susikaupęs apžiūrėjo.

– Kokia jūsų nuomonė, pone Puaro?

– Tikriausiai tai guminės kempinės gabalėlis?

– Taip, tai pono Simeono Li guminės kempinės gabalėlis. Kažkas aštriomis žirklėmis nukirpo kampelį. Ko gero, paaiškės, kad tai padarė pats ponas Li. Vieno negaliu suprasti – *kodėl*? Horburis irgi negali paaiškinti. O medinis kaištelis beveik tokios pat formos, kaip kribidžo* loštukas, nors šie paprastai būna iš dramblio kaulo. O čia tik pušies ar eglės šakalėlis.

– Labai keista, – burbtelėjo Puaro.

– Imkite, jei norite, – maloniai pasiūlė Sagdenas. – Man šie daikteliai nereikalingi.

– Mano drauge, pasilikite sau!

– Ar šie niekučiai nesukėlė jums kokių nors minčių?

– Sąžiningai prisipažinsiu – absoliučiai jokių!

– Puiku! – sarkastiškai sušuko Sagdenas, Pilaros radinį vėl kišdamasis į kišenę.

– Ponia Magdalena Li gana gyvai pavaizdavo, kaip jaunoji ledi, vogčiomis apsidairiusi, kad niekas nepamatytų, pačiupo šį daiktelį. Tai tiesa?

Sagdenas susimąstė.

– Ne, – tarė, regis, šiek tiek abejodamas. – Aš taip nepasakyčiau. Tuo metu ji visai nebuvo panaši į nusikaltėlę, bet ir gumelę, ir šakaliuką paėmė greitai, kai daugu-

---

* Kortų lošimas

ma to nematė. Tačiau ji nepastebėjo, kad aš ją seku, ir, žinoma, išsigando, kai pareikalavau atiduoti radinį.

– Bet juk galima rasti kokį nors protingą paaiškinimą, – susimąstė Puaro. – Gumos gabalėlis ką tik nukirptas... O gal tai visai nesusiję su byla?..

Sagdenas nekantriai pertraukė:

– Tiek jau to, galvokite, kaip tik norite, pone Puaro. Aš tik padariau kai kurias išvadas, dėl kurių iš tiesų verta pamąstyti.

– Įdomu būtų paklausyti, – tarė Puaro.

Sagdenas išsitraukė užrašų knygutę.

– Reikia išanalizuoti faktus. Pradėsime nuo tų šeimos narių, kurie negalėjo įvykdyti žmogžudystės. Juos išbrauksime.

– Kas tie žmonės?

– Tai Alfredas ir Haris Li. Jie turi tvirtą alibi. Taip pat išbrauksime ponią Lidiją Li, kadangi Tresilianas matė ją svetainėje likus kokiai minutei iki grumtynių viršuje. Su jais viskas aišku. Dabar panagrinėkime kitų elgesį. Štai sąrašas. Kad būtų aiškiau, aš juos sugrupavau taip.

Jis padavė Puaro atskleistą užrašų knygutę.

Nusikaltimo metu:

Džordžas Li *buvo* – ?

Ponia Magdalena Li *buvo* – ?

Deividas Li *buvo* muzikos salone, skambino pianinu (liudija žmona);

Ponia Hilda Li *buvo* muzikos salone (liudija jos vyras);

Panelė Estravados *buvo* savo kambaryje (liudininkų nėra);

Stivenas Faras *buvo* šokių salėje, visą laiką keitė gramofono plokšteles (liudija trys tarnai, girdėję muziką).

Grąžindamas užrašų knygutę Puaro paklausė:

– Kokias padarėte išvadas?

– Išvados tokios, – dėstė Sagdenas: – Senį galėjo nužudyti Džordžas Li. Galėjo nužudyti ponia Magdalena Li, taip pat ir Pilara Estravados. *Ir jį nužudyti galėjo arba ponas Deividas, arba ponia Hilda Li*, bet *ne abu drauge*.

– Vadinasi, atmetate jų alibi?

Inspektorius energingai palingavo galva.

– Žinoma! Vyras ir žmona vienas kitam labai atsidavę. Į žmogžudystę gali būti įsipainioję jie abu, o jei tai padarė kuris vienas, kitas dėl savo antrosios pusės guldys galvą. Aš manau, kad viskas buvo kaip tik taip. Iš tikrųjų kažkas muzikos salone skambino pianinu. Tai galėjo būti Deividas Li, tai labiausiai tikėtina, nes visi teigia, esą jis domisi muzika ir mėgsta skambinti. Tačiau nėra nė vieno fakto, patvirtinančio, kad su juo buvo ir jo žmona, žinoma, jei nekalbėsime apie jų pačių parodymus. Antra vertus, pianinu galėjo skambinti ir Hilda Li, o Deividas tuo metu galėjo nuskuosti į antrą aukštą ir nužudyti tėvą! Visai kita dviejų brolių, sėdėjusių valgomajame, situacija. Alfredas ir Haris Li neapkenčia vienas kito. Nė vienas iš jų nemeluotų antrojo naudai.

– O kaip dėl Stiveno Faro?

– Jis – vienas įtariamųjų, nes jo „gramofoniniu“ alibi nelabai galima pasikliauti. Nors, kita vertus, toks alibi kartais būna kur kas patikimesnis negu „geležinis“ ar „šimtaprocentinis“, kuriais beveik visada pasirūpinama iš anksto.

Puaro linktelėjo.

– Aš suprantu, ką jūs turite omenyje. Tai alibi žmogaus, kuris iš anksto nežino, kad jam jo prireiks.

– Teisingai. Be to, aš kažkodėl netikiu, kad čia įsipainiojęs pašalinis žmogus.

Puaro skubiai tarė:

– Šiuo klausimu aš su jumis sutinku. Li šeima seniai nuodijama lėtai veikiančiais nuodais. Tie nuodai – jų kraujyje. Man atrodo, žmogžudystės priežastis – neapykanta, – jis mostelėjo ranka. – Taip, nelengva čia susigaudyti.

Vyresnysis inspektorius Sagdenas, klausęsis kantriai, bet ne itin įdėmiai, pasakė:

– Visiškai teisingai, pone Puaro. Bet mes būtinai iškapstysime tiesą. Vadovausimės atmetimo ir logikos metodu. Dabar žinome, kas turėjo galimybę nužudyti: tai Džordžas Li, Magdalena Li, Hilda Li, Pilara Estravados, ir dar prie jų priskirčiau Stiveną Farą. Imkime ir panagrinėkime motyvus. Kas buvo suinteresuotas pašalinti senąjį poną Li? Šiuo požiūriu mes taip pat galime atmesti keletą žmonių. Visų pirma – panelę Estravados. Kaip aš išsiaiškinau, pagal dabartinį testamentą ji apskritai nieko nebūtų gavusi. Jeigu Simeonas Li būtų miręs anksčiau už jos motiną, tai motinos dalis būtų atitekusi jai, suprantama, tik tuo atveju, jei ji pinigų nebūtų palikusi kam nors kitam. Bet kadangi Dženifera Estravados mirė pirmiau nei senis Li, jos palikimo dalis atitenka kitiems Simeono vaikams. Taigi senelio mirtimi panelė Estravados visiškai nebuvo suinteresuota. Seniui ji labai patiko, ir tikriausiai naujajame testamente jis būtų užrašęs nemažą pinigų sumą. Jį nužudžiusi Pilara būtų praradusi viską ir negautų nieko. Ar jūs sutinkate su tokia išvada?

– Visiškai.

– Žinoma, galima manyti, kad ji perrėžė jam gerklę ginčo įkarštyje, bet tai man atrodo visiška nesąmonė. Visų pirma jųdviejų santykiai buvo kuo geriausi, be to, ji šiuose namuose išgyveno labai jau neilgai, taigi nebuvo priežasties užsirūstinti ant senelio. Todėl greičiausiai panelė

Estravados neįsivėlusi į nusikaltimą. Ir aš būčiau linkęs pasiginčyti, jūsų bičiulės ponios Magdelenos Li žodžiais tariant, angliško stiliaus tai žmogžudystė ar ne – perrėžti vyrui gerklę.

– Nevadinkite jos mano bičiule, – paprieštaravo Puaro. – Arba aš imsiu kalbėti apie jūsų bičiulę madmuazelę Estravados, kuri jus laiko labai simpatišku vyriškiu.

Ir Puaro aiškiai liko patenkintas, išvydęs sumišusį flegmatiškąjį inspektorių. Jis net nustebo pamatęs, kaip šis visas išraudo.

Seklys tylėdamas susimąstė, tačiau netrukus pasidomėjo:

– Sakykite, ar jūsų ūsai nuo prigimties tokie vešlūs? Prisipažinkite, juk naudojate specialią pomadą.

– Pomadą? Dieve mano, žinoma, ne!

– Tai kuo gi juos tepate?

– Tepu? Niekuo netepu! Jie... jie paprasčiausiai veša, ir tiek!

Puaro atsiduso.

– Apvaizda jums dosni, – jis perbraukė ranka savo kruopščiai prižiūrimus ūselius, dar kartą atsiduso ir sumurmėjo: – Tarp kitko, tie dažai, kurie tarsi suteikia natūralią spalvą, iš tikrųjų labai kenkia odai.

Tačiau vyresnysis inspektorius nerodė jokio susidomėjimo ūsų priežiūros klausimais ir flegmatiškai tarė:

– Nagrinėdami nusikaltimo motyvus, manau, mes galime atmesti ir poną Stiveną Farą. Įmanomas dalykas, kad tarp jo tėvo ir senojo pono Li būta kažkokių sąskaitų, nors tai ir nelabai įtikinama. Kai mes apie tai užsiminėme, Faras elgėsi laisvai ir natūraliai, man atrodo, kad jis neapsimetinėjo. Ne, tikriausiai neverta su juo vargti.

– Aš irgi esu tokios nuomonės, – pritarė Erkiulis.

– Yra dar vienas žmogus, kuriam naudinga, kad senasis ponas Li būtų buvęs gyvas. Tai jo sūnus Haris. Tiesa,

jis paminėtas testamente, bet esu įsitikinęs, kad apie tai nežinojo. Tikriausiai nežinojo. Visi manė, kad Haris išbrauktas iš testamento už tai, kad nutraukė ryšius su šeima. Dabar nedaug truko, kad jis ir vėl pelnytų tėvo malonę. Haris ne toks kvailas, kad nužudytų tėvą, kol šis nesurašė naujo testamento. Todėl visi mums žinomi faktai byloja, kad Haris negali būti žudikas. Taigi pamažu artėjame prie tikslo, ratas siaurėja.

– Teisingai. Netrukus apskritai nieko neliks!

Sagdenas nusijuokė.

– Šito nebus! Dar liko Džordžas Li su žmona, Deividas Li ir ponia Hilda. Kiekvienas iš jų laimi iš senio mirties, o aš sužinojau, kad Džordžas Li dar ir labai godus. Negana to, tėvas grasino nurėšiąs jam išlaikyti skirtą dalį. Taigi Džordžas Li turėjo ir priežastį, ir galimybę nužudyti tėvą!

– Tęskite, – paprašė Puaro.

– Dabar pakalbėsime apie ponią Magdaleną Li. Moteriškė pinigus mėgsta kaip katė grietinėlę, ir aš pasirengęs kirsti lažybų, kad ji paskendusi skolose. Be to, pavydėjo, kad senis taip domisi ispaniško kraujo turinčia anūke. Matė, kaip mikliai mažytė pavergė jį. Magdalena girdėjo, kaip šis pasikvietė advokatą, tad nutarė veikti nedelsdama. Įtikinama, ar ne?

– Galbūt.

– Dar lieka Deividas Li ir jo žmona. Jie gauna savo dalį pagal galiojantį testamentą, bet aš kažkodėl netikiu, kad šiuo atveju žmogžudystės priežastis būtų pinigai.

– Netikite?

– Netikiu. Deividas man atrodo truputį ne šio pasaulio žmogus. Toli gražu ne savanaudis. Jis truputį... e-e... keistas. Man atrodo, yra trys realūs galimi žmogžudystės motyvai. Pirmas – deimantai, antras – testamentas ir trečias – tiesiog neapykanta.

– Aha, ir jūs priėjote prie tokios išvados.

– Suprantama, – atsakė Sagdenas. – Aš iš karto taip pamaniau. Jeigu žudikas Deividas Li, tai vargu ar jis būtų žudęs dėl pinigų. Beje, jeigu galvosime, kad žmogžudys jis, darosi suprantama ta kruvinoji bakchanalija!

Puaro atidžiai pažvelgė į jį.

– Man įdomu, kad jūs padarėte tokią išvadą. Atsimenate, ką pasakė ponia Lidija: „... tiek kraujo". Juk tai primena senoviškus ritualus – kraujo aukojimą, patepimą aukos krauju.

Sagdenas susiraukė:

– Jūsų manymu, žmogžudys, kad ir kas jis būtų, – beprotis?

– Mielasis, žmogus turi daugybę slaptų instinktų, kurių esant jis nė neįtaria. Tarp jų ir kraujo troškimas, primenantis atnašavimą.

Inspektorius suabejojo.

– Deividas Li atrodo gana ramus vyras.

Puaro paprieštaravo:

– Jūs nelabai išmanote psichologiją. Deividas Li – žmogus, kuris gyvena praeitimi. Jame dar gyvas motinos atminimas. Daug metų gyveno toli nuo tėvo, nes negalėjo jam atleisti už savo motinos mirtį. Sakykim, jis atvažiavo čionai trokšdamas viską dovanoti, bet neįstengė... Mes žinome tik viena: kai Deividas Li stovėjo prie velionio kūno, sielos gilumoje patyrė pasitenkinimą dėl to, kas įvyko. „Viešpaties Dievo malūnas mala lėtai, bet sumala viską iki paskutinio grūdo." Kerštas! Atpildas! Pyktis, nuoskauda, neteisybė nuplauta krauju.

Netikėtai Sagdenas krūptelėjo.

– Nekalbėkite taip, pone Puaro. Tiesiog šiurpas eina per kūną. Viskas galėjo būti kaip tik taip, kaip jūs

sakote. Bet jeigu tai tiesa, tai ponia Hilda viską žino ir yra pasirengusi savo vyrą ginti bet kuria kaina. Dėl to neabejoju. Tačiau įsivaizduoti ją žudiko vietoje – ne. Ji tokia rami, paprasta moteris.

Puaro tiriamai pažvelgė į inspektorių.

– Taigi ji jums paliko tokį įspūdį? – paklausė jis.

– Na, taip, labai širdinga moteris, jeigu suprantate, ką noriu pasakyti.

– O, žinoma, puikiausiai suprantu!

Sagdenas žvilgtelėjo į seklį.

– Pone Puaro, jeigu jūs turite kokių samprotavimų, galime aptarti.

– Aš turiu kai kurių idėjų, bet jos gana miglotos. Pirmiausia norėčiau išgirsti jūsų išvadas.

– Gerai. Kaip jau sakiau, yra tik trys žmogžudystės priežastys. Neapykanta, nauda ir tie deimantai. Paanalizuokime faktus chronologine tvarka. Pusė keturių. Šeimos susirinkimas. Pokalbį telefonu su advokatu girdi visa šeima. Paskui senukas duoda valią savo pykčiui, kad visi išeitų. Jie išsigandę išsilaksto kaip kiškiai.

– Hilda Li pasilieka, – priminė Puaro.

– Taip, pasilieka, bet neilgam. Apie šeštą valandą Alfredas kalbasi su tėvu – labai nemalonus pokalbis. Senis rengiasi atleisti visas Hario nuodėmes ir sugrąžinti jo teises. Alfredas nepatenkintas. Be abejonių, Alfredas tampa svarbiausiu įtariamuoju. Nuo to momento jis turi rimčiausią pagrindą nužudyti tėvą. Kiek vėliau pas tėvą užeina Haris. Jo nuotaika be galo pakili – gavo iš senio visko su kaupu! Bet reikalas tas, kad dar iki šitų susitikimų Simeonas Li aptiko tuščią seifą, spėjo paskambinti man ir papasakoti apie dingusius deimantus. Tačiau ponas Li apie tai net neužsiminė nė vienam sūnui.

Kodėl? Tik todėl, kad buvo absoliučiai tikras, kad jie nekalti. Jis jų neįtarė. Esu įsitikinęs, ir jau ne kartą jums šitai sakiau, kad senis įtarė Horburį ir dar vieną žmogų. Ir nujaučiau kitą jo žingsnį. Atsiminkite, jis pasakė labai aiškiai – vakare tegu niekas nelenda į akis. Kodėl jis šitaip pasakė? Todėl, kad laukė kitų lankytojų. Pirma – manęs, antra – to žmogaus. Jis pasikvietė kažką tuoj po vakarienės. Ką? Gal Džordžą Li? Labiau tikėtina – jo žmoną. Ir štai čia į pirmąjį planą išeina Pilara Estravados. Senis spėjo parodyti jai deimantus ir pasakė jų kainą. Ar galite tvirtai pareikšti, kad ne ji pavogė akmenis? Prisiminkite paslaptingas užuominas apie tai, kad jos tėvas buvo prisiviręs košės. Galimas daiktas, jis buvo profesionalus vagis ir gyvenimą baigė kalėjime.

Puaro susimąstęs pakartojo:

– Vadinasi, jūsų manymu, į pirmąjį planą išeina Pilara Estravados...

– Taip, kaip galima vagilė. Paskui, supratusi, kad yra demaskuota, pametė galvą ir įniršusi puolė savo senelį.

– Taip, gal ir taip...

– Bet jūs abejojate? Pone Puaro, prašom pasakyti, ką manote.

– Aš nuolat mintyse grįžtu prie vieno ir to paties – velionio charakterio. Kas per žmogus buvo tas Simeonas Li?

– Jokia paslaptis, – gūžtelėjęs pečiais tarė Sagdenas.

– Tai jūs man ir papasakokite, koks jis buvo – čionykščio gyventojo akimis.

Inspektorius pirštu perbraukė pabarzdę. Jis truputį sutriko.

– Aš esu ne vietinis, – prisipažino. – Atsikėliau iš Rivširo, gretimos grafystės. Bet žinau, senasis ponas Li garsėjo šiuose kraštuose. Apie jį daug girdėjau.

– Iš tiesų? Ir ką girdėjote?

– Su juo būdavo nemalonu bendrauti, tik nedaugelis rasdavo bendrą kalbą. Tačiau jis buvo labai dosnus, jeigu kalbėsime apie pinigus. Aš iki šiol nesuprantu, kaip ponas Džordžas Li išaugo toks šykštuolis, visai nepanašus į savo tėvą.

– A! Šioje šeimoje – dvi paveldėjimo linijos. Alfredas, Džordžas ir Deividas, bent jau iš išorės, priklauso motinos linijai. Aš šįryt kaip tik apžiūrėjau šeimos nuotraukas.

– Jis buvo ūmus žmogus, – tęsė inspektorius Sagdenas. – Ir dar, jaunystėje garsėjo kaip palaidūnas. Jau daug metų invalidas. Ir nepaisant visko – buvo dosnus. Jeigu atsitikdavo bėda, visada nuskriaustai merginai sumokėdavo negailėdamas, kad tik išleistų ją už vyro. Gal jis ir negeras žmogus, bet ne smulkmeniškas. Jis nevertino žmonos, niekino ją, bėgiojo paskui kitas moteris. Žmonės šneka, kad jis nualino jai širdį ir nuvarė į kapus. Manau, kad ji iš tikrųjų buvo nelaiminga, pasigailėjimo verta būtybė. Visą laiką sirgdavo, iš namų nė kojos neiškeldavo. Be abejo, ponas Li turėjo savo keistenybių. Jis buvo labai kerštingas. Nebuvo tokio atsitikimo, kad Li nebūtų nubaudęs savo įžeidėjo, ir, sako, visad išlaukdavo keršto valandos.

– „Viešpaties Dievo malūnas mala lėtai, bet sumala viską iki paskutinio grūdo“, – priminė Puaro.

Inspektorius Sagdenas niūriai tarė:

– Verčiau sakykite – velnio malūnas! Dievas ir Simeonas Li neturėjo nieko bendra. Jis buvo žmogus, pasiryžęs parduoti šėtonui sielą ir patirti malonumą iš tokio sandėrio. Be to, jis buvo išdidus ir pasipūtęs kaip Liuciferis.

– Sakote, išdidus kaip Liuciferis! – šūktelėjo Puaro. – Ką gi, visa tai, ką pasakojote, suteikia peno apmąstymams.

Inspektorius kiek sutrikęs pasidomėjo:

– Bet juk nemanote, kad Simeoną Li nužudė už jo puikybę?

– Aš manau, – atsakė Puaro, – kad egzistuoja toks dalykas kaip paveldimumas. Ir Simeono Li sūnūs paveldėjo jo išdidumą.

Seklys staiga nutilo. Iš namo išėjo Hilda Li ir, stabtelėjusi terasoje, apsižvalgė.

3

Hilda Li prašneko:

– Aš jūsų ieškojau, pone Puaro.

Inspektorius Sagdenas atsiprašęs įėjo į vidų. Lydėdama jį akimis Hilda tarė:

– Nežinojau, kad čia su juo šnekate. Galvojau, kad inspektorius išėjo su Pilara. Man jis patinka, toks taktiškas, – melodingas moters balsas skambėjo liūdnai.

Puaro priminė:

– Regis, sakėte, kad norite su manimi pasikalbėti?

– Taip, manau, kad galėtumėt man padėti.

– Labai džiaugčiausi, jeigu pavyktų.

– Jūs protingas žmogus, pone Puaro. Aš tai pastebėjau dar vakar vakare. Atrodo, jūs lengvai perprantate kai kuriuos dalykus. Noriu, kad suprastumėt ir mano vyrą.

– Klausau, madam?

– Aš nieku gyvu nesikalbėčiau apie tai su inspektoriumi Sagdenu. Jis nesuprastų. O jūs suprasite.

Puaro nusilenkė.

– Darote man garbę, madam.

Hilda ramiai tęsė:

– Štai jau daugelį metų – nuo to laiko, kai mes susituokėme, – mano vyras negaluoja, ir tą jo negalią aš apibūdinčiau kaip sielos skausmą.

– O!

– Po fizinės traumos jauti skausmą, bet pamažu viskas praeina, žaizda užgyja, kaulas suauga. Blogiausiu atveju lieka lengvas negalavimas ar nedidelis randas, ir viskas. Mano vyras patyrė stipriausią traumą tuo gyvenimo tarpsniu, kai buvo pats jautriausias. Jis dievino savo motiną ir buvo jos mirties liudininkas. Jis nutarė, kad morališkai už jos mirtį turi atsakyti tėvas. Nuo to sukrėtimo jam taip ir nepavyko pasveikti. Pagieža savo tėvui visą laiką jame buvo gyva. Tai aš įkalbėjau Deividą atvažiuoti čia Kalėdų, nes norėjau, kad jis susitaikytų su tėvu. Aš norėjau... jo paties labui išgydyti sielos traumą. Dabar suprantu – mūsų atvykimas buvo klaida. Simeonui Li teikė malonumą druskos barstymas ant senų žaizdų. Tai labai pavojingas žaidimas...

– Jūs norite pasakyti, madam, kad jūsų vyras nužudė savo tėvą?

– Aš noriu jums pasakyti, pone Puaro, kad jis galėjo tai padaryti. Ir dar pasakysiu, kad jis šito nepadarė! Kai Simeoną Li žudė, jo sūnus Deividas skambino laidotuvių maršą. Noras nužudyti perpildė jo širdį, varvėjo pirštų galiukais ir tirpo melodijos garsuose. Tai teisybė.

Puaro patylėjo porą minučių, o paskui paklausė:

– Ką jūs manote, madam, dėl tos senosios damos?

– Jūs turite omeny Simeono Li žmonos mirtį?

– Taip.

Rinkdama žodžius Hilda kalbėjo:

– Aš pakankamai gerai pažįstu gyvenimą ir suprantu, kad jūsų nedomina išoriniai šios temos aspektai. Iš pirmo žvilgsnio gali atrodyti, kad Simeonas visais atžvilgiais kaltas, kad jis paprasčiausiai tyčiodavosi iš savo žmonos. Bet aš tikiu, kad jo žmonai dar buvo būdingas tam tikras susitaikymas ir paklusnumas, kuris tokio tipo

vyrams žadina žvėriškus jausmus. Simeonui Li, aš manau, darydavo įspūdį valios jėga ir tvirtas charakteris. Susitaikymas ir ašaros jį tiesiog siutindavo.

Puaro paklausė:

– Vakar vakare jūsų vyras sakė, kad jo motina niekada nesiskųsdavo. Ar tai tiesa?

Hilda nekantriai sušuko:

– Kur jau ten! Ji nuolat jam skųsdavosi. Ji užvertė Deividui ant pečių savo nelaimę. O jis buvo jaunas, pernelyg jaunas, kad pakeltų tą naštą!

Puaro atidžiai pažvelgė į Hildą. Ji išraudo ir prikando lūpą.

– Taip, suprantu, – ištarė jis.

– Ką jūs suprantate?

– Tai, kad jūs būtumėt jam gera motina, bet esate tik jo žmona.

Moteris nusigręžė. Tuo metu iš namo išėjo Deividas ir pasuko prie jų. Jau iš tolo jis džiugiai sušuko:

– Hilda, kokia puiki diena! Lyg būtų pavasaris, o ne žiema.

Jis priėjo arčiau. Galva atmesta atgal, šviesių plaukų garbana nukritusi ant kaktos, žvilgančios mėlynos akys. Atrodė nuostabiai jaunas, beveik berniokas. Rodės, dvelkia energija ir nerūpestingu žvalumu. Akimirką Puaro net užgniaužė kvapą.

– Eime, Hilda, pasivaikščioti prie tvenkinio, – paragino Deividas.

Nusišypsojusi ji įsikibo vyrui į parankę.

Puaro žvelgė jiems pavymui. Hilda atsigręžusi žvilgtelėjo į seklį – greitai, neramiai. O gal tai buvo ne nerimas, o baimė?

Erkiulis Puaro neskubėdamas žingsniavo terasa.

„Man dažnai sako, kad esu panašus į nuodėmklausį, – murmėjo sau po nosimi. – Turbūt todėl nuo ankstaus

ryto mane kalbina vien moterys. Juk jos eina išpažinties dažniau nei vyrai. Nė kiek nenustebčiau, jei netrukus į mane kreiptųsi dar viena...“

Tarsi išgirdusi Puaro šnabždesį, jau artinosi Lidija.

4

– Labas rytas, pone Puaro, – pasisveikino Lidija. – Tresilianas sakė, kad jūs čia su Hariu, bet aš džiaugiuosi, užtikusi jus vieną. Mano vyras labai norėjo su jumis pasikalbėti.

– Ak, štai kaip! Ar turėčiau pas jį nueiti?

– Ne dabar. Visą naktį Alfredas beveik nemiegojo. Auštant daviau raminamųjų, tad jis dar miega, nenorėčiau žadinti.

– Suprantu, jūs protingai pasielgėte. Dar vakar vakare aš atkreipiau dėmesį, kad jis labai sukrėstas.

Lidija labai rimtai paaiškino:

– Matote, pone Puaro, jis iš tikrųjų labai *išgyvena*, ne taip, kaip kiti.

– Mačiau.

– Jūs... Ar inspektorius nujaučia, kas galėjo įvykdyti šitą baisų nusikaltimą? – paklausė ji.

Puaro atsargiai rinko žodžius:

– Mes žinome, madam, *kas jo neįvykdė*.

– Tai primena košmarišką sapną. Niekaip negaliu prisiversti patikėti, kad tai realybė! – sudirgusi pareiškė Lidija. – O kaip Horburis? Ar jis iš tikrųjų buvo kine?

– Taip, madam, mes patikrinome. Jis sakė tiesą.

Lidija stabtelėjusi nuskynė kukmedžio šakelę. Dar labiau išblyškusi prabilo:

Bet juk *tai baisu*! Telieka mūsų šeima.

– Taip.

– Pone Puaro, *aš netikiu*!

– Madam, jūs *galite tikėti, galite netikėti*.

Ji jau buvo bepriėštaraujanti, bet tik gailiai nusišypsojo.

– Koks dviveidis turi būti šis žmogus! – sušuko ji.

Puaro linktelėjo.

– Jeigu norite būti man visiškai atvira, – pasakė jis, – tai neapsimeskite netikinti, kad vienas iš jūsų šeimos narių galėjo nužudyti poną Li.

Lidija griežtai atsakė:

– Paprasčiausiai sunku patikėti tuo, ką jūs sakote, pone Puaro!

– Galimas daiktas, bet jūsų uošvis buvo nepaprastas žmogus.

– Vargšas senis. Dabar man jo gaila. Bet kai jis buvo gyvas, jis beprotiškai mane erzindavo.

– Puikiai įsivaizduoju!

Puaro pasilenkė prie akmeninės vazos su peizažu.

– Labai gražu ir originalu.

– Malonu girdėti, kad jums patinka. Kurti peizažus – mano pomėgis. Kaip jums patinka šis poliarinis peizažas su pingvinais ir ledais?

– Nuostabus. O kas čia?

– Tai Negyvoji jūra, tiksliau – ketinu pavaizduoti Negyvąją jūrą. Dar nebaigiau, kol kas nežiūrėkite. O štai čia norėjau pavaizduoti Korsiką. Ten tokios rožinės uolos, ir mėlynos jūros fone jos atrodo nuostabiai. O štai dykumos gyvenimo scenelė – gražu, ar ne?

Ponia Li vedė seklį tolyn. Kai jie apžiūrėjo paskutinės vazos peizažą, Lidija žvilgtelėjo į laikrodį.

– Eisiu, gal Alfredas pabudo.

Puaro iš lėto grįžo prie vazos peizažo, vaizduojančio Negyvąją jūrą. Iš pradžių atidžiai apžiūrėjo ją iš toliau, paskui pasilenkė, paėmė keletą akmenukų ir parideno tarp pirštų.

Staiga jo veidas pasikeitė. Jis prisikišo akmenukus prie pat akių.

– *Sapristi**, – burbtelėjo. – Tai bent siurprizas. Ką tai reikštų?

* Velniai rautų (pranc.)

PENKTA DALIS

Gruodžio 26-oji

1

Policijos viršininkas Džonsonas ir vyresnysis inspektorius Sagdenas negalėjo patikėti savo akimis. Puaro supylė akmenukus į kartoninę dėžutę ir pastūmė policijos viršininkui.

– Taip, – tarė jis, – tai deimantai, galite tuo neabejoti.

– Ir juos radote akmens vazoje?

– Taip, vazoje, kurioje madam Lidija kuria naują peizažą.

– Ponia Lidija? – Sagdenas papurtė galvą. – Negaliu patikėti.

– Jūs turbūt nemanote, kad būtent ponia Lidija perrėžė gerklę savo uošviui? – paklausė Puaro.

Sagdenas karščiavosi:

– Juk mes puikiai žinome, kad ji negalėjo šito padaryti. Aš norėjau pasakyti ką kita – ji nepanaši į vagilę.

Puaro sutiko:

– Taip, sunku patikėti.

– Gal kas nors kitas juos ten paslėpė? – samprotavo Sagdenas.

– Galėjo būti ir taip. Šis natiurmortas labai tinka tokiam tikslui – ten kaip tik tokio dydžio ir spalvos žvirgždo akmenukai.

– Manote, kad ji, iš anksto pasirūpinusi panašių akmenėlių, paruošė slėptuvę? – paklausė Sagdenas.

Pulkininkas Džonsonas švelniai tarė:

– Aš netikiu. Visų pirma, kodėl apskritai ji paėmė deimantus?

– Kad ir todėl... – ėmė svarstyti Sagdenas.

Puaro kaipmat jį pertraukė:

– Galimas štai toks atsakymas į jūsų klausimą: ji paėmė akmenukus, kad mes vagystę palaikytume žmogžudystės priežastimi. Sakykim, ji žinojo apie rengiamą nusikaltimą, nors pati jame ir nedalyvavo.

Džonsonas susiraukė.

– Jūsų versija labai kritikuotina. Ponią Lidiją Li jūs darote bendrininke, bet kieno bendrininkė ji galėjo būti? Tik savo vyro. O mes žinome, kad jis neturi nieko bendra su žmogžudyste, todėl ši jūsų versija neturi pagrindo.

Sagdenas susimąstęs papūtė lūpas.

– Taip, sunku ginčytis, – nutęsdamas žodžius prašneko jis. – Sunku ginčytis. Tačiau jeigu ponia Li paėmė deimantus, aš pabrėžiu – jeigu, – tai ji paprasčiausiai apsivogė. Tada ji galėjo iš tikrųjų savo Negyvąją jūrą kurti kaip slėptuvę – kol liausis tas šurmulys „gaudyk, laikyk". Bet yra ir kita tikimybė – atsitiktinis sutapimas. Vaza su labai panašiais į deimantus akmenukais krito vagiui į akis, ir šis nutarė – čia ideali slėptuvė.

– Ką gi, galimas dalykas, – tarė Puaro. – Aš visuomet pasirengęs pripažinti, kad vienas atsitiktinis sutapimas gali būti.

Inspektorius Sagdenas papurtė galvą.

– Apie ką jūs pagalvojote, inspektoriau? – pasidomėjo Puaro.

– Ponia Li labai maloni ledi. Nepanašu, kad ji būtų įpainiota į tokią šlykščią istoriją. Bet ką gali žinoti...

Pulkininkas Džonsonas įsikarščiavo.

– Nežinau, kaip ten tie deimantai, bet jos dalyvavimo įvykdant žmogžudystę versija negali būti net svarstoma. Liokajus matė ją svetainėje nusikaltimo metu. Ar šį faktą prisimenate, Puaro?

– Taip, aš nepamiršau.

Policijos viršininkas atsigręžė į savo pavaldinį.

– Ar dar ką nors nauja sužinojote?

– Taip, sere, pradėsiu nuo Horburio. Regis, jis turėjo priežasčių bijoti policijos.

– Dėl vagystės?

– Ne, sere, dėl prievartavimo grasinant. Tai tokia šantažo atmaina. Horburio kaltė nebuvo įrodyta, ir jam pasisekė išsisukti. Bet aš spėju, kad jis šantažavo kitus, ir ne vieną kartą, matyt, tai tapo mėgstamu užsiėmimu. Jo sąžinė nešvari, ir kai Tresilianas užsiminė apie policiją, Horburis pamanė, kad mes aptikome nusikaltimo pėdsakus.

Džonsonas nepatikliai paklausė:

– Ar ne per daug verčiame ant Horburio galvos? Kas dar?

Inspektorius kostelėjo.

– Ponia Magdalena Li, sere. Mes pasidomėjome jos gyvenimu iki santuokos. Ji iš tikrųjų gyveno su kapitonu Džonsu. Magdalena buvo laikoma jo dukterimi, bet tai netiesa... Atsimenate, mums pasakojo, ką jai kalbėjęs senis Li. Jis mikliai ją perprato, nes savo gyvenime matė daugybę moterų ir jas pažino. Taigi ponas Simeonas Li ją

„perkando“ iš pirmo žvilgsnio ir ėmė pramogauti ją erzindamas.

Pulkininkas Džonsonas susimąstęs tarė:

– Tada išvada būtų tokia: be pinigų, Magdalena turėjo dar kažkokią priežastį. Gal pamanė, kad ponas Simeonas Li ruošiasi papasakoti vyrui apie jos praeitį. Be to, įdomu, kodėl ji išsigalvojo tą pokalbį telefonu? Juk iš tiesų ji neskambino.

– Kodėl mums jųdviejų nepasikvietus ir neišsiaiškinus, kas ir kam skambino? Juk įdomu, ką jie atsakytų? – pasiūlė Sagdenas.

– Geras pasiūlymas, – sutiko pulkininkas.

Jis paspaudė skambučio mygtuką. Įėjo Tresilianas.

– Pakvieskite čionai poną Džordžą ir ponią Magdeleną Li.

– Klausau, sere.

Tarnas jau buvo beišeinąs, bet Puaro paklausė:

– Ar šito kalendoriaus po žmogžudystės niekas nelietė?

Tresilianas atsigręžė.

– Apie kokį kalendorių jūs kalbate, sere?

– Štai apie tą, kuris kabo ant sienos.

Trys vyrai sėdėjo mažame Alfredo Li kabinete. Ant nuplėšiamojo kalendoriaus lapelio juodavo didelis ryškus skaičius.

Tresilianas prisimerkęs įsispoksojo į kalendorių, bet, matyt, skaičiaus neįžvelgė. Nušlepsėjęs per kambarį, prisikišo visai prie pat jo.

– Taip, sere, kažkas lapelius nuplėšė. Juk šiandien dvidešimt šeštoji, sere.

– Pardon*, kas tai galėjo padaryti?

---

* Atleiskite (pranc.)

– Paprastai lapelius nuplėšia ponas Li, sere. Kiekvieną rytą. Ponas Alfredas – labai pareigingas džentelmenas.

– Aišku, ačiū.

Tresilianas išėjo. Sagdenas sutrikęs paklausė:

– Ar kas nors atsitiko tam kalendoriui? Gal aš pražiopsojau kokią nors svarbią detalę?

Puaro, gūžtelėjęs pečiais, atsakė:

– Kalendorius čia niekuo dėtas. Aš tik atlikau nedidelį eksperimentą.

– Rytoj turėtų prasidėti parengtinis tardymas, – tarė Džonsonas. – Bet jį tikriausiai teks nukelti.

– Taip, sere, – patvirtino Sagdenas. – Aš jau buvau susitikęs su teisėju ir dėl visko susitariau.

2

Į kambarį, lydimas žmonos, įėjo Džordžas Li.

Pulkininkas Džonsonas pasisveikino:

– Labas rytas. Malonėkite atsisėsti. Noriu jums užduoti keletą klausimų. Būtinai reikia šį bei tą patikslinti.

– Džiaugiuosi galėdamas jums padėti, – nuolankiai ištarė Džordžas.

– Žinoma, – labai tyliai sušnibždėjo Magdalena.

Policijos viršininkas nežymiai linktelėjo Sagdenui. Šis ėmė klausinėti:

– Norime paklausti apie telefono skambučius nusikaltimo įvykdymo dieną. Jūs buvote užsisakęs telefoninį pokalbį su Vesteringamu. Ar aš teisingai supratau, pone Li?

Džordžas šaltai atsakė:

– Taip, užsisakiau pokalbį su mano rinkėjų patikėtiniu. Galiu su juo supažindinti...

Vyresnysis inspektorius mostelėjo ranka.

– Gerai, pone Li, gerai. Mes juk neabejojame. Jus sujungė 8 valandą 59 minutės.

– Tikslaus laiko negaliu pasakyti.

– Aha! – sušuko Sagdenas. – O mes galim! Tokius faktus visada patikriname labai kruopščiai. Taigi jus sujungė be vienos minutės devintą, o pokalbį baigėte keturios minutės dešimtos. Jūsų tėvas, pone Li, buvo nužudytas maždaug ketvirtis dešimtos. Aš esu priverstas paklausti dar kartą: kur jūs buvote tuo laiku?

– Jau sakiau – šnekėjau telefonu.

– Ne, pone Li, – jūs nesikalbėjote.

– Nesąmonė, jūs tikriausiai apsirinkate! Na gerai, gal aš jau ir buvau baigęs pokalbį. Tikriausiai galvojau apie kitą pokalbį telefonu. Paprasčiausiai mąsčiau, ar verta... e... dar paskambinti, ir tuo metu viršuje išgirdau triukšmą.

– Abejoju, kad jūs dešimt minučių būtumėt svarstęs, skambinti ar neskambinti.

Džordžas išblyško. Suriko taškydamasis seilėmis:

– Ką turite galvoje? Po velnių! Negirdėtas įžūlumas! Jūs abejojate mano žodžiais? Aš... e... kodėl turėčiau atsiskaityti jums už kiekvieną savo minutę?

Puaro susižavėjęs stebėjo Sagdeną, kai jis oficialiai tarė:

– Tokia tvarka.

Džordžas supykęs kreipėsi į policijos viršininką.

– Pulkininke Džonsonai, jūs pritariate šitam... neturinčiam precedento elgesiui?

Policijos viršininkas paskubomis atsakė:

– Kai įvykdoma žmogžudystė, pone Li, tokie klausimai užduodami. Ir į juos yra atsakoma.

– Aš atsakiau! Aš baigiau kalbėti ir... e... apmąsčiau kitą pokalbį.

– Ar jūs buvote šitame kambaryje, kai viršuje pasigirdo triukšmas?

– Taip, čia, šitame kambaryje.

Džonsonas kreipėsi į Magdaleną.

– Regis, ponia Li, jūs teigėte, kad kaip tik jūs skambinote, kai viršuje prasidėjo grumtynės, ir kad be jūsų kambaryje nieko nebuvę.

Magdalena akivaizdžiai jaudinosi. Sulaikiusi kvapą ji šnairavo tai į vyrą, tai į Sagdeną, o paskui, žvilgtelėjusi į pulkininką Džonsoną, tarė:

– O, iš tiesų... aš nebežinau... neatsimenu, ką sakiau... Buvau taip sutrikusi.

Sagdenas priminė:

– Mes viską užprotokolavome.

Magdalena mėgino inspektorių papirkti plačiai atmerktomis maldaujančiomis akimis, virpančiomis vaikiškomis lūpomis, bet ataka jo nesujaudino, nes tokio tipo moters žavesiui jis buvo visiškai abejingas.

Tada ji neaiškiai sušnibždėjo:

– A... žinoma, aš skambinau, bet niekaip negaliu atsiminti, kada...

– Ką visa tai reiškia? Iš kur jūs skambinote? Iš čia? – sušuko Džonsonas.

– Aš spėju, ponia Li, kad jūs apskritai neskambinote, – tarė Sagdenas. – Taigi kur jūs buvote ir ką veikėte?

Magdalena nudelbė visus klaikiu žvilgsniu ir ėmė raudoti maldaute maldaudama:

– Džordžai, neleisk jiems manęs gąsdinti. Juk žinai – jei kas nors mane įbaido visokiais klausimais, aš nieko nebegaliu atsiminti. Aš... aš nebeprisimenu, ką sakiau tada, naktį. Buvo taip baisu, aš buvau taip sutrikusi!.. Jie su manimi elgėsi labai šiurkščiai...

Magdalena pašoko ir gailiai verkdama išlėkė iš kambario.

Džordžas Li staiga pakilo ir klaikiu balsu sušuko:

– Ką jūs čia išdarinėjate? Aš neleisiu terorizuoti ir gąsdinti savo žmonos! Ji labai jautri. Tai akibrokštas! Aš pateiksiu paklausimą parlamentui dėl gėdingų mūsų policijos veiksmų. Kokia negarbė! – Jis plačiu žingsniu išžirgliojo iš kambario ir iš visų jėgų užtrenkė duris.

Vyresnysis inspektorius Sagdenas garsiai nusikvatojo atlošęs galvą.

– Užkursime mes jiems pirtį! Pamatysim, kas dabar bus.

Džonsonas niūriai tarė:

– Keista situacija! Labai įtartina. Mes turėjome ją ištardyti kaip reikiant.

Inspektorius Sagdenas linksmai pasakė:

– Na, nieko, ji pati čia atlėks po kelių minučių! Kai tik sugalvos, ką pasakyti. O ką jūs manote, pone Puaro?

Puaro, ramiai sau sėdėjęs ir kažką mąstęs, krūptelėjo.

– Pardon?

– Aš sakau, ji sugrįš.

– Tikriausiai taip, matyt. O tai!

Sagdenas atidžiai pažiūrėjo į jį ir susidomėjęs paklausė:

– Kas jums, pone Puaro? Išvydote vaiduoklį?

– Žinote, ko gero, aš negaliu paneigti.

– Gerai, Sagdenai, klokite, kas dar, – nekantraudamas paragino pulkininkas Džonsonas.

– Aš pamėginau nustatyti eiliškumą – kokia tvarka jie atsirado nusikaltimo vietoje. Aiškiai įsivaizduoju, kas ten vyko. Žudikas išpuolė laukan, užrakino duris plokščiareplėmis ar kokiu panašiu daiktu ir po kelių sekundžių tapo vienu iš šeimynykščių, skubančių į nusikaltimo vietą.

Gaila, ne taip lengva patikrinti, kas ką matė, nes panašiomis aplinkybėmis atmintis žmogų paprastai apgauna. Tresilianas sakosi matęs Harį ir Alfredą, išpuolusius iš valgomojo ir lekiančius laiptais į viršų. Bet mes ir anksčiau jų neįtarėme. Man pasisekė išsiaiškinti, kad panelė Estravados atbėgo vėliau, viena iš paskutinių. Atrodo, pirmieji buvo Faras, ponia Magdalena ir ponia Hilda. Kiekvienas iš tos trijulės teigia, kad juos aplenkę kiti. Ypač sunku atskirti sąmoningą melą nuo atminties aptemimo. Mes gerai žinome – ten skubėjo visi, bet kokia eilės tvarka – išsiaiškinti ne taip paprasta.

Puaro mandagiai pasiteiravo:

– Jūsų galva, tai svarbu?

Sagdenas atsakė:

– Laiko veiksnys! Atsiminkite – žudikas turėjo labai mažai laiko.

– Aš sutinku su jums, kad šioje byloje laiko veiksnys nepaprastai svarbus.

Sagdenas tęsė:

– Tyrimą apsunkina ir tai, kad į antrąjį aukštą veda dveji laiptai. Pagrindiniai laiptai iš prieškambario yra vienodu atstumu ir nuo svetainės, ir nuo valgomojo. Kitame namo sparne yra dar vieni laiptai. Jais bėgo Stivenas Faras. Panelė Estravados buvo viršuje – jos kambarys juk antrame aukšte, toliausiai nuo velionio kambario. Visi kiti teigia lipę pagrindiniais laiptais.

– Taip, painiava, – sutiko Puaro.

Atsidarė durys, ir į kambarį greitai įbėgo Magdalena. Ji sunkiai alsavo, skruostai degė. Priėjusi prie stalo, tyliai tarė:

– Mano vyras galvoja, kad aš atsiguliau. O aš tylutėliai išslinkau iš kambario. Pulkininke Džonsonai, – ji žiūrėjo į jį didelėmis kančios persmelktomis akimis, –

jeigu pažadėsite išsaugoti paslaptį, aš pasakysiu jums teisybę. Juk jūs neprivalote paskelbti visų faktų?

Pulkininkas Džonsonas paklausė:

– Ar tai, ką jūs ketinate mums pasakyti, siejasi su nusikaltimu?

– Ne, tiesiog tai asmeniška...

– Verčiau atvirai mums prisipažinkite, ponia Li, ir leiskite mums spręsti.

– Taip, aš tikiu jumis. Žinau, kad galiu jumis tikėti. Jūs atrodote toks geras. Suprantate, reikalas toks. Yra vienas žmogus... – moteris nutilo.

– Kalbėkite, ponia Li, aš klausau.

– Tą vakarą ruošiausi paskambinti vienam žmogui. Vyriškiui... savo draugui. Aš nenorėjau, kad Džordžas apie tai žinotų. Suprantu, elgiausi labai kvailai... Nuėjau paskambinti tuoj po pietų, nes maniau, kad Džordžas tuo laiku tikriausiai bus valgomajame. Bet nuėjusi išgirdau jį kalbantį telefonu ir ėmiau laukti.

– Kur jūs laukėte, madam? – paklausė Puaro.

– Ten, po laiptais, tamsioje vietoje, yra drabužių kabykla. Aš įsispraudžiau į kampą ir lūkuriavau, kol Džordžas išeis iš kambario. Bet jis neišėjo, paskui prasidėjo ta sumaištis. Ponas Li suriko, ir aš nubėgau į viršų.

– Vadinasi, jūsų vyras iš to kambario neišėjo iki pat žmogžudystės momento?

– Neišėjo.

Policijos viršininkas dar paklausė:

– O jūs, savaime suprantama, nuo devintos iki devynios penkiolika lindėjote toje slėptuvėje po laiptais?

– Taip, bet aš negalėjau jums apie tai sakyti, suprantate! Visi būtų panorę sužinoti, ką aš ten veikiau. Mano padėtis be išeities. Ar suprantate?

Džonsonas griežtai tarė:

– Taip, padėtis kebli.

Ponia Li apdovanojo pulkininką žavinga šypsena.

– Man tarsi akmuo nuo širdies nukrito, kai papasakojau jums visą tiesą. Bet jūs juk neprasitarsite mano vyrui? Aš tikiu – nepapasakosite! Ar galiu pasikliauti jumis visais?

Ji maldaujamu žvilgsniu apžvelgė vyrus ir spruko iš kambario.

Pulkininkas Džonsonas garsiai atsiduso.

– Ką gi, galėjo būti ir taip! – pasakė jis. – Skamba labai įtikinamai. Kita vertus...

– ... galėjo būti ir kitaip, – užbaigė sakinį Sagdenas. – Jūs tai norėjote pasakyti? Kol kas mes nieko nežinome.

3

Lidija stovėjo valgomajame prie galinio lango ir žvelgė į gatvę. Jos figūrą pusiau dengė stora portjera. Išgirdusi už nugaros šnaresį, moteris krūptelėjo ir atsigręžė. Tarpduryje stovėjo Erkiulis Puaro.

– Išgąsdinote, pone Puaro.

– Prašau atleisti. Aš stengiausi įeiti tyliai.

– Maniau, Horburis.

Erkiulis Puaro linktelėjo.

– Taip, jis vaikšto labai tyliai. Kaip katinas... kaip vagis.

Puaro nutilo ir įdėmiai nužvelgė moterį.

Lidijos veidas buvo ramus, jeigu neminėsime šiokios tokios pasišlykštėjimo grimasos. Ji pasakė:

– Aš nemėgstu to žmogaus ir džiaugčiausi juo atsikračiusi.

– Manau, protingai pasielgtumėt, madam.

Ji žvilgtelėjo į Puaro ir paklausė:

– Ką turite galvoje? Gal ką nors apie jį sužinojote?

– Šis žmogus kolekcionuoja svetimas paslaptis, o paskui panaudoja jas savo tikslams.

– Jūs manote, kad jis ką nors žino... apie žmogžudystę? – pasidomėjo ji.

Gūžtelėjęs pečiais Puaro atsakė:

– Jis moka vaikščioti be garso, o jo ausys labai ilgos. Gal jis ką nors ir nugirdo, bet nesakys to iki tam tikro momento.

Lidija smalsaudama paklausė:

– Ar manote, kad jis išdrįs mus šantažuoti?

– Galimas daiktas. Bet ne apie tai atėjau pasišnekučiuoti.

– Apie ką gi?

– Kalbėjausi su ponu Alfredu Li. Jis kai ką man pasiūlė, ir aš, prieš tą pasiūlymą priimdamas ar atmesdamas, norėjau pasitarti su jumis. O įėjęs į šį kambarį, susižavėjau prieš mano akis atsivėrusiu vaizdu – tamsiai raudonų portjerų fone nuostabiai išsiskyrė jūsų megztinio piešinys. Aš nejučia stabtelėjau norėdamas pasigrožėti tokiu reginiu.

Lidija sutrikusi tarė:

– Pone Puaro, nejaugi jūs gaišite laiką sakydamas komplimentus?

– Prašau atleisti, madam, bet taip retai tenka sutikti anglę ledi, nutuokiančią apie drabužius. Kai jus aną vakarą išvydau pirmąkart, vilkėjote nuostabiai gražią suknelę. Jos paprastas, bet kartu ir drąsus fasonas išryškino jūsų graciją ir individualybę...

Lidija nekantraudama nutraukė:

– Ko atėjote?

Puaro apniuko.

– Štai kas, madam. Jūsų vyras pageidauja, kad aš rimtai imčiau narplioti šią bylą. Jis spiria, kad apsigyvenčiau čia, jūsų namuose, ir surasčiau teisybę.

Lidija nedraugiškai paklausė:

– Taigi?

Puaro neskubėdamas tęsė:

– Aš nieko negaliu pažadėti, iš anksto nepasitaręs su namų šeimininke.

Ji abejingai atsakė:

– Žinoma, aš pritariu vyro prašymui.

– Gerai, madam, bet šito man nepakanka. Ar iš tikrųjų norite, kad čia pasilikčiau?

– O kodėl gi ne?

– Kalbėkite atvirai. Gerai, aš paklausiu kitaip. Ar jūs iš tikrųjų norite, kad tiesa būtų atskleista?

– Be abejo.

Puaro atsiduso.

– Kodėl jūs kalbate su manimi tokiomis banaliomis frazėmis?

– Aš banali moteris, – ji prikando lūpą, kurį laiką dvejojo, o tada tarė: – Tikriausiai bus geriau, jei kalbėsiu atvirai. Žinoma, aš suprantu jus! Situacija nemaloni. Mano uošvis žvėriškai nužudytas. Maniau, kad žmogžudyste ir vagyste bus apkaltintas labiausiai įtariamas žmogus – Horburis, o paaiškėja, kad jis nekaltas. Viskas byloja apie tai, kad žudikas – aukos šeimos narys. Atiduoti jį į teisingumo rankas – vadinasi, pasmerkti mus gėdai ir visuotinei paniekai. Taigi būdama atvira turiu prisipažinti, kad šito nenoriu.

– Vadinasi, būtumėt patenkinta, jeigu žmogžudys liktų nežinomas? – paklausė Puaro.

– Turbūt šiais laikais vis dėlto būna neatskleistų paslaptingų žmogžudysčių?

– Iš tikrųjų – būna.

– Tai bus viena daugiau.

– O ar jūs pagalvojate apie kitus savo giminaičius – apie nekaltuosius?

Ji krūptelėjo.

– Apie ką?

– Supraskite, jeigu bus taip, kaip jūs norite, niekas niekada nesužinos tiesos. Įtarimo šešėlis kris po lygiai ant visų kitų.

Lidija sutrikusi tarė:

– Aš apie tai nepagalvojau.

Puaro pakartojo:

– Niekas niekada nesužinos, kas žudikas, – ir įsiteikiamai pridūrė: – Jeigu tik jūs dar nežinote, madam.

Lidija suriko:

– Neturite teisės šitaip kalbėti! Tai netiesa! O kad tai būtų pašalinis, ne mūsų šeimos narys!

– Tam tikra prasme tai gali būti ir pašalinis, – atsakė Erkiulis.

Ji sutrikusi pažiūrėjo į seklį.

– Ką turite omenyje?

– Tai gali būti jūsų giminaitis, bet pašalinis. Ar suprantate, apie ką aš šneku? Štai kokia mintis atėjo į galvą Erkiuliui Puaro, – jis nenuleido nuo moters akių. – Taigi, madam, ką pasakyti ponui Li?

Lidija iškėlė rankas ir vėl bejėgiškai jas nuleido.

– Žinoma, priimkite jo pasiūlymą, – pasakė.

4

Pilara stovėjo muzikos salono viduryje. Ji laikėsi labai oriai, nors akys bėgiojo kaip į kampą įspeisto žvėriūkščio.

– Kaip aš noriu iš čia išvažiuoti! – sušuko ji.

Stivenas Faras nuoširdžiai pasakė:

– Tu ne vienintelė, kuri šito nori. Bet jie neišleis, mano mieloji.

– Kalbate apie policiją?

– Taip.

Pilara surimtėjusi tarė:

– Ne itin malonu turėti reikalų su policija. Tai nedera padoriems žmonėms.

Stivenas nusišypsojo.

– Ar kalbi apie save?

– Ne. Aš kalbu apie Alfredą ir Lidiją, apie Deividą, Džordžą ir Hildą. Taip pat ir apie Magdaleną.

Stivenas prisidegė cigaretę ir paklausė:

– Kodėl darai išimtį?

– Atleiskite, ką?

Stivenas paaiškino:

– Nepaminėjai Hario.

Pilara nusijuokė parodydama gražius baltus dantis.

– O, Haris kitoks! Aš manau, kad jis su policija pažįstamas labai gerai.

– Gal ir tiesą sakai, jis iš tikrųjų pernelyg egzotiškas ir visai nedera prie šeimynos paveikslo. – Kiek patylėjęs dar paklausė: – Pilara, ar tau patinka giminaičiai anglai?

Pilara nedrąsiai atsakė:

– Jie geri... jie visi labai geri. Bet jie beveik nesijuokia, jie nelinksmi.

– Mano mieloji mergyte, juk šiuose namuose tik ką nužudytas žmogus.

– Ta-aip, – neaiškiai numykė Pilara.

– Žmogžudystė, – pakartojo Stivenas pamokomu tonu, – tokie dalykai įvyksta ne kiekvieną dieną, nepaisant tavo lengvabūdiško požiūrio į panašius įvykius. Anglijoje žmogžudystė – labai rimtas kaltinimas, ne taip, kaip Ispanijoje.

– Jūs juokiatės iš manęs, – susiraukė Pilara.

Stivenas paprieštaravo:

– Klysti – toli gražu ne. Aš nesu linksmai nusiteikęs.

Pilara pažvelgė į Stiveną ir paklausė:

– Todėl, kad ir jūs norite iš čia išvažiuoti?

– Taip.

– O aukštasis simpatiškasis policininkas jūsų neišleidžia!

– Aš neprašiau jo leidimo. Bet jei paprašyčiau, neabejoju, kad jis nesutiktų manęs išleisti. Aš turiu būti labai apdairus, Pilara, turiu kontroliuoti kiekvieną savo žingsnį.

– Kaip liūdna, – atsiduso Pilara.

– Ne tik liūdna, kur kas blogiau, mieloji. Be to, čia visą laiką kažką šniukštinėja tas kuoktelėjęs svetimtautis. Vargu ar iš jo bus nauda, ir jis mane nervina.

Pilara liūdnai paklausė:

– Mano senelis buvo labai turtingas, tiesa?

– Manau, taip.

– Kam dabar atiteks jo pinigai? Alfredui ar kitiems?

– Tai lems testamentas.

Pilara susimąstė: „Gal jis ir man paliko kokį skatiką? Nors vargu".

Stivenas švelniai guodė:

– Nusiramink, Pilara. Viskas bus gerai. Tu juk šeimos narė. Čia tavo šaknys. Blogiausiu atveju tavimi pasirūpins giminės.

Pilara atsidususi pasakė:

– „Čia mano šaknys!" Juokinga. O apskritai – tai visai nejuokinga, – ji dar kartą atsiduso ir paklausė: – Kaip manote, ar mes galėtume paleisti gramofoną ir pašokti?

Stivenas abejodamas atsakė:

– Nepadoru. Namuose – gedulas, ar tu tai supranti, beširde ispane šelme?

Pilara, išplėtusi akis, sušuko:

– Bet aš nejaučiu jokio sielvarto! Turbūt todėl, kad mažai pažinojau senelį, nors man ir patiko su juo kalbėtis. Aš visai nenoriu verkti ir sielvartauti dėl to, kad jis mirė. Labai kvaila apsimetinėti.

Stivenas nejučia susijuokė.

– Tu nepataisoma!

Pilara įtikinamai pareiškė:

– Mes galime gramofono ruporą prikimšti kojinių ir pirštinių, tada gros tyliai, ir niekas neišgirs.

– Gerai, gundytoja!

– Mergina džiugiai nusijuokė ir pasileido koridoriumi į šokių salę. Ties posūkiu, priešais duris į terasą, Pilara staiga sustojo. Stivenas Faras, ją pasivijęs, irgi apmirė. Prie stiklinių durų su portretu rankose stovėjo Erkiulis Puaro. Matyt, nusikabino nuo sienos. Seklys atidžiai tyrė paveikslą.

– Aha! Judu atsiradote pačiu laiku.

– Ką čia veikiate? – paklausė Pilara.

Ji priėjo prie Puaro ir pažvelgė jam pro petį.

Šis niūriai pareiškė:

– Aš tiriu labai svarbų dalyką, o būtent – Simeono Li veidą, kai jis buvo jaunas vyras.

– O, tai mano senelis?

– Taip, madmuazele.

Pilara pažvelgė į portretą ir abejodama tarė:

– Koks nepanašus, visai nepanašus... Jis buvo senas ir raukšlėtas. O čia – tikras Haris, prieš kokį dešimtį metų.

Erkiulis Puaro tarė:

– Taip, madmuazele. Haris Li – kaip du vandens lašai panašus į savo tėvą. O štai ši, – jis neskubėdamas vaikščiojo po portretų galeriją, – ši pailgo švelnaus veido dama šviesiais plaukais ir žydromis akimis – jūsų senelė.

Mergina sušnibždėjo:

– Deividas labai panašus į ją.

– Ir Alfredas, – pridūrė Stivenas.

Puaro pamokomai tarė:

– Paveldimumas – labai įdomus dalykas. Ponas Li ir jo žmona – visiškai priešingi tipai. Dauguma jų santuokinių vaikų panašūs į motiną. Pažvelkite čionai, madmuazele.

Tai buvo kokių devyniolikos metų merginos portretas – purūs auksiniai plaukai, didelės besišypsančios akys. Iš veido ji priminė Simeono Li žmoną, bet iš šios merginos sklido energija ir gyvybingumas – savybės, kurių negalėjai įžiūrėti romių mėlynų akių moters, susitaikiusios su gyvenimu, paveiksle. Paveiksle, kurį Pilara apžiūrėjo pirmiau.

– Oi! – išsprūdo iš Pilaros krūtinės.

Iš suknelės iškirptės ištraukusi medalioną, pakabintą ant ilgos auksinės grandinėlės, ji paspaudė spragtuką. Dangtelis atšoko. Į Erkiulį Puaro žvelgė tas pats besišypsantis veidas.

– Mano motina, – tarė Pilara.

Puaro linktelėjo. Ten pat, po medaliono dangteliu, buvo ir jauno gražaus juodaplaukio, tamsiai mėlynų akių vyro portretas.

– Jūsų tėvas? – paklausė Puaro.

– Taip, tai jis. Labai gražus, tiesa?

– Labai. Retai sutiksi mėlynakį ispaną, ar ne?

– Tik šiaurėje. Bet mano senelė iš tėvo pusės buvo airė.

Puaro susimąstęs samprotavo:

– Jūsų gyslomis teka ispanų, airių, anglų kraujas. Yra šiek tiek ir čigoniško. Žinote, ką aš pamaniau, madmuazele? Turėdama tokį paveldą, jūs galite tapti pavojingu priešu.

Stivenas juokdamasis tarė:

– Ar atsimeni, ką pasakei traukinyje, Pilara? Kad visiems savo priešams perrėžtum gerklę?! Ak!

Jis užsičiaupė, netikėtai supratęs siaubingą savo žodžių potekstę.

Erkiulis Puaro skubiai pakeitė temą:

– Ak, tiesa, vos nepamiršau. Man reikalingas jūsų pasas. Policijos inspektorius prašė. Žinote, egzistuoja tokios policijos instrukcijos – labai kvailos, be galo įkyrios, bet jų privalo laikytis kiekvienas į šalį atvykęs užsienietis. O pagal įstatymą jūs esate užsienietė.

Pilaros antakiai pakilo.

– Pasas? Gerai, tuoj atnešiu, – ir ji pasuko į savo kambarį.

Puaro sekė iš paskos atsiprašinėjamu balsu kartodamas:

– Man labai nemalonu jus trukdyti, tikrai, nesmagu.

Ilgo koridoriaus gale buvo laiptai į antrą aukštą. Pilara skubiai nustriksėjo į viršų, o Puaro ir Stivenas gerokai atsiliko.

Jau prie kambario durų Pilara atsigręžė ir šūktelėjo:

– Luktelėkite, aš tuoj atnešiu!

Mergina įėjo į kambarį ir uždarė duris. Puaro ir Stivenas laukė.

Stivenas atrodė susikrimtęs.

– Velnioniškai kvailai leptelėjau. Nors man pasirodė, kad ji neatkreipė dėmesio. O kaip jūs manote?

Puaro neatsakė. Palenkęs galvą į šoną klausėsi. Paskui tarė:

– Anglai labai mėgsta gryną orą. Turbūt panelė Estravados irgi bus paveldėjusi šį bruožą.

Stivenas nustebęs paklausė:

– Kodėl taip manote?

Erkiulis Puaro įtaigiai paaiškino:

– Todėl, kad šiandien labai šalta. Ne taip, kaip vakar, kai buvo šiltas ir švelnus oras. O šiandien – šalta, bet, nepaisant to, madmuazelė iki galo atvėrė langą. Tiesiog nuostabą keliantis gryno oro pomėgis.

Iš Pilaros kambario pasigirdo ispaniškas šūksmas. Netrukus durys atsidarė. Mergina sutrikusi šypsojosi.

Ak, – tarė ji, – kokia aš žioplė, kokia nevėkšla. Buvau pasidėjusi rankinuką ant palangės ir paskubomis naršydama netyčia išmečiau pasą – jis iškrito tiesiai į klombą po langu. Tuoj surasiu.

– Aš atnešiu, – pasisiūlė Stivenas Faras, bet Pilara jį aplenkė ir nulėkė žemyn.

– Ne, aš pati. Eikite su ponu Puaro į svetainę, aš netrukus grįšiu.

Stivenas vis tiek norėjo bėgti iš paskos, bet Puaro uždėjo jam ant peties ranką.

– Eime su manimi.

Prie pagrindinių laiptų Puaro pasiūlė:

– Nelipkime žemyn. Eime į velionio kambarį. Aš noriu jūsų kai ko paklausti.

Ilgo koridoriaus, vedančio į Simeono Li kambarį, nišoje stovėjo marmurinės skulptūros – dvi apkūnios Viktorijos laikų nimfos, šiek tiek pridengtos drapiruotėmis.

Stivenas Faras žvilgtelėjo į jas ir pareiškė:

– Dienos šviesoje atrodo gana bjauriai. Užpraeitą naktį man pasirodė, kad jų yra trys, bet, ačiū Dievui, jos tik dvi!

– Mūsų laikais toks menas jau nežavi, – pritarė Puaro. – Šiaip ar taip, jos kainavo nemažai. Ir vis dėlto naktį jos atrodo geriau – naktį visos katės pilkos.

Simeono Li kambaryje jie rado vyresnįjį inspektorių Sagdeną. Jis klūpojo prie seifo ir į kažką žiūrėjo pro lupą. Vyrams įėjus Sagdenas kilstelėjo galvą.

– Nėra abejonių – atidaryta raktu, – pranešė jis. – Tai padarė tas, kuris žinojo šifrą. Jokių pėdsakų.

Puaro pasivedė inspektorių tolėliau ir kažką pašnibždėjo jam į ausį. Šis linktelėjo ir tuoj pat išėjo iš kambario.

Tada seklys žvilgtelėjo į Stiveną Farą. Šis stovėjo, įsmeigęs akis į Simeono Li krėslą. Faro antakiai buvo suraukti, o kaktą vagojo gili raukšlė. Puaro kurį laiką tylom stebėjo jį, o paskui paklausė:

– Kažką prisiminėte?

Stivenas lėtai atsakė:

– Prieš porą dienų jis šiame krėsle dar sėdėjo gyvas, o dabar... – ir, tarsi atsikratęs niūrių minčių, paklausė: – Pone Puaro, jūs mane čionai atsivedėte patardyti?

– Ne, aš tik norėjau kai ko paklausti. Regis, tą vakarą čia atbėgote pirmas?

– Aš? Neatsimenu. Atrodo, čia buvo viena dama.

– Kas?

– Džordžo ar Deivido žmona... Jiedvi čia atsirado akimirksniu.

– Prisimenu, sakėte, kad negirdėjote riksmo.

– Lyg ir negirdėjau. Tiksliai neatsimenu. Kažkas gal ir riktelėjo, bet pamaniau – tikriausiai apačioje.

Puaro pasiteiravo:

– Vadinasi tokio klyksmo jūs negirdėjote, – Puaro atkragino galvą ir spiegiamai suklykė iš visos gerklės.

Tai buvo taip netikėta, kad Stivenas atšoko ir vos nepargriuvo. Jis piktai suriko:

– Apsaugok Dieve! Jūs norite sukelti ant kojų visą namą. Ne, nieko panašaus aš negirdėjau! Tuoj vėl visi sulėks strimgalviais, pamanę, kad įvyko dar viena žmogžudystė!

Puaro nusiminęs sumurmėjo:

– Tiesą sakote... aš kvailai pasielgiau. Drožiam iš čia.

Jie mikliai spruko iš kambario ir puolė prie laiptų. Į viršų, baugščiai žvilgčiodami į šalis, paknopstomis jau bėgo Alfredas ir Lidija. Vos per kelis žingsnius atsiliko Džordžas. Netrukus išdygo ir Pilara su pasu rankoje.

Puaro iš viršaus šūktelėjo:

– Nieko neatsitiko. Nieko. Nesijaudinkite. Aš tik padariau nedidelį bandymą, štai ir viskas.

Alfredas susinervino. Džordžas supyko. Puaro paliepė Stivenui namiškiams viską paaiškinti, o pats mikliai nuėjo antro aukšto koridoriumi.

Kitame koridoriaus gale atsivėrė durys, ir iš kambario tyliai išėjo vyresnysis inspektorius Sagdenas. Puaro priėjęs paklausė:

– Na, kaip?

Policininkas papurtė galvą.

– Nė garso.

5

Vadinasi, jūs sutinkate, pone Puaro? – paklausė Alfredas Li ir kažkodėl virpančia ranka užsidengė burną.

Rudos Alfredo akys, paprastai šiltos ir geros, degė karštligiška ugnimi. Jis kalbėjo mikčiodamas. Lidija tylėdama stovėjo šalia ir sunerimusi žiūrėjo į savo vyrą.

– Jūs nežinote, jūs n-negalite įsivaizduoti, ką man r-reiškia... Mano tėvo žudikas turi būti su-sugautas...

– Kadangi jūs dievagojatės viską apsvarstę ir kruopščiai viską pasvėrę, aš sutinku, – tarė Puaro. – Bet aš kartoju – turite suvokti, kad kelio atgal nebebus. Aš – ne pėdsekys šuo, kurį paleidžia pėdomis, o paskui susigrąžina paaiškėjus, kad jis persekioja ne tą paukštį ar žvėrį.

– Žinoma, žinoma. Viskas! Jums kambarys jau paruoštas. Būkite čia, kiek tik pageidaujate.

Puaro niūriai tarė:

– Aš ilgai neužgaišiu.

– Ką pasakėte?

– Aš sakau, kad ilgai neužtruksiu. Šioje byloje dalyvių nedaug. Praeis šiek tiek laiko, ir aš sužinosiu tiesą. Jau dabar man atrodo, kad matau kelią į tiesą.

Alfredas įsmeigė į seklį akis.

– Neįtikėtina! – sušuko jis.

– Kodėl? Beveik visi faktai patvirtina vieną ir tą patį. Telieka iš kelio pašalinti kai kurias kliūtis, ir viskas taps aišku.

– Ar norite pasakyti, kad žinote, kas yra žudikas? – nepatikliai paklausė Alfredas.

Puaro nusišypsojo.

– O, taip, – atsakė. – Aš žinau.

– Mano tėvas... mano tėvas!

Puaro lyg niekur nieko tarė:

– Pone Li, aš turiu keletą pageidavimų ir prašyčiau pagalbos.

Alfredas atsakė prislopintu balsu:

– Padarysiu viską, ko paprašysite.

– Taigi, pirma: prašau mano kambaryje pakabinti jūsų tėvo jaunystės portretą.

Alfredas ir Lidija nustebę žiūrėjo į seklį. Pagaliau Alfredas paklausė:

– Mano tėvo portretą. Kodėl?

Puaro plačiai mostelėjo ranka.

– Kaip čia pasakius? Jis įkvėps mane – turbūt taip būtų tiksliausiai atsakyta.

– Puaro, jūs norite rasti nusikaltėlį, pasitelkęs aiškiaregystę? – susidomėjo Lidija.

– Sakykime taip, madam: aš rengiuosi mintyse atkurti tam tikrą vaizdą.

Ji gūžtelėjo pečiais. Puaro tęsė:

– Antra, pone Li. Prašyčiau papasakoti apie jūsų sesers vyro, Chuano Estravadoso, mirties aplinkybes.

– Ar tai būtina? – paklausė Lidija.

– Aš turiu žinoti viską, madam.

– Chuanas kavinėje užmušė žmogų. Jiedu susiginčijo dėl moters, – pasakė Alfredas.

– Kaip jį užmušė?

Alfredas maldaujamai pažiūrėjo į Lidiją. Ši šaltakraujiškai paaiškino:

– Papjovė. Bet Estravadoso nenuteisė mirties bausme, nes jis neprisipažino. Jį įkišo į kalėjimą. Ten jis ir mirė.

– Ar jo duktė apie tai žino?

– Manau, ne.

Alfredas patvirtino:

– Ne, Dženifera jai apie tai nieko nesakė.

– Ačiū. Pone Li, norėčiau dar šio to pasiteirauti apie jūsų brolį mesjė Harį Li, – tęsė Puaro.

– Kas jus domina?

– Kaip supratau, jis – šeimos gėda? Kodėl?

– O, tai senos istorijos, – įsiterpė Lidija.

Alfredas išraudęs paaiškino:

– Suklastojęs tėvo parašą, jis pavogė didelę pinigų sumą. Suprantama, tėvas to fakto viešai nepaskelbė. Haris nuo mažens buvo ištvirkęs. Nuolat pakliūdavo į nemalonę. Klajojo po visą pasaulį ir siųsdavo telegramas, kad iškaulytų pinigų. Tai jį įkišdavo į kalėjimą, tai paleisdavo – taip visur, kur tik būdavo.

Lidija papriekaištavo:

– Juk tai gandai, Alfredai.

– Haris – blogas žmogus, – Alfredas suirzo, – sakyk, ką nori – jis nedoras! Nuo mažų dienų!

– Jaučiu, nemylite jūs vienas kito, – pasakė Puaro.

Alfredas įsikarščiavo.

– Jis apgavo tėvą. Apgavo pačiu nedoriausiu būdu!

Lidija atsiduso. Puaro, išgirdęs tą sunkų ir nekantrų atodūsį, įdėmiai pažvelgė į ją.

– Jeigu tik galėtume rasti tuos deimantus, – tarė ji. – Esu tikra – juose glūdi visa paslaptis.

– Deimantus jau rado, madam, – tarė Puaro.

– Ką?!

– Juos rado jūsų Negyvosios jūros pakrantėje.

– Negyvosios jūros pakrantėje? Kaip keista! – sušuko ji.

– Jūs taip manote, madam? – švelniu balsu paklausė Puaro.

ŠEŠTA DALIS

Gruodžio 27-oji

1

Lengviau atsidusęs, Alfredas Li tarė:

– Aš baiminausi, kad bus blogiau!

Jie ką tik grįžo iš policijos.

Kartu su Li atėjo ir ponas Čarltonas – senamadiškos išvaizdos ir manierų paslaugus šeimos advokatas budriomis mėlynomis akimis. Jis tarė:

– Aš jus įspėju – kvota bus formali, visiškai formali, tiesiog pretekstas duoti laiko policijai dar šiek tiek patriūsti.

Džordžas Li parodė nepasitenkinimą:

– Visa tai be galo nemalonu. Mūsų padėtis baisi, blogiau ir būti negali! Asmeniškai aš esu įsitikinęs, kad nusikaltimą padarė koks nors maniakas, kuriam pasisekė įsibrauti į namą. Tas Sagdenas užsispyręs kaip mulas ir laikosi savo. Pulkininkas Džonsonas turėtų paprašyti Skotlend Jardo pagalbos. Vietos policija nesusitvarkys. Kad ir tas tipas – Horburis. Galvą guldau – jo praeitis tamsi, o policija neima domėn.

Advokatas paprieštaravo:

– Regis, Horburis turi tvirtą alibi. Ir jo alibi policiją tenkina.

– Bet kodėl policiją tenkina?! – sušuko Džordžas. – Jais dėtas aš nė už ką netikėčiau tokiu žmogumi. Juk visiems aišku – nusikaltėlis visada stengiasi užsitikrinti sau alibi! Policijos uždavinys – jį paneigti. Tai, kaip suprantu, būtent jų darbas.

– Žinoma, žinoma, – nenorėdamas ginčytis pritarė Čarltonas. – Bet mums nedera mokyti policijos, ką ji turi daryti. Apskritai policininkai yra gana kompetentingi žmonės.

Džordžas paniuro ir papurtė galvą.

– Būtinai reikia prašyti Skotlend Jardo pagalbos. Man nepatinka vyresnysis inspektorius Sagdenas. Galbūt jis ir išmano savo darbą, bet jam dar toli iki tobulumo.

Lidija pritarė advokatui:

– Mano galva, policija daro viską, ką tik gali. Pone Čarltonai, leiskite jums pasiūlyti taurę vyno.

Advokatas mandagiai atsisakė, krenkštelėjo ir susirinkusiems šeimos nariams pradėjo skaityti testamentą.

Jis skaitė pasimėgaudamas, stabtelėdavo, kur jam buvo kažkas neaišku, garsiai pasamprotaudavo teisinės terminologijos klausimais.

Baigęs skaityti, jis nusiėmė akinius, pavalė juos ir klausiamai nužvelgė susirinkusiuosius.

Haris Li prabilo pirmasis:

– Sunku suprasti tą valdišką stilių. Gal pasakytumėt mums pačią esmę?

– Na jau, – nustebo advokatas. – Tai labai paprastas testamentas.

Haris sušuko:

– Dieve, tada įsivaizduoju, koks būna sudėtingas!

Čarltonas, nužvelgęs Harį šaltu smerkiamu žvilgsniu, tarė:

– Svarbiausi testamento punktai – visiškai aiškūs. Pusė pono Li turto atitenka vyriausiajam sūnui, ponui Alfredui Li, o kita pusė po lygiai dalijama kitiems vaikams.

Haris dirgliai nusijuokė ir piktai atkirto:

– Kaip visuomet – Alfredui pasisekė. Pusė turto! Tu – laimės kūdikis, Alfredai!

Alfredas išraudo. Už jį prabilo Lidija:

– Alfredas visada buvo paklusnus ir atsidavęs sūnus. Jau daugelį metų jis tvarko ūkį ir visiškai už jį atsako.

– O, kurgi ne, Alfredas visada buvo paklusnus berniukas, – nenurimo Haris.

– Aš manau, Hari, kad tau pasisekė taip pat – juk galėjai likti be nieko, – piktai išrėžė brolis.

Haris atvertė galvą ir nusikvatojo.

– Tu būtum buvęs laimingas, jeigu tėvas būtų mane išbraukęs iš testamento, tiesa?

Čarltonas kostelėjo. Jis buvo pratęs prie širdį veriančių scenų, kurios paprastai kildavo perskaičius testamentą. Dabar advokatas nerimavo tik dėl vieno – kaip pasprukti, kol šeimos narių ginčai dar nepasiekė kulminacijos. Jis burbtelėjo:

– Man atrodo, e... kad aš savo priedermę atlikau.

Haris griežtai paklausė:

– O kas Pilarai?

Teisininkas vėl kostelėjo, šįkart tarsi nusikaltęs.

– E... panelė Estravados šiame testamente nepaminėta.

Haris nerimo.

– Ar ji negauna savo motinos dalies?

Čarltonas paaiškino:

– Jeigu senjora Estravados būtų gyva, ji gautų savo palikimo dalį, lygiai tokią pat, kaip ir kiti vaikai. Bet

kadangi ji mirusi, jos palikimo dalis pridedama prie bendros sumos ir padalijama visiems.

Pilara, pabrėždama kiekvieną žodį, paklausė aiškiu pietietišku akcentu:

– Vadinasi, aš nieko negausiu?

– Mano mieloji, – skubiai įsiterpė Lidija, – mūsų šeima, suprantama, tavimi pasirūpins.

Džordžas pridūrė:

– Galite pasilikti gyventi pas Alfredą. Tiesa, Alfredai? Jūs – mūsų giminaitė, ir mūsų pareiga jums padėti.

– Mudu su Deividu visada džiaugsimės matydami Pilarą savo namuose, – pridūrė Hilda.

– Ji turi gauti savo dalį, – nukirto Haris. – Ji turi gauti Dženiferos dalį.

Advokatas vėl burbtelėjo:

– Man jau iš tikrųjų reikia eiti. Sudie, ponia Li. Džiaugiuosi, galėdamas... Kreipkitės bet kuriuo metu.

Jis paskubom nėrė pro duris. Iš patirties žinojo: dabar prasidės karščiausi šeimos kivirčai.

Kai už Čarltono nugaros užsidarė durys, Lidija aiškiai ir tvirtai pareiškė:

– Aš sutinku su Hariu. Mano nuomone, Pilara turi visas teises į savo dalį. Testamentas buvo surašytas gerokai prieš Dženiferos mirtį.

– Tuščios kalbos, – paprieštaravo Džordžas. – Tavo idėja prieštarauja įstatymams, Lidija. Įstatymas yra įstatymas. Mes turime jam paklusti.

Magdalena pritarė vyrui:

– Ką ir bekalbėti, Pilarai nepasisekė. Mes visi ją užjaučiame, bet Džordžo teisybė. Jis teisingai pasakė – įstatymas yra įstatymas.

Lidija atsistojo ir paėmė Pilarai už rankos.

– Mano mieloji, – tarė ji, – tau tikriausiai labai nemalonu visa tai girdėti. Prašau leisti mums vieniems spręs-

ti tavo dalies klausimą, – ji palydėjo merginą iki durų. – Nesikrimsk, Pilara, – sušnibždėjo. – Pasitikėk manimi.

Pilara lėtai išėjo iš kambario. Lidija stropiai uždarė duris ir grįžo į savo vietą.

Po trumpos tylos kilo sąmyšis.

– Tu visuomet buvai šykštuolis, Džordžai! – sušuko Haris.

– Kaip ten bebūtų, aš nebuvau išlaikytinis ir niekšas! – atkirto šis.

– Tu – ne mažesnis išlaikytinis už mane! Auginai pilvą tėvo sąskaita, ir tiek!

– Gal užmiršai, kokios atsakingos ir svarbios mano pareigos?!

– Meluok sveikas! Tik pamanyk – „atsakingos ir svarbios“!

– Kaip jūs drįstate? – suspiegė Magdalena.

Ramiai, tik gal truputį garsiau negu paprastai, Hilda pareiškė:

– Argi mes negalime visko apsvarstyti nesikarščiuodami?

Lidija padėkojo Hildai žvilgsniu.

Tad netikėtai garsiai prabilo Deividas:

– Argi mes taip gėdingai triukšmaujame dėl pinigų?

Magdalena piktai įgėlė:

– Labai kilnu būti tokiam tauriam. Jūs juk nesirengiate atsisakyti savo palikimo dalies, ar ne? Jūs irgi, kaip ir mes visi, norite gauti, kas priklauso. Tik apsimetate nesavanaudžiais.

Slopiu balsu Deividas paklausė:

– Jūs manote, kad aš turiu atsisakyti savo dalies? – Turbūt...

Įsiterpė sutrikusi Hilda:

– Žinoma, ne. Kodėl elgiamės kaip vaikai? Alfredai, juk tu šeimos galva...

Alfredas, tarsi pabudęs iš susimąstymo, burbtelėjo:

– Prašom atleisti. Šaukiate visi kartu. Tai... tai išmuša mane iš vėžių.

– Hilda teisi, – tarė Lidija, – nesielkime kaip godūs vaikai. Viską aptarkime ramiai, protingai, – ir paskubomis pridūrė: – Kartą ir visiems laikams. Tegu pirmasis savo nuomonę pasako Alfredas, nes jis vyriausias. Alfredai, kaip, tavo manymu, mes turėtume pasielgti su Pilara?

– Ji gyvens čia, tai jau tikrai. Ir mes ją išlaikysime. Bet nėra teisinio pagrindo motinos pinigus skirti jai. Ji – ne Li, atminkite tai. Ji – ispanė.

– Teisiniu požiūriu, taip, – pritarė Lidija. – Mano nuomone, ji turi moralinę teisę gauti motinos dalį. Kaip suprantu, jūsų tėvas, nepaisydamas, kad duktė ištekėjo už ispano prieš jo valią, jai pripažino lygias teises į palikimą. Džordžas, Haris, Deividas ir Dženifera turėjo gauti po lygiai. Dženifera mirė tik pernai. Aš esu įsitikinusi, kad, kviesdamas poną Čarltoną, jūsų tėvas norėjo surašyti naują testamentą ir aprūpinti Pilarą. Greičiausiai būtų paskyręs jai motinos dalį. O galbūt būtų davęs ir daugiau. Nepamirškite, ji – vienintelė jo vaikaitė. Man atrodo, mažiausiai, ką mes galime padaryti, – tai ištaisyti neteisybę ir padaryti tai, ko jūsų tėvas nebespėjo.

Alfredas karštai pritarė:

– Gerai pasakei, Lidija, aš buvau neteisus. Pritariu – Pilara turi gauti Dženiferos dalį.

– Ką jūs pasakysite, Hari? – paklausė Lidija.

– Juk žinote, aš sutinku. Man atrodo, Lidija viską labai puikiai išdėstė, tegaliu pridurti – žaviuosi ja.

Lidija tęsė apklausą:

– O ką pasakysite jūs, Džordžai?

Įraudęs Džordžas taškydamasis seilėmis suriko:

– Žinoma, kad aš – prieš! Visa tai kažkokia nesąmonė! Pastogė ir pinigai skudurams – argi šito negana?!

– Ar tavo žodžius reiktų suprasti taip: atsisakai pasidalyti su Pilara? – paklausė Alfredas.

– Visai teisingai, atsisakau.

– Jis visai protingai sako, – pritarė vyrui Magdalena. – Tiesiog kvaila kitaip manyti. Iš jūsų šeimos vienintelis Džordžas šį bei tą gyvenime pasiekė, ir, mano nuomone, jo tėvas turėjo gėdytis tik tiek jam palikdamas.

– O ką pasakysite jūs, Deividai? – paklausė Lidija.

Deividas abejingai atsakė:

– O, atrodo, jūs esate teisi. Tik apgailestauju, kad čia dėl pinigų buvo pasakyta tiek daug nemalonių žodžių.

– Aš visiškai jums pritariu, – tarė Hilda. – Tai vienintelis teisingas sprendimas.

Haris, visus nužvelgęs, padarė išvadą:

– Ką gi, dabar aišku. Iš mūsų šeimos Alfredas, Deividas ir aš pasisakėme „už", Džordžas – „prieš". Priimta balsų dauguma.

Džordžas piktai drėbė:

– Tokie klausimai balsavimu nesprendžiami. Tėvo palikimo dalis man priklauso visa. Iš savo dalies aš neatiduosiu nė vieno grašio!

– Taip, nė vieno grašio, – patvirtino Magdalena.

Lidija nervingai burbtelėjo:

– Tai jūsų reikalas. Kiti Pilarai kompensuos jūsų dalį.

Ji paeiliui nužvelgė šeimynykščius, ir visi pritariamai linktelėjo.

– Alfredas gavo liūto dalį, taigi jis turi daugiau pakratyti kišenę, – pasiūlė Haris.

– Ką, jau atsižadi savo pasiūlymo? O juk tareisi esantis toks kilnus! – pratrūko Alfredas.

Hilda puolė gesinti aistras:

– Nepradėkite visko iš pradžių! Lidija praneš Pilarai mūsų sprendimą. Detales galėsime aptarti vėliau, – ir ji pakeitė kalbą. – Įdomu, kur ponas Faras ir mesjė Puaro?

Alfredas prisiminė:

– Puaro atsiskyrė nuo mūsų pakeliui į teismą. Sakėsi turįs kažką nusipirkti.

– Kodėl jis nedalyvavo parengtiniame tardyme? – nusistebėjo Haris. – Puaro derėjo būti ten!

– Tikriausiai žinojo, kad tai bus tik formalus aktas, – spėliojo Lidija.

Taigi dviejų moterų pastangų dėka šeimos posėdis baigėsi taikiai. Visi pakilo ir išsivaikščiojo kas sau. Likusi su Hilda, Lidija tarė:

– Esu be galo dėkinga jums, kad mums pagelbėjote. Žinote, jūsų žodžiai iš tikrųjų mus visus nuramino.

Hilda susimąsčiusi atsakė:

– Baisu, kaip žmonės gali pasielgti dėl pinigų!

Lidija pritarė:

– Taip, net Haris, nors jis pirmas pasiūlė pasidalyti su Pilara. O mano vargšas Alfredas – jis britas iki kaulų smegenų! Kaip jis nuoširdžiai troško, kad Li pinigai atitektų Ispanijos pilietei!

Hilda šypsodamasi paklausė:

– Jūs manote, kad mes, moterys, nesame savanaudės?

Lidija gūžtelėjo pečiais.

– Matote, juk tai, tiesą sakant, ne mūsų pinigai, ne mūsų nuosavi pinigai. Gal čia ir slypi visa paslaptis?

Hilda susimąsčiusi tarė:

– Keistas vaikas ta Pilara. Įdomu, kas iš jos bus?

Lidija atsiduso.

– Aš džiaugčiausi, jei ji taptų nepriklausoma. Čia gyventi, turėti tik stogą virš galvos ir drabužių – man atrodo, jos tai nepatenkintų. Ji pernelyg išdidi ir... ir labai skiriasi nuo mūsų, anglų, – Lidija susimąstė ir nutilo. Netrukus tęsė: – Kartą parsivežiau iš Egipto nuostabiai žydro lazurito karolius. Ten, Egipte, tas švelnus žaižaruojantis

mėlis buvo nepakartojamas. Bet kai pažvelgiau į karolius namuose, man pasirodė, kad rankose laikau ant siūlelio suvertus pilkšvai juodus akmenukus.

– Puikiai suprantu, ką norite pasakyti, – pritarė Hilda.

Lidija atsargiai tarė:

– Aš taip džiaugiuosi, pagaliau susipažinusi su jumis ir Deividu. Gerai, kad atvažiavote pas mus.

Hildai išsprūdo:

– O, kaip dažnai pastarosiomis dienomis aš gailėjausi čia atvažiavusi!

– Jumis dėta aš irgi... Bet žinote, Hilda, man susidarė įspūdis, kad šitas įvykis visai nepaveikė Deivido. Juk jis toks jautrus, ir nelaimė, regis, jį turėjo sukrėsti.

Hilda sukluso:

– Vadinasi, ir jūs tai pastebėjote? Turbūt tai labai blogai – iš tikrųjų. Bet juk teisybė, Lidija!

Hilda nutilo, prisiminusi praeitą vakarą pasakytus vyro žodžius. Jis kalbėjo aiškiai, atmetęs nuo smilkinio šviesių plaukų sruogą: „Hilda, ar atsimeni tą sceną iš „Toskos“?* Skarpijus jau miręs, o Toska uždega žvakes jo galvūgalyje... Atsimeni jos žodžius: „Jis mirė! Mirtyje – atleidimas!..“? Tą patį aš jaučiu galvodamas apie tėvą. Daugelį metų aš negalėjau jam atleisti. Bet dabar mano širdyje neapykantos nebeliko. Viskas dingo, ir aš jaučiuosi, lyg būčiau nuo pečių nusimetęs sunkią naštą“. Tada ji, stengdamasi įveikti nejučia apėmusį baimės antplūdį, paklausė: „Ar todėl, kad jis mirė?“ Jis atsakė negalvodamas, mikčiodamas nuo įkarščio: „Ne, ne, tu nesupratai – ne todėl, kad jis mirė. Todėl, kad mirė mano kvaila vaikiška neapykanta...“

Prisiminusi šį pokalbį, ji ketino apie tai papasakoti Lidijai, bet nuojauta liepė nutylėti.

---

* Italų kompozitoriaus Giacomo Puccinio opera

Netrukus Hilda Lidijai iš paskos išėjo į prieškambarį. Ten prie stalelio stovėjo Magdalena ir spoksojo į kažkokį paketėlį. Pamačiusi jas, Magdalena krūptelėjo ir tarė:

– Oi, turbūt tai mesjė Puaro pirkinys. Jis ką tik čia buvo. Įdomu, kas čia suvyniota? – Magdalenos akys šokinėjo nuo vienos moters prie kitos. Ji net linksmai sukikeno iš smalsumo, nors akys liko baugščios.

Lidija nepatenkinta suraukė kaktą.

– Aš einu į savo kambarį, – tarė ji.

Apsimestinis Magdalenos valiūkiškumas nepaslėpė jaudinimosi.

– Žvilgtelėsiu tik viena akimi, – ir išsivyniojusi popierių, nustebusi aiktelėjo.

Lidija stabtelėjo. Hilda irgi. Jos sutrikusios sužiuro į Magdaleną. Ši nustebusi tarė:

– Tai dirbtiniai ūsai. Kam jų prireikė?

Hilda abejodama paklausė:

– Gal maskuotė?

Lidija pareiškė:

– Bet juk mesjė Puaro nuostabūs ūsai!

Magdalena kruopščiai suvyniojo Puaro pirkinį.

– Nieko nesuprantu, – tarė. – Kažkokia beprotybė. Kodėl mesjė Puaro pirko tuos ūsus?

2

Pilara iš svetainės išėjo į prieškambarį. Pro šonines duris iš terasos įėjo ir Stivenas Faras. Jis paklausė:

– Tai jau baigėsi jūsų šeimynos konklava? Ar paskelbė testamentą?

Pilara įsižeidusi atsakė:

– Aš negaunu nieko – visiškai nieko! Tas testamen-

tas surašytas prieš šimtą metų. Senelis paliko pinigų mano motinai, bet ji mirė, ir jos dalis atitenka ne man, o jiems.

Stivenas užjaučiamai tarė:

– Taip, nepasisekė.

– Jei senelis būtų buvęs gyvas, jis būtų perrašęs testamentą. Jis būtų palikęs pinigų man – daug pinigų! O gal ilgainiui man būtų palikęs ir visą turtą.

Stivenas nusišypsojo.

– Bet juk tai būtų ne visai teisinga, ar ne?

– Kodėl neteisinga? Jis būtų mane pamilęs labiau už visus. Štai ir viskas.

– Koks godus vaikas! – susijuokė Stivenas. – Tikra prievartautoja.

Pilara nuovokiai tarė:

– Šis pasaulis moteriai yra žiaurus. Kol jauna, ji turi spėti savimi pasirūpinti. Pasenusi ir nebegraži moteris niekam nerūpi.

Stivenas susimąstė. Paskui tarė:

– Gal tu ir teisi, nors, man regis, ne visai. Antai Alfredas visada nuoširdžiai mylėjo tėvą, nors šis buvo išskirtinai bjauraus ir sunkaus charakterio.

Pilara atkišo smakrą.

– Alfredas, – pareiškė ji, – jis kvailys, ir tiek.

Stivenas nusišypsojo.

– Tiek to, negadink sau nuotaikos, Pilara. Juk žinai, kad giminaičiai Li privalo tavimi pasirūpinti.

Mergina paniurusi atsakė:

– Kaip tik tai man ir nepatinka.

– Taip, čia gyventi, ko gero, nebūtų linksma. Sunkiai tave įsivaizduoju šiuose namuose. Gal sutiktum važiuoti į Pietų Afriką?

Pilara linktelėjo.

– Ten daug saulės ir erdvės, – toliau kalbėjo Stivenas. – Ir sunkus darbas. Ar tu moki ką nors dirbti?

Pilara nenorom prisipažino:

– Nežinau.

– O gal verčiau per dienas sėdėtum balkone ir čiulptum saldainius? Gal trokšti tapti sena moteriške su trimis pagurkliais?

Pilara nusijuokė.

– Puiku! Pagaliau pavyko tave pralinksminti, – nusišypsojo Stivenas.

– Aš maniau, kad pakliūsime į šventę. Knygose aš skaičiau, kad anglai Kalėdas švenčia labai linksmai: vieni valgo degančias razinas, kiti – degantį slyvų pudingą, treti – kažkokį anglišką *Yule log* patiekalą.

– Tik tada, jei Kalėdų šventės neaptemdo žmogžudystė. Ar nenorėtum žvilgtelėti į vieną vietelę? Lidija man ją parodė. Tokia slapta kamaraitė...

Jis įvedė merginą į mažą kambarėlį.

– Žiūrėk, Pilara, šiose dėžutėse saldainiai. O čia – apelsinai, finikai, riešutai. Čia...

– Oi! – Pilara suplojo delnais. – Tikras stebuklas! Kokie nuostabūs auksiniai ir sidabriniai balionai!

– Juos su dovanomis tarnams pririša ant eglutės. O šiuos mažyčius apšerkšnijusius snieginukus deda ant pietų stalo. Tereikia balionus pripūsti ir...

– O! – spindėte spindėjo Pilaros akys. – O! Pripūskime balioną! Gal Lidija neužpyks? Man labai patinka balionai.

– Visai dar vaikas! – nusišypsojo Stivenas. – Pasirink labiausiai patinkantį.

– Aš noriu raudono, – pareiškė Pilara.

Jie pasirinko po balioną ir ėmė pūsti. Pilara neištvėrė ir susijuokė.

– Oi, koks jūs juokingas, kai išpučiate žandus! – pasakė ji ir vėl surimtėjusi ėmė pūsti. Paskui užrišę balionų galiukus ėmė mėtytis jais ir žaisti.

Pilara pasiūlė:

– Eime į prieškambarį, ten daugiau vietos.

Juokdamiesi ir mėtydami balionus jie grįžo į prieškambarį kaip tik tuo metu, kai per jį ėjo Puaro. Atlaidžiai į juos žvilgtelėjęs, seklys tarė:

– Vadinasi, žaidžiame *les jeux d'enfansts**? Labai mielas užsiėmimas.

Pilara uždususi šūktelėjo:

– Raudonasis balionas – mano. Matote, kokį didelį išpūčiau? Lauke mano balionas nuskristų į dangų.

– Paleiskime ir, žiūrėdami į juos skrendančius, mintyse pasvajokim, – pasiūlė Stivenas.

– O, gerai sumanėte!

Pilara pro šonines duris išbėgo į terasą, jai iš paskos išdūmė ir Stivenas. Puaro, vis taip pat atlaidžiai šypsodamasis, irgi neatsiliko.

– Aš svajoju gauti krūvą pinigų! – paskelbė Pilara.

Pasistiebusi ant pirštų galiukų ji laikė baliono siūlelį. Vėjui smarkiau pūstelėjus, siūlelis įsitempė. Pilara atlenkė pirštus, ir jos balionas nuskriejo.

Stivenas papriekaištavo:

– Kodėl garsiai pasakei savo norą?

– O ką?

– O tą, kad noras nebeišsipildys. Ką gi, dabar mano eilė sugalvoti norą.

Vyriškis paleido savąjį balioną, bet vėjas jo nepagavo. Balionas, kiek paskridęs palei žemę, užkliuvo už aštrių krūmo lapų ir sprogo.

Pilara gailiu balsu suriko:

– Jis subliuško...

Bateliu pabaksnojusi gumos gniutulėlį, garsiai tarė:

---

* Vaikiškus žaidimus (pranc.)

– Lygiai tokį daikčiuką aš pakėliau nuo grindų senelio kambaryje. Tik senelio balionas buvo rožinis.

Puaro garsiai aiktelėjo. Pilara sutrikusi atsigręžė.

– Nieko nieko, – ištarė Puaro. – Paslydau... – Paskui žiūrėdamas į namą tarė: – Kiek daug langų! Žinokite, madmuazele, namas irgi turi akis ir ausis. Tenka tik apgailestauti, kad anglai labai mėgsta langus laikyti atvirus.

Į terasą išėjo Lidija.

– Pusryčiai ant stalo, – pakvietė ji. – Pilara, mieloji, tavo reikalai sutvarkyti. Vėliau Alfredas viską smulkiau paaiškins.

Visi suėjo į vidų. Paniuręs Puaro žingsniavo paskutinis.

3

Po pusryčių visiems einant iš valgomojo, Alfredas kreipėsi į Pilarą:

– Užeikite į mano kabinetą. Noriu kai ką jums pasakyti.

Jis palydėjo merginą į savo kambarį ir sandariai uždarė duris. Kiti suėjo į svetainę, tik Erkiulis Puaro liko prieškambaryje. Jis įdėmiai žvelgė į uždarytas Alfredo kabineto duris.

Netikėtai seklys krūptelėjo, pajutęs už nugaros kažkieno žingsnius. Tai buvo senasis liokajus.

– Tresilianai, kas jums? – paklausė Puaro, išvydęs persimainiusį tarno veidą.

Senis sutrikęs sumurmėjo:

– Norėčiau pasikalbėti su ponu Li. Bet dabar nedrįstu trukdyti.

– Ar kas nors atsitiko? – pasidomėjo Puaro.

Tresilianas mįslingai atsakė:

– Labai keistas dalykas, nieko nesuprantu!

– Papasakokite, – paragino Erkiulis.

Kiek padvejojęs, Tresilianas prabilo:

– Gerai. Reikalas štai koks, sere. Galbūt atkreipėte dėmesį – abipus pagrindinių durų gulėjo akmeniniai rutuliai. Tai va, sere, vienas rutulys dingo!

Erkiulio Puaro antakiai staiga kilstelėjo.

– Kada? – trumpai paklausė jis.

– Šįryt jie dar buvo savo vietose, sere. Prisiekiu tuo.

– Eime pažiūrėti.

Juodu išėjo pro pagrindines duris. Seklys pasilenkė ir atidžiai apžiūrėjo likusį akmens rutulį. Kai atsitiesė, jo veidas buvo niūresnis už juodžiausią debesį.

Tresilianas virpančiu balsu paklausė:

– Kam prireikė tokio daikto? Kažkokia beprotybė!

– Man tai nepatinka. Labai nepatinka, – burbtelėjo Puaro.

Tresilianas baugščiai pažvelgė į seklį ir tyliai paklausė:

– Kas čia vyksta, sere? Nuo to laiko, kai nužudė senąjį šeimininką, namai pasidarė visai kitokie. Manęs nebeapleidžia jausmas, kad aš tarsi miegu vidury dienos. Mano atmintyje painiojasi įvykiai. Aš nebeskiriu daiktų. Kartais nebegaliu patikėti tuo, ką matau savo akimis.

Erkiulis Puaro papurtė galvą, o senukas tęsė:

– Aš prastai matau. Nebematau taip gerai, kaip anksčiau. Aš painioju daiktus ir žmones. Tikriausiai pasenau ir nebetinku šiam darbui.

Erkiulis paplekšnojo jam per petį.

– Nenusiminkite!

– Dėkui, sere, už gerą žodį, bet nieko nepadarysi – senatvė. Aš nuolat mintyse grįžtu į senus laikus, prisimenu kažkada matytus veidus. Panelė Dženė, ponaičiai Deividas ir Alfredas... Aš nuolat regiu juos jaunus. Ypač nuo to vakaro, kai sugrįžo ponas Haris...

Puaro linktelėjo.

– Taip aš ir maniau! – tarė jis. – Jūs ką tik pasakėte: „Nuo to laiko, kai nužudė senąjį šeimininką...“, bet tai juk prasidėjo anksčiau. Nuo to vakaro, kai grįžo ponas Haris, tiesa? Nuo tada viskas tarsi pasikeitė, tapo pamėkliška?

Liokajus patvirtino:

– Taigi, sere. Kaip tik tada viskas ir prasidėjo. Ponas Haris visada į namus atnešdavo nelaimę, net ir senais laikais.

Senis vėl sužiuro į tuščią rutulio vietą prie durų.

– Kas galėjo paimti, sere? – sušnibždėjo jis. – Ir kam? Tai... beprotybė.

Seklys paprieštaravo:

– Manau, čia nėra nieko beprotiško. Šitaip pasielgė visiškai sveikas žmogus! Tresilianai, kažkam gresia didelis pavojus.

Puaro pasisuko ir žengė į vidų.

Tuo metu iš Alfredo kabineto išėjo Pilara. Jos skruostuose degė raudonos dėmės. Mergina žengė aukštai iškėlusi galvą, jos akys žvilgėjo.

Kai Puaro priėjo prie jos, ši netikėtai treptelėjo koja ir sušuko:

– Aš nieko neimsiu!

Nustebęs Puaro pasiteiravo:

– Ko nepageidaujate imti, madmuazele?

Pilara tarė:

– Alfredas ką tik man pranešė, kad aš gausiu pinigus, kuriuos senelis palikęs mano motinai.

– Taip.

– Jis sakė, kad pagal įstatymą aš jų neturinti gauti. Bet ir jis, ir Lidija, ir kiti nutarę, kad pinigai turį priklausyti man. Alfredas sakė, kad tai – teisingumo klausimas. Ir todėl motinos palikimo dalį jie atiduodą man.

Puaro pakartojo:

– Taip.

Mergina vėl treptelėjo koja.

– Jūs ką, nesuprantate? Jie duoda juos man – duoda!

– Vargšo išdidumas? Bet tai, ką jie sako, – tiesa: pinigai jums priklauso teisėtai.

Pilara suriko:

– Jūs nieko nesuprantate!..

Puaro neleido jai toliau kalbėti:

– Atvirkščiai, aš viską labai gerai suprantu.

– O! – ji visa krūptelėjo ir nusisuko.

Sučirškė durų skambutis. Žvilgtelėjęs per petį, už durų stiklo Puaro išvydo inspektoriaus Sagdeno siluetą.

– Kur jūs dabar traukiate? – Puaro skubiai paklausė Pilaros.

Ši įsižeidusi atsakė:

– Į svetainę, pas visus.

Puaro tęsė:

– Puiku, ten ir būkite. Neklaidžiokite po namus viena, ypač sutemus. Būkite atsargi. Jums gresia didelis pavojus, madmuazele. Jūs dar niekada gyvenime nebuvote patekusi į tokią bėdą.

Jis nuėjo pasitikti Sagdeno.

Inspektorius palaukė, kol Tresilianas užsidarys savo kambaryje ir sekliui panosėje pamojavo telegrama.

– Dabar viskas aišku! – Sagdenas triumfavo. – Perskaitykite. Gavome iš Pietų Afrikos policijos.

Telegramoje tebuvo vienas sakinys:

Vienintelis vienturtis Ebenezero Faro sūnus mirė prieš dvejus metus.

Sagdenas tarė:

– Taigi dabar viskas aišku. O aš sekiau visai kitais pėdsakais...

4

Pilara įėjo į svetainę aukštai pakelta galva ir pasuko tiesiai prie Lidijos. Ši sėdėjo prie lango su nėriniu. Pilara pareiškė:

– Lidija, noriu pasakyti, kad aš neimsiu jūsų pinigų. Aš išvažiuoju, tučtuojau išvažiuoju.

Lidija apstulbo. Ji padėjo nėrinį į šalį ir sušuko:

Mano brangusis vaike, turbūt Alfredas aiškindamas viską supainiojo. Gal pamanei, kad tai išmalda? Jei taip galvoji – labai klysti. Tai jokiu būdu ne labdara, ne paskola ir ne mūsų dosnumas. Paprasčiausiai mes ištaisėme neteisybę. Jeigu tavo motina būtų gyva, tuos pinigus ji būtų paveldėjusi, ir juos, žinoma, būtų palikusi tau. Tu turi į juos teisę – kraujo teisę. Taigi tai visai ne labdara, o teisingumo sugrąžinimas.

Pilara griežtai paprieštaravo:

– Kaip tik todėl aš ir negaliu jų priimti – todėl, kad jūs taip kalbate, kad jūs visi tokie! Buvo taip linksma! Tikras nuotykis! Bet jūs viską sugadinote! Aš palieku jus, tuoj pat, šią minutę, ir nieko daugiau apie mane nesužinosite!

Ir Pilara, apsipylusi ašaromis, išbėgo iš kambario.

Sumišusi Lidija bejėgiškai tarė:

– Man nė į galvą neatėjo, kad ji šitaip reaguos!

Hilda pasakė:

– Mergina labai sutrikusi.

– E... kaip aš jau šį rytą sakiau, netinkamas pats principas. Pilarai pakako proto tai pačiai suprasti. Išmaldos ji atsisako, – prabilo Džordžas.

– Tai ne išmalda. Tai jos dalis! – ginčijosi Lidija.

– Regis, ji galvoja kitaip, – prieštaravo Džordžas.

Tada į svetainę įėjo vyresnysis inspektorius Sagdenas ir Erkiulis Puaro. Apsižvalgęs Sagdenas paklausė:

– Kur ponas Faras? Aš noriu su juo pasikalbėti.

Dar niekam nespėjus atsakyti, Puaro skubiai pasiteiravo:

– O kur madmuazelė Estravados?

Šaipydamasis Džordžas piktokai paaiškino:

– Rengiasi pasipustyti padus, ką pati teikėsi mums pranešti. Matyt, jau iki kaklo soti tų giminaičių anglų.

Puaro pasisuko į Sagdeną ir paliepė:

– Paskui mane!

Vos jiedu spėjo išeiti, viršuje kažkas sunkiai bumbtelėjo. Pasigirdo klyksmas.

Seklys suriko:

– Greičiau!

Jie kirto prieškambarį ir šoniniais laiptais nubėgo į viršų. Pilaros kambario durys buvo atlapos. Tarpduryje stovėjo vyras. Išgirdęs bėgančiųjų žingsnius, žmogus atsigręžė. Tai buvo Stivenas Faras.

– Ji gyva, – teištarė jis.

Pilara stovėjo savo kambaryje, bejėgiškai nugara prigludusi prie sienos, ir sustingusiomis akimis žiūrėjo į ant grindų gulintį akmens rutulį.

Ji tyliai paaiškino:

– Buvo padėtas ant durų staktos ir būtų žnektelėjęs man ant galvos, bet, laimė, už vinies užkliuvo sijonas, ir aš įstrigau tarpduryje.

Erkiulis atsiklaupęs apžiūrėjo vinį. Ant jos buvo likęs šviesiai violetinės spalvos tvido siūlelis. Puaro atsistojo ir niūriai linktelėjo.

– Ta vinis išgelbėjo jums gyvybę, madmuazele, – burbtelėjo jis.

Policijos inspektorius, regis, nieko nesuprato:

– Klausykite, ką visa tai reiškia?

Pilara išpoškino:

– Kažkas norėjo mane užmušti!

Inspektorius pažvelgė į durų staktą.

– Senas būdas... Šiuose namuose buvo sumanyta antroji žmogžudystė. Bet šį kartą žudikui nepavyko!

Gergždžiančiu balsu Stivenas Faras tarė:

– Ačiū Dievui, tu gyva.

Pilara iškėlė rankas – tas gestas buvo jaudinantis ir maldaujantis.

– *Madre de Dios*!*, – sušuko ji. – Kodėl mane norėjo nužudyti? Ką aš padariau?

Puaro lėtai tarė:

– Madmuazele, jūs verčiau paklaustumėt, ne „ką aš padariau?“, o „ką aš žinau?“

Mergina nieko nesuvokdama įsmeigė akis į seklį.

– Bet aš nieko nežinau!

– Netiesa, – paprieštaravo Erkiulis Puaro. – Sakykite man, madmuazele Pilara, kur buvote žmogžudystės metu. Juk ne šitame kambaryje?

– Aš buvau čia, juk sakiau – buvau!

Inspektorius Sagdenas griežtai tarė:

– Sakėte, bet tada pamelavote, ir nėra ko slėpti. Teigėte girdėjusi senelio šauksmą, bet čia neįmanoma nieko girdėti. Mes su Puaro vakar patikrinome.

– O! – Pilarai užgniaužė kvapą.

– Jūs buvote kažkur netoli jo kambario, – pasufleravo Puaro. – Norite, pasakysiu, kur buvote, madmuazele? Jūs stovėjote nišoje, prie statulų, visai šalia senelio kambario.

Jaunoji panelė sutriko.

– O! Kaip sužinojote?

Puaro, vos pastebimai šypsodamasis, paaiškino:

– Ponas Faras jus ten matė.

Stivenas griežtai paneigė:

– Aš nieko nemačiau! Tai melas!

---

* *Dievo Motina* (isp.)

– Prašau atleisti, pone Farai, bet jūs matėte, – pareiškė Puaro. – Atsimenate, jūs pagalvojote, kad nišoje buvo trys statulos, o ne dvi. Madmuazelė Estravados vienintelė tą vakarą vilkėjo baltą suknelę. Ji buvo trečioji balta figūra, kurią jūs ir matėte. Ar teisybę sakau, madmuazele?

Kiek padvejojusi, Pilara prisipažino:

– Taip, tai tiesa.

– Taigi dabar, madmuazele, papasakokite mums visą tiesą, – paprašė Puaro. – Ką jūs ten veikėte?

– Po pietų, išėjusi iš svetainės, nutariau aplankyti senelį. Pamaniau, jam bus malonu, kad aš ateisiu. Bet koridoriuje pamačiau kažką stovintį prie jo kambario durų. Nenorėjau, kad mane pastebėtų – juk senelis buvo uždraudęs tą vakarą jį trukdyti. Pasislėpiau nišoje galvodama: jei žmogus nuo durų atsigręš, pamanys – tai skulptūros. Ir staiga išgirdau baisų triukšmą – lūžo stalai, kėdės! – Pilara vaizdingai tai parodė. – Krito ir dužo! Man užėmė kvapą. Aš išsigandau. O paskui pasigirdo baisus klyksmas, – mergina persižegnojo. – Man apmirė širdis, ir aš sau pasakiau: „Kažkas mirė..."

– O paskui?

– O paskui koridoriumi pro mane bėgo žmonės. Aš visus praleidau...

Vyresnysis inspektorius Sagdenas rūsčiai tarė:

– Jūs viską nuo mūsų slėpėte. Kodėl?

Pilara papurtė galvą ir atsakė kaip apdairus ir atsargus žmogus:

– Policijai nedera pernelyg daug pasakoti. Aš pamaniau, jei pasakysiu, kad buvau šalia, dar mane palaikys žudike. Todėl ir pamelavau sakydama, kad buvau savo kambaryje.

Sagdenas griežtai įspėjo:

– Sąmoningai pamelavusi, neišvengiamai tampate įtariamąja.

– Pilara, – prabilo Stivenas Faras.

– Ką?

– Kas tada stovėjo prie durų? Pasakyk!

– Taip, pasakykite, – paragino ir Sagdenas.

Akimirką Pilara dvejojo. Jos akys išsiplėtė ir vėl prisimerkė. Paskui iš lėto atsakė:

– Aš nežinau, kas. Koridoriuje buvo pernelyg tamsu, neatpažinau. Bet... tai buvo moteris.

5

Vyresnysis inspektorius Sagdenas nužvelgė susirinkusiuosius ir sudirgęs tarė:

– Neįprasta šitaip tardyti, pone Puaro.

– Čia mano mažytė idėja, – atsakė Puaro. – Aš noriu visiems papasakoti, ką man pavyko išsiaiškinti. Tikiuosi, neatsisakysite man padėti, ir bendromis jėgomis rasime teisybę...

– Fokusai, – burbtelėjo Sagdenas taip tyliai, kad beveik nesigirdėjo.

Jis atsirėmė į kėdės atkaltę, o Puaro tarė:

– Visų pirma, vyresnysis inspektoriau, gal išsiaiškinkite savo santykius su ponu Faru. Žinau, tam turite priežastį.

Sagdenas sučiaupė lūpas.

– Būčiau linkęs aiškintis ne prie visų, – pasakė jis, – bet tiek to, – ir atkišo Stivenui Farui telegramą.

– Taigi, pone Farai, – jūs juk šitaip save vadinate, – ar galite mums paaiškinti, ką visa tai reiškia?

Stivenas Faras išskleidė popierių. Suraukęs antakius garsiai perskaitė telegramą ir lapelį grąžino inspektoriui.

– Taip, – tarė jis. – Tai visiškas demaskavimas.

Sagdenas pasidomėjo:

– Ar tik tiek galite pasakyti? Beje, noriu įspėti – nebūtinai turite duoti parodymus prieš save.

Vyriškis griežtai atrėžė:

– Man nereikalingi jūsų patarimai, inspektoriau. Nujaučiau, ką rengiatės pasakyti. Gerai, aš pasiaiškinsiu. Galbūt tai, ką pasakysiu, atrodys ir nelabai įtikinama, bet tai – tiesa.

Patylėjęs kalbėjo toliau:

– Aš nesu Ebenezero Faro sūnus, bet gana gerai pažinau juos abudu – ir tėvą, ir sūnų. Dabar įsivaizduokite esą mano vietoje. Tarp kitko, mano vardas – Stivenas Grantas. Aš pirmą kartą atsidūriau šioje šalyje ir nusivyliau. Viskas čia man pasirodė pilka ir negyva. Bet štai netikėtai traukinyje sutikau merginą. Turiu sąžiningai prisipažinti: pamilau ją iš pirmo žvilgsnio! Ji – pati nuostabiausia ir gražiausia būtybė pasaulyje. Išeidamas iš kupė atsitiktinai pamačiau prie jos lagamino pririštą kortelę. Vardas ir pavardė man nieko nesakė, bet adresą, kur ji vyko, įsidėmėjau. Aš buvau daug girdėjęs apie Gorston Holą ir viską žinojau apie jo savininką. Tai senas Ebenezero Faro kompanionas – senis Ebas dažnai man apie jį pasakodavo. Aš nutariau važiuoti į Gorston Holą ir prisistatyti Ebo sūnumi. Jo sūnus iš tikrųjų prieš dvejus metus mirė. Bet aš prisiminiau, kaip senasis Ebas kalbėjo, kad jau daugybę metų jis nieko negirdėjęs apie Simeoną Li, tad nusprendžiau, kad ir Li nieko nebus girdėjęs apie Ebo sūnaus mirtį. Šiaip ar taip, ryžausi pamėginti.

– Tačiau ne iš karto pradėjote vykdyti šį savo sumanymą. Dar dvi dienas gyvenote „King Arms“ viešbutyje Eldsfilde, – pareiškė Sagdenas.

– Tas dvi dienas svarsčiau – verta ar neverta rizikuoti? Ir pagaliau nusprendžiau, kad verta. Tuo metu man tai atrodė tik nedidelė avantiūra. Ir ką gi, mano legenda visi patikėjo! Senis mane sutiko be galo draugiškai ir tuoj

pat pakvietė pasisvečiuoti. Aš sutikau. Tai štai, inspektoriau, ką aš galiu pasakyti. Jeigu mano pasiaiškinimas jums nepatinka, patariu prisiminti tuos laikus, kai pats sekiojote paskui merginas, ir gal prisiminsite nemažai iškrėstų kvailysčių. O jei kalbėsime apie mano tikrąjį vardą ir pavardę, tai, kaip aš jau sakiau, esu Stivenas Grantas. Galite siųsti užklausą į Pietų Afriką, bet turiu iš anksto įspėti: jums patvirtins, kad esu absoliučiai doras pilietis, o ne koks nors plėšikas.

– Aš niekad tokiu jūsų ir nelaikiau, – mandagiai įsiterpė Puaro.

Inspektorius Sagdenas atkišo smakrą ir įspėjo:

– Vis dėlto aš patikrinsiu jūsų žodžius. Bet noriu sužinoti jau dabar: kodėl neprisipažinote tuoj pat po žmogžudystės, o visą laiką išsijuosęs melavote?

Stivenas prisipažino:

– Todėl, kad buvau kvailys ir maniau galėsiąs nuslėpti apgaulę! Pamaniau, kad jeigu prisipažinsiu, tuoj mane įtars, kadangi apsimečiau kitu žmogumi. Jeigu nebūčiau buvęs visiškas idiotas, būčiau supratęs – jūs nedelsiant telegrafu susisieksite su Johanesburgu.

– Gerai, pone Farai... pone Grantai, aš nesakau, kad netikiu jūsų žodžiais. Netrukus paaiškės – tiesą sakote ar ne.

Sagdenas įsmeigė į Puaro klausiamą žvilgsnį. Šis tarė:

– Man atrodo, panelė Estravados irgi gali kai ką mums papasakoti.

Pilara išbalo kaip popierius, bet ėmė tyliai kalbėti:

– Taip, sakote tiesą. Aš nė už ką neprisipažinčiau, jei ne Lidija ir ne tie pinigai. Juk buvo taip įdomu: atvažiuoti, visus apgauti ir pasiimti palikimą! Bet kai Lidija pasakė, kad pinigai – mano ir kad jie man teisėtai priklausą, visi mano planai apsivertė aukštyn kojomis. Tai jau visai nebeįdomu.

Alfredas sutrikęs paklausė:

– Nesuprantu, mieloji, apie ką jūs kalbate?

– Manote, kad esu jūsų dukterėčia Pilara Estravados? Tai netiesa! Pilara žuvo. Mudvi kartu važiavome mašina per Ispaniją. Nukrito bomba, mašina sudegė, ji žuvo, o aš nė nesusižeidžiau. Aš nedaug ją tepažinojau, bet ji spėjo pasipasakoti apie save. Sužinojau, kad senelis pakvietęs ją į Angliją ir kad jis esąs labai turtingas. Aš buvau neturtinga, visiškai neturėjau pinigų, neišmaniau, nei kur keliauti, nei ką veikti. Nejučia šovė mintis: „Kodėl nepasiėmus Pilaros paso, nenuvažiavus į Angliją ir nepraturtėjus?“ – merginos veidą netikėtai nutvieskė plati šypsena. – O, taip įdomu buvo vaizduotis, kad man viskas pavyko! Nuotraukoje Pilara buvo šiek tiek panaši į mane. Tačiau kai ponas Puaro paprašė paso... Aš atidariau langą ir išmečiau dokumentą. Paskui, nubėgusi jo paimti, žemėmis išmurzinau nuotrauką. Pasienyje niekas atidžiau nuotraukos neapžiūrėjo, o čia...

Alfredas įtūžęs nutraukė:

– Jūs norite pasakyti, kad apsimetėte mano tėvo anūke ir žaidėte jo jausmais?

Pilara nesutrikusi atsakė:

– Taip, aš kaipmat supratau, kad galėsiu priversti jį mane pamilti.

Nebeiškentė ir Džordžas.

– Nuostabu! – vyptelėjo jis. Nusikaltėlė bandė apgaule išvilioti pinigus!

– Tavo pinigų ji nesiruošė imti, seni! – rėžė Haris. – Pilara, aš palaikau tave! Tiesiog žaviuosi tavo įžūlumu! O be to, ačiū Dievui, aš jau – ne tavo dėdė! Tai atriša man rankas.

Pilara pasisuko į Erkiulį.

– Ar jūs viską žinojote? Kada išsiaiškinote?

Puaro nusišypsojo.

– Madmuazele, jeigu jūs būtumėt girdėjusi apie Mendelio dėsnius, tai žinotumėt, kad mėlynakiai tėvai vargu bau galėtų susilaukti rudaakio vaiko. Jūsų motina, esu įsitikinęs, buvo padori moteris. Todėl peršasi išvada, kad jūs – ne Pilara Estravados. O po triuko su pasu aš galutinai tuo įsitikinau. Jūs neblogai buvote sumaniusi, bet kaip dabar pati suprantate, nelabai subtiliai elgėtės.

Vyresnysis inspektorius Sagdenas gana priešiškai pasakė:

– O man visa tai atrodo ne toks jau nekaltas žaidimas.

Pilara nustebusi pažiūrėjo į jį ir tarė:

– Aš nesuprantu...

Sagdenas neleido jai baigti:

– Jūs papasakojote visą nuotykių istoriją, bet man atrodo – dar daugiau nuslėpėte.

– Gal paliksite ją ramybėje? – įsikišo Stivenas.

Nekreipdamas į jį dėmesio Sagdenas kalbėjo:

– Sakėte, po pietų tik šiaip sau nutarėte aplankyti senelį. Tačiau aš įtariu ką kita: manau, kad jūs pavogėte deimantus. Tikriausiai pasinaudojote patogiu momentu ir kyštelėjote į seifą ranką. Ponas Li, pamatęs, kad akmenukai dingo, bemat suprato – tik du žmonės galėjo juos pavogti. Arba Horburis, nužiūrėjęs šifrą ir naktį įlindęs į kambarį, arba jūs. Ponas Li tuoj pat ėmėsi veikti. Paskambino man ir paprašė užeiti. Paskui, tuoj po pietų, pasikvietė jus ir apkaltino vagyste. Jūs priešgyniavote. Jis įniršo. Nežinau, kas įvyko vėliau. Galimas dalykas, ponas Li suprato, kad jūs – ne jo vaikaitė, o labai mikli profesionali vagilė. Kad ir kaip būtų, jūs pralošėte – jūs jau buvote demaskuota ir tada puolėte jį peiliu. Jis gynėsi, o nebetekęs jėgų, suriko. Jūs pakliuvote į gana keblią padėtį. Skubiai išbėgusi kambario, duryse pasukote raktą, o paskui, supratusi, kad nepasisekė pasislėpti, įsitaisėte statulų nišoje.

Pilara klaikiai suriko:

– Tai melas! Netiesa! Aš nevogiau deimantų! Ir nenužudžiau jo! Prisiekiu Mergele Marija!

Sagdenas toliau atkakliai prieštaravo:

– Tai kas tada jį nužudė? Jūs teigėte, kad kažką matėte prie pono Li durų. Jeigu tikėtume jūsų žodžiais, tas žmogus yra žudikas. Nieko, išskyrus jus, koridoriuje nebuvo! O jūs tvirtinote, kad buvo kažkoks žmogus. Taigi jūs sugalvojote jį norėdama išsisukti pati.

Džordžas suspigo:

– Žinoma, tai ji! Viskas aišku kaip ant delno! Aš visą laiką sakiau – tėvą nužudė svetimas žmogus! Tiesiog būtų absurdiška manyti, kad kas nors iš mūsų šeimos būtų galėjęs taip pasielgti! Tai nenatūralu!

Puaro, sujudėjęs savo krėsle, pasakė:

– Aš nesutinku su jumis. Turint galvoje Simeono Li charakterį, manyčiau, tai būtų buvę visai natūralu.

– Ką? – Džordžas pakėlė galvą ir įsmeigė į Puaro piktą žvilgsnį.

Seklys tęsė:

– Dar daugiau, aš manau, kad taip ir buvo. Simeoną Li nužudė žmogus, kurios gyslomis teka tas pats kraujas. O priežastis žudyti nusikaltėliui atrodė gana svarbi.

Džordžas sušuko:

– Vienas iš mūsų?! Aš neigiu...

Puaro balsas suskambo lyg metalas.

– Bet kuris jūsų šeimos narys galėjo turėti tokių ketinimų. Pradėsime nuo jūsų, pone Džordžai. Juk nemylėjote savo tėvo. Palaikėte su juo gerus santykius vien dėl pinigų. Mirties dieną jis pagrasino sumažinsiąs jums skirtų pinigų dalį. Žinojote, kad po jo mirties paveldėsite solidžią sumą. Štai ir pretekstas. Po pietų nuėjote paskambinti telefonu. Kalbėjotės ne ilgiau kaip penkias minutes. Paskiau turėjote laiko palypėti į tėvo kambarį, susiginčyti ir galiausiai nužudyti. Išėjęs iš kambario, jūs dar spėjote

užrakinti duris. Tikėjotės, kad įtarimas kris ant plėšiko. Bet per paniką pamiršote išsiaiškinti, ar atidarytas langas, nes tik atviras langas paliudytų apiplėšimo versiją. Jūs padarėte kvailystę, bet ko norėti, juk jūs – prašau man atleisti už šiurkštumą – esate gana ribotas žmogus! – Puaro truputį patylėjo. Pauzės metu Džordžas stengėsi kažką pasakyti, bet taip ir negalėjo išstenėti nė žodžio. – Dauguma nusikaltėlių ir yra riboto proto žmonės! – pridūrė seklys.

Puaro atsigręžė į Magdaleną.

– Jūs, madam, suprantama, irgi turėjote dingstį. Regis, este įklimpusi į skolas, o jūsų uošvio ne itin maloniu tonu pasakytos kai kurios pastabos galėjo sukelti nerimą. Be to, jūs neturite alibi: ėjote skambinti, bet neskambinote, o kur iš tikrųjų buvote, mums gali paliudyti tik jūsų žodžiai.

– Toliau, – Puaro vėl truputį patylėjo, – ponas Deividas. Mes girdėjome, ir ne kartą, apie kerštingą būdą ir nesugebėjimą atleisti – tai yra Li kraujyje. Ponas Deividas nepamiršo niekingo tėvo elgesio su motina ir neatleido jam. Paskutiniai senio Li įžeidinėjimai galėjo perpildyti jo kantrybės taurę. Deividas sakė, kad žmogžudystės metu skambino pianinu. Atsitiktinai grojęs laidotuvių maršą. Tačiau įsivaizduokite, kad ne jis skambino laidotuvių maršą, o tas, kuris žinojo, ką Deividas yra sumanęs padaryti, ir kuris pritarė jo ketinimams.

Hilda šaltakraujiškai tarė:

– Niekšiškas spėjimas.

Puaro pasisuko į ją.

– O jums, madam, aš pasakysiu štai ką. Tai jūs nusliūkinote į viršų įvykdyti nuosprendį žmogui, kuris, jūsų manymu, nenusipelno atleidimo. Toks jau jūs žmogus, madam, – baisus savo neapykanta.

– Aš jo nenužudžiau, – ramiai tarė Hilda.

Nepaisydamas jokių skrupulų, įsiterpė inspektorius Sagdenas.

– Ponas Puaro absoliučiai teisus. Prieš jus visus mes turime įkalčių, išskyrus poną Alfredą, poną Harį ir ponią Lidiją.

Erkiulis Puaro įtaigiai paprieštaravo:

– Aš neišskirčiau nė jų.

– Kaip gi taip, pone Puaro? – sutriko policininkas.

– Ką turite prieš mane, mesjė Puaro? – paklausė Lidija.

Puaro atsakė:

– Jūsų motyvą, madam, aš praleidžiu – jis akivaizdus. Pakalbėkime apie ką kita. Tą vakarą jūs vilkėjote ryškią suknelę su pelerina. Priminsiu jums, kad Tresilianas, liokajus, yra trumparegis. Toliau esančius daiktus jis mato blankiai ir neaiškiai. Taip pat primenu, kad jūsų svetainė gana erdvi, tačiau blogai apšviesta. Tą vakarą, prieš dvi minutes iki klyksmo, Tresilianas įėjo į svetainę kavos puodukų. Jis pamatė jus – taip jam pasirodė – prie tolimojo lango. Stovėjote, pusiau prisidengusi užuolaida.

– Jis iš tikrųjų mane matė, – tarė Lidija.

– O aš spėju, – tęsė Puaro, – kad tai buvote ne jūs, o prie lango palikta jūsų pelerina.

– Iš tikrųjų ten stovėjau aš, – pakartojo Lidija.

Alfredas užkaito:

– Kaip jūs drįsote pagalvoti?!

Haris sudraudė brolį:

– Paklausykime iki galo, Alfredai. Dabar jau mūsų eilė. Paaiškinkite, kaip šaunusis berniukas Alfredas sugebėjo papjauti karštai mylimą tėtušį, jeigu mes abudu tada sėdėjome valgomajame.

Puaro meiliai nusišypsojo.

– Tai labai paprasta, – tarė jis. – Alibi galioja tik tada, kai jį patvirtina nepriklausomas žmogus. Jūsų

santykiai su broliu labai blogi. Tai visi žino. Jūs prie visų iš jo tyčiojatės. Ir jis prie visų atsilygina jums tuo pačiu. Bet tarkim, kad tai viso labo tik gudraus plano dalis. Sakykim, Alfredas Li mirtinai pavargo vaikščioti ant pirštų galiukų prieš pašėlusį tironą. Tarkim, prieš kurį laiką judu susitikote su broliu ir sugalvojote veiklos planą. Jūs grįžote namo. Alfredas apsimetė, kad jūsų sugrįžimas jam nemalonus. Vaizdavo pavyduolį ir demonstravo jums tariamą neapykantą. Jūs dėjotės niekinąs jį. O paskui atėjo žmogžudystės vakaras, kurį judu taip gudriai suplanavote. Vienas iš jūsų liko valgomajame ir garsiai kalbėjosi pats su savimi, o galbūt net inscenizavo triukšmingą dviejų žmonių ginčą. Tuo metu kitas nuėjo į viršų ir įvykdė nusikaltimą.

Alfredas pašoko.

– Jūs velnias! – vos ne vos išspaudė.

Suglumęs Sagdenas žvilgtelėjo į Puaro ir paklausė:

– Ar iš tikrųjų taip manote?

Nelauktai Puaro prabilo valdingu balsu:

– Aš norėjau jums parodyti, kad viskas įmanoma! Viskas, ką sakiau, galėjo įvykti. O kas buvo iš tikrųjų, mes galėsime išsiaiškinti, jeigu liausimės nagrinėję to, kas įvyko, išorinę, matomąją, pusę, o žiūrėsime esmę.

Kiek patylėjęs, jis lėtai tarė:

– Kaip jau sakiau, mes turime grįžti prie paties Simeono Li, jo charakterio...

6

Kambaryje įsiviešpatavo tyla. Kad ir kaip keista, akimirksniu atslūgo nuostaba, pyktis, pagieža. Erkiulis Puaro tarsi pakerėjo klausytojus. Visi žiūrėjo į jį lyg užburti, o jis neskubėdamas kalbėjo:

– Visa esmė, – ponas Li. Mirusysis žmogus – mūsų fokuse, paslapties centre! Mes turime prasiskverbti į jo sielos, jo minčių gelmę ir ten rasti įminimo raktą. Žmogus gyvena ir miršta ne vienišas. Viską, ką turi, perduoda tiems, kas ateina po jo... Ką galėjo palikti Simeonas Li savo sūnums ir dukrai? Pirma, išdidų būdą, antra, nesugebėjimą atleisti – mes girdėjome: kartais jis laukdavo metų metus, kad galėtų atkeršyti savo įžeidėjams. Mes žinome, kad šį charakterio bruožą paveldėjo tas sūnus, kuris mažiau už kitus išoriškai į jį panašus. Deividas Li irgi atsimena nuoskaudą ir ilgus metus gyvena su keršto jausmu širdyje. Tik Haris Li išoriškai labai panašus į tėvą. Tas panašumas ypač akivaizdus, kai žiūri į jaunojo Simeono Li portretą: tokia pat stambi erelio nosis, ryžtingas atkištas platus smakras, išdidžiai atversta galva. Be išorės, Haris, man atrodo, paveldėjo ir daugelį tėvo manierų, na, kad ir įprotį juokiantis atlošti galvą, pirštais glostyti pasmakrę...

Puaro nutilo, paskui tęsė:

– Turėdamas visa tai omenyje ir būdamas įsitikinęs, kad nusikaltimą įvykdė aukai artimas žmogus, aš ėmiau tyrinėti šeimą psichologiniu požiūriu. Taigi pasistengiau išsiaiškinti, kas iš šeimos narių iš tikrųjų tiktų žudiko vaidmeniui. Ir padariau išvadą, kad tik du žmonės tinka šiai rolei. Tai Alfredas Li ir Hilda Li, Deivido žmona. Paties Deivido aš neėmiau domėn, nes nemaniau, kad šitoks jausmingas žmogus pajėgs nužudyti tokiu kruvinu būdu – perpjauti gerklę. Džordžą Li ir jo žmoną aš irgi atmečiau. Kad ir ko jie būtų linkėję, manau, jiems nebūtų pakakę drąsos šitaip rizikuoti – abu labai atsargūs žmonės. Ponia Lidija Li – buvau absoliučiai įsitikinęs – net nepajėgtų įvykdyti privartos akto: ji pernelyg ironiškos natūros. O dėl Hario Li abejojau. Jis gana šiurkštus ir ūmaus būdo, bet buvau beveik įsitikinęs, kad Haris, nepaisant polinkio girtis ir tuščiai grasinti, yra be galo silpnavalis žmogus.

Dabar žinau, kad lygiai tokios pat nuomonės apie jį buvo ir tėvas. „Haris, – sakė jis, – nėra vertesnis už kitus“. Todėl remdamasis atmetimo metodu, aš apsistojau prie tų dviejų žmonių, kuriuos jau minėjau. Alfredas Li yra žmogus, galįs pasiaukoti. Daugelį metų jis visiškai pasidavė kito žmogaus valiai ir interesams. Esant tokiom aplinkybėms, protrūkio ir buvo galima tikėtis. Dar daugiau, jis tikriausiai jau seniai slapta niršo ant tėvo, ir pyktis, užgniaužtas savy, kaupėsi ir kaupėsi. Dažnas, rodos, tyliausias ir ramiausias žmogus, griebiasi visiškai netikėtų prievartos formų – netekę savitvardos ir savikontrolės, susitvardyti jie nebesugeba! Kitas žmogus, mano manymu, galėjęs įvykdyti nusikaltimą, buvo Hilda Li. Ji iš tų žmonių, kurie tam tikromis aplinkybėmis gali patys imti vykdyti teisėsaugą, bet niekada to nedarys egoistiniais sumetimais. Tokie žmonės ir teisia, ir patys įvykdo nuosprendžius. Panašiai, kaip kai kurie Senojo Testamento herojai, pavyzdžiui, Jaelis ir Judita...

Puaro truputį patylėjo.

– Paskui aš ėmiau tyrinėti nusikaltimo aplinkybes. Pirma, kas nustebino ir krito į akis, – keistos nužudymo aplinkybės. Prisiminkite, ką išvydote kambaryje, kur gulėjo Simeonas Li. Sunkus stalas ir masyvūs krėslai apversti, porcelianas, stiklas, šviestuvai sudaužyti. Bet labiausiai stebino sunkūs raudonmedžio krėslai ir stalas – neįmanoma įsivaizduoti, kaip per menko senučiuko ir jo priešininko grumtynes buvo galima ne tik apversti tokius baldus, bet juos tiesiog išvartyti po visą kambarį. Visa žmogžudystės aplinka absoliučiai nereali. Vargu ar kuris nors turintis sveiko proto žmogus imtų inscenizuoti tokias grumtynes, kokių tikrovėje negali būti. Taigi egzistuoja tik viena galimybė – tai padarė stiprus vyras.

– Tačiau tokia prielaida visiškai neįtikima, nes griūvančių baldų triukšmas kėlė pavojų nusikaltėliui – juk jam

beveik neliko laiko pasislėpti, – o nusikaltėliui buvo naudinga perrėžti seniui Simeonui gerklę kaip galima tyliau.

– Kita neįtikėtina detalė – raktas, paliktas duryse iš vidaus ir pasuktas iš lauko. Tai lyg ir būtų turėję byloti apie savižudybę, bet tokiai versijai prieštaravo visa kambario aplinka. Net nemėginta inscenizuoti pabėgimo pro langą – visi langai uždaryti. Dar daugiau, fokusui su raktu padaryti reikėjo laiko. Laiko, tokio brangaus žudikui!

– Ir dar viena nesuprantama detalė – gumos gabalėlis, atkirptas nuo Simeono Li kempinės, ir mažas medinis pagaliukas, kurį man parodė vyresnysis inspektorius Sagdenas. Ir vėl tas pats – šitie daiktai neturėjo absoliučiai jokios prasmės! Jie nieko nereiškė, visiškai nieko!

– Kaip matote, nusikaltimas labai sujauktas: įvykių raida supainiota, trūksta logikos, daug ko neįmanoma paaiškinti.

Puaro nužvelgė susirinkusiuosius.

– O dabar – kita mįslė. Nužudytasis iškvietė vyresnįjį inspektorių Sagdeną, pranešė jam apie vagystę ir paprašė užeiti po pusantros valandos. Kodėl? Jeigu Simeonas Li įtarė anūkę ar ką nors kitą, kodėl nepaprašė inspektoriaus palaukti apačioje ir tuoj pat, neatidėliodamas, nepasikalbėjo su įtariamuoju? Tai būtų buvę logiška, juk namuose lankosi policijos inspektorius.

– Tad vėl padarome išvadą – nepaaiškinami ne tik žudiko veiksmai – Simeono Li elgesys irgi buvo keistas!

– Ir aš tariau sau: „Čia viskas ne taip!“ Kodėl? Ogi todėl, kad mes vertiname įvykį taip, kaip nori žudikas. Mes žvelgiame iš to taško, kurį mums primetė nusikaltėlis.

– Trys aplinkybės neturi prasmės. Tai – aukos kova su žudiku, iš lauko pusės pasuktas raktas ir gumos gniužulėlis. Bet juk visa tai galima kažkaip paaiškinti! Ir aš priverčiau pažvelgti į tuos tris dalykus, nesiejant jų su žmogžudyste. Apie ką byloja grumtynės? Apie prievartą,

baldų ir indų daužymą, triukšmą. Raktas? Kodėl kažkas pasuko raktą? Kad niekas neįtartų? Bet juk tai nesutrukdė tuoj pat, momentaliai, išlaužti duris! Gumos gabaliukas? Tai tik gumos gabaliukas, ir nieko daugiau!

– Taigi ir šita tyrimo kryptis nieko nedavė. Tuo labiau liko trys nepaaiškinti faktai: grumtynių triukšmas, užrakintas kambarys ir tas visiškai keistas daiktelis...

Puaro pakėlė balsą:

– Ar šios trys nusikaltimo aplinkybės atitinka kurio nors įtariamojo charakterį? Ne, neatitinka. Abiem – ir Alfredui, ir Hildai – tylus nužudymas, be abejo, būtų buvęs labiau pageidautinas, laiko gaišimas durims užrakinti iš lauko – nesąmonė, o gumos gabalėlis – apskritai nereikšmingas.

Tačiau kartu aš supratau, kad čia nėra nieko absurdiško, atvirkščiai, aš pajutau, kad tai labai gudriai suplanuota žmogžudystė ir kad nusikaltimas įvykdytas nepriekaištingai. Juk iš tikrųjų viskas pavyko! Todėl viskas turėjo prasmę...

O paskui vėl iš eilės viską apmąsčiau, ir man tvykstelėjo pirmoji šviesa.

Kraujas, „tiek daug kraujo“, kraujas visur, dar šiltas. Pernelyg daug kraujo!

Ir man nušvito protas. To kruvino nusikaltimo esmė – kraujas. Simeono Li kraujas „sukilo“ prieš jį patį!

Erkiulis Puaro palinko į priekį ir tęsė:

– Dvi pačias reikšmingiausias mintis man pakišo, beje, nė neįtardami, du visai skirtingi žmonės, bet pasakyti žodžiai man padėjo įminti mįslę. Pirmoji – ponia Lidija Li, pacitavusi eilutę iš „Makbeto“: „Ir kas būtų galėjęs pamanyti, kad tiek to kraujo seniško?“ O antras žmogus buvo Tresilianas, pasiskundęs esąs apimtas keisto jausmo: tarsi pasikartoja tai, kas jau kažkada buvo. Toks jausmas, jo manymu, kilęs po iš pirmo žvilgsnio nereikšmingo įvy-

kio. Pirmą kartą liokajus, išgirdęs skambutį, pro duris įleido Harį Li, o kitą dieną, įleisdamas Stiveną Farą, jis suabejojo, ar nesivaidena – vėl atėjęs Haris Li!

Dabar pagalvokime, kodėl jam kilo toks jausmas? Pažvelkite į Harį Li ir į Stiveną Farą, ir jums pasidarys aišku. Jie nepaprastai panašūs! Štai kodėl Tresilianui, kai jis išvydo Stiveną Farą, pasirodė, kad jis antrą kartą įleidžiąs Harį Li. Tarsi už slenksčio stovi vienas ir tas pats žmogus! Ir dar – šiandien Tresilianas man pasakė, kad Stivenas jį gąsdinąs. Nenuostabu. Stiveno Faro nosis su kuprele, juokdamasis jis atmeta galvą, būdingas gestas – smiliumi vis braukyti pasmakrę. Atidžiau pažvelkite į jaunojo Simeono Li portretą: jis panašus ne tik į Harį Li, bet ir į Stiveną Farą.

Stivenas sukrutėjo. Kėdė girgžtelėjo.

Puaro kalbėjo toliau:

– Atsimenate Simeono Li pykčio protrūkį ir jo piktą tiradą apie savo vaikus? Jis sakėsi turįs neteisėtų vaikų. Štai ir vėl mes kreipiame žvilgsnį į patį Simeoną Li, kuris mėgo moteris ir nuvarė į kapus savo žmoną. Juk jis Pilarai gyrėsi galįs turėti asmeninę gvardiją iš maždaug vienodo amžiaus savo sūnų. Tad aš ir padariau išvadą, kad Simeonas Li, be teisėtų vaikų, turi nesantuokinių, nepripažintų, bet jo kraujo sūnų.

Stivenas pašoko. Puaro paklausė:

– Juk tai tikroji jūsų atvykimo priežastis, tiesa? Romanas su miela mergina, kurią sutikote traukinyje, čia niekuo dėtas! Jūs nutarėte atvykti čionai dar prieš susitikdamas su ja, nes norėjote pažvelgti į savo tėvą...

Stivenas išblyško kaip lavonas. Tada tarė gergždžiančiu balsu:

– Taip, aš norėjau jį pamatyti. Mano motina vis pasakodavo apie jį. Ilgainiui ši mintis mane tiesiog apsėdo – pažiūrėti, kaip jis atrodo! Sutaupiau truputį pinigų ir

atvykau į Angliją. Nenorėjau sakyti, kas aš toks, todėl nutariau prisistatyti esąs Ebo sūnus. Atvažiavau turėdamas vienintelį tikslą – pamatyti savo tėvą...

Inspektorius Sagdenas tyliai, beveik pašnibždomis pasakė:

– Dieve, koks aš buvau aklas! Du kartus jus palaikiau ponu Hariu Li, bet vis tiek nesusivokiau, kas ir kaip!

Paskui inspektorius kreipėsi į Pilarą:

– Tai buvo jis, ar ne? Žmogus, kurį jūs matėte prie aukos durų, buvo Stivenas Faras? Prisimenu, aną kartą, kai paklausiau, jūs pasijutote kaip nesava, žvilgtelėjote į jį ir tik tada atsakėte, kad ten stovėjo moteris. Jūs matėte Stiveną Farą, bet nenorėjote jo išduoti?

Tyliai sušiugždėjo suknelė. Romiu balsu prabilo Hilda:

– Ne, jūs apsirinkate. Pilara matė mane.

Puaro tarė:

– Jus, madam? Aš taip ir maniau.

Hilda ramiai paaiškino:

– Savisaugos instinktas – keistas dalykas. Niekada nebūčiau pamaniusi, kad galiu būti tokia bailė. Aš tylėjau. Tylėjau todėl, kad bijojau!

– Ar dabar galite mums viską papasakoti? – paklausė Puaro.

Ji linktelėjo.

– Kai Deividas skambino pianinu, aš buvau greta jo, muzikos salone. Deivido nuotaika buvo be galo keista, ir aš net išsigandau – juk priverčiau jį čia atvažiuoti. Deividas ėmė skambinti laidotuvių maršą. Ir aš nejučia ryžausi. Kad ir kaip tai atrodytų dabar neįtikinama, bet tada aš pagalvojau: mes iš čia išvažiuosime tuoj pat, tą patį vakarą! Tyliai išėjau iš kambario ir palipau į viršų. Rengiausi užeiti pas senąjį poną Li ir tiesiai jam pasakyti, kodėl mes išvažiuojame. Perėjusi koridorių, sustojau prie jo durų ir pasibeldžiau. Atsakymo neišgirdau. Pasibel-

džiau stipriau. Ir vėl niekas neatsakė. Tada pasukau rankeną. Durys buvo užrakintos. Stovėjau ir mąsčiau, ką daryti, o tuo metu kambaryje pasigirdo... – Hilda truputį patylėjo. – Neįtikėtina, bet tai tiesa! Ten kažkas užpuolė poną Li. Išgirdau virstant baldus, dūžtant stiklą ir porceliana, ir tuoj pasigirdo tas paskutinis baisus, nustelbiantis triukšmą, klyksmas. Po jo įsivyravo baisi tyla.

Aš stovėjau sustingusi. O paskui pribėgo ponas Faras, Magdalena, o jiems iš paskos – visi kiti. Ponas Faras ir Haris ėmė laužti duris. Jos išgriuvo, ir mes žvalgėmės po kambarį, bet ten nieko nebuvo. Išskyrus velionį poną Li, gulintį kraujo klane.

Ramus Hildos balsas darėsi vis garsesnis, o baigdama savo pasakojimą ji tiesiog rėkte rėkė:

– Kambaryje nieko nebuvo – suprantate, nė dvasios! Ir niekas iš jo neišėjo...

7

Vyresnysis inspektorius Sagdenas garsiai atsiduso ir sušuko:

– Arba aš išsikrausčiau iš proto, arba visi kiti! Tai, ką jūs papasakojote, absoliučiai neįtikėtina. Tai beprotybė!

Hilda Li susinervino.

– O aš jums sakau, kad girdėjau grumtynių triukšmą, girdėjau surinkantį senį ir kartoju: iš kambario niekas neišėjo ir jame nieko nebuvo!

Erkiulis Puaro papriekaištavo:

– Ir visą laiką tylėjote!

Hildos veidas išblyško, bet balsas skambėjo tvirtai:

– Taip, tylėjau, nes jeigu būčiau papasakojusi, jūs būtumėte mane pirmiausia įtarę.

Puaro papurtė galvą.

– Ne, – tarė jis. – Jūs nenužudėte jo. Jį nužudė jo paties sūnus.

Stivenas Faras sušuko:

– Prisiekiu Dievu, aš jo net nepaliečiau.

– Ne jūs, – tarė Puaro. – Jis turėjo ne vieną sūnų.

– Ką, po velnių, čia malate? – pasipiktino Haris.

Džordžas įsmeigė akis į Puaro. Deividas delnu prisidengė veidą. Alfredas tankiai mirksėjo.

– Atvažiavęs čia patį pirmąjį vakarą – žmogžudystės vakarą, – tęsė Puaro, – aš išvydau šmėklą. Tai buvo lavono šmėkla. Susipažinęs su Hariu Li, pasidariau lyg nesavas. Negalėjau atsikratyti minties, kad jau kažkur esu jį matęs. Bet atidžiai ištyrinėjęs pono Hario veidą, supratau, kad jis tik nepaprastai panašus į savo tėvą. Ir aš suvokiau, kad kaip tik tas panašumas ir sukėlė tokį jausmą. O vakar vakare žmogus, sėdėjęs priešais mane, užvertė galvą ir nusikvatojo. Ir aš supratau, kas man priminė Harį Li pirmąjį vakarą. Priešais mane vėl buvo antrininkas, tiktai jau visai kitas žmogus.

Na, nėra ko stebėtis, kad vargšas senis Tresilianas buvo išmuštas iš vėžių. Juk jis atidarė duris ne dviem, o trims vyrams, labai panašiems vienas į kitą. Nieko nuostabaus, kad tarnas ėmė painioti žmones. Vienodos figūros, vienoda maniera atmesti galvą, visų trijų tipiška erelio nosis. Beje, tą panašumą ne taip jau lengva pastebėti, nes trečiasis – su ūsais.

Puaro savo žodžius pailiustravo gestu.

– Kartais pamirštama, kad policininkai – irgi vyrai, kurie turi žmonas, vaikus, motinas, – jis kiek patylėjo, – ir tėvus! Prisiminkite čionykštę Simeono Li reputaciją: vyras, kurio meilės intrigos nuvarė į kapus žmoną. Nesantuokinis sūnus iš tėvo daug ką galėjo paveldėti. Pavyzdžiui, jo išvaizdą ir net manieras. Jis galėjo paveldėti išdidumą, užsispyrimą ir kerštingumą! – Puaro balsas

pasidarė stipresnis: – Visą gyvenimą, Sagdenai, jus kankino neapykanta savo tėvui. Manau, kad seniai buvote nusprendęs jį nužudyti. Kaip tik dėl to persikėlėte čia iš gretimos grafystės. Neabejoju, kad, dosniai gavusi iš Simeono Li pinigų, kuris taip suvedžiotai moteriai atsipirko, jūsų motina susirado sau vyrą. Vyrą, kuris vadinasi jūsų tėvu. Jums nebuvo sunku įstoti į Midlširo policiją ir sulaukti tinkamo momento. Policijos inspektorius turi didžiausių galimybių įvykdyti žmogžudystę ir sumėtyti pėdas.

Perbalęs Sagdenas suriko:

– Jūs iš proto išsikraustėte! Kai jį nužudė, manęs čia nebuvo!

Puaro palingavo galvą.

– Nebuvote, tai tiesa. Jūs nužudėte jį anksčiau, dar prieš išeidamas iš namų pirmąkart. Po jūsų apsilankymo pono Li niekas nebematė gyvo. Viskas buvo labai paprasta. Simeonas Li jūsų laukė, *bet jūsų nekvietė*. Tai *jūs* paskambinote jam ir miglotai užsiminėte apie vagystės galimybę. Jūs pasakėte, kad užsuksite pas jį apie aštuntą valandą vakaro, apsimetęs aukų policijos prieglaudai rinkėju. Simeonas Li nieko neįtarė ir nežinojo, kad jūs – jo sūnus. Jūs atėjote ir pasekėte jam kokią nors pasakėlę apie sukeistus deimantus. Jis atidarė seifą ir parodė jums, kad tikrieji deimantai niekur nedingę. Jūs atsiprašėte, paskui kartu su seniu grįžote prie židinio ir čia iš pasalų perrėžėte jam gerklę. Nesunkus darbelis tokiam galiūnui kaip jūs. Tada ėmėtės inscenizacijos. Paėmėte iš seifo deimantus. Į krūvą sudėjote stalus, krėslus, kėdes, lempas, indus. Baldus apjuosėte plona virve, kurią atsinešėte paslėpęs po rūbais. Jūs turėjote ir kažkokio gyvulio šviežio kraujo bei natrio citrato* butelį. Viską aplinkui gausiai apšlakstėte tuo krauju, o natrio citrato įpylėte ir į kraujo

* Priemonė kraujo krešėjimui stabdyti

klaną, pribėgusį iš Simeono Li žaizdos. Tada, kad kūnas nesustingtų, įkūrėte židinį. Abu virvės galus iškišote pro lango plyšelį ir palikote kaboti palei sieną. Išėjęs iš koridoriaus pasukote raktą, kuris buvo spynos vidinėje pusėje. Šitai būtinai turėjote padaryti – *kad kas nors atsitiktinai neįeitų į kambarį*.

– Tada jūs išėjote į gatvę ir terasoje, akmeninėje vazoje, paslėpėte deimantus. Jeigu juos kas ten aptiktų – įtarimai kristų ant kitų, o jums tai naudinga. Juk įtariami teisėti Simeono Li vaikai! Jūs grįžote truputį anksčiau nei devynios penkiolika, ir, praeidamas pro langą, patraukėte virvelę. Kruopščiai sukrauta baldų ir indų konstrukcija bildėdama griuvo. Ištraukęs pro langą virvę, vėl ją paslėpėte po munduru. O kambaryje buvote palikęs dar kai ką.

Puaro apžvelgė visus kitus.

– Kiekvienas savitai apibūdinote priešmirtinį vargšo pono Li klyksmą. Jūs, pone Alfredai, sakėte, kad tai buvęs agonijos apimto žmogaus klyksmas. Jūsų žmona ir Deividas pavartojo vieną ir tą pačią metaforą: „Į pragarą tempiamos sielos klyksmas“. Ponia Hilda, atvirkščiai, sakė, kad taip galėjęs rėkti tiktai tas, kas apskritai neturi sielos, kadangi tai buvęs ne žmogaus, o žvėries kauksmas. Vienintelis Haris buvo arčiausiai tiesos. Jis sakė – lyg būtų skerdę kiaulę. Turbūt visi mugėse esate matę pailgų rožinių balionų, ant kurių išpaišyti visokie snukiai. Jie vadinasi „Paršiuko galas“. Kai iš tokių balionų išeina oras, pasigirsta nežmoniškas žviegimas. Tai, Sagdenai, ir buvo paskutinė jūsų inscenizacijos detalė. Balioną jūs pririšote kambaryje, dūdelės skylutę užkišote mediniu pagaliuku ir prie jo pririšote antrą virvutę. Kai ją patempėte, kaiščiukas iššoko, balionas ėmė pliukšti, ir per griūvančių baldų, dūžtančių indų chaosą pasigirdo paršo žviegimas.

Puaro kreipėsi į visus:

– Ar dabar suprantate, ką pakėlė nuo grindų Pilara

Estravados? Vyresnysis inspektorius tikėjosi pakliūsiąs į kambarį pirmas ir slapta paimsiąs subliūškusią gumą. Bet Pilara buvo greitesnė. Tiesa, Sagdenas kaipmat ją atėmė, ir visai oficialiai. Bet prisiminkite – *jis niekada niekam apie tai neužsiminė*. Tai, aišku, buvo įtartina. Aš apie Pilaros radinį sužinojau iš Magdalenos ir paprašiau Sagdeno paaiškinti, ką jis manąs apie tuos daikčiukus. Tačiau Sagdenas, pasirodo, buvo pasiruošęs bet kokiam netikėtumui. Jis spėjo atkirpti pono Li kempinės gabalėlį. Sagdenas man jį ir parodė kartu su mediniu pagaliuku. Iš pažiūros jie buvo panašūs – medžio bei gumos gabalėliai, ir tiek. Bet tie daiktai, kaip vėliau supratau, absoliučiai nieko nereiškia! Aš buvau kvailys, iš karto sau netaręs: „Jie nieko nereiškia, *vadinasi, jų ten nebuvo, o vyresnysis inspektorius Sagdenas meluoja*!" Ne, aš pačiu kvailiausiu būdu stengiausi rasti paaiškinimą – iki tol, kol madmuazelė Estravados, žaisdama balionais, vieną susprogdino. Ji pasakė, kad tokį pat susprogusį balioną radusi Simeono Li kambaryje po jo mirties. Štai tada aš ir praregėjau.

– Dabar, kaip matote, viskas aiškėja. Išgalvotoji kova su leisgyviu seniu *buvo reikalinga tik klaidingam jo mirties laikui užfiksuoti*. Durys buvo užrakintos, kad niekas atsitiktinai nerastų lavono pernelyg anksti. Ir mirštančiojo klyksmas buvo reikalingas tam pačiam tikslui. Taigi nusikaltimas įgavo ir logiškumą, ir priežastį.

– Nuo to momento, kai Pilara Estravados garsiai pareiškė apie savo radinį velionio kambaryje, žudikas pajuto pavojų. Jeigu jis girdėjo merginos repliką (o tai tikėtina, nes Pilaros balsas skambus, o namo langai buvo atviri), ji pati atsidūrė dideliame pavojuje. Beje, madmuazelė Pilara jau anksčiau žudikui iškrėtė nemalonumą. Kalbėdama apie senąjį poną Li ji pasakė, kad šis jaunystėje tikriausiai buvęs gražus vyras ir, rodydama į Sagdeną,

pridūrė: „*Kaip jūs*“. Ji pasakė šiaip sau, dėl palyginimo, bet kaip į tai reagavo Sagdenas! Nenuostabu, kad jis išraudo ir gana sunkiai susitvardė. Tai buvo netikėta ir mirtinai pavojinga. Po to atsitikimo jis bandė suversti kaltę Pilarai, tačiau tai padaryti pasirodė nepaprastai sunku, nes vaikaitė, negavusi palikimo, savaime suprantama, neturėjo aiškių priežasčių jį nužudyti. Bet Sagdenas, išgirdęs jos žodžius apie sprogusį balioną, ryžosi griebtis kraštutinių priemonių. Šiandien mums pusryčiaujant jis paruošė pražūtingą pasalą. Laimei, per stebuklą viskas baigėsi laimingai...

Įsivyravo mirtina tyla. Paskui Sagdenas tyliai paklausė:

– Kada jūs galutinai įsitikinote?..

Puaro atsakė:

– Nebuvau tikras iki tol, kol nenupirkau dirbtinių ūsų ir nepridėjau jų prie Simeono Li portreto. Ir tada jame išvydau jūsų veidą.

– Visagalis jo sielą pasiųs tiesiai į pragarą! – sušuko Sagdenas. – Aš neatgailauju dėl to, ką padariau!

SEPTINTA DALIS

Gruodžio 28-oji

1

– Pilara, mano nuomone, būtų geriausia, jeigu dabar pagyventum pas mus, – tarė Lidija.

Pilara kukliai atsakė:

– Jūs labai gera, Lidija. Jūs nuostabi – labai lengvai, be jokio triukšmo atleidžiate žmonėms.

Lidija nusišypsojo.

– Aš iki šiol tebevadinu Pilara, nors tavo vardas kitas.

– Teisingai, aš – Končita Lopes.

– Končita – gražus vardas.

– Jūs iš tiesų labai gera, Lidija. Bet nesirūpinkite dėl manęs. Aš išteku už Stiveno, ir mudu išvažiuojame į Pietų Afriką.

– Tai ir puiku, kad viskas taip baigėsi, – šypsodamasi tarė Lidija.

– Kadangi jūs esate tokia gera, Lidija, gal mes galėtume kada nors čia sugrįžti ir pas jus pasisvečiuoti? – nedrąsiai paklausė Pilara. – Sakykim, per Kalėdas?

– Suprantama, galėsite. Atvažiuokite, ir mes atšvęsime tikras angliškas Kalėdas.

– Tai bus nuostabu. Šiemet, Lidija, Kalėdos nebuvo linksmos.

– Taip, visai nelinksmos Kalėdos... – tyliai atsakė Lidija.

2

– Tai sudie, Alfredai, – tarė Haris. – Tik nemanyk, kad turėsi nelaimę vėl mane išvysti. Išvažiuoju į Havajus. Seniai svajojau: kai turėsiu pinigų, apsigyvensiu Havajuose.

– Sudie, Hari, – tarė Alfredas. – Tikiuosi, ten tau bus gerai.

Haris sutrikęs burbtelėjo:

– Atleisk man seni, kad tave įžeidžiau. Esu pratęs juokauti ir krėsti kvailystes. Negaliu susilaikyti neįgėlęs, nors jau pakankamai man tai atsirūgo.

Alfredas prisivertęs pasakė:

– Turbūt ir aš turėčiau išmokti suprasti juokus ir taip liguistai nereaguoti.

Haris lengvai atsiduso.

– Tai lik sveikas.

3

– Deividai, mudu su Lidija nutarėme parduoti namą, – tarė Alfredas. – Pamaniau, gal tu norėtum paimti iš čia kai kuriuos mūsų motinos daiktus – tarkim, jos krėslą ir suoliuką kojoms? Visada buvai mamos numylėtinis.

Deividas dvejojo, paskui lėtai tarė:

– Dėkui už pasiūlymą, Alfredai, bet, suprask, nieko nenoriu iš šių namų. Geriau jau kartą ir visiems laikams nutraukti ryšius su praeitimi.

– Taip, gal tu ir teisus, – tarė Alfredas.

4

– Tai sudie, Alfredai, – tarė Džordžas. – Iki pasimatymo, Lidija. Kokį baisų išbandymą mums teko išgyventi! Bijau, kad visa šita gėdinga istorija iškils į viešumą: Sagdenas... e-e... mano tėvo sūnus! Gal duoti suprasti, kad būtų geriau, jei jis teisme pareikštų, jog yra bolševikinių pažiūrų ir nepakentęs mūsų tėvo kaip kapitalisto, a?

– Mielasis Džordžai, – Lidija papurtė galvą, – nejaugi jūs iš tikrųjų manote, kad toks žmogus kaip Sagdenas meluotų, nes gailėtų jūsų?

– E... turbūt ne, – sutiko Džordžas. – Tiek to, nemėginsiu. Bet vis tiek jis turbūt beprotis. Ką gi, iki pasimatymo.

– Kuo geriausios kloties, – tarė Magdalena. – Kitais metais per Kalėdas važiuokime visi į Rivjerą ar kur nors kitur ir kaip reikiant pasismaginkime.

– Tai priklausys nuo to, kaip klostysis reikalai biržoje, – nusijuokė Džordžas.

– Brangusis, nebūk smulkmeniškas, – suburkavo Magdalena.

5

Alfredas išėjo į terasą. Lidija, išvydusi vyrą, atsitiesė nuo akmeninės vazos.

– Tai va, visi išvažiavo, – Alfredas atsiduso.

– Kokia palaima, – tarė Lidija.

– Taip, tiesa. Tu būsi laiminga, palikusi šiuos namus.

– Ar tikrai to nori? – paklausė ji.

– Taip, aš džiaugiuosi, kad išvažiuosime. Mūsų laukia daugybė įdomių darbų. Likti čia gyventi, vadinasi, nuolat prisiminti tą košmarą. Ačiū Dievui, viskas jau praeityje.

– Erkiulio Puaro dėka, – pridūrė Lidija.

– Taip. Žinai, tiesiog nuostabu. Kai jis paaiškino, viskas tapo aišku. Tiesa, vieno dalyko aš vis dėlto nesuprantu. Ką veikė Džordžas, pakalbėjęs telefonu? Kodėl nepanoro šito pasakyti?

Žmona nusijuokė.

– Argi nežinai? Jis rausė popierius ant tavo stalo.

– Ką tu, Lidija, negali būti!

– Gali. Džordžas labai smalsus, jeigu tai susiję su pinigais. Bet argi jis galėjo viešai prisipažinti?

Žvilgtelėjęs į vazą, Alfredas pasidomėjo:

– Kuri naują peizažą?

– Taip.

– Ką šį kartą vaizduoji?

– Tai bus rojaus sodas, – atsakė Lidija. – Naujas variantas – be žalčio gundytojo, tik su vidutinio amžiaus Adomu ir Ieva.

– Mieloji Lidija, kokia kantri tu buvai visus šiuos metus, – švelniai tarė Alfredas. – Tokia man gera.

6

– Velniai rautų! – sušuko pulkininkas Džonsonas. Jis atsirėmė į krėslo atkaltę ir rūsčiu balsu pasakė: – Geriausias mano darbuotojas! Kur ritasi policija?

– Net ir policininkas turi asmeninį gyvenimą, – atsakė Puaro. – Sagdenas – labai išdidus žmogus.

Visiškai nusivylęs pulkininkas Džonsonas papurtė galvą. Norėdamas kaip nors išlieti savo jausmus jis spyrė į pliauskų krūvą, ir viena lėkte įlėkė į degantį židinį. Kapodamas žodžius pulkininkas pareiškė:

– Visada sakiau – nieko nėra malonesnio už židinio liepsną.

Erkiulis Puaro, jausdamas kaip kūnu bėga virpulys, pamanė: „Pour moi“*, pripažįstu tik centrinį šildymą...“

---

* Jei kalbėsime apie mane (pranc.)

AGATA KRISTI

Agata Kristi (Agatha Christie) dar vadinama nusikaltimų karaliene. Pasaulyje parduota daugiau nei milijardas jos knygų anglų kalba ir dar milijardas – kitomis keturiasdešimt keturiomis kalbomis. Jos knygų išleista nepaprastai daug, didesni tik Biblijos ir Šekspyro tiražai. Ji yra beveik aštuoniasdešimties detektyvinių romanų ir apsakymų rinkinių, devyniolikos pjesių ir šešių romanų, pasirašytų Merės Vestmekot (Mary Westmacott) slapyvardžiu, autorė.

Agata Kristi gimė Torkvėjuje. Jos pirmasis romanas „Paslaptinga afera Stailse" buvo parašytas baigiantis Pirmajam pasauliniam karui, kurio metu ji tarnavo medicinos sesele. Tada ji ir sukūrė Erkiulį Puaro, žemaūgį belgų seklį, kuriam buvo lemta tapti populiariausiu detektyvinių romanų sekliu po Šerloko Holmso. Romanas buvo išleistas 1920 m. „Bodley Head" leidyklos.

Iki 1926 m. Agata Kristi kasmet išleisdavo po vieną knygą. 1926 m. ji parašė savo šedevrą „Rodžerio Ekroido nužudymas". Tai buvo pirmoji jos knyga, kurią išleido „Harper Collins" leidykla. Nuo tada prasidėjo autorės ir šios leidyklos bendradarbiavimas, kuris truko ištisus penkiasdešimt metų. Ši leidykla išleido per septyniasdešimt Agatos Kristi knygų. „Rodžerio Ekroido nužudymas" buvo pirmoji inscenizuota Agatos Kristi knyga. Spektaklis buvo ilgai rodomas Vest Endo scenoje ir vadinosi „Alibi". A. Kristi įžymiausia pjesė „Pelėkautai" yra ilgiausiai vaidinamas spektaklis teatro istorijoje.

1971 m. Agata Kristi apdovanota Britų imperijos ordinu. Paskutinės jos knygos buvo: „Užuolaidos: paskutinė Puaro byla" (1975 m.) ir „Miegantis žudikas" (1976 m.). Abi knygos tapo perkamiausiomis. Agata Kristi taip pat parašė keturis nebeletristinius darbus, tarp jų – autobiografiją ir puikų kūrinį „Ateik, pasakyk man, kaip tu gyveni" apie ekspedicijas, kuriose ji daug kartų dalyvavo su savo vyru archeologu seru Maksu Melovanu.

Agatos Kristi kolekcija

1. Kalėdų pudingas
2. Po laidotuvių
3. Mirtis prie Nilo
4. Nesibaigianti naktis
5. Palšas žirgas
6. N ar M?
7. Keleivis į Frankfurtą
8. Laikrodžiai
9. Paslaptingasis misteris Kvinas
10. Blogis po saule
11. Perskilęs veidrodis
12. Žmogžudystė klebonijoje
13. Trečioji mergina
14. Pavojus Endhauze
15. Nusikaltimo bendrininkai
16. Viens, du, užsek man batus
17. Dilema Polensos kurorte
18. Tiria Parkeris Painas
19. Susitikimas su mirtimi
20. Pirmosios Puaro bylos
21. Paskui ateina mirtis
22. Katė tarp balandžių
23. Lordo Edžvero mirtis
24. Erkiulio Puaro kalėdos

Detektyvinės serijos paaugliams!

Paslaptingos istorijos mergaitėms

Nensės Driū nuotykiai

Karolina Kynė

- Nežinomybės akimirkos...
- Neduodantys ramybės galvosūkiai...
- Geriausiems pasaulyje sekliams –

paaugliams nėra neįveikiamų užduočių!

Kartu su Nense ir jos draugais
dalyvaukite jaudinančiuose nuotykiuose bei intrigose.

Nauja detektyvinių istorijų serija

Hardžių berniukai

Franklin W. Dixon

- Sunkiai išaiškinamos paslaptys...
- Gudriai suplanuoti nusikaltimai...
- Nepaprastai veiklūs broliai sekliai!

Prisidėkite prie Franko ir Džo Hardžių
ir dalyvaukite jų kovos bei įtampos kupinuose nuotykiuose

PINIGŲ SRAUTO KVADRANTAS

„Du tėčiai – turtingas ir vargšas", II dalis

Pinigų srauto kvadrantas, tai unikalios knygos „DU TĖČIAI – TURTINGAS ir vargšas" tęsinys.

Pirmoje knygoje, išpopuliarėjusioje visame pasaulyje, perteikiami principai, padedantys nevargti dėl pinigų, o daryti taip, kad pinigai patys dirbtų jums.

Čia pateikiami patarimai, kurių kol kas, deja, negausite mokyklose ir universitetuose.

Daugelis žymių verslo žmonių paliko universitetus, jų nebaigę, tačiau pagarsėjo kaip praktikai, sukūrę nepaprastai dideles organizacijas: turtingiausias žmogus pasaulyje, *Microsoft* įkūrėjas B. Geitsas, CNN įkūrėjas T. Terneris, *Ford Motor Co* įkūrėjas H. Fordas...

Christie, Agatha
CH 525 Erkiulio Puaro Kalėdos / Agatha Christie. – Vilnius: „Sirokas“ ir ko, 2002. – 234[6] p.
ISBN 9986-833-30-2
UDK 820-3

AGATA KRISTI

ERKIULIO PUARO KALĖDOS

Dailininkė *Daiva STAŠKEVIČIENĖ*

Dizainas ir apipavidalinimas
Danielius SAMULEVIČ
ir Gulnara GALIACHMETOVA

2002 12 12. Užsakymas 1423.
Išleido UAB „Sirokas“ ir ko, P. Vileišio 18, 2055 Vilnius
Spausdino Standartų spaustuvė,
S. Dariaus ir S. Girėno g. 39, 2038 Vilnius

Kalėdų išvakarės. Į Simeono Li namus pagaliau susirenka visa šeima. Sudėtingus giminaičių tarpusavio santykius dar labiau sukomplikuoja siaubingas įvykis: griūvančių baldų, dūžtančių indų triukšmą perskrodžia šiurpus klyksmas. Įvykdyta kraupi žmogžudystė – didžiuliame kraujo klane aptiktas namų šeimininkas. Erkiulis Puaro apsiima padėti tirti bylą.

ISBN 9986-833-30-2

